

DZIEJE ŻURAWICY

STUDIA
I MATERIAŁY 4

DZIEJE ŻURAWICY

STUDIA I MATERIAŁY
tom 4

ŻURAWICA 2023

Recenzja naukowa: dr hab. Stanisław Stępień, prof. Państwowej Akademii Nauk Stosowanych
w Przemysłu

Redakcja tekstu: ks. dr Marian Hofman

Redakcja techniczna i projekt okładki: Józef Hordowski

Tłumaczenia z języka łacińskiego: Piotr Kuta

Na okładce: Polski Dom Katolicki (2023 r.); tył okładki – Polski Dom Katolicki i kościół
w Żurawicy w 1941 r.

Na stronie tytułowej: Żurawica 1907 rok – fotografia z pocztówki

© Copyright Gminny Ośrodek Kultury w Żurawicy

Dofinansowano ze środków Ministra Kultury i Dziedzic-
stwa Narodowego pochodzących z Funduszu Promocji
Kultury

Ministerstwo Kultury
i Dziedzictwa Narodowego

Dofinansowano ze środków Gminy Żurawica

Dofinansowano ze środków Gminnego Ośrodka Kultury w Żurawicy

Gminny
Ośrodek
Kultury
w Żurawicy

Wydawca: Gminny Ośrodek Kultury w Żurawicy
Wyszatyce 160, 37-722 Wyszatyce
tel. 16 736 36 10; e-mail: gok@zurawica.org
www.zurawica.org

ISBN: 978-83-67108-14-0

SPIS TREŚCI

Przedmowa	4
Wstęp	7
Księga Pamiątkowa „Polskiego Domu Katolickiego” w Żurawicy	10
Książka protokołów z posiedzeń stowarzyszenia budowy Polskiego Domu Katolickiego w Żurawicy	23
Polski Dom Katolicki w Żurawicy – <i>Elżbieta Dybek</i>	165
Wizytacje kanoniczne parafii Żurawica w okresie staropolskim ze szczególnym uwzględnieniem wizytacji biskupa Jerzego Albrechta Doenhoffa (1640–1702) – <i>ks. Marian Hofman</i>	181
Wizytacja parafii Żurawica z roku 1645 za biskupa przemyskiego Pawła Piaseckiego	197
Wizytacja parafii Żurawica z roku 1728 za biskupa przemyskiego Aleksandra Fredry	201
Kościół w Żurawicy, jego poświęcenie, wezwanie oraz związany z tym odpust – <i>ks. Marian Hofman</i>	263
Parafia Rzymskokatolicka pw. Niepokalanego Poczęcia NMP w Żurawicy w czasie posługi księdza proboszcza Aleksandra Zajęca 1996–2006 – <i>Maciej Duda</i>	277

PRZEDMOWA

Kolejny tom *Dziejów Żurawicy* to znakomita lektura dla wszystkich, którzy chcą zgłębić korzenie swojej miejscowości, jej historię a także ludzi, którzy w tej miejscowości mieszkali i tworzyli jej dzieje. Historia regionalna jest specyficzną dziedziną naukową. Z jednej strony odnosi się do wydarzeń (już minionych), opisuje okoliczności, wymienia świadków różnych wydarzeń, a z drugiej naznaczona jest pewnymi elementami „swojskości”. Na jej kartach znajdujemy bowiem wzmianki o ludziach, którzy mieszkali na tej ziemi, w wielu przypadkach naszych antenatów. Ktoś może rozpoznać swoich przodków, sąsiadów lub osoby, które na trwale wpisały się w dzieje Żurawicy. W prezentowanej publikacji znajdziemy taką lokalną historię aktywności społecznej. Stowarzyszenie Polski Dom Katolicki w Żurawicy, powołane w latach 20. XX wieku. było odpowiedzią na wyzwania stawiane pokoleniu, które urodziło się już w wolnej Polsce, ale także temu, które doświadczyło jeszcze wojny i zaborów. To mieszkańcy Żurawicy: duchowni, pracownicy PKP, gospodarze wspólnie dostrzegli potrzebę powołania Stowarzyszenia, które zajmie się kształtowaniem młodego pokolenia. Ta piękna inicjatywa świadczyła także o ogromnej dojrzałości społecznej. Świadomość potrzeby kształtowania, podniesienia kultury i rozwoju gospodarczego, jest świadectwem wielkiej odpowiedzialności za wychowanie i edukację.

Nieodłącznym elementem lokalnej historii społeczności żurawickiej jest działalność i funkcjonowanie parafii rzymskokatolickiej. W archiwach znajdujemy ślady działalności kościoła, opisane podczas wizytacji kano-

nicznych parafii. Te dokumenty są prawdziwą kopalnią wiedzy na temat nie tylko parafii, kościoła i jego wiernych, ale także dają możliwość poznania układu przestrzennego, struktury społecznej i warunków życia społecznego w XVII i XVIII wieku. Uzupełnieniem tego opisu są najbliższe nam chronologicznie artykuły dotyczące istniejącego kościoła oraz parafii w Żurawicy na przełomie wieków XX i XXI.

Przybliżając Czytelnikom kolejne fragmenty naszej historii mamy pełną świadomość, że jest jeszcze wiele rzeczy i wydarzeń do opisanego. W wielu domach znajdują się artefakty, które z pewnością można by wykorzystać jako eksponaty muzealne. W wielu kuferkach, na strychach i w innych pomieszczeniach znajdują się zapiski i wspomnienia, które warto byłoby przywrócić lokalnej pamięci. Wiele już w tej materii poczyniono, a 4 tom *Dziejów Żurawicy* jest tego dobitnym przykładem. Dziękując wszystkim Autorom, których artykuły znalazły się w prezentowanej publikacji (w sposób szczególny ks. dziekanowi Marianowi Hofmanowi, inicjatorowi wydania 4 tomu), zachęcamy wszystkich, którym zależy na odkrywaniu tajemnic przeszłości Żurawicy i okolic, do włączenia się w przygotowania kolejnych tomów *Dziejów Żurawicy*.

Tomasz Szeleszczuk
Wójt Gminy Żurawica

WSTĘP

W historii parafii Żurawica w sposób wyjątkowy zapisał się rok 2006. W tym bowiem roku obchodziła ona 600-lecie swojego istnienia. Z tej okazji została zorganizowana konferencja naukowa, której pokłosiem było wydanie w 2010 r. publikacji *Dzieje Żurawicy. Studia i materiały* t. 1, pod redakcją dr. Lucjana Faca. W jej skład wchodziło jedenaście artykułów, głównie referaty wygłoszone podczas konferencji. Jeden z artykułów przedstawia księdza kanonika Fryderyka Alembeka, który był wybitnym duszpasterzem żurawickim i pozostawił z okresu swojej działalności opracowanie *Stan kościoła parafialnego żurawickiego z 1662 r.* Autor artykułu ks. Henryk Hazik postulował, aby powyższy „Status” opublikować w następnym tomie *Studiów i materiałów*. Sugestia ta została zrealizowana przez parafię w 2013 r. dzięki staraniom ks. Mariana Hofmana. Rok później została wydana kolejna publikacja z serii *Dzieje Żurawicy. Studia i materiały* tom 3, która zawiera *Wizytacje biskupa Sierakowskiego parafii Żurawica z 1744 roku* oraz artykuły: dr Elżbiety Dybek, poświęcony opisowi kościoła żurawickiego, który służył parafianom Żurawicy w czasie przeprowadzanej wizytacji; dr Izabeli Fac, prezentujący badania historyczne, które autorka przeprowadziła odnośnie do szpitalika w Żurawicy oraz mgr Aliny Żygały, dotyczący ksiąg metrykalnych parafii Żurawica. Pretekstem do prezentacji historii parafii była również publikacja *Krzyże, kapliczki i pomniki przydrożne w Żurawicy*, która została wydana w tym samym roku. Urząd Gminy Żurawica, podejmując decyzję o nadaniu rondy znajdującemu się koło kościoła imienia ks. prał. Stanisława Burczyka, zadbał o prezentację jego biografii, wydając publikację *Ksiądz prałat Stanisław Burczyk 1921–2007*.

Ze względu na to, że jest jeszcze sporo materiałów, które są warte prezentacji szerszemu gronu zainteresowanych historią małej ojczyzny, postanowiono przystąpić do wydania kolejnego tomu *Dziejów Żurawicy. Studia i materiały*. W pierwszej części woluminu zostały przedstawione kopie dokumentów znajdujących się w archiwum parafialnym, które przedstawiają działalność Stowarzyszenia Polski Dom Katolicki w Żurawicy. Są to: *Księga pamiątkowa Polskiego Domu Katolickiego w Żurawicy* oraz *Księga protokołów z posiedzeń i zebrań stowarzyszenia budowy Polskie-*

go *Domu Katolickiego w Żurawicy (4 sierpnia 1929 roku)*. Zwieńczeniem pierwszej części jest artykuł *Polski Dom Katolicki w Żurawicy* autorstwa dr Elżbiety Dybek, w którym przedstawia ona remont tego obiektu w latach 2007–2018.

W drugiej części znajduje się artykuł ks. Mariana Hofmana *Wizytacje kanoniczne parafii Żurawica w okresie staropolskim ze szczególnym uwzględnieniem wizytacji biskupa Jerzego Alberta Doenhoffa (1640–1702)*. Jako aneks tego artykułu została dołączona wizytacja biskupa Jerzego Alberta Doenhoffa. Kolejno zaprezentowany został tekst dwóch pozostałych wizytacji parafii Żurawica z okresu staropolskiego. Najpierw wizytacji parafii Żurawica znajdujący się w dokumencie *Dziennik aktów, spraw, założeń, fundacji, nadań, zobowiązań, ustanowień, rezygnacji i innych działań, szczęśliwie zaczęty za najczcigodniejszego księdza Pawła z Piaseczna Piaseckiego, z Bożej łaski biskupa przemyskiego i opata w klasztorze w Mogile w roku pańskim 1645*. Po tym dokumencie została zaprezentowana wizytacja parafii Żurawica, która znajduje się rękopisie *Wizytacja generalna dekanatu przemyskiego przeprowadzona za rządów i w imieniu najjaśniejszego, najznakomitszego, najczcigodniejszego księdza Aleksandra Antoniego z Pleszowic w Przędzeli Fredry, z łaski Boga i Stolicy Apostolskiej, biskupa przemyskiego (...)*. Wizytację tę przeprowadził ks. Jakub Arakielowicz, doktor świętej teologii, protonotariusz apostolski, kanonik katedry i sędzia surogat przemyski, kanonik kolegiaty zamojskiej jako delegowany wizytator. Wizytację dekanatu rozpoczęto 19 lipca 1728 roku pańskiego i zakończono 31 dnia tego miesiąca. Teksty powyższych wizytacji zostały przedstawione w języku łacińskim oraz w tłumaczeniu na język polski.

W kolejnej części został zaprezentowany artykuł ks. Mariana Hofmana *Kościół w Żurawicy, jego poświęcenie, wezwanie oraz związany z tym odpust*. Tekst tego artykułu został już wydrukowany w czasopiśmie „Resovia Sacra” R. 24 (2017). Ponieważ czasopismo to jest znane w wąskim gronie specjalistów, dlatego postanowiono udostępnić tekst mieszkańcom Żurawicy przez zamieszczenie go w tej publikacji. Autor wyjaśnia w nim kwestie związane z dyplomami odpustowymi, które nadawały nie tylko tytuł kościołowi żurawickiemu, najpierw św. Katarzyny Aleksandryjskiej, dziewicy i męczennicy oraz św. Mateusza Apostoła, a po wybudowaniu kościoła w 1890 r. tytuł Niepokalanego Poczęcia NMP i św. Mateusza Apostoła oraz św. Józefa. Z tymi wezwaniami kościoła są związane odpusty w dniu wspomnienia świętego. Artykuł ten w aneksie prezentuje teksty trzech dyplomów odpustowych dla kościoła parafialnego w języku łacińskim i w tłumaczeniu na język polski.

Ostatnią częścią publikacji jest artykuł mgr. Macieja Dudy *Parafia Rzymskokatolicka pw. Niepokalanego Poczęcia NMP w Żurawicy w czasie posługi księdza proboszcza Aleksandra Zajęca 1996–2006*, który przedstawia funkcjonowanie parafii na przełomie XX i XXI wieku. W tym okresie wypadł jubileusz 600-lecia parafii.

Po kilku latach przerwy został wydany kolejny tom *Dziejów Żurawicy*. Gdy starania zostały uwieńczone publikacją, pragnę skierować moje słowa wdzięczności do konkretnych osób, które przyczyniły się do realizacji powziętego zamierzenia. Chciałbym bardzo serdecznie podziękować władzom samorządowym na czele z Wójtem Gminy Żurawica Tomaszem Szeleszczukiem, za życzliwe podejście do realizacji tego przedsięwzięcia. Gminnemu Ośrodkowi Kultury w Żurawicy z jego dyrektorem, Mariolą Czurą, która złożyła wniosek z prośbą o dotację do Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego oraz pilotowała jego realizację. W swoim podziękowaniu pragnę wyróżnić ks. dr. Henryka Borcza, dyrektora Archiwum Archidiecezjalnego w Przemyślu. To dzięki jego zgodzie i życzliwości można było uzyskać skany oryginału rękopisów. Podjęcie trudu odczytania tekstu łacińskiego z zeskanowanych plików, wykonanie maszynopisu łacińskiego oraz przetłumaczenie tekstu na język polski, to zasługa Piotra Kuty. Pracę nad publikacją mogliśmy realizować dzięki pomocy Marcina Strzelca oraz Marka Kulpy, którzy przygotowali skany. Za skład i korektę tekstu odpowiadał Józef Hordowski. Słowa wdzięczności kieruję do autorów artykułów dr Elżbiety Dybek i mgr. Macieja Dudy, za przygotowanie do druku materiałów na wybrane tematy. Wszystkim, którzy swoją radą i życzliwym słowem pomogli mi w realizacji tego przedsięwzięcia składam serdeczne podziękowanie – Bóg zapłać. Mam nadzieję, że nie będzie to ostatnia publikacja o żurawickiej parafii.

ks. Marian Hofman

e-mail: marian.hofman@wp.pl

KSIEGA
PAMIĄTKOWA

„Polskiego
Domu Katolickiego”

W ŻURAWICY

KSIEGA
PAMIĄTKOWA
„Polskiego
Domu Katolickiego”
W ŻURAWICY

Na dniu 4.sierpnia 1929 roku zostało zawiazane w Żurawicy
Nwa Towarzystwo "Polski Dom Katolicki". Założycielami tego Towa-
rwa rzystwa byli: Ks.Michał Miksiewicz proboszcz i dziekan w Żu-
rawicy,Bolesław Drozd Dyrektor Banku Spółdzielczego Rzemie-
ślników i Rolników w Przemysłu,Ks.Jan Karnasiewicz katecheta
w Żurawicy,Mieczysław Piszczek naczelnik stacji w Żurawicy,
Antoni Politowski urzędnik kolejowy,Jan Boryło kierownik po-
ciągów P.K.P. Franciszek Włoch,Jan Partyka,Tomasz Gałuszka,
Andrzej Bartnicki,Michał Jaremko,Szczepan Fac,Franciszek Ja-
siński.Michał Fac,Maciej Głowacz,Piotr Majcher,Franciszek
Bartnicki,Edward Cichobłaziński,Walerjan Kochański,Szymon
Mech,Józef Wardęga,Michał Maksym,Władysław Bartnicki,Franci-
szek Chuchra,Wojciech Jasiński,Wojciech Partyka,Wojciech Mazu-
rek,Marcin Jasiński. Wyżej wymienieni jednogłośnie uchwalili
statut o następującym brzmieniu:

S t a t u t

Towarzystwa "Polski Dom Katolicki" w Żurawicy, założonego na
pamiętkę 10-o letniej rocznicy odrodzenia Polski.

§.1.Nazwa i siedziba.

Towarzystwo ma nazwę "Polski Dom Katolicki w Żurawicy".
Siedzibą jego jest wieś Żurawica.

§.2.Cel.

Celem Towarzystwa jest utrzymanie środowiska,w którembymy
ludność polska wsi Żurawica mogła się gromadzić,oświecać
i mieć przyzwoitą rozrywkę,jak również starać się o popra-
wę gospodarstw rolnych przez sprowadzanie wszelkiego rodza-

ju maszyn rolniczych - sztucznych nawozów i doborowych nasion, oraz udzielanie wszelkich porad i urządzanie odczytów w dziedzinie rolnictwa.

§.3. Środki.

Środkami do osiągnięcia powyższego celu jest wynajęcie odpowiedniego lokalu, nabycie gruntu i wybudowanie domu w Żurawicy i zarządzanie nim.

§.4. Fundusze.

Fundusze Towarzystwa powstają z wkładek członków - z darów - zapisów - koncertów - zabaw - odczytów - przedstawień teatralnych.

§.5. Członkowie.

Członkiem Towarzystwa może być każda osoba narodowości polskiej, wyznania rzymsko-katolickiego, której wstąpienie zgłosi jeden ze stowarzyszonych, a którą Zarząd przyjmie.

Odmowa przyjęcia członka nie potrzebuje być umotywowana.

Członkowie płacą wkładki miesięczne wedle uchwały każdorazowego Walnego Zgromadzenia oznaczone. Zalegający z trzy miesięczną wkładką przestaje być członkiem Towarzystwa o czym winien być przez Zarząd pisemnie zawiadomiony.

Każdy członek ma prawo czynnego i biernego wyboru - uczestniczenia w Walnych Zgromadzeniach - stawiania i uchwalania wniosków, oraz winien o ile możliwości pomagać do osiągnięcia celów Towarzystwa.

§.6. Zarząd.

Zarząd składa się z przewodniczącego, którym jest każdorazowy rzymsko-katol. proboszcz Żurawicy, dwóch jego zastępców

i dziewięciu członków. Zarząd wybiera z pośród siebie sekretarza i skarbnika na jeden rok, rozporządza funduszami Towarzystwa, prowadzi rachunki oraz księgę protokołu z posiedzeń, stara się o powiększenie funduszy i zdaje sprawę ze swych czynności i zarządu majątkiem Towarzystwa Walnemu Zgromadzeniu. Pierwsze Walne Zgromadzenie wybiera cały Zarząd z pośród członków Towarzystwa. Po upływie pierwszego roku ustępuje trzech członków z dziewięciu do Zarządu wybranych, przez los wskazanych, zaś zastępcy przewodniczącego ustępują po trzech latach. Ustępujący może być ponownie wybrany. Do ważności uchwał Zarządu potrzeba obecności przewodniczącego, lub jego zastępcy i czterech członków Zarządu.

§.7. Walne Zgromadzenie.

Walne Zgromadzenie zwołuje Zarząd raz na rok. Spełnia ono następujące czynności:

- a/ wybiera z pośród członków Towarzystwa zastępców dwóch przewodniczącego i dziewięciu członków Zarządu po myśli §.6.
- b/ wybiera Komisję Rewizyjną z trzech członków z poza Zarządu do sprawdzania rachunków.
- c/ załatwia roczne sprawozdanie Zarządu.
- d/ orzeka o obciążaniu nieruchomości.

Nadzwyczajne Walne Zgromadzenie zwołuje Przewodniczący, lub tegoż zastępca na żądanie połowy członków Zarządu, albo jednej piątej części członków Towarzystwa z porządkiem dziennym przez nich podanym - w przeciągu dni 14-u

od żądania.

§.8. Uchwały.

Do ważności uchwał Walnego Zgromadzenia potrzebna jest conajmniej obecność jednej czwartej części liczby wszystkich członków. Gdyby na Walne Zgromadzenie należycie zwołane nie jawiła się owa liczba członków, zwołane ma być drugie Walne Zgromadzenie z tym samym porządkiem dziennym. - Na tem drugim zgromadzeniu rozstrzyga dowolna ilość członków obecnych. Uchwały w Zarządzie, jakoteż na Walnem Zgromadzeniu zapadają bezwzględną większością głosów. Przewodniczący nie głosuje nad uchwałami i tylko w razie równości głosów rozstrzyga /dyrymuje/. Przy wyborach głosuje przewodniczący na równi z innymi członkami. Każdoczesny przewodniczący Walnego Zgromadzenia lub tegoż zastępca zarządza sposób głosowania. Walne Zgromadzenie zwołuje się na 7 dni naprzód przez wywieszenie ogłoszenia na lokalu Towarzystwa z podaniem porządku dziennego. Z Walnego Zgromadzenia spisuje się protokół, który następnie podpisuje przewodniczący i sekretarz.

§.9. Przedstawicielstwo.

Na zewnątrz przedstawiają Towarzystwo przewodniczący, lub jego zastępca i sekretarz, oni też podpisują pisma i dokumenty w imieniu Towarzystwa. Wszelkie zaś sprawy kasowe podpisuje i skarbnik.

§.10. Spory.

Spory wynikłe ze stosunków Towarzystwa rozstrzyga sąd polubowny, złożony z wybranego przez każdą stronę członka To-

warzystwa i z trzeciego członka, którego dwaj wybrani również z pośród członków Towarzystwa sobie przybiorą. Od orzeczeń takiego sądu nie ma już odwołania.

§.11. Rozwiązanie Towarzystwa.

Towarzystwo może być rozwiązane na Walnem Zgromadzeniu w tym celu zwołane, jeżeli za rozwiązaniem oświadczy się trzy czwarte obecnych. W razie rozwiązania Towarzystwa cały majątek ruchomy i nieruchomy przechodzi na własność rzymsko-katolickiego kościoła w Żurawicy.

§.12. Postanowienie przejściowe.

Podpisani na statutach stanowią Komitet Założycieli, który obowiązany jest zwołać pierwsze Walne Zgromadzenie konstytuujące celem wyboru organów Towarzystwa.-

Żurawica dnia 4. sierpnia 1929 r.

Na gruncie parafjalnym ofiarowanym przez Ks. Dziekana Michała Miksiewicza dokonano w dniu 26. października 1929 roku poświęcenie kamienia węgielnego pod przyszły budynek i wmurowano akt fundacyjny, który obecni wśnoredcznie podpisali o następującej treści:

A k t f u n d a c y j n y .

Dnia 26. października 1929 r. gdy Prezydentem Rzeczypospolitej Poskiej był Ignacy Mościcki a duchowym kierownikiem Rządu pierwszy Marszałek Polski Józef Piłsudski, a biskupem Przemyskim Ks. Anatol Nowak, a Dowódcą Okręgu Korpusu X. w Przemysłu był gen. bryg. Andrzej Galica, a Starostą Przemyskim Stanisław Michałowski, a proboszczem rzymsko-katolickim i dziekanem ksiądz Michał Miksiewicz - Komitet w skład którego wchodzili: Ks. Michał Miksiewicz, Ks. Jan Karnasiewicz, Bolesław Drozd, Antoni Politowski, Mieczysław Piszczek, Franciszek Włoch

Jan Partyka, Tomasz Gałuszka, Jan Boryło, Andrzej Bartnicki, Michał Jaremko, Szczepan Fac, Franciszek Jasiński, Michał Fac, Maciej Głowacz, Piotr Majcher, Franciszek Bartnicki, Edward Cichobłaziński, Walerjan Kochanowski, Szymon Mech, Józef Wardęga, Michał Maksym, Władysław Bartnicki, Franciszek Chuchra, Wojciech Jasiński, Wojciech Partyka, Wojciech Mazurek, Marcin Jasiński przystąpił do rozpoczęcia budowy Polskiego Domu Katolickiego w Żurawicy, ażeby polskiej ludności stworzyć wspólne ognisko celem podniesienia kultury i rozwoju gospodarczego. Poświęcenia kamienia węgielnego dokonał Najprzewielebniejszy Ks. Dr. Wojciech Tomaka - Prałat Jego Świątobliwości i Kanonik Przemyski Kapituły rzymsko-katolickiej poczem akt ten ku wiecznej pamięci podpisany przez życzliwych gości i Komitet wmurowano w fundament rozpoczętej budowy, z życzeniem by Dom ten służył Bogu na chwałę, a Ojczyźnie i miejscowej ludności na pożytek. Poświęcenie odbyło się w obecności zaproszonych gości a to: Wice-starosty Kazimierza Stępienia - Dowódcy Korpusu gener. Andrzeja Galicy Burmistrza miasta Przemyśla Romana Kroguleckiego, Dyr. Banku Polskiego Jana Oskwarka, Dyr. Banku Gosp. Kraj. Gawlikowskiego Ks. Michała Miksiewicza, Ks. Matusza Józefa, Ks. Jana Karnasiewicza, Mieczysława Piszczeka, Inspektora Szkół Karola Fischera Ks. Kan. Stanisława Szareka, Inż. Stanisława Pollaka, Inż. Kazimierza Osińskiego, Stefana Sroczyńskiego, Antoniego Politowskiego, Dyr. Bolesława Drozda, Ks. Bazylego Zaleskiego, Eugenji Zajackowskiej, Marcina Smuczka, Michała Maksyma, Władysława Bartnickiego, Jana Boryły, Wojciecha Mazurka, oraz polskiej ludności gminy Żurawica.

Miejscowa polska ludność tak starsi jakoteż i młodszy

przyczynili się do budowy tego domu pracą fizyczną, zwożąc cały materiał budowlany bezpłatnie oraz wykopując fundamenty.- Całe zapotrzebowanie cegły otrzymano bezpłatnie z wojskowości z dawnego fortu "Werner" zaś gotówkę ofiarowali:

Ko. Jan Karasiwicz	4600 Zł.
Ko. Mikołaj Miksiwicz	600 "
Ko. Biokrup. Leatol Stowak	1000 "
Bank Polny we Lwowie	1550 "
Księża Ludnej Szpicha	375 "
Kydrjat poriatoway	1550 "
Ministerstwo pracy i opieki sp.	500 "
Bolesław Drowad	1260 "
Kasa oszczędności m. Przemysła	250 "
Bank Spółt. Przem. i Rol.	5756 "
Boł. Drowad zebrał na listę	3955 "
Sen Jan z fundacji Kalesa	1225 "
Sen Jan z fundacji Kujawa	250 "
Bank Związków Spółt. zar.	150 "
Ko. Ryszard Ottawita	100 "
Ko. Fiedek Julian	589 "
Bolesław Kujawa	50 "
Ludwik Felczyński	50 "
Ko. Edward Suda Tombi	10 "

✓

Ks. Stefan Morris Stormbi	10 Lf.
Stadyyotus Jucha	100 "
Dr. Josef Dobrowsky	25 "
Francisek Marek	10 "
Orest Hasuryc	50 "
Kojicel Parlyha	40 "
Kojicel Marusek	40 "
Marija Huatawoda	10 "
Kataryna Marusek	10 "
Jan Boryto	50 "
Jan Wardaga	50 "
Ks. Bishop Karol Fischer	10 "
Ks. (Rektor) Stanislav	5 "
Ks. Josef Mirec	5 "
Ks. Jan Poreba	5 "
Muzyka Pije Lwowa	5 "
Anton Gut	30 "
Josef Wardaga	25 "
Andrej Oravic	24 "
Karimien Koclan	20 "
Piotr Prumel	10 "
Josef Cpac	10 "
Josefa Makym	10 "
Mirec 7 Torrac	50 "
Ks. Toman Mikos	10 "
Marij Gutal	20 "

Jau Koryk	50 ^z
Ks. D. Gochomobki	20 "
Stomaryszenie miodziery	1912 "
Babinski	10 "
Gys. Jan Cestkarski	20 "
Luzie Korajacki	5 "
Tumski Joz. yamizemi	50 "
Kasa Rencu Stordin	20 "
Politawski Szabani	30 "
Schindler Wilhel-	10 "

W niedzielę dnia 14. czerwca 1936
roku dokonał poświęcenia Pł.
skiego Dania Katolickiego
J. E. Najprzewilebniejszy Ksiądz
Biskup Ordynariusz N. Frau.
cizek Barada w obecności
zaproszonych gości i miej-
scowej ludności. Którzy na
pamięć swoje podpisy
w tej księgare zrobili:
+ Fry Barada Kp

Anna Anna mała
Starosta powiatu
Kaciu Szwed
Anna Anna
Pocz. m. Poznań
Stanisław Stanisławski
Andrzej Łajbke
Karolina Anni
Janina Gombak
Stanisław Niemi
Jan [?]
[?]
[?]

[?]
[?]
[?]
[?]
[?]
[?]
[?]
[?]

Ks. prof. R. G. an
Dariusz
Piotr Adamczyk
Jan Szeliński
Janusz Wyrzykowski
Miecz. Szymon
Janusz Władysław
Andrzej Białynicki.
Marek

Wojciech Zieliński
Janusz Głowacki
Andrzej S.

Janusz
Janusz
Emilia Kobayashi
Ireneusz
Stefan Mielnicowski
Stanisław Kucharski
Katarzyna Kucharska
Majcherowa Franciszka
Janusz
Majcher Piotr

Janusz
Janusz
Piotr
Janusz
Duchowski

Robert Głowacki
Janusz

Książka protokołów z posiedzeń
stowarzyszenia budowy
Polskiego Domu Katolickiego
w Żurawicy

W imię Boże

Książka protokołów z przedmowa i zebrań
stowarzyszenia budowy Polskiego domu katolickiego

Łużanica 4 sierpnia 1929.

Grzybo

Protokół I

Dnia 4 sierpnia 1929. o godzinie 16tej
w lokalu Pucielobnego ksi. Diekawa Michała Mikrosiewera
odbyło się pierwsze Walne Zebranie członków
wspierających i honorowych Stowarzyszenia Młodzieży
Polskiej Męskiej w Żurawicy w liczbie 20 osób. (a to)

1. Paliou młodzieży Puciel ksi. Diekawa Michał Mikrosiewer
2. ksi. katecheta Karusianowicz Jan.
3. Pan Droid Bolesław dyrektor Banku Przemysłowców i rolników z Puszczyła.
4. P. Pirezek Mieczysław nauczelnik szkoły PkP Żurawica
5. P. Poltowski Antoni wrednik PkP
6. " Kochanowski Karimierz " " 7. Boryło Jan PkP.
8. Maksym Michał naucz. guim.
9. Chuchra Franciszek zast. naucz.
10. Wardęga Józef asesor.
11. Bartuicki Władysław sekretarz guim.
12. Pichobłaziniński Edward PkP.
13. Włoch Franciszek PkP.
14. Mech Szymon PkP.
15. Jarewko Michał PkP.
16. Partyka Wojciech gosp.
17. Bartuicki Andrzej gosp.
18. Partyka Jan gosp.
19. Jasiński Marek gosp.
20. Głowacz Maciej gosp.
21. Pac Michał gosp.

22. Janiński Franciszek gosp. 23. Bartuński Franciszek gosp.
 24. Gałuszka Tomasz gosp. 25. Majcher Piotr Pkp.
 26. Wardęga Piotr Pkp. 27. Janiński Wojciech gosp.
 28. Fac Szczepan gosp. 29. Majcher Marian gosp.
 30. Harurek Wojciech gosp.

Słowo wstępne wygłosił Prow. ks. Diekan
 Miksiewicz Michał przedstawiając zebranym obywatelom
 cel Działającego Zebrańca oraz jego Działalność i znaczenie
 zaznaczając przy tem, że na zebraniu Działającym
 powinniśmy się głębiej zastanowić i zajęć odpowiedni
 stanowisko nad wychowaniem młodzieży Meńskiej,
 i Żeńskiej, która w przyszłości była służyć
 dla państwa i społeczeństwa.

Mówca przedstawia, że młodzież meńska
 która wychowuje się w Stowarzyszeniu prowadzonym
 przez ks. Karwanowicza, rozwija się bardzo ładnie
 nawet w rybkim tempie, i postępy są
 widoczne przez urządzenie jasełek, przedstawień
 amatorskich, strażenie orkiestry Dzieci, i t. d. i t. d.
 Jednak nie na tem koniec.

Chcąc pomóc młodzieży w jej
 wychowaniu potrzebnem jest odpowiedni

lokal, którego brak daje się odczuwać,
a w którym nie tylko młodzień, ale i starsi obywa-
teli mogą wynieść wielkie korzyści oświatowe
kulturalne i gospodarsze, ponieważ w domu
takim mogą się odbywać różne odczyty,
wykłady gospodarsze, przedstawienia amatorskie,
receiwe rosyjski zabawowe, w lokalu takim
można założyć stałą czytelnię, przez nabywanie
zdrowych i dobrych i pożytecznych dzieł, (dalej)
mówca daje przykład, że czytamy w Dziennikach
o przyjęciu Prezydenta Rzeczy Polskiej Polakiej
jako głowę Państwa w różnych miejscowościach
w domach ludowych, i tam w tym
swojem wspólnym lokalu przyjmują głowę Państwa,
a gdyby tak do nas zawitał Pan Prezydent
Rzeczy Polskiej, to naprawdę musielibyśmy się
zawstyżać jako wieś podmiejska, że nie
mamy miejsca na przyjęcie głowę Państwa.
W końcu mówca zachęca zebranych
nad stanowiskiem, jakie Państwo powinniśmy
zająć w sprawie przystąpienia do wybudowania
Polskiego domu Katolickiego, na który to

plac pod budowę wzięli z ogrodu plebanis-
kiego wielkości 800 sążni, na własność Towarzystwa.

Konieczną we przemówienie stawia wniosek
o wybór prezydium na drugie Walne Zebranie.

Pan Drozd dyr Bank Kred i rol stawia wniosek
abyby drugiemu zebraniu przewodniczył
Panowie ks Diekau Miksiewicz, a na sekretarza
p. Politorowskiego Antaniego, Wniosek przyjęto jednogłośnie.

Przewodniczący Pan ks Diekau Miksiewicz obejmuje
przewodnictwo Walnego Zebrania. Odczytuje
porządek Dzienny, (który obejmował)

1. Zagajenie, 2. Wybór prezydium,
  3. Referat prelegenta P. Drodza dyr Bank Kred i rol z Przemysła
  4. Dyskusja na referatem 5. Odczytanie statutu przyjęcie
i podpisanie tegoż własnoręcznie,
  6. Uchwalenie budowy Polskiego domu Katolickiego
  7. Wybór nowego Zarządu Towarzystwa,
  8. Wybór komitetu budowy domu,
  9. Wolne wnioski
  10. Uchwalenie wstępek członkowskich.
- Porządek Dzienny przyjęto jednogłośnie.

ad 3) Przewodniczący udziela głosu prelegentowi
P. Drodowi który w swym obrzuceniu referacie
przedstawia bieg życia (obecnie) Polskiego w całej
Zrzeszy Pospolitej Polskiej.

Mówca wywodzi jak z różnych stron zagrożeń
Polsce niebezpieczeństwo, jak eryhają wrogowie
nad zgnieceniem polskości, i wszystkiego co
tylko jest Polskie, jak miejscowi narodowe
zakładają różne tajne organizacje w których
urządzają różne propagandy przeciw Polakom.
(A coż my mamy) (jako Polacy)?

My jako Polacy powinniśmy się, za mało
zastanawiamy się nad tem wszystkim, a jednak
tak być nie powinno, i nie może, widząc że
wszystkich stron ataki skierowane przeciw nam,
nie możemy być obojętni, ale musimy z naszej
strony mieć barwą wrogę i czuwać nad
sprawą Polską, nad sprawą religji, Kościoła,
i wychowania młodzieży.

Chcąc zapobiec złemu powinniśmy troszczyć
Polskie organizacje i placówki, w których to można
zapobiec złemu, jednak na terenie takich

organizacji i placówek musi być odpowiedni lokal którego brak w Żurawicy daje się odczuć.

Analogicznie do przemyslenia Gromiełki k. Piekana, można przedstawić jak wielkie znaczenie ma własny lokal, w którymby ludność Poloka gminy Żurawica mogła się gromadzić, zarówno wzorową czytelnice, i nabywać Polkę i pozytywne dzieła, urządzać otwarte oświatowe i kulturalne, wykłady rolnicze, które przyczyniają się nad rozwojem i podniesieniem rolnictwa, sprządzanie Polkich maszyn rolniczych, motorów silnikowych, itd. i.t.d. w lokalu takim można urządzać nicejne przedstawienia amatorskie, nicejne rozrywki i zabawy taneczne w których powinni brać udział stary i młodzi.

Wobec apeluje do zebranych obywateli, że gmina Żurawica jako wieś podmiejska powinna być przykładem całemu powiatowi przemyskiemu, jednak tak nie jest, wobec stwierdza, że sąsiedni wioski posiadają już Polskie placówki pod firmą Towarów ludowych w których swobodnie mogą się rozwijać,

i wynosić z tam oświatę i kulturę.

W Żurawicy od szeregu lat istnieje inicjatywa stworzenia Polskiej placówki tj. wybudowania Polskiego domu, jednak czynem tego dokonać jest bardzo trudno.

Przed zakazaniem referatu mówca zapytuje zebranych obywateli czy jest ich życzeniem przystąpienia do budowy domu (pościnna) Polski Dom katolicki, naco zebrani jednogłośnie wyrazili swą zgodę przez podniesienie ręki do góry.

Mówca wyraża zebranyom podziękowanie za ich zajęte stanowisko i zrozumienie tak powaznej sprawy, i że nie spotkał go żaden jak to miało miejsce w Dzin 14/10 928 w miejscowej szkole w Żurawicy kiedy to w ówczesnym czasie odbyło się podobne zebranie w sprawie budowy domu ludowego, jednak przez nie uchwycenie jednostki nie doszło do uchwały, a czas jednego roku przyniósł nam powazne straty, o które obecnie potrzeba powrócić wiele pracy, a zadowolenie moralne i materialne dziś nie będzie takie,

Prelegent przysięgając do wiadomości
iżeranie obywateli polaków do przystąpienia
budowy Polskiego domu katolickiego, oświadcza
że na przyszłą zebrał wybrać
zarząd (pod firmą) Stowarzyszenie budowy
Polskiego domu katolickiego, oraz komitet budowy,
i rozporządzać pracą nad zdobyciem gotówki
oraz materiałów budowlanych, i t. d. i t. d.

Nowca zapewnia zebranych, że ze swej strony
dotychczas wszelkich starań celem zdobycia materiałów
i gotówki w formie składek przy kredyty wiecej
w jak najkrótszym czasie można przystąpić
do budowy.

ad 4. Nad referatem wyrażono się obszernie
i żywo dyskusję w której zabierało głos wielu
mówców, (a to) Doryło Jan, Maksym Michał
Partyska Jan, Włoch Franciszek, Bartusicki Antoni,
Kochanicki Karimierz, i Bartusicki Franciszek,
zapytując Przewodniczącego ki Pisk, prelegenta
p. Trozda, oraz ki Karuawierera, z jakiego
materiału możemy rozporządzać budowę
któralby wypadła najodpowiedniej i jak naj-

takiej w którym miejscu, i pod kryciem Dorozem
tj. kierownictwem będzie prowadzona budowa,
a co najważniejsze zhad i w jaki sposób będzie
można zdobyć odpowiednich funduszy
z którychby można przystąpić do rozpoczęcia
budowy.

W odpowiedzi na zapytania, pierwszy
Anonim ksi. Diekan Mikulicz M. odpowiada, że
plac pod budowę oraz kawałek ogrodu który
jest potrzebny przy takim lokalu, mieli z
ogrodem plebańskim w ilości 800 rąmni powierzchni,
i że w tej sprawie zwrócił się pisemnie i ustnie do
Najprzewodniejszego ksi. Biskupa Nowaka, i że
miejsce to będzie najodpowiedniejsze, pod taką
połską placówką, która stale będzie pod Dorozem
i opieką kardocernego protonera prym. kat.

Co do wielkości i jakości, wyznacza sprawę
P. Biorerek nad stacją PKP. w Żurawicy.

Zdaniem mówcy budynek wspólny który
jest projektowany w Żurawicy od kilku lat,
musi odpowiadać swem wyglądem zewnętrzny
i wewnętrzny impozycy, zaś urządzenie

zewnętrzne musi być według wymogów
obecnej doby, w budynku tego powinna
być sala główna któraby pomieściła 400-500 osób
sala miejsca na wystawie, garderoba, natias,
mieszkanie dla gospodarza, wystrój, miejsce
na urządzenie sklepu, i inne potrzebne
obikacje które w przyszłości okazy się niezbędnymi
potrzebne.

Mówca oświadcza, że budynek taki najlepiej
wyparłby budować piętrowy, z powodu tego, że
według obliczeń budowlanych staje się o wiele
tańszem i korzystniejszem, ponieważ koszty
fachu odpadają prawie o połowę, a wygląd
zewnętrzny nadaje piękno takiemu budynkowi.

Budynek taki nie mógłby być budowany
cały z projektowanych przerw. Byłybyżawa
przerw t.j. popiołu betonu, ze względu
tego, że materiał ten nie dałby silnej
podstawy na której można by budować piętro,
dalej budynek z popiołu betonu nie można
zabezpieczyć od wypadków pożaru, ponieważ
Towarzystwo ubezpieczeniowe nie chce przyjąć

vaci tych budovok jako bezvartosciowych.

Budova taka musi byc na silnem fundamencie betonovym, parter z cegiel, a pietro z pustakov betonovych, jednak mozca zvraca uvazu aicby zvracic sa v tej spravis do erynikov fachovych, o ich oicerenie, i ery nie lepiej vyptaby budova taka na vzor budovy fabryky Vulkan v Zuvricy ktora budovana jest z popiolu betonu.

Pau Prozd ovinadna, ze v tej spravis zvracal sa o informacis Do pana inzyniera Polaka ktory obiccal v tym tygodni dac odpoviedne vskazovki i vyjasnenia, po zbadaniu terenu po budovu na placu, i vedlym tego z jakiego materialu bude provazena budova, z pomoci odpoviedni planu i kostonys.

V spravis finansovej vypoviada sa ks Hamanovier, ze kapitalu odpoviedneho nema, jednak na zapocatkovanie bytaby suma v gotovce okolo 3.000 zL z ktoralby mozna pristapic do zapocatkovania robot, i v tym roku vybudovac prvynajmiej fundamentey

a w następnym roku po osiągnięciu
pomocy finansowej postąpić dalej.

Pan Drozd oświadcza, że z tym funduszem
jaki może być wzięty do budowy w kwocie 3.000 zł
materiałoby przystąpić pierw do rozpoczęcia robót
fundamentowych, a o dalsze zdobywanie
pomocy finansowej i materialnej obiecuje
Pan Drozd dołożyć wszelkiej możliwej pomocy
ze swej strony, do tej wspólnej akcji budowlanej,
aby w następnym tj 1930 roku
można ukoić budowę, i wprowadzić
tam ogrodę, faldę, i miłocic,

Na tem dyskusję wyzerapano.

ad 5. W punkcie piątym p. Drozd odczytuje
wznowy statut Stowarzyszenia Polokiego
Domu Katolickiego, który z małemi
poprawkami przyjęto w całości, i zebrani
podpisali własnoręcznie celem odesłania
go do zatwierdzenia w Województwie.

ad 6. W punkcie szóstym Pan Drozd po
zapytuje się zebranych obywateli, czy jest
ich życzeniem przystąpić do budowy Domu

według wypowiedzi uż przez przeciwników,
naso jednogłośnie wyrażono swą zgolę przez
podmianę ręki do góry.

Mówa składa podziękowanie wybranym
i życzy Sześciu Bore w Dalrej wspólnej pracy.
ad 7. Pij punkcie siódmym przystąpiono
do wyboru Komisji matki, do której wybrano
Boryła Janę, Partykę Wojciecha, Bartuickiego Andrieja
ki Karwanowiera i p. Drowa i janińskiego Marcina.

Do wyboru komisji matki zarządono przerwę 15m
Po przerwie 15' rozpočetło Dalre obrady w którym
to czasie komisja matka złożyła listę
kandydatów nowego Zarządu w którego skład wchodzi:

I Przewodniczącym Cwiriab ki Śiek Mikriowicz Michaił
I Zastępcą ki katech Karwanowicz Jan
II " wice gminny Maksym Michaił
sekretarz Boryło Jan
skarbnik ki Karwanowicz Jan
członkowie zarządu

Partyka Jan Bartuicki Andriej Wardyga Józef
Janiński ~~Antoni~~ Praiuszek

Homisje rewizyjne.

Partyka Wojciech Jasiński Marcin
Bartuicki Władysław Włoch Franciszek

Po odczytaniu listy składu nowego Zarządu
zarządzonego głosowaniami, głosowanie odbyło
się przez podniesienie ręki, listę nowego
zarządu przyjęto jednogłośnie (eni blok)
z tem, że przewodniczącemu zarządu ^{bedzie} (niejściu)
kierownikowi pym kat bez zmiany zaś Przewodniczący
sekretarzi skarbnik co rok, reszta członków
w myśl statutu 13 będzie wylosowana
ponowny wybór dorozumy.

ad 8. Przy punkcie ósmym wybrano

komitet budowy domu który wspólnie
z zarządem zajmie się budową Pol. Dom katol.

W skład komitetu budowy domu wchodzi:

Pau Dorożnik Bolesław dyr Bank Krem i rol jako honorowy
członek Zarządu budowlanej i finansowej

P. T. Hochaniski karimier, Politorwski Antoni

Chuchra Franciszek, Marusek Władysław,

Jareńko Michał, oprócz wybranego

komitetu porostawiono wolną rękę

Zarządowi, prawo kooptowania nowych członków
w miarę potrzeby

ad. 9. Wolne wnioski. p. Boryło Jan
stawił wnioszek ażeby po skonieczonem zebraniu
udali się wszyscy zebrani do gospodarstwa
Jana Partyki oglądać wyrób pustaków
z których to jest projekt budowy domu,
naco zebrani zgodzili się wszyscy, i po
skonieczonem zebraniu udali się oglądać
materiał budowlany.

ad 10. p. Boryło stawił wnioszek o uchwaleniu
wkładek członkowskich, porawszy od
1go sierpnia, na wnioszek ks. Frickana
poparty przez Jasińskiego Franciszka
uchwalono wkładki członkowskie miesięcznie
50 gr które mają być składane każdego
miesiąca na ręce skarbnika ks. Kamionowicza

Przed zakonieczonem zebraniem ks. Frickan
Mikszewicz N. imieniem zebranych składał
serdeczne podziękowanie Panu Drodzowi, za
jego starania się, i opiekę nad dziełem
którego p. Drodzi jest jednym z inicjatorów,

Następnie p. Bartuicki Andziej składa
podziękowanie Kuonielob ki Diek, za ofiarowanie
placu pod budowę z ogrodem plebańskiiego
i za zajęcie się sprawą budowy, która
zostanie w pamięci na zawsze.

Analogicznie do przemówienia ki Diekoma
składa p. Bartuicki podziękowanie Pannu
Drozlowi co przyjęto oklaskami.

Po skończonem zebraniu udano się
do P. Partyki Jana oglądając wyroby betono-
we które nie zostały zaakceptowane
a i do zbadania przez erymniki fachowe
na tem zebraniu zakończono o godzinie 19.30.

Przewodniczący
Ks. Mikusiewicz

sekretarz
Zorzyś Jan

Protokół (2)

Dnia 18-X 1929. o godzinie 18 tej w mieszkaniu
Ksi katechety Karwaniewicza odbyło się posiedzenie
zarządu Stowarzyszenia Polskiego Dómu Katolickiego.
W którym wzięło udział 7 członków zarządu, a to:
Ksi Karwaniewicz Jan, Boryłko Jan, Makym Michał,
Bartuicki Andrzej, Partyka Wojciech, i Wardega Józef,
oraz P. Wierzech Niemcewicz, i Kochanowski kierownik komitetu
budowy Dómu. (7 Włoch francuzów)
Ze względu na brak wszystkich członków o godzinie
18 tej, postanowiono zacząć do godz 19 tej a
do uadziejnia wszystkich członków. O godz 19 tej
na wniosek p. Boryły J. powołano Ksi Karwaniewicza
do otrarcia posiedzenia jako vice przewodniczącego,
w miejsce nie obecnego Przewodniczącego Punielch-
Ksi D. Mikuliewicza

Ksi Karwaniewicz obejmując przewodnictwo
posiedzenia, przedstawia w jakim celu zostało
zwołane niniejsze posiedzenie, a derytując pomóżek.
Dzienny, który obejmował.

- 1 Zagajenie
- 2 Odczytanie protokołu z ostatniego
zebrania.

3. Sprawa przystąpienia do budowy domu.

4) Dyskusja 5. Wolne wnioski.

Przy punkcie pierwszym poradykcie Niemego przewodniczący ksi. Karwaniewicz przedstawił, że członkowie zarządu zostali na czas powiadomienia pisemnie, o mającemu się dziś odbyć posiedzeniu, z jakich powodów nie jawnili się, wszyscy członkowie tego nie wiadomo,

Przewodniczący stwierdza, że wniósł Statutu naszego 3 i 8 do powzięcia uchwał jest odpowiednio ilość członków, Dlatego stwierdza powzięcie. ad 2. P. Bogusł. J. odczytuje protokoł z ostatniego Walnego Zebrania, który przyjęto bez poprawek.

ad 3. P. Ciserek Miernyśtań przedkłada nowy plan budynku który ma zastąpićniejszy pierwszego. Pierwszy plan Polskiego domu Katolickiego z poradomy przez P. Inżyniera Polaka okazał się dla nas za wielki i bardzo kosztowny, według którego nie jesteśmy w stanie wzpostarać budowy, z powodu wielkich

kosztów budowlanych, natomiast plan Drugi z porządkowy przez P. Piszczyka, a aprobowany przez P. inżyniera Polaka jest o połowę kosztów tańszy, a pomieszczenie w głównej sali prawie takie samo, natomiast odpadają inne obciążenia.

Plan nowy przedstawia się w ten sposób, sala Duża 13m Wys. 3 szeroka, wycelina, garderoba, sklep, matnia, oraz 2 pokoi i 2 kuchnie w stychu.

Po dokładnem przedstawieniu obu planów t.j. planu P. inżyniera Polaka, i planu P. Piszczyka aprobowany przez P. inż. Polaka, przyjęto plan Drugi.

P. Piszczyk zwraca się do członków zarządu ażeby do środę t.j. 23/IX przemyśleli się do dalszej pracy przy uiszczeniu ziem (planu) ażeby w tym tygodniu można przystąpić do założenia kamienia węgielnego w dniu 24-IX 1929.

Każdy wyrodek P. Piszczyka wyłoniła się żywa dyskusja, w której zabierali głos wszyscy obecni członkowie, w sprawie przedstawionej budowy, kosztów, materiałów, oraz kosztu

bedric obława budowa domu.

ad 5. P. Boryło J. przedstawia sprawę zgłaszających się budowniczych, którzy chcą prowadzić budowę, ze względu na brak fundusów, nie jesteśmy w stanie oddać robotę tym, którzy pracują wysokiego wynagrodzenia, a roboty budowlane skończą się w tym roku tylko na wybiecie fundamentów betonowych, więc robotę tę można oddać Partyce Stawiszarowi, pod osobistym kierownictwem P. Kochańskiego kierownika zarządowej P.K.P. który według planu ma prowadzić budowę,

Wniosek P. Boryły przyjęto, i robotę po wspólnym porozumieniu się, Partyki z P. Kochańskim ma być obława Partyce Stawiszarowi.

Zas postaraniem materiałów budowlanych oraz materiału zajmie się wydział zarządu.

Pod koniec przewodniczący Ks Karwasiewicz zaprasza zebranych do współpracy jak najspieszej z powodu z późniejszej pory chętnym mogli na oszacowy Dzieci

t.j. 24/5 929. przystąpić do założenia kamienio-
murowanej przy tem, że w razie nie możli-
wości rozpocząć budowę w dniu 24/5.

to całą procytować założenia kamienia obedi-
nie w dniu 26/5 929. bez względu na stan
pogody, po jednogłośnie przyjęto,
o godzinie 20^h 15' powiadzenie zakończono.

Przewodniczący

Prokury

sekretarz
Prokury

Protokół 3.

Dnia 19 stycznia 1930 o godzinie 15^h 30'
w lokalu Ksi. Katedr Kamarianiera, odbyło się
zebranie członków Stowarzyszenia budowy
Polskiego domu katolickiego w Łurawicy.

Zebrańie otworzył Ksi. Kamarianier
witając P. Dwozda Dyr Banku Rzem i roln. oraz
zebranych członków, i sympatyków.

W przemówieniu swem przedstawił
Ksi. Kamarianier, w jakim celu zwołane jest
dzisiejsze zebranie, odwołując paragraf Dziennik
który objął.

1. Otwarcie zebrania
2. Odczytanie protokołu z ostatniego zebrania
3. Sprawozdanie zarządu z Potykerasowej
Działalności
4. Dyskusja nad sprawozdaniem
5. Wnioski

Porządek Dzienny przyjęto.

Na przewodniczącego zebrania zaproszono
Pana Dyr Dorda.

Pan Dyr Dord obejmując przewodnic-
two zyczył zebranym Dobrych i pomyslnych
wyników z dzisiejszego zebrania, i do punktu
porządku Dziennego mniemania głowo sekretarowi
Pann Boyle Janowi, celem odczytania protokołu.

Odczytany protokół przyjęto bez poprawek.
ad 3.) W punkcie trzecim Ksi. Karolowicz
złożył sprawozdanie z Dotykerawoj Działal-
ności, przedstawiając zebranym co zrobiono
Dotykeras, i z jakich fundusów, (a mianowicie)

Stwierdzenie ziemi pod fundamenta
dokonano bezpłatnie, do czego przyrzuciło
się szereg obywateli ze swer kolejarstkich,
i gospodarzy którzy przybyli konno do zwłoki
ziemi, oraz młodzień z Stowarzyszenia.

Na placu temu według planu Pana
Piszreka nasz stacji, a aprobowanego przez Pana
inżyniera Polaka, założono kamień
regulny w dniu 26 października 1909 roku.

Poswiecenie i zalozenie kamienia wzglednego
poprowadzila Msza Sw. w Kościele parafijalnym
miejscowym, która celebrował Prowincjał
His Palat Tomaka z Pienyska, w zastępstwie
nie obecnego His Biskupa Nowaka.

W uroczystym naboreństwie brało udział
szereg wybitnych osobistości z Pienyska, oraz
miejscowych obywateli, szkoły, i Stowarzyszenia
Młodzieży.

Do naboreństwa uformował się
uroczysty pochód z chorągwkami, Standarem,
i miejscową orkiestrą na czele, na plac
budowy, Polskiego domu Katolickiego,

Na placu budowy Polskiego domu Katolickiego
poswiecenia & kamienia wzglednego dokonał
Prowincjał His Palat Tomaka, przy którym
wygłosił okolicznościowe przemówienie, przez
które zwrócił uwagę i wartość powstającej placówki,
do przekonania wam zachęca wszystkich obywateli
do wyłożonej współpracy.

Pan Prozd Gr Banku Kraem i Rohnikow
oprytuje akt fundacyjny na pergaminie

na którym kolejno składali swe podpisy ku
wiecznej pamięci, a to Hiszpałat Tomaka
* P. ^{Stepień} ~~Michałowski~~ starosta ~~miasta~~ Krumyński, P. Krugulecki burmistrz
miasta Krumyła, P. Ciwiski kor. asesor, Hiszpałat Krumył
P. Galica inżynier generał i Poródca 8 korpusu Krumyńskiego
Poródca I Pułku Czołgów Pułk Marikowski, Hiszpałat Włkowiec
Inspr. Rady Szkol Powiatowej P. Fischer. P. inżynier Solak
Dyr Banku Polak P. Ostrowski, Dyr Banku Krem i Kol P. Prosz.
Komisarz Pol Rai P. Dyr Bank Gosp. Kraj P. Jarlikowski
i szereg innych reprezentantów miasta Krumyła.

Łeż reprezentacji gminy Łuravica, Hiszpałat
Mikienier, Hiszpałat Marusienier, Hiszpałat Laleski re. ~~mgrek~~ kat
P. Javor w zastępstwie Hiszpałat Lapišky inżynier,
Panistwo Lajarkowscy właśc. Dólar Bolestranyce
P. Socyryšcy Kierieria i Łuravica,
kier. szkoły Pan Ducheniški, Rada gminna wraz
z naczelni gminy Makymem, Naczelnik Stacji
Pkp. P. Piverek wraz z gronem pracowników
P. Politorški, P. Kochariški, P. Boyłofan, P. Włoch
Franciner, oraz szereg obywateli i obywaterek
gminy Łuravica.

Po dokonaniu podpisów na akcie fundacyjnym

^{uraga}
* Pan Stepień starosta Krumyński

umurovano go Do fundamentov na
viecnuj pamiatki,

Ucestvuj pamietnej uradytori byli podjemo-
vani herbaty u Hiszickana Mikhejiera, podras
ktorej vyglosovano nereg mior, na temat budovy
Polskich placowek, koncernowych u zarove
vzmocnieniem toastov dla traveov budovy Polskiego
Domu Katolickiego u Zuraviej,

Podras podanej herbaty pregyrata
miejszova orkiestra.

Nastepnie puzestania Hiszickanovier, ze
vybudovanie fundamentov dokovano pod
kontrolu P. Kochanickiego, oraz cztovkiov xanadu.

Wybudovanie fundamentov kostorato d. 1904 r.
Wsklad vydatkov na budovu vchozcu zakupione
materiały, stychorka, cement, materialy žurny,
lom betonovy dostavorny autami puzer I Gulik Orogor
oraz inne materiały, i zaplata robotnikov,
jak u kniezach karozek jest uviodovione.

Z jakich funduszov povstal kapital
za ktory dokovano vybudovania fundamentov.
Sta fundusz ten Hiszickety Karmanovier

ofiarował 2.600 zł, Staraniami Młodzieży 400 zł
oficyna złożona przy założeniu kamienia regiel 470 zł
Pan Stochaniski Kolejonista PkP. ze składek pracowników
PkP. 230 zł i inne drobne wpłaty wyniosły 72 zł
z fundusów tych powstała kwota 3.772 zł.

Po wydatku z kasy 2.904 zł na wybudowane
fundamenty, zostaje do dalszej budowy domu 796 zł
z którą to kwotą mamy przystąpić z nową do
dalszej budowy.

Na tem Ki Karnawier sprorozdanie swe
zakonierd, zachęcając wszystkich obywateli
do współpracy.

Nad sprorozdaniem Ki Katech Karnawier
nyłomila się izna Dyskusję.

W Dyskusji pierwszy przemawiał Pan Prosz
Dyr B. Rzi Kol. Dziękując Ki Karnawierowi za
dotychczasową działalność i położone zasługi nad
rozwojem budowy Pol Dom Kat, oraz za złożoną
ofiarę w kwocie 2.600 zł ze wszystkich fundusów
z którą to kwotą można było przystąpić do założenia
fundamentów.

W dalszym swem przemówieniu apeluje

Pan Dyr Drodzi Do zebranych wiecy przegryzili się ze mną Pathamami w gotówce, oraz robotą tej kwoty potrzebnych materiałów budowlanych.

Ze mej strony zapewniam zebranych Pan Dyr Drodzi iż wyżej wszelkich środków wiecy można zdobyć gotówkę oraz materiały budowlane bezpłatnie, nadmieniam zaś przy tem, że w sprawie uzyskania bezpłatnie z fortu III w Żurawicy cegły, na budowę, pożywił już pewne kroki w Szefostwie Budownictwa i sprawa jest na Dobrej Drodze.

Łas w sprawie uzyskania Drawa wystosuję pismo do P. Barchewskiego właściciela dóbr w Woli Krzywickiej a byłego Starosty Czernyńskiego o ofiarowanie nam 30 tutekoi Drawa.

Naalej przedstawiam P. Dyr Drodzi, że na jego rzecz wpłynęła kwota już na naszą budowę, z Wydziału Rady Powiatowej 200rł Pan Wystrzycki z Poznania 50rł Pan Bieleryński fabryk Aronów 50rł ogólna suma 300rł następnie odniósł się Pan Dyr Drodzi do instytucji Bankowych oraz innych instytucji z prośbą o udzielenie subwencji, a jeżeli zajdzie

potrzeba to uda się z delegacją, byle tylko
złotyć jako fundusz lub materiały ażeby z niemi
rozporządzać dalszą budowę, w sprawie roboty
okien i drzwi i futryn, odmienił się P. Dyr Drosz
do P. Bystryckiego, który robotę może wykonać
taniej i solidniej jak inni, wyrażając przy
tem zebranych do współpracy.

Następnie P. Głowacz Michał w swem przemowie-
niu wyraził imieniem zebranych podziękowanie
ksi. Karwaniewiczowi i Kochanowskiemu za złożoną
ofiarę, oraz Panu Dyr Droszowi za jego ofiarę
i poświęcone trudy, który mając we wielkie
obowiązki w instytucji Bankowej, nie żałuje
każdej wolnej chwili oraz wzięcia się swą
pracą nad rozwojem Polskich placówek,
nadmienając przy tem, iż przy takiej pomocy
jaka wiecie P. Dyr Drosz uwarzył abywałom
Zurawskim będącym naszym dzieło rozparcie
poprowadzić do celu, a stanowisko jakie zajął
P. Dyr Drosz zostanie u nas w pamięci na zawsze.

W dalszym ciągu Dykuzji przedłożono głosu Panu
Boyle fauowi który w swem przemówieniu stwierdza

że pomoc w formie składania ofiar będzie
bardzo trudna z powodu kryzysu gospodar-
czego jaki obecnie istnieje, i że gospodarze na
wsi obecnie nie rozpanoszą gotówki jak to
było niegdyś, zaś z grona pracowników PKP.
nie można przewidzieć czy każdy pracownik
zechce się przyczynić z ofiarą, natomiast przy-
tem, że budowa rozpoczęta będzie bardzo kosztowna
bo wyznosi będzie parę dziesiątek tysięcy,
a ofiary chcieliby wpłynąć w kwotach 5 czy 10 zł
nie wiele będzie można z tą kwotą coś zrobić.

Można przystąpić z wnioskiem ażeby
już dziś rozpocząć zbieranie wkładów członkow-
skich po 50 zł, a członek który nigdy sobie być
członkiem budowy Polskiego domu katolickiego.

Gotówka w kwocie 50 zł lub mniej ~~jest~~ będzie
jako ofiara na rzecz budowy bez zwrotu,

Następnie wniosek Ingi staroś P. Proylo J.
że jeżeli obywateli którzy nie mogą zrobić
porozumienia ofiary pieniężnej bez zwrotnej,
mogą składać pewne kwoty w gotówce w
formie pożyczki zwrotnej, bezprocentowej.

która po spłaceniu wszystkich innych zaciągmię-
tych długów na tę budowę, będzie zwrócona
płatnikowi;

Przyerajacy otrzyma Deklarację na złożoną
krotę, w której będzie wytko uwidocznione, na
jakich warunkach przyjmie od niego złożoną
pożyczkę, zaś ciotnek przyerajacy gotówkę toranżem
Budowy Pół Damm katal, zapoda tę crotę która
będzie upowarnia podjac złożoną pożyczkę.

Dalej mówca nadmieniam, że obowiazkiem
naszem jest, przerynie się do wspólnej akcji
budowlanej, silby porostawic pamiatkę po sobie
następnym pokoleniom, tem bardziej porinnia
my dołozyc wszelkich wyników z naszej strony jako
obywateli miejscowi, pomieram wistim pomoc
wielką wierioną dla nas, a ludzi tych którzy
z naszą gminą Eurawica nie mieli nigdy nie
wspólnego, a Dsi staneli na czele i nioz
nam pomoc we formie finansowej, myslowej,
Paraderej czy innej, na każdym miejscu, nie żaluj
kudow, i nam, byli tylko iść napród.

Stawowisko jakie zajal Pan Dyr Dros ki Kamariowier

Pan Hochariski i inni, powinni być bodźcem dla nas jako dla niepełnych obywateli; więc powinniśmy dołożyć każdej części do tej wspólnej akcji, a żeby w tym roku tj. 1930 mieć swój własny rachunek nad głową.

W końcu mówca wyzna zebranych obywateli a żeby już dziś podpisać Deklarację na ofiarę bez zwrotu, ~~a także~~ ~~nie~~ ~~z~~ ~~powrotem~~ ~~zwrotnej~~.

Pan Glowacz Michał godzi się z wnioskiem postawionym przez P. Doryty, jednak fundusze finansowe w rolników są obecnie bardzo nie pomyslnie, które nie ~~powodują~~ ^{wystarczają} rolnikom na pokrycie własnych zobowiązań gospodarskich o ile sytuacja gospodarstwa zmieni się na lepsze to każdy chętnie przyczyni się z dobrotą pomocą finansową.

Następnie oświadcza P. Glowacz że wnioski Doryty P. Doryty, postawiony o udzielenie pomocy zwrotnej na budowę popiera, i wnioski ten jest trafny dla wszystkich.

Pan Partyka oświadcza, że

gospodary nie wyrują będą w stanie złożyć
ofiarę w gotówce w obecnych warunkach gospodar-
skich, natomiast przyczynią się w pracy t. j.
zwózką materiałów budowlanych, które chcą
płacić posłoneżłyby powazna, wciąż gotówki.

Nacelnik gminy Makrym stara się wnioszek
aby obywatel przystąpił do zwózki piasku, i
sprowadzeniem ^{zora} (zapaleniem wapna, ze względu
na to, że jest odpowiednią drogą i czas u gospodarzy
mających kamie, nadmieniamy że przy tym, że
potrzebny jest wytaranie się w Zarządzie wodnym
pozwolenia na pobór piasku ze samu,

Pan Dr. Droc stwierdził, że pozwolenie na
pobór piasku w Bruckowickach przy Bolestranyach
postara się w następnym dniu w Zarządzie wodnym.

Celem dokonania zwózki piasku i sztybelarki
na wnioszek P. Dwoyły J. wybrano nacelnika gminy
Makryma Michała zajęciem się zwózką, po
poprzednim porozumieniu się ze zwierzchnością
gminną w Bruckowickach.

Nacelnik gminy Makrym przyjmując
na siebie obowiązki zwózki piasku i sztybelarki

oswiadczenia, że stoją w wielkich staraniach ze
swej strony, ażeby materiał necessary był
zwierziony bezpłatnie.

Pan Józef Drosz zapytuje zebranych
kto przystępuje na członka składającego
ofiarę na budowę Dólok Damm Katolicki
i w jakiej formie, w formie ofjary
bezwrótnej, czy wrótnej w formie pożyczki?

Na liście wkładek bez wrótnej
wpisali się 1.) Boryś Jan 50 zł, Partyka Wojciech 50 zł
3.) Kochanski Karimier 50 zł 4.) Pichoblarinski Edward 50 zł
5.) Galuska Marija 50 zł. 6.) Koryk Jan 50 zł
7.) Warkaga Józef 50 zł. 8.) Brodło Andrij 50 zł
9.) Jasinski Marcin 50 zł. 10.) Marurek Wojciech 50 zł
11.) Głowacz Marija 50 zł 12.) Pac Antoni 25 zł
13.) Jucha Władysław 20 zł 14.) Kucharski Stanisław 10 zł

Łącznie na liście Drogę pożyczki wrótnej
Głowacz Michał 50 zł.

Pan Józef Drosz odczytuje wyniki wpisanych
wkładek i zachęca wyznaczonych zebranych
do wyjaśnienia sprawy tym którzy nie
byli obecni na niniejszym zebraniu

ośledy w ten sposób można zdalej
wielką gotówką z którą można przystąpić
z misją do dalszej pracy ludzkiej,

W kraju Świeży Pan Tyr Drosz
zebrany za przybycie na Świeższe
zebranie, i przyjęciem afjara w formie pracy
czy gotówki, iżerac zebrany Świeży Drosz
w dalszej pracy.

O godzinie 17:30' zebranie zakańczono.

Przewodniczący

W. Z.

W. Karwasiewicz

Sekretarz

W. Z. Jan

Protokół № 4

Dnia 8 sierpnia 1930 o godzinie 18 tej
w lokalu Ksi Katechety Karwanierera, odbyło się
posiedzenie Zarządu zrównoważ budowy Polskiego
Towarzystwa Katolickiego w Łurawicy, przy urzędzie
Ksi Karwanierera, przybyło zaś: Politorski Antoni,
Kochanowski Maksymian, Korol Toman nasz stały,
Partyka Wojciech, Bartuński Andrzej, Wardęga Józef,
Jareńko Michał, Włoch Franciszek, Głowacz Stanisław
i Ksi Wardęga Władysław

Posiedzenie otworzył Ksi Karwanierer z zastę-
pstwem Ksi Trichana Mikulicza, przedstawiając
cel zebrania, odczytując porządek dzienny
który obejmował:

1. Odczytanie protokołu.
2. Sprawozdanie Zarządu z dotychczasowej działalności.
3. Dyskusja nad sprawozdaniem.
4. Przegląd wniesionych ofert na budowę
Polskiego Towarzystwa Katolickiego
5. Wnioski i zapytania.
6. Latwiarzenie przyjętej oferty na budowę

ad 1. Protokol o dytal sekretar bylo jau
klori ber popravek pryjeto.

ad 2. Kis Karuainenier predstavil v svem
spravorodanim, eo Komitet zalatril o
ostatniego posiedrenia v spravie nabycie
materjalov budovlanych.

1. Za vystaraniem us, o zdobycie materjalov
budovlanych moziemy byti vdricerni Paul Prodon
Dyr Banku Drem i rol. Klori zdobyl na naraz
budovny cegly z vorbiorki murov na foreie III
v Zuravicy.

Z porebrauj cegly komitet naraz komyste
na budovny narazy budynku, 30% naraz
Paul Dr Zolniera v Premyolu 70%. tj.
na 1000 vorbrauj cegly z murov Paul
Zolniera otrymat 700 cegiel Paul naraz
v Zuravicy 300.

Komitet vorbraat preruacroue mury
na foreie III z klorich vydobylimyj 150.000
cegiel, spolnie, po rozdrielenie tepie cegly
pryypadlo na naraz budovny okolo 60.000 cegiel

Kosztę wozbrańej pęty pniekrocęty 1.800 zł
na placu wozbierki.

Legę z fortu III zwiensno bezpłatnie
na plac budowy, pęty zwiensli obywateli
Lurawsey.

Zakupiono wagon wapna 15. ton
za cenę 600 zł tj. 4. zł za 1 kowęty
prowozu koleję i przewieć kontrowals z gęty 300 zł
zwozkię z kolei na plac budowy zajeli się
miejnami obywateli bezpłatnie.

Z inicjatywę Pana Gyr Proxda Komitet
otrzymal 10 kubikow Gręwa budowlanęgo
od W. Pana Bocheiskiego byłęgo Starostę przemyskiego
i 6 kubikow Gręwę budowlanęgo od W. Pana
Zebrackiego byłęgo Sędzięgo w Przemysku.

Gręwo zwiensno z lasow bezpłatnie
a uprwa tegoż kontrowalę 120 zł.

Resztę materjalow Gręwnych do budowy
musimy zakupić w skladach Gręwnych
w Przemysku.

Zwozka piasku i zwiens,
Zwozka piasku i zwiens sprawa najwięcej

budowici, a zapotrzebowanie tego materiału przedstawia się około 400 bur.

Wprawdzie naczelnik gminy Maksym ^{Michał} przyjechał na ostatniem posiedzeniu zając się swójką piasku i żwiru ze Samu w Buszkowickach, to jednak obietnicę swęj nie wykonał, a przeto samo przeciągnięta się sprawa swózki a to dlatego, że Komitet będąc pierwszym przytoczeniem Pana Wójty, oczekiwał na tą swózkę, jednak po trzech dniach tego nie uzyski.

Ki Kamaniowicz zwraca się z apelem do zebranych Komitetowych ażeby zajęli się swózką materiałów rzecznych samu, bo jak widzimy, że ze strony wójty maksyma spotkał nas zero,

Cześć materiałów rzecznych który zmieści miejscowi obywateli może wystarczyć na rozporządzenie budowy, jednak nie jest to wystarczające, jeżeli zaczniemy budowę ażebyśmy nie stawali z powodu braku wymienionych materiałów.

Sprawa Dwi i Okien.

W sprawie wykonania robót stolarskich Pan Gyr Grozd oraz p.p. Boryłó Jan i Politoriski oddali robotę Dwi i Okien Pan Bystryckiemu w Dmucyju.

Pan Bystrycki z obowiazal się wykonać robotę Dwi i Okien po przeglądnięciu planów, ceuz wykonaniem tychże robót nie podał, a wiaderyl że robotę wykona taniej jak inni stolarze z materiału zrowego i mehego.

Materiał Dmucy Daje p. Bystrycki swój.

Następnie przedłożył Ki Kamanowicz gotowe plany na Budowę Polo Pauci Katolicki Które wykonal Pan inżynier Polak.

W końcu apeluje Ki Kamanowicz do członków Zarządu o Določenie wszelkich starań aiebyśmy mogli zdobyć potrzebnych nam materiałów i gotowki aiebyśmy w polowie sierpnia mogli przystąpić do budowy.

Następnie sekretar p. Boryłó Jan

prezentacja, że prace idzie bardzo powoli i, że zaledwie kilku obywateli dokłada swoje prace i starania, o zwózke potrzebnych materiałów i zajmują się sprawą budowy,

Skalery przy tem zachęcić szeroko ogół obywateli ażeby każdy przyczynił się do wspólnej pracy, i dołożył cegiełkę do tego gmachu wspólnego, do tej polskiej placówki.

ad. 3 W dyskusji nad sprawozdaniem przemawiało kilku członków zarządu zapytując się o rozwiązanie sprawy dotyczące zwózki materiałów budowlanych i robocizny naco otrzymali wyjaśnienie.

Pan Kochaniski w przemówieniu swem podniósł sprawę macedonika Smirny Makyma Ktoiy jako maced Smirny i vice prezesa, porównując się najwięcej przyczynić, i pierwszy być na każdym miejscu, porównując jako wójt ma wpływ na ludność, i może najwięcej pomóc, jednak tak nie jest bo jak nas informują obywatele Zarządu

pan wójt jest szkodnikiem tej budowie
sto z tego powodu, że wygaduje w obec
ludności miejscowej, że Panu temu to
będzie tylko dla Panów księży i.t.d.
że ludność miejscową nie będzie
korzystać z tego domu, wypowiedział się
takie Pana wójtę jest szkodliwym,
dlatego ten mówca przychodzi z wnios-
kiem o wykluczenie Pana wójtę Makayma
z Komitetu i Zarządu jako szkodnika.

Wniosek pana Kochajńskiego został
w całości poparty przez zebranych, ażeby
Pana wójtę wykluczyć z Zarządu.

Pan Doryło zabierając głos oświadczył
iż podzieli się z wnioskiem Pana Kochajńskiego
o wykluczenie Pana wójtę, jednak ażeby
to nie sprawiło w przyszłości większej
szkody materialnej sprawę tę porzucić
do następnego posiedzenia, i jeżeli Pan wójt
nadal będzie szkodnikiem, to na
następnym posiedzeniu sam postawi
wniosek o wykluczenie,

Pan Kochański wniosek swój odwołuje
z tem zastrzeżeniem, że jeżeli wójt nie
przyrzuci się przy budowie to wniosek
swoj ponownie na następnym powiadzeniu
ad 4. Przegląd Ofert.

Ksi Karwanowicz przekłada wymienione
oferty od różnych budowniczych na budowę
Pokoju domu Katolickiego w Lurawicy

Ofert wpłynęło 5, z których 2 oferty
były budowniczymi konsensjonowanymi zaś 3
ofert nie konsensjonowanych.

Przy przeglądnięciu ofert przyjęto
ofertę budowniczego Stebelki którego z przemyśle
którą umowa została za najodpowiedniejszą.

Po przyjęciu oferty komitet spisał
umowę z budowniczym Stebelką oraz
wszystkie warunki pracy i płacy, zaś
umowę prawną i fachową komitet polecił
p. Boyle i Kochańskiemu wspólnie z Panem Stebelką
spisać u Pana Dr. Gubernińskiego w Quin
następnym. t. w Quin Grzegorz 1930

Przewodniczący / Sekretarz
Janusz

O wypracowaniu projektu Dzielnego
umownianu sprawę w którym Dzin
ma Pan Hebelko rozporządź budowę.

Na wniosek Pana Boryły Jana który
przedstawił że w sprawie rozporządzenia
budowy informował się Pana Jyr Dorda
w którym Dzin przystąpić do budowy,
Pan Jyr Dord polecił rozporządź
budowę w Dzin 16 sierpnia 1930

Że w dniu tym orobisicze weźmie
udział, Wniosek przyjęto jednogłośnie
i uchwalono rozporządź budowę
Polskiego Towarzystwa Katolickiego w Dzin
16go sierpnia 1930 roku.

Przewodniczący
No. 227. 1930. Kwieciny

Ogólnie 21.30 powierzenie zakazierono.

Sekretarz
Jan Boryła

Protokół № 5.

Dnia 27/9. 1931. o godzinie 18tej w lokalu
Ks. Frickana Michała Miksiewicza odbyło się
posiedzenie Komitetu Bundowy Polskiego Towarzystwa
Katolickiego w Łużawicy.

W posiedzeniu brali udział, Ks. Frickan
Miksiewicz, Ks. Karwasiewicz, Pan Gyr Drono, Bolesław,
Politowski Antani, Boryłofau, Partyka Wójciech,
i Bartuicki Andziej, -

Posiedzenie otworzył Ks. Frickan Miksiewicz
przedstawiając krótkie warunki w jakich
znajduje się komitet, z powołaniem
gotówki na pokrycie zobowiązań w różnych
firmach ze pobraniem materiałów do bundowy

Pan Drono Gyr Banku Kzem i rol. oświadczył
że nigdy wielkich środków i sposobów celem
zdobywania subwencji w różnych instytucjach
jednak bez rezultatów.

Z zebranej kwoty jaką zebrał Pan Gyr Drono
w Banku Kzem i rol. w Przemyslu pokrył jowi
precyziowo niektóre firmy, a pozostałe

Langsam, Körner, Bien, Mandel,
i Bystrycki,

Na exziszne pokrycie tych firm
potrzebna jest kwota najmniej 1500 zł
a szacę Doprowadzić do pomadku, Dwiej
sali, i małych ubikacji, t.j. wytykować
i położyc podłogi potrzeba około 1.200 zł
malery zatem paunylec o wyproyzerem
kwoty około 3.000 zł zelum pokrycia
wymienionych firm i oporadkować
sala, a w przyszłości z wpływów regulowaci
zaciagniętą pożyczkę.

Pan Borys przedstawia, że według
obliczeń, jakie z obowiazaniach które kamitet
ma do wyrównania, a które kamiermie
muszą być w najkrótszym czasie choiar
exziszno wyrównane potrzebna jest
kwota 1.800 zł a według podanej ceny
pana murara Gudzińskiego. Na wytyko-
wanie, sali, i boenych pokoji, oraz na
potrzebny materialy potrzebna jest
kwota najmniej 1.000 zł.

ze względu na to, że Langsam o swoje
pretensje w kwocie 7000 zł za pobrane materiały
zielarne i blaszki, wniosł skargę i jór
miałem dwa terminy, a w dniu 6/10
odbędzie się trzeci termin, należy więc
terminem sprawę uregulować.

Następnie p. Boryło podał myśl
ex, komitet zaciągnięcia pożyczki przez
komitet Budowy Damsu, u Ki Prickaua
Mikrowiera, z funduszy złożonych na
Witwarze Kościelnej, i gdyby Ki Prickau
udzielił wymienionej pożyczki, Komitet
podpisze Deklarację jako zapewnienie
otrzymanej pożyczki, a po uregulowaniu
Długów firmowych, Komitet przystąpi
do uregulowania i tej pożyczki.

Na projektom wymienianej pożyczki
z pieniędzy kościelnych, wyłoniła się Dykuzja
w której wyraz przemawiali za wymienioną
pożyczką.

Ki Prickau Mikrowier zgodził się na
udzielenie pożyczki z pieniędzy kościelnych

ze potwierdzeniem Deklaracji.

Ksi. Frickau otrzymał w ręce Pana Jyr Drozda
z księżeczki oszczędnościowej złożone
w komunalnej kasie Osmietwini m. Gumpolcu
na kwotę 2.700 zł.

Powyzszą kwotę 2.700 zł polecono podjąć
p. Boryła Janowi z Komunalnej Kasy
i wspólnie z Panem Jyr Drozdem podzielić
i reżimowo spłacić wraz z obowiązaniami
we wspomnianych firmach, a za pozostałą
kwotę przystąpić do wykupowania cel
i polowania podług, ażeby firmie przed
zimą można wszystko ukonczyć.

O godzinie 21.00 poriadkiem zakononno

Luzarica 27/9. 1931.

Przewodniczący.

W. 222. 1721000000

Sekretarz
Jan Boryła

Protokół № 6.

Lnia 17/II 1933 o godzinie 15tej w lokalu
Hs Dziekana Michala Mikrisiera odbyło się
poradzenie Zarządu Bundu Polskiego Diumu Katolic
kiego w Kurawie.

W poradzeniu pod przewodnictwem Hs Dziekana
brali udział, Hs Karwasiewicz, Hs. Rysz, i Pan
Borys Jan, Politorski Antoni, Partyka Wojciech
Jucha Władysław, Bartuski Andrzej, Wardaga Józef

Hs Dziekan otwierając poradzenie przedstawił
cel zebrania oraz paręsk Dzienny obejmującej

1. Otwarcie poradzenia,
2. Odczytanie Protokołu z ostatniego poradzenia,
3. Sprawozdanie Karowe i wymowii Bundu,
4. Dyskusja nad sprawozdaniem,
5. Wnioski i zapytania.

ad 2. Odczytany protokół przez sekretarza
p. Jana Borys przyjęto bez poprawek.

ad 3.

Sprawozdanie z wymowii karowych
przyjęto i rozchodu, oraz całej Bundu

przedstawił p. Boryło z zestawionego bilansu
przez p. Jyr Drozda, wyjaśniając Dokładnie
jakie funduse wpłynęły na budowę domu
staraniem Pana Jyr Drozda, i jakie staraniem
Komitetu Budowlanego miejskiego.

Staraniem Pana Drozda Jyr Bank Prem i rol.
wpłynęła kwota 19.971 zł 11 gr.

Staraniem Komitetu 21.364 zł 64 gr i 4.400 zł
z zaciągniętej pożyczki i nie spłaconej kwoty za
dini i okna p. Bystryckiemu.

Według Dokładnych obliczeń domu komitety
46.257 zł, 84 gr na bieżącej połowę wpłynęło
otrzymaliśmy od Pana Jyr Drozda, a druga
połowę wyżej miejskiego Komitetu z różnym
składem zabudowy festynów, i.t.p. imprez.

Jak z przedstawanego bilansu zostało przedstawione.

— ad 4.

Na d. sprawozdaniu ksi. Drickau strawił
Dyokuzę, w której pierwszy zabrakł p. Boryło

p. Boryło wyjaśniając swoje przekonanie do
sprawozdania wyraża zdanie, że w przeciągu
trzech lat wpłynęły tak porażnie Kapitały

i w tak krótkim czasie powstał potężny gmach
który porównanie parniakę dla przyszłych pokoleń
Zastępcę wielką jest w pierwszej linii trzech
czynników tj. Ki Karwanieniera i Tawa Proda Gyr
Bank Drem i rol, który nie mając nic wspólnego
z Kurania zajął się gwałtownie budową domu
i w tym celu staraniem jego Komitet osiągnął
krotę 20. tysięczną, jak również Ki Karwanieniera,
wzięwał wszelkich środków celu zdobycia
gotówki i bezpłatnej robotnicy oraz furmansk
co Łacnie z ofiarą Ki Piekana, i Komitetu
wynosi z góra 20. tysięcy, nie wliczając
wto robot bezpłatnych rezerwowych wykonywanych
oraz parceli pod budowę krotę wynosi
około 6. tysięcy.

Reanimując całość stwierdza P. Borto
że nie należy na tem, iż ^{nie} zostało wykończono
dokonane, iż Komitet musi pomysleć
naś dalszem wykończeniu budowy,
zwozić zaciągniętą pożyczkę u Ki Piekana
z pieniędzy Kółkielnych w kwocie R. 700 zł
oraz wyrównanie 1.700 zł P. Bystryckiemu

za wykonaną robotę Piri i okien.

Cheć wyróżnić Piry i wykonać całkowicie dom tej mierności na piękne roboty i wytykowanie na zewnątrz, potrzeba jest kwota najmniej 10.000 zł.

Kwotę tę należy pożyczyć w Banku i kwotę taką możliwym jest otrzymać w Państ. nowem Banku Rolnem, pożyczka byłaby długoterminowa i niskoprocentowa.

Według otrzymanych wiadomości Państw. Bank Rolny Lwowski otrzymał w tym roku kwotę około 100.000 wylaniem na budowę Damskiej Lądowej, z której i my możemy korzystać, mając poparcie u miarodajnych czynników.

Pożyczka ta może być udzielona na lat 15-20. spłacalna ratami dogodnymi, a przed tego Państw. Bank Rolny udziela każdego roku subwencji, którą realizuje Piry.

Cheć otrzymać taką pożyczkę musimy najpierw przeprowadzić inżenierskie nasze, domu, i placu, na własność Towarzystwa, jak zwykle bywało inżenierskie

Dawny Ludowy, wazn natomiast nie jest
intabulowany Dotychczas, a tylko intabulacja
jest podstawą prawa, i podkładem dla
Banku na udzielenie wspomnianego kredytu.

Na przedstawioną sprawę przez P. Boryła
a intabulacji i zaciągnięciu pożyczki,
wyrażała się żywa dyskusja, w której wszyscy
zebrani przemawiali, jedni za intabulację
Grudzy przeziv.

Przeciw intabulacji (w obecnej chwili)
przemawiali Hs. Bizehan M. Mikronicz Hs. Karwaninicz,
Hs. Rysz i Wardenge Józef, motywując, że lepiej
porostawie Dami i plac nie intabulowany
nieby w przyszłości nieporostawne czynnik nie
zawładnęły majątkiem nie przykładając do
tego reki i najmniejszej ofjary ze swej strony,
a Dami i parcela porostawie władności kora-
prystra na podstawie Statutu i na podstawie
pisma Hs. Biskupa Kovaka.

Za intabulację przemawiali P. Boryło,
Politowski, Partyko, Zucha i Bartuicki,
przemawiając, że Dami i parcela powinna być

i musi być zarejestrowana jako własność
społeczna, i wówczas Dama taki ma podsta-
wę prawną, i nikt nie może nic zmienić
w zastrzeżeniach które będą kontraktową
związaną, natomiast statut może być
na każdym Walnym Zebraniu zmieniony
według upodobania ~~członków~~ chcących
zmienić pewne artykuły czy paragrafy
które są nie ręce.

Pismo Ki Biskupa Nowaka na Perlaue
Towarzystwa, niema podstaw prawnych,
i nie daje żadnej gwarancji. Towarzystwa
na przykładzie, a może i do tego dojść, że
następcy po Ki Grickauis, nie widząc
podstaw prawnych na Dam i percele
pod Damsu, może w każdej chwili postąpić
według swego własnego upodobania, a nawet
może wybrozić wyzwanie tego Damsu dla
słów społecznych, a wówczas będzie
zapóźno robić zabieg o celom przeprosze-
nia intabulacji.

W kraju P. Boryła oświadczył zebraniem

że wszystkie zabezpieczenia jakie są zawarte
w statucie, tj. kto ma prawo rządzenia Domem
i dla jakich celów ma służyć Dom, będą
przeprowadzone intabularnie, i nie należy
ze sprawy tą zwlekać, bo mogą nas
zmusić do tego wyniki mikro-fajne
emwajace nad majątkiem społecznym,
tym bardziej u nas, z powodu utracanych
subwencji państwowej i to w poważnej kwocie.

Dom nasz nie jest nigdzie jeszcze zarejestrowany
i nie jest zabezpieczony na wypadek pożaru
sprawę tę należy również jak najprędzej
złatwić.

Ksi. Diekan Miksztońca pawi się na
przeprowadzenie intabulacji z tem że należy
się wstrzymać pewien czas 2 do 4 miesięcy
celem złatwienia wszelkich formalności
związanych z Ksi. Biskupem, oraz z powodu
braku odpowiedniej gotówki, naco wszyscy
zebrani wyrzucili się zgodę.

Pan Partyka zapytuje Ksi. Diekana czy
nie wskazanem byłoby udać się Delegacji

Do Ki Dikupa celom rybnego zařatřenia
naso Ki Dikhan řal nyjasimie zř sprowę
tę sam zařatři.

ad 5. Walne minski

Pan Boryřo J. stawił minisek ariby jak
najraciej zwołać Walne Zebranie sprowo-
dzone, którego dotychczas nie było, oraz
obmyśleć nowy zarząd który powinien być
na Walnem Zebraniu wybrany.

Następnie przedstawił P. Boryřo że wkładki
członkowskie od roku 1931. nie są wpłacane
z powodu braku kompletnu zaradku, oraz, że
wkładki są za wysokie, wskazaniem jest
wkładki obniżić i wybrać skarbnika wymego
celom urochomienia zbierania wkładek
członkowskich, ariby do Walnego Zebrania
była odpowiednia ilość członków.

Miniski postanowione przez P. Boryřę zostały
uchwalone następująco.

Walne Zebranie zwołuje się w kwietniu po
świętach Wielkanocnych.

Wkładki członkowskie uchwalono minizem 25 gr

Pravo głosu i prawo głosowania na Wzajemnym Zjeździe mają: członkowie czynni nie zalegający z składkami doekm. miasteczka, oraz ci którzy stali się z Deklarowania wiary na Wzajemnym Zjeździe.

Skład nowego zarządu który zostanie przedstawiony Wzajemnemu Zjeździ projektowany jest.

Prezensem Honorowem Pan Dorożko Bolesław
Dyr Banku Kzem i rol z Orenburga

Stary Prezes Ksi. Kriekau Michai Nikołajewicz
& zastępców, 1. Boryło Jan 2.

sekretar Boryło Jan. Karb. Ksi Ryzor Stanisław
Gospodarz Damm G. Politorski Antoni

Członkowie zarządu. 1. Ksi. Karmaziewicz Jan.

2. Partyka Wojciech, 3. Bartuicki Andziej, 4. Immerck Karol

5. Głowacz Michai, 6. Wardega Józef

Kamijski Karol, 7. Jucha Władysław, 8. Włoch Franciszek

3. Cichobłazinski Edward.

Po przeprowadzeniu wyboru zarządu Ksi. Kriekau
złożył Ksi. Kriekau Karolowi oraz gotówkę Ksi. Ryzorowi
celem prowadzenia spraw członków i zbierania składek
o godzinie 18tej posiedzenie zakończono.

Przewodniczący
Ksi. Kriekau Karol

Sekretarz
Jan Boryło

Protokół № 7.

Dnia 27/4 1933 o godzinie 17tej w sali
Polstrzyskiego Dому Katolickiego w Kurawicy odbyło
się posiedzenie zarządu Pol. Dom. Katol. wspólnie
z zarządem Związku Strzeleckiego.

Zebraaniu przewodniżył Ksiądz Kaban Mikławicz
z udziałem członków zarządu Dому Ks. Ryżsa,
P. Dyr. Drowda, Polistowskiego Antoniego, Boryły Jana
Parytki Wojciecha, Bartuickiego Andrieja, Głowara ^{Michała}
Wardęgi Józefa.

Ze strony zarządu Strzelców Panów Duchnickiego
Stefan, Bartkiewicz, Włoch Ludwik Boryły Piotr
Wojtańska Jana, Ziobrowskiego, Łajewskiego, i Lecha
awar zwierzchności pułkowej Makozyma ^{Michała} ^{wasz} ^{gimn}
i sekretarza Bartuickiego Władysława.

Porządek obrad obejmuje:

- 1) Sprawa urządzania Kurstytniej 3 maja
- 2) Ułożenie programu pracy dla organizacji
Związku Strzeleckiego i Stowarzyszeń męskiej i żeńskiej
- 3) wspólne świętowanie.

ad 1.

Ksiądz Kaban Mikławicz stwierdza posiedzenie

powitał zebranych Delegatów, i przedstawił
w jakim porządku odbędą się narady w dniu
urzystości Konstytucyjnej 3 maja.

W przemówieniu swem zarząca Ks. Prickan
ze urzystości Konstytucyjnej słuchającym kardego
roku jak najwzruszniej, i w tym samym
porządku należy urządzić i w tym roku,

Należy tylko utrzymać odpowiedni program
w którym będzie wytknięto oświadczenie.

W pochodzie powinny wziąć udział, zwierzchni
Strzelecki, Stowarzyszenie młodziarzy miejskiej i ziemskiej
ze szlacheckim i okoliczną Pniatą szkolną
oraz wyzłaska ludność.

W przemówieniu swem Ks. Prickan przedstawił
jakie znaczenie ma urzystości 3 maja,

i że w urzystości tej nie powinno brakować nikogo,
tem bardziej abemie, bo widzimy że ze wszystkich
stron z zachodu i wschodu przogowi nam

chcieliby zgłosić nam Państwo, dlatego powinniśmy
złożyć wszelkich starań ażebyśmy w tym czasie
organizacje Strzeleckie, które wprawie nieberpie-
czeństwa mogą być wielką obroną wewnątrz

Państwa.

Z koleji zabiera głos Pan Jyr Dvord
i przemówieniem swym zachęca do
współpracy, Dalej oświadcza Pan Jyr Dvord
ze Zbranis powinni więcej przykładać
całemu powiatowi przemyskiemu, mając
odpowiedni Panu w którym mogą
obie organizacje wspólnie pracować
i być w jak najlepszej zgodzie, i jednoci,
a żadne walki i nieporozumienia im
powinny więcej miejsca.

Celem wprowadzenia programu w Dacie
Katolickim przychodzi Pan Jyr z wnioskiem
o dokonanie wyboru wspólnego komitetu
całemu niższemu programowi w których dniach
mają się zebrać organizacje, a żeby jedne
drugiej nie przeszkadzały, owar ustalić
gospodarstwo Dacum i gospodarstwo muryski,
na was, a i do wstępnego Zbrania które
złuzie się w maju, a tam nastąpi wybór
wzajem statutu.

Na wniosek p. Jyr Dvorda wybrano
Hsi Rysza, Pana Duchewskiego, Daryty Pan
Bartkiewicz, Politonowski, i Malczyna Michala

Do ułożenia programu na Dzień 3 maja
wraz z programem Dla Stowarzyszeń i Strzelca
wielu ichmi Drugim nie przeszkadzały.

Na wniosek Pana Dyr ~~Prasa~~ ^{Buchajewskiego} wybrano
Gospodarzem Damm Pana Politorockiego a zastępcą
P. Ryzoza, Gospodarzem muzyki P. Boryły
Jana i zastępcą P. Ziobrowskiego.

O dokonaniem wybarze zabrał głos
P. Boryłto Jan i w przemówieniu swem zwraca
się do obu zarządów ~~o~~ ^o sprawie
orkiestry, która powstała w bardzo trudnych
warunkach, i przy wielkim wyiłku pracy,
i dzięki tylko istnieniu Stowarzyszenia i muzyki
przystąpiłimy do budowy Damm, w którym
musi wyprze many miejsce.

Ze względu na rozbijanie muzykanta
z których trzech wpisało się do Strzelca, a reszta
pozostaje w Stowarzyszeniu, zwraca się Pan
Boryłto z prośbą o zwolnienie ich ze
Związku Strzeleckiego i wily muzykanci
pozostali na dotychczasowym stanowisku,
a karystaci z muzyki mogą Stowarzyszenie
i Strzelca.

Dalej oviadna p. Borylo, ze vobicie
murykantom moie dopromadze do tego,
ze vpryadoci instrumenty moze
leici bererynnie, a vyitck caty
i kordy instrumentov ovar instruktora
bercelove vyruceenie pavajnych sum.

Pau Barckievier oviadna, ze sprava
trovnenia zek murykantom bafie
zafatviana, i ze zaradovi Strieckiemu
zalery nad utrymaniam orkiestry.

P. Borylo tviti oviadna, ze Zvirek i
Strieckai do toiy vnelkich starai aisly
obie organizacie pracovat, zgodne ber
unerebku fla Duprij i isly panovata
zarare zgoda.

Nastepnie vybrany kamitet utvije
program uruystosei na Dzieni 3 maja.

Dnia 8 maja godu 17. zbirka vrystkich
organizacii z muryk na placu Strieckim
ogodi 18 tej podid Tam Kotalicki, i tam
nastapi poremovienie,

Por poremovieniu capstryk z podrodiam

farmer wieś, po powrocie na plac strzelecki
rozwiązanie.

W dniu 3 maja zbiórkę o godz. 8 rano
pochoń z muzyką i wstąpieniem Stowarzyszenia
Do Kościoła o godz. 9.30. mabarreistro z koronacją

Po mabarreistrze pochoń przed Polską Dama Katal
z balcrami Polską Dama Katal wygłosi przemówienie
sam Dyr Duchowski, po przemówieniu

Defilada przed Powojem 2 Pułku Tanc,
w kinie Akademii Triatny szkolnej,
i pierwsza abiadowa.

O godzinie 14.30 kontynu zwiarku strzeleckiego
w Konarach 2 Pułku Tanc, na którym
pregrywać będzie muzyką Stowarzyszenia młodzieży
za opłatą 50 zł.

Po ułożeniu programu urządzono
wzrostek zwiarku strzeleckiego p. Lech zapytuje
czy muzykańci ubiora mundurów strzeleckich,
na co Ki Rycerz dał wyjaśnienie, że młodzieży
ma swoje czołki Stowarzyszeniowe i w tych
będzie brać udział, a muzykańci (orkiestra)
jako sekcja przy Stowarzyszeniu a nie strzelcom
więc nie mogą iść w ubraniach strzeleckich.

ad 3

P. Doryto Jan zapytuje zebrať vy
bedrieny uradaci spolne viceane,
na co zbraui nypoviedzili ve x dani
araly mi uradaci spolne viceane
ato ze vplediv na cirkvi cas,
i ze pris cirkvi jest mi klarem
aby vatalou o 1.50. robee ergo
spolne viceane mi odbricij,
na tam o godinice 19.30 povispeno
zakouerou.

Pravodmirac
Ka. Prizivicij

skretar
Jan Doryto

Protokół nr 8.

Linia 21/5. 933. o godzinie 17tej w sali Polskiego
Gamu Katolickiego w Lurawicy odbyło się pierwsze
Walne Zebranie Sprawozdawcze przy udziale
wszystkich członków.

Zebranie przewodniczył Hiszpan Mikołaj
protokół prowadził P. Boryłowski.

Hiszpan zagajając zebranie przedstawił
zebranyemu porządek dniowy który obejmował:

1. Zagajenie
2. Odczytanie protokołów z ostatniego Walnego Zebrania
3. Sprawozdanie karowe z egzaminacji budowy Gamu
4. Sprawozdanie komisji rewizyjnej oraz wniosków komisji
o udzielenie absolutorjum następującemu zarządowi
5. Dyskusja nad sprawozdaniem.
6. Wybór nowego zarządu.
7. Wnioski i zapytania.

ad 2.

Protokół odczytał P. Boryłowski który następnie
zadziękował

ad 3.

Sprawozdanie z egzaminacji karowych złać

Pan Jyr Dvozd przedstawiając zebranym kwotę
budowy domu które wynosić spólnie 45.735.75z.

Budowa domu kosztuje w gotówce 42.235.75.
wystane materiały bezpłatnie, zwozka wszystkich
materiałów budowlanych, roboty rezerwe, i płace
pod budowę domu przedstawia wartości 3.200.25

Na sumę tę wyjechał komitet budowy
staraniem Pana Jyr Dvozda kwotę 19.974.11

Las staraniem komitetu wpłynęło 25.704.64.
Laukniemie rachunkowe po dniu 16 lutego 933
z wykazując saldo kasa 6.217.50z
owar nie spłacony Gług za wykonanie
robót, Pami i okien P. Bystrychkiemu 1.700z
owar pożyczka u Ki Fichama Mikkiniem 2.700.
karem Gług wynosi kwotę 4.400 zt.
ad 4.

Sprawozdanie komitetu rezerw stoył p.
Bartuicki wlatyńm, wyjaśniając, że kam rezerw
w dniu 16/5. przejrzała wszystkie rachunki
i pokrywania które uwalarta w najniekorzystnym
porządku, nadmienając przy tem, że kam rezerw
stwierdziła w rachunkach wydatek na budowę

kwotę 45.735 zł 75 gr. Na kwotę tą staraniem
p. Dyr Dworka wpłynęło około 20 tysięcy zł
zei restylująca kwota 26 tysięcy wysoka
kamień budowy. Kamień ten inwizorem
zebranych obywateli wyraża budowniczym
Polskiej plecówki serdeczne podziękowanie.
oraz stawia wniosek o udzielenie abolu-
taryum następującemu zarządowi.

Na wniosek kamień zebrani wyraża
jednogłośnie wyrażają jak najwięcej
kamień budowy oraz zarządowi.

ad 5. Dykują

W Dykują zabiera głos Pan Głowacz Michał
i w przemówieniu swoim zapewnia, że ogół obywateli
jest bardzo zadowolony z powstałej plecówki.
Do której to ad więcej lat zdarrano, jednak
z powodu różnic a nawet stojących przeszkód
nie došlo, jednak usarli się tacy budownicy
który nie zważali ^{na} żadnym przeszkodami, i w tym
tak krytycznym kryzysowym czasie przystąpili
do budowy tak wspomnianego gmachu, który
pozostanie pamiątką dla następnych pokoleń.

W przemówieniu swem mówca podnosi
zasługi Ki Dwiekha Mikheiewa za ofiarowany
plac pod budowę, Ki Harmanowiera, Pana
Dyr Drona, Boryły Jana Polikowskiego Antaniewa,
Partyki Pojickę, Wardęgi Józefa, Bartnickiego Antyja
którzy poświęcili jak największy wysiłek, starani,
i pracę, nad wybudowaniem tak potężnego gmachu.
Zaco imieniem ogółu obywateli gminy Żurawia
składa serdeczne podziękowanie, za ich
dotychczasową pracę, a za Bóg, że wkrótce Pięsto
będzie Dokończane.

Następnie p. Antyja Bartnicki wyjawi podzięko-
wanie P. Dyr Dronowi za jego osobną pracę
i że powstanie tego domu moimy zadziwienie
w Żurawiu pracujące p. Dyr Dronowi który nie
mając nic wspólnego z Żurawią, zajął się
budową tego gmachu i dzięki jego pomocy
został wybudowany dom dla dobra obywateli.

Nad wypowiedzeniem się P. Głowacza i Bartnickiego
zabrał głos Pan Dyr Dron i w odpowiedzi obywateli
przemówiał: Dziękuję za wyrażone mi
uznanie, jednak oświadczam P. Dyr Dron

gdyby nie pomoc całego komitetu który
pomagał przy tej akcji budowlanej to jedynota
ka nie jest w stanie sama dokonać tego,
w szczególności podnieść p. dyr. drzwi zastępcę
P. Boryłyżana który poświęcił wszystkie
wolne chwile, własny wyprężenie,
tracąc przy tym swoje dochody, i zdrowie
było tylko wybudować placówkę wsiadając
P. Boryłyżo był prawną ręką we wszystkich
sprawach z mieszkańcami i właścicielami
materiałów budowlanych kredytów mnomy
z pracownikami i wszelkie staraniem
i zabiegami jego wykonał komitet na
sejmie w wydatkach. Drugim latkiem
pracownikiem to Pan Politorowski Antoni
partyka wojewódzki Władysław Józef Barłucki Andrzej
i Przeksi prawnicy tych państwa mogliśmy
ten gmach wybudować, i za Bóg się wpryncipium
powoli wykonujemy w całości było tylko
przebrać ten ciekawy kraj który nas gniecie,
Wkrótce jego przemówienie wznosi okrzyk
na przesć P. Boryłyż więcej, naco zabawa
trykrotnie odpowiedzieli nagradzając mówcę
oklaskami.

ad 6

w funkcji osobnym przystąpieniu do wyboru nowego Zarządu.

Celem rybnego wyboru nowego Zarządu wybrano komisję matką w której skład wchodzi:

P. Maksym Michał Gyr Prosz, Borzłofa, Jucha Kaz
Glöwaer Michał i Partyka Wojciech.

Komisja matka po odpowiednim
urządzeniu przedłożyła liście nowego
Zarządu w Grzygim, w którego skład
wchodzi: Prezesem Honorowym P. Gyr Prosz Polita
Józ Grickau Mikulowicz Michał prawnym sekretarzem
I zastępcą Borzłofa Jan II zastępcą Maksym Michał
Skarbnikiem Mi Gyr Stanisław Sekretarzem Borzłofa Jan
Cieszkowski Zarządu.

Partyka Wojciech, Wardoga Józef, Bartuicki Andrzej
Lammerer Marcin, Mech Zygmunt, Jarembko Michał
Glöwaer Michał. Bartuicki Władysław

Komisja rząd.

P. Cichobłazinski Edward, Jucha Władysław, Włoch Franciszek
Gospodarz Dawid P. Politorowski Antoni
" Murzyki P. Borzłofa Jan

Po odczytaniu listy kandydatów nowego zarządu
jednogłośnie wybrano wymienionych
kandydatów przez akłauację.

ad f. wnioski

Hi Rysz wywa członków do miowranie
składek członkowskich, którzy są wpisani
na członków, oraz wstepowanie nowych
członków celom rozwoju towarzystwa.

P. Boryso Jan przedstawia sprawę
stowarzyszenia męskiego oraz muzyki,

Chcec podtrzymać skład muzyki potrzebny
jest przede wszystkim na utrzymanie
kapelmistrza, muzyka sama nie jest
w stanie utrzymać się, następnie przedstawia
p. Boryso sprawę kupna ubrań dla muzykanta
abyby całość jednakowo była ubrana,
sprawienie ubrań i utrzymanie orkiestry
połączone jest z wydatkami powołaniem
dalego wskazanem jest abyby członkowie
przystąpili na członków wspierających
z Palkami jednoczoremami lub mniejszemi
dytych oraz dożyli na rzecz muzyki
i ubrań.

Ks. Dickau 25 zł Ks. Pym 5 zł Bortolom 5 zł

W Borytu opaluje do zebranych wsiły
funkcji spomaga, i oobieraj walery
podtrzymać.

W Dyr Dood propomuje wsiły
w tym celu stworzyć listę i listę wdać
się do Kardego obywatela do domu
co ten zebrani potwierdzili, że
w ten sposób będzie najlepiej.

Jako pierwszy zapowiadają wkładkę
na ten cel K. Andry Bartuicki.

Na ten zebrani 2go 19ty rakauisow
Anonimowy.

Ks. m. m. m. m. m.

Sekretar
Bortolom

Protokół 9.

Dnia 16 listopada 1935. o godzinie 16 tej
w mieszkaniu Ksi Triekana Michaiłowicza
odbyło się posiedzenie Zarządu Polskiego Domu
Katolickiego, na którym wzięło udział Berłowski
Ksi Triekan Michaiłowicz, Ksi Piederis, P. Politowski, A.
Borys Jan, Partyka Wojciech, Bartuicki Andziej,
Mech Szymon, i Jucha Władysław.

Zebrańie (posiedzenie) zagał przewodniczący
Ksi Triekan Michaiłowicz przedstawiając cel posiedzenia,
który obejmował ~~sprawy~~ w swym pomieszczeniu
Dziennym.

1. Odrytanie protokołów.
2. Sprawa elektryfikacji Domu
3. Sprawa długów,
4. Sprawa wykańczenia dalszej budowy
5. Księga skarbnika w miejscu Ksi Ryxa
6. Sprawa wkładek prężkowickich,
7. Wnioski i zapytanie.

ad 1.

Protokół odrytał sekretarz P. Borys który
przyjęto bez poprawek do wiadomości

ad 2.

Prorodniewacy Ks. Trichau zapytują się czy przystąpienie do Elektryfikacji Damm, co było wskazanem ze względów tych, że ma być liniję obok Damm którą wybudował Krugie Sępiecha do kościoła.

Chodzi tylko o fundusze na Elektryfikację.

P. Boryło udziela pewnych wyjaśnień co do Elektryfikacji, że w razie przystąpienia do Elektryfikacji powinno wystąpić towarzystwo mające pomieszczenie w Damm przywrócić się do wspólnych wydatków, a to, Związek Słucki, Związek Pererwistów i Stowarzyszenie młodości.

Wspomniane związki korzystają z lokali (innych) bezpłatnie, jakoteż z sali innych obiekty w razie zabaw w innych imprez.

W tej sprawie P. Boryło rozmawiał z piersami związków, P. Ziolkowskim i jedynką naco wyrazili swą zgodę, a w razie przystąpienia do Elektryfikacji sprawa ta powinna być osobno omówiona.

ad 3

Ks. Trichau przedstawił sprawę Głogów

które w obecnym czasie bardzo porobi zostało
spłacać.

Dług ciążyący na Poloki Dom katol wynosi 2.810 zł
a to u Pana Bystrońskiego 360 zł, i 2450 zł
z funduszyó witrarionych wyposzerzanyel 29.
Ksi Trichana Komitetowi na wygórowe
wykonawanie w roku 1931. 27/9.

Pan Politowski stowia wniosek ażeby zaciagnął
pożyczkę w wysokości 2.000 zł, za tą kwotę wykoni-
myć Dom a lokat na I piętrze wydzierżawić,
ze uzyskany wynosz spłacać zaciągniętą
pożyczkę, a ze wszystkich innych dochodów t.j.
zabaw przedstowien oddawać zaciągniętą dług
u Ksi Trichana.

od 4.

Nad wnioskiem P. Politowskiego zostało
utrzymane dyskusją w której zabrał głos
P. Baryto i wypowiedz. się za wnioskiem P. Politowskiego
co do zaciągnięcia pożyczki i wykonania domu
nadmienis przy tam, że kamieniem jest
wykonawanie domu ponieważ materiał drewny
u Dwi i Okien niestety z powodu zaciekania
Wainy wciąż jest ten powołanie statego

stáleho gospodarera Damm ktorý porušuje miestne
v Dym Damm i Dopilnovac vysockého,

ad 5

Na vnosek P. Boryty kooptované
Ks. Priedenia na šarbnika, v mieste Ks. Ryoz
który odsedl do innej parafji,

ad 6.

Ks. Prieden prijal aboviarok šarbnika
i predstavil, ze vkladki erlanckovskie sa
mú neregulované za laty ubiegly.

P. Juchacz stavis vnosek o aboviarok
vkladok erlanckovskich na 10gr mierenie
z vyplnenim vkladok zaleglych
za rok 1935 co zostalo uchvalane,

ad 7.

P. Boryto stavis vnosek o zvolani Dalszego
Zebraia v mieriacu lutym 1936. clem
zlozenia sporovdania, i porovicia uchvat
co do Dalszego vykazania Damm.

na tem agodi 18.25 ponovienie zakazano,

Prorodmiracy
No. 111. 211. 211. 211. 211.

ukretar
Jose Boryto

Protokol 10.

Walnego Zgromadzenia.

Dnia 6 lutego 1936 o godzinie 18 tej w świetlicy Polskiego Domu Katolickiego w Łurawicy, odbyło się zarowno Walne zgromadzenie członków Towarzystwa Polskiego Domu Katolickiego przy udziale 33 członków.

Zgromadzenie zwołane było na godzinę 17 tą, z powodu braku odpowiedniej ilości członków pomijając Statutu § 8. To samo walne zgromadzenie odbyło się o godzinie 18 tej z tem samym porządkiem dziennym.

Przewodniczący Towarzystwa Ki Drickau Witkiewicz zwołując Walne zgromadzenie, powitał zebranych członków, przedstawił w ogólnych zarysach cel i zamiar zgromadzenia które jest odnowieniem i pobudzeniem do życia czynnego naszego Towarzystwa, nadmienając, że brakuje nam nad dalszym zgromadzeniem naszego ludowniczego i trójęzycznego piękniejszego gniazda. Pana Drowda Dyrektora Banku Wrocl. i Poln. który z powodu złego stanu zdrowia nie mógł przybyć na nasze opracowanie zgromadzenie, Drągiego Ludowniczego który współprawał Ki Kamarskiej też nie mógł przybyć z powodu odległości jaka nas rozdzielita.

Porządek dzienny sejmował.

1. Wybór prezydium.
2. Odczytanie protokołu z ostatniego Walnego Zgromadzenia
3. Sprawozdanie zarządu z wykonania za rok 1933-34-i 35.
4. Sprawozdanie Komisji rewizyjnej
5. Dyskusja nad sprawozdaniami.
6. Wniosek kom. rew. o undzielenie absolutorjum
7. Wybór nowego zarządu
8. Sprawa wykażczenia Tomu
9. Sprawa wykonania lokali i opłata za miejsce sali
10. Wnioski i zapytania.

ad 1.

na wniosek P. Politorskiego Autaniego, wybrano jednogłośnie na przewodniczącego Walnego Zgromadzenia, Ki Mikisiera, na zastępcę P. Partykę Wojischa, na sekretarza P. Boryłę Jausa.

ad 2.

Protokół z ostatniego Walnego Zgromadzenia odczytał sekretarz P. Boryłę Jan który przyjęto bez poprawek

ad 3

Sprawozdanie z wykonania zarządu złożył Ki Brickan Mikisier, przedstawiając, że zarząd Towarzystwa odbył 6 posiedzeń na których omawiane były sprawy

dotyczące zdobycia fundusów na pokrycie długów
ciężących na domu.

Zarząd w ciągu 3 lat oddał 2.575 zł długu
i na (różne) inne roboty, i inwestycje 209.03.

Z kwoty 2.575 zł oddano Panu Bystryckiemu mistrzowi 1.925 zł
za roboty dźwi i okien, P. Köhnerowi za materiały drzewne
kwotę 51 zł, do kasy kwiatowej i wyposzerzonej kwoty 2.700 zł
i fundusów wiktuarowych, wyposzerzonych w roku 1931.
w przedsiębiorstwie, oddano 600 zł pozostało do spłacenia
2.100 zł.

Chcę przystąpić w tym roku do wykończenia
domu zmuszeni jesteśmy zaciągnąć nową pożyczkę.

Z inicjatywą zarządu odbyło się w sali Gadyńskich
siniatorach: 5 posiedzeń celem uroczniczenia erytelni
P. S. S.

Wykładów gospodarczych na których byli prelegentami
i Przemysła o hodowli, kani, króń, siviń, drobin
i o uprawie roli, i nawozami sztucznymi, było 5.

Akademi: ku czei Chyż pływacza króla 3.

Akademi: zwiastujących i uroczystościami narodowymi 9.

" Inicjatyw: do Marszałka Piłsudskiego } 4.
i Akademi: po zganiu do " " }

Akademi: Teatru szkolnej 4.

Zasiedleń odbyło się 7.

Wspólne siewne i wspólne opłataki 9.

Predstavení amaterskich bylo 14.

Zabav uradnyeh prax zarad domu stov mlada
Zviarek Stareckii; Zviarek rezervistov bylo 18

Vykładov z pokarami v skutkach garov
Zvijacyeh uradnyeh prax prelegentov vojskovyeh 4.

Zarad dokladal vnelkich starai celom
vtrymaniu vopoihnego xiznia viorod mlodierny, i
catego spolčencistva, zadanie zaradu jest i mada
dolozi vnelkich starai, ariby v domie tym
odbyvalo si jak najvišej, odvylot civiatovyeh,
vykładov gospodarovyeh, vrochomienie vytahi
P.S.S. ariby z domu tego vychodila civiaty i kulturny
dla kotoryeh to celov zostal vbandorany.

ad 4.

Spravozdanie karove xlozi skarbniik ki Fiedei
predstavivajac prychod, i rozechod,

Saldo z roku 1932 vynosilo ~~38500gr~~ 38500gr
prychody za lata 1933/34 i 35. daty ~~2745~~ " 70" 2755 " 70.

Razem ~~2784~~ 2755gr 2794.00gr

Rozehody za rok 1933/34 i 35 vynosia 2757.29.

Gotivka v kase v dnu 5/2 1936 362 74.

Zahie byly vplyzy i jakie vydalki

Przychód 1933/34/35.	Rozchód
Stowaryżenie młódcarzy 638.89	Dług z roku 1932. 4.400.
Karwad stann 375.58	wydano na inwestycje 457.20
P. Dyr Drowd Boleda 300.00	Rarum 4.857.29.
Zwiarek Stralochi 278.46	Wyplacano w roku 1933/34/35
^{Pod kierunkiem P. Polakowskiego} Kolo Amatorskie ^{Stefana} 160.69.	P. Bystrzycki 1.925 zł
Zwiarek racernista 134.05	Kasa Kosielska 600.00
Kaziq Sapicha Andrij 50.00	Oschnaraja 81.99.
Linn (roline) 69.72	Karnar 51.00
Whlaski ertankowski 24.20	Robociana 50.00.
Hi Ryz Stawian 125.00	Instrument naprom 10.00
Ks Fieder 589.11	Roline wydatki 39.30
Saldo z roku 1932 38.33	Rarum 2.757.29
Rarum 2794.03	Porostaje Dług Kasa Kosielska 2.100 zł
wykorzystanych z fundacji witalizacji.	
od 5.	
<p>Sprawozdanie Komisji rewizyjnej skłóżył P. Juske skłóżył kam rew., przedstawiając, że w dniu 02/1936 kam rew. przeprowadził rewizję drucnika korowego kritic i gotonki, i stwierdził ~~wygotki~~ ³⁶ wygotki nalezyć jest prowadzone, i kwity 19 zgodne z nptyrkami wpisane w drucniku korowym.</p>	

ad G.

Nad sprawozdaniem stworzył przewodniczący
ksi Drickau niemiecki Dykruje, w której premeriało
kilku członków w sprawach informacyjnych,
zaś P. Bayłofan podniósł zasługi ksi Friedena
który poświęcił wiele czasu nad zdobyciem
gotówki, chodząc po kolebnie, aśły przyjsi z pa-
nową Towarzystwo, i na ten cel złożył zebra-
nej kwoty 589 zł 11 gr. Kwotę tę pokryto częś-
ciowo, w innym zebrańek członków złożył
P. Bayłofa ksi Friedeniowi podziękowanie

ad F.

Po skaueranej dykruji członków kam now
P. Jucha wł stawił wniosek o udruczenie ~~in~~
~~je~~ absolutaryjnym następującemu zarządowi
wniosek ten uchwalono jednogłośnie.

ad E.

Wybór nowego zarządu
Celem przeprowadzenia wyboru nowego Zarządu
wybrano kam matkę w której skład weszli członk
Brodlis Antiej, Spelina Frau, Kucherski Stanisław
Wardega Piotr, i Pał Antan. Wersie obrad kam
matki nastąpiła przerwa 10 minutowa.

Po przerwie kam matka złożyła listę ze składem nowego zarządu (z miłowicie).

Przewodem Honorowem Pan Droid Bolster Dyrektor Banku Przemysłowców i Rolników w Przemysku.

Przewodem (zastępcy) czynnym Ksi Mikiewicz Michał

I zastępcą prezesa ksiądz Sapieha Andriej

II " " Boryło Jan

skarbnikiem Ksi Fiedosi

sekretarzem Boryło Jan

9. członków zarządu) 1 Partyka Wojciech

2. Wardęga Józef, 3. Mech Brynon, 4. Smerok Marcin

5. Jareńko Michał, 6. Majcher Piotr, 7. Ksi Fiedosi

8. Partyka Jan, 9. Cichobłariński Edward.

Komisja rewizyjna.

P. Turczyński wójt gminy Kurnica, Jucha Władysław, Wloch Franc
Gospodarz Jan.

P. Politorski Antoni.

Na wniosek P. Jedliński Franc, Głosowanie odbyło się przez akłamację jednogłośnie.

Wszyscy członkowie zarządu mandaty przyjęli.

ad 9.

Sprawa wykończenia domu,

Ksi Dreichau Mikiewicz parrychodni z wnioskiem ~~o~~

aiely w tym roku przystąpić do wykolenia domu,
jeżeli będzie trudno wyskać na całość kredytu,
to mościłbyśmy mogli wykoleić piętro, w którym
może ktoś mieszkać, i front domu, a z okazji
na to, że w mająm lub czerwem przyjędica

Ksi Biskup z wyjątkiem, mógłby dokonać poświęcenie
nalery tylko cywie starania o kredyt w Banku
w P. Dyrektora Brozda, który przegrynił się już
z poważną pomocą bo z góra 20.000 zł, więc
wiemy, że teraz nam nie odmówi swej pomocy.

Wszystcy zebrania wyrazili swą zgodę na wniosek
Ksi Dzielana, w sprawie pożyczki i wykolenia domu.

Pan Boryło Jan w przemówieniu swem zaznacza,
że w sprawie kredytu w wysokości 2.000 zł rozmawiał
z Panem Dyrektorem Brozdem, i że Pan Dyktor Brozd
zgodził się na udzielenie tego kredytu na wykole-
wanie domu, z wekslem kaucyjnym, z dobrami
podpisani. Pan Boryło zapytuje się zebranych
członków kto podpisze weksle na tę pożyczkę.

Do złożenia podpisu na wekslu wpisali się
1. Boryło Jan, 2. Parlyka Wojciech, 3. Partyha Jan, 4. Włoch Franc,
5. Wardęga Józef, 6. Wardęga Piotr, 7. Majcher Piotr, 8. Jucha Władysław,
9. Jarembko Michał, 10. Brodło Andrzej, 11. Pac Antoni, 12. Mechryman

16 Politowski autami; 14. Kucharski Stanisław:

w dalnem ciągu p. Boryło wyjaśnia, że w tej sprawie będzie rozmawiał z P. Dyrektorem Prosdem w dniu 7/2 936 a po zatańczeniu wszelkich formalności kredytowych, przystąpimy do zawarcia umowy o umorzeniu miejscowości, po przedłożeniu ofert.

Czy kredyt 2.000 zł wystarczy na całe wykończenie to ~~jest~~ mi wiadomo, ale mi musimy większy kredyt zareagować, bo 2.000 zł jest jeszcze winni, a obecnie będnemy mieli 4.000. więc na tak ciężki czas jak obecnie jest, to i tak za wysoki stąg.

ad 10.

Wnioski i zapytania.

Pan Włoch panu zapytuje się ile płaca Związek za świetlice w których mają stałe panisoczenie.

Pan Partyka panu zapytuje ile płacę za sale w czasie zabaw i przedstawień.

Tri Dziśkan w odpowiedzi swej wyjaśnia, że Związek Stulecki płaci 1.2 zł rocznie i 50% dochodu z zabaw, Związek rezerwistów 50% dochodu z zabaw i stow młodzieży cały zysk z zabaw przy przedstawieni.

Pan Boryło panu przychodzi z projektem, ażeby na czas się do oddania wszystkich długów, Związek

placili czynsz miesieczny, poniewaz dluzgi
mame jeszcze sie zwiazka jak przedtem przedstawiam
w zwiazku z Elektryfikacja domu i malowaniem
pokoi sali dwi i okien, i tylko staly dochod
moze byc pomocna do swaryzacji dlugow

Na wniosek majchera Piotra uchwalano
pobierac od Stowarzyszenia mlodziarzy, Zwiazku Strzeleckiego,
i Zwiazku rezerwistów, za ~~raz~~ kazda siewtiliac,
po 10 zł miesiecznie, za siewtilo zrobno, ile wedlug
licznika bednie wykazywac.

Ze sala w czasie zaboru 25 zł i za siewtilo wedlug
licznika. Ze przedstawienie 50% czystego zysku.

Po zabocie cy przedstawienie sala ma byc oddana
gospodarowi czysta, za powstalo ukladanie pomoi
Konty naprawy, lub odkupienia ^{wszystkich urzadzow} (ten kamietel ktory
urazdra ~~raz~~ impreza).

Pan jedlika gwiadza, ze stawka 10 zł
jest za wysoka. ~~W~~ P. Dorylo odpowiada, ze
ari do oddania dlugow, i wykazaniem w calosci
domu, musimy wyzej pomiec pomie ofjary,

Chcac utrzymac lad i poradek, to musi byc
pomoi wysilek calogo spolecznictwa, w poratkach
trawienia sie zwiazkow, zarad indywidual siewtilic

bezpłatnie, obecnie związki są już uporađkowane
więc muszą przyjąć z pewnością, do wykonania damu
i oddania długów.

Następnie p. Boryło odczytał pismo Głowacza
Michała, który w roku 1930 złożył 50 zł na budowę
Damu, w Banku Ksem i roln, obecnie żąda zwrotu
z powodu ciężkiej sytuacji w jakiej się znajduje,

Zebrańni po odczytaniu tego pisma zaproszali
zwrotu, jednak ki Drickau wyjaśnił, że lepiej jest
zwrócić tych 50 zł i nie mieć takiego członka, ~~który~~
~~nie ma już już.~~ W końcu P. Boryło przechodzi
z wnioskiem ażeby drisiejsze Walne zgromadzenie
wysłało pisma do P. Drozda ^{Polentova} Dyr Banku, i Ki Karwanienic ^{Jana}
pierwszych warszch budowniczych, których dris niemi
na zgromadzenie, w pismach tych złożyć im
podziękowanie za ich wielki wysiłek w pracy
społecznej, i ofiarnosć jaką ponieśli,

Zebrańni członkowie uchwaliłi jednogłośnie, wysłać
wymienione pisma, do czego upoważnili prezydium.

Na tem o godzinie 20.45. zebranie zakończono

Przewodniczący

Sekretarz
Jan Proch

Protokół 11.

Dnia 3-marca 1936 o godzinie 17^{tej} odbyło się posiedzenie zarządu Towarzystwa Polskiego Domu Katolickiego, w świetlicy Polskiego Domu Katolickiego w Kurawicy.

Obecni: wezwani członkowie zarządu, a to:

Książę Pan Sapiński Andrzej Ko' Przedzi, Boryłło Jan, Partyka Jan, Juska Władysław, Partyka Wojciech; Gospodarz domu naczelnik stacji: Pan Politorowski Antoni, poradzca w posiedzeniu wylicili udział zaproszeni członkowie, Pan major Kryżanowski R. pomnik Włodarski, Prerera Zdzisław P. Ziolkowski, Prerera młodszy medyczny P. Rogowski i Pał Prerera Tow. młoda Żenichaj Anna Karutówna; Pacówna, Ustrzycki Józef, Kucharski Stanisław, Boryłło Jan, Boryłło Andrzej, w czasie posiedzenia o godz. 19^{tej} przybyło trzech członków zarządu P. Mieszkoymon, Majcher Piotr, i Cichobłędzinski Jan

^{Poruszyli} Posiedzenie zajął Książę Pan Sapiński vice-prerera (z powodu nieobecności Prerera Ko' Trichausz Mikulajewicz który z powodu złego stanu zdrowia nie mógł być obecny na posiedzeniu).

W przemówieniu wstępnym Książę Pan Sapiński powitał członków zarządu, oraz członków Towarzystwa, przedstawiając cel dzisiejszego posiedzenia, na którym mają być rozpatrywane sprawy rozpo-

eratyckich prac nad wykończeniem domu, oraz dalsze prace nad uzyskaniem kredytu, zakupem materiałów i przeprowadzenie umów, z pracownikami reflektującymi wykończenie budowy.

Następnie książę Pan Sapiński przychodzi z projektem o wprowadzenie zmiany w Statucie § 7. z dodaniem słów w brzmieniu, że kardynałowski Doródea 2. Pułku Cesarskiego Powinien być członkiem Towarzystwa Polski Dom Katolicki w Żurawicy.

Przepracowanie zmiany w Statucie uskutečni się na Nadzwyczajnym Walnym Zgromadzeniu które zostanie zwołane w najbliższym czasie, dyskusję nad tą sprawą będzie przy funkcji następnym posiedzeniu.

Następnie przewodniczący Książę Pan odczytał porządek Dzienny który obejmuje:

1. Zagajenie posiedzenia,
2. Odczytanie protokołu z ostatniego posiedzenia,
3. Sprawozdanie członków Zarządu z rozprawczych prac,
4. Sprawa dalszych prac, i zaciągnięcia dalszej pożyczki,
5. Wybór komisji budowlanej i upoważnienie tejże, do zakupów materiałów, i zawarcia umów z budowniczymi.
6. Śniadki i zapytanie.

ad 2.

Protokół ~~odczytał~~ z ostatniego posiedzenia Zarządu
odczytał sekretarz R. Boryło Jan który przyjęto bez poprawek.

ad 3.

Sprawozdanie z rozporządzeń prac nad wykonaniem
Dannu złożył P. Boryło wyjaśniając, że
na podstawie uchwały Walnego Zgromadzenia dnia 6/2¹⁹³⁶
Zarząd wyjednał kredyt w wysokości 3.000 zł w Banku
Kremienników i rolników w Czernyżu.

Jako zabezpieczenie Zarząd złożył 1 Deklarację
i 1. weksel kaucyjny na kwotę 3.000 zł, z podpisami
piętnastu obywateli gminy Łurawia, a to, Boryło Jan
Mehsyman, Majcher Piotr, Politoroki Antoni, Partyk Jan, Boryło Franc
Juska Władysław, Partyk wojciech, Wardęga Józef, Raca Antoni
Brodło Andriej, Jaramko Michał, Włoch Franc, Wardęga Piotr
i Kucharok Stanisław, zaś na każde 1.000 zł jeden
weksel obiegowy podpisany przez pięciu obywateli.

Na pierwszy weksel podjęto 1.000 zł w dniu 24/2 1936.
wystawiany na Jana Boryło a podpisany przez Mehsymana
Majchera Piotra, Politorokiego Antoniego i Partyka Jana.

Następnie 2 weksle po 1.000 zł
jednym na Boryła Franciska podpisany przez, Juska Władysława
Partyka wojciecha, Wardęga Józefa i Raca Antoniego, drugi weksel
wystawiany na Brodło Andrieja, podpisany przez, Jaramko Michała
Włoch Franc, Wardęga Piotra, i Kucharok Stanisława,

Na wszelkie następne potrzeby będzie podejmowana
praca zaspokajanie potrzeb na dalsze zakupy
towarów budowlanych i rozporządzenia prac.

Ze pierwszego 1.000 zł zarząd zakupił wapno,
cegłę, materiały drewnie, na podłogi, powalę, dźwiri,
materiał na schody, do piwnicy, piętro i na stępek,
materiał zielarny do 2 kuchni 3 pieców kociołowych
okna do 8. dźwiri, fiakery do balkonów, i zadatkowo
cement,

Materiały kupują etatowo zarząd w 3 dniach
etatowo wykonując jak najniższą cenę, a w rezerwie
na zakupione towary które są u skarbnika księdza.
od H.

W punkcie ewentualnym p. Baryło przedstawił, że
gotówka z potrzeby pierwszego tygodnia została już
wyzerowana, i zachodzi potrzeba podjąć drugi tydzień
na kupno dalszych materiałów i zapłatę robotnicy,
materiał przyspieszyć z rozporządzeniem prac, ponieważ
obecnie można wszystko zrobić taniej i taniej,
a z rozporządzeniem wiosny będzie trudniej. ~~Postąpienie~~
przedstawił p. Baryło, że roboty powinny być prowadzone
kolejno aż do ukończenia bez przerw.

W końcu tego przemówienia p. Baryło złożył podziękowanie
Kolejnym w imieniu Zarządu, Dowódca p. Paulin Pauc

abstencji na porożeniu Panu Majorowi Kryżanowskiemu
za pomoc przy Elektryfikacji Polskiego Domu Katolickiego,
i prosi o dalsze zwołanie tegoż samego Elektromontera
Kaprala Z. Pultka Pauc, ażeby wykonał jeszcze pięć
abikacji na I piętrze które poprzednio nie zostały
z Elektryfikowane.

Materiały potrzebne zarząd zakupi za własną gotówką.
W dyskusji nad sprywatyzowaniem, Pan major Kryżanowski
sivierzył, że zwoła tego Kaprala do dalszego wykonania
instalacji, zwraca uwagę, ażeby przy wykonaniu
domu nie spierać się z malowaniem aż będą
suche abikacje.

od 5.

Do komisji ludonlanczej, którą upowazniono do
zakupu towarów i zawarcia umów z ludonlanczami
wybrano, P. Majora Kryżanowskiego, Ks. Piędenia, Boryła Jana,
Partyla Jana, Politorskiego Antoniego i Fuchę Władysława.
Przewodniczący tej Komisji Pan Jan Boryło.

Następnie wybrano komisję regulaminową
w której skład wchodzi Krizis Paucapich, merabnik stacji
P. Politorski, Boryło. Jan. Komisja regulaminowa
ma wypracować regulamin, który będzie obowiązywał
wszystkie Towarzystwa kandydujące z pomieszczeniem w tym
Domie, do przestrzegania porządku spokojnego

publicznego, porównania wyrażeni Damm
remater i remater.

ad G.

Wnioski i zapytania

W piątkoie szóstym przewodniczący Książę Pan Sapieha
wnosi swój projekt wyprzedzający parę zagajeni
w sprawie wprowadzenia zmiany w Statucie § 7.
z dopisaniem słów w brzmieniu następującym, że
Kandydatem Towarzystwa Ego Półku Pancernego powinien
być członkiem Towarzystwa Poloki Dom Katolicki w Łurawicy.

Nad projektem tym przemawia Ks' Fiedler
i wyjaśnia, że członkiem może być każdy obywatel
Polak pol. rzym. kat, którego zarząd przyjmuje jako
członka po myśli statutu § 5.

P. Boryłojan oświadcza, że Towarzystwo Ego Półku Pancerne może
być przyjęty w każdej chwili na członka Towarzystwa.

Przewodniczący Książę Pan Sapieha projekt swój
jako wniosek stawia pod głosowaniem, który uchwala
pięcioma głosami.

Na wniosek Księcia Pana uchwalono zwołać
nadzwyczajne walne zgromadzenie Tow. Pol. Dom. Katol.
w Łurawicy na dzień 21 marca 1936 godzi 17-18 ta,
celem przeprowadzenia zmiany w Statucie § 7.
jak z wyżej uwidaczniono.

Następnie przewodniczący kwiartu Pan Sapieha poruszył sprawę opłat za lokale, wybrane przez Związek Strażak Związek Rezerwistów, Stowarzyszenie młodzieży Męskiej i Żeńskiej

W myśl uchwały Walnego Zgromadzenia z dnia 6/2¹⁹³⁶ wymienione związki powinny płacić od dnia 1/4 1936 miesięcznie po 10 zł za każdy lokal, z danym moce opłaty te są za wysokie i powinny być obniżane do wysokości 5 zł miesięcznie, którą to kwotę zarząd powinien zastorować.

Ksi. Friederich wypowiada się za utrzymaniem tej opłaty, motywując to, że uchwały Walnego Zgromadzenia nie może zarząd obalić.

Pan Borysowicz wypowiada się, że opłaty te zostały uchwalone na Walnym Zgromadzeniu z tego powodu ponieważ Zarząd Towarzystwa obciążony jest długiem starym w wysokości 2.100 zł, a dalsze wykończenie będzie kosztowało według obliczeń z górą 3.000 zł razem 5.100 do 5.400. Na realizację długu zarząd musi mieć stały dochód z czynszów, czyli moim zdaniem 5. do 6 lat dług oddać.

Opłaty (czynsz) za lokale uchwalone są na czas aż do oddania długu, później opłaty te mogą być obniżane do połowy i więcej.

P. Ziethowski przez L. S. Strel sprzeciwie się tej opłacie i że L. S. Strel nie może płacić więcej jak 5 zł miesięcznie, 25 zł za salę w czasie zabaw czy innych imprez.

Prerese L. S. Rezer na zebraaniu nie było pomimo zaproszenia.

Prerese Stowarzyszenia młodzi męskiej i żeńskiej w sprawie czynszu głom nie zabierali.

Technik stacji Pan Politowski poddaje myśl na obniżenie do kwoty 20 zł kwartalnie rocznie 80 zł

Ks. Frieden ponownie wraca uwagę że zarząd nie może tego obalić co Walne Zgromadzenie uchwało, a reasumuje uchwały może tylko to samo ciało przeprowadzić które poprzednio uchwało.

Głównym Księgią Pan przedstawia cyframi że dług Towarzystwa wynosi przewyższa kwotę 5.000 zł, i że, na realizację tego długu musimy znaleźć dochody,

Dochody te według obliczeń Księgią Pana z Pan Ziethowski w dniu 2 marca 1936 obliczono 300 zł za czynsz rocznie od 2 pokojów i kuchni, na piętrowe 180 " " , od Towarzystwa po 5 zł miesięcznie od każdego Towarzystwa ~~po~~ ^{po} 300 zł ze salę ad zabaw waram 780 zł. z tego 500 zł rocznie 1/10 30 zł archiwizacji Pann i 250 zł na spłatę długu.

Pan Boryło Jan siriadere, że zadec Bank nie udzieli kredytu w wysokości 3.000 zł za roczną spłatą 250 zł

Parowodniący ksiądz Pan podnosi ażeby osiągnąć
jak największą ilość cłańków i ażeby z wkładek
cłańkowskich można było osiągnąć 5 do 600 zł rocznie.

Pan jeszcze przedstawił sprawę od czasu rozpoczęcia
hudoby tego domu, i że wówczas zachęcano wszystkich
obywateli do przystąpienia na cłańków, jednak
zaledwie około 50 do 60 przystąpiło na cłańków a z tego
około 30 tu było datki po 10-20-30-50-100-i 200 zł
na tę hudobę i ci sami znieśli wszystkie materiały
hudobiane bezpłatnie, a inni wskarżwali palcami
na nas, że to są Chryścijanie, że dom ten jest
dla Chryścjan, chociaż sami są temi samymi
Chryścjanami, także zrozumienie jest u naszych
obywateli, wówczas mié miary w to ażeby można
osiągnąć większą ilość cłańków, i ażeby z wkładek
cłańkowskich można pokryć dług.

Należy w tym zespole jaki jest dołożyć
wielkich starań, i wszyscy powinniśmy dążyć
do jednego celu, ażeby dom wyhodować i flugi
spłacać, a w przyszłości bezpłatnie mieszkac.

Pan Meek Symon w czasie polemiki wypowiedział
da się, że w innym celu było zwołane posiedzenie
a co innego załatwiają.

Pan Pomerik włodarški zapytuje się czy możliwe
jest wynająć lokal dla Klubu Sportowego Żuraviansk
który przybory sportowe utrzymuje prywatnie u
jednego gospodarza na styku i płaci miesięcznie
10 zł, i że Klub Sportowy zapłaci miesięcznie 10 zł
zby tylko otrzymał pomieszczenie.

Ksi. Piederl odpowiedział, że te zamiary które
mieszą się w tym domu nie mają odpowiedniego
pomieszczenia, i że z powodu szerepłego miejsca
nie może być mowy o pomieszczeniu Klubu Sportowego.

W końcu przewodniczący komisji Pan oznajmia
że dalsze obrady odbędą się na następnym
posiedzeniu zarządu.

Następnie komisja ludowlana Łarunie z człon-
kami zarządu przystąpiła do przeglądu ofert
wniesionych na wykończenie domu, Partyki
Stawitars, Boraka Jana, Jurieica, i Partyki Włakotars.

Po rozpatrzeniu wszystkich ofert, jako
najmniejszą przyjęto Partyki Stawitars, i zgodzono
tegoż za wyprawy zewnętrzne 6 oknać na
I piętrze wraz z przybiciem trojciną 25 gr za 1 m $\square$
za wyprawy zewnętrzne, strona południowa
Łarunie z styku, sciana zachodnia Łarunie z styku.

i pilastrami, i' s'iana pól'noena za 1m □ 60gr.
s'iana wschodnia 35 za 1m □ a gzyms na s'iani
wschodniej 60gr za 1m bierany.

wszystkie inne roboty porostawiano do
zatręcenia komisji ludowlanej i na najbliz-
szym posiedzeniu komisji zdaję
sprawozdanie zaradovi.

na tem posiedzeniu o godz 20.30 zakończono

• Przewodniczący
H. M. Wiskiewicz

sekretarz
B. Z. 20

Historje Powstania Polskiego Dium
Katolickiego w Łurawicy - i jego poświęcenie
Przedzielę dnia 14 czerwca 1936 roku.

Program uroczystości poświęcenia Pol. Dium Kat.

1. Godzina 11 ta uroczyste naboreństwo celebrowane przez J. E. ksi. J. Biskupa Bardę
2. Poхід z procesją pod Polki Dium Katolicki
3. Poświęcenie Dium.
4. Wpisywanie się zaproszonych gości do księgi pamiątkowej.
5. Wspólny obiad.

Po uroczystym naboreństwie uformował się olbrzymi poхід z koiniote miejscowego pod Polski Dium Katolicki.

Poходowi przewodowała muzyka wojskowa 38 p/p z Przemysła, ze kturą kroczyły wszystkie miejscowe organizacje Polkie, a to: Szkoła Związek Strzelecki, Związek rezerwistów, Stowarzyszenie młodzieży męskiej i żeńskiej, ze sztandarem na czele, Straż pożarna, Rada Gminna, Rada Gromadzka, Oddział bandery fairerzej i hamnej.

Predstavitel' vlasti političeskich z Pensa
starostu Remizovskim na čele,
Licie duhovničestvo z Ki' G. Vavikim
z Prensyla, reprezentanci vlasti vojko-
nych z P. Pulhornikim Koervaru šefem
Bravi Pancevnoj z Parozany, P. Culhornikim
Strigecem Dorođeja Ego Baovu Pancevno
z Luravicy, i P. majorem Kirycauovskim na
čele, Vlaste civilne z vicepresesem sadu
Gromovskim, Prokuratorem Anisimem, Grejdem
miesta Prensyla P. Chrauovskim, Inspektorem
Sakotnym P. Paradysem, notaryusem P. Zinc-
bergiam, Dyrektorem Nauku Dvorničestvo
i Polnikom P. Gooxdem, i vrezg innyh vlasti
z Prensyla, ovar predstavitel' z zemian
Fra z Kiseim Andriejem Sapicha, P. Zajarkovskim
P. G. Novosielski, P. Winkim, i P. Hamergeam.
z licnyh foici z provinciji.

Ljudnosť miestnora ruske reprezentovai
Ih' Probovca G. Kat Krupa, z P. Malinovskim
i Šaurylaseam.

Po prybytii procesji pod Dorn i notoniam

się wszystkich organizacji na miejscach
określonych, J. Ł. ksi Biskop Fr Berda
dokonał aktu poświęcenia Polskiego domu
Katolickiego, wygłaszając przy tem podniosłe
przemówienie, w którym podniósł znaczenie
powstania tej Polskiej placówki dla ludu
wiejskiego.

Uroczystość wypadła nadzwyczaj szczerze
a dla obecnych była dowodem zdrowego ducha
i prężności naszego ludu i zarazem bodźcem dla
innych współpracującej inteligencji z ludem i dla ludu.

Po akcie poświęcenia, obecni stoczyli swe
podpisy w księdze pamiątkowej.

Następnie odbył się wspólny obiad
w przepięknej sali, nowo poświęconego domu
jedno piętrowego domu, w podniosłym a zarazem
pragoczącym wystroju.

W czasie obiadu po całym szeregu oficjalnych
przemówień, przez Pana Dyrektora Drowa, P. Starosty
Remiszewskiego, księcia Andrieja Sapiehy, J. Ł. ksi
Biskopa Fr Berdy, ksi Trichana Mikulskiego
P. Pulchownika Kozłowskiego i innych, Pan Boryłowski

jako vicepreses Komitetu budowy domu, złożył
krótkie sprawozdanie z historii budowy, oraz
kosztów i zebranych ofiar.

W sprawozdaniu sr. P. Boryło Jan podniósł
dwie historyczne daty, dotyczące budowy tego
domu, jedna z dnia 24 października 1929,
w którym to dniu Komitet mając załadowane
około 3. tysięcy gotówki, przystąpił do założenia
kamienia węgielnego, z poprzedzającym uroczystym
mówieniem, i poświęceniem planu pod
budowę przez Ks. Biskupa Tomaka, oraz
druga data jest dzień drugiego 14 września 1936
uroczystości poświęcenia kamienia gładkiego
kosztów 5.000 tysięcy, i oddania do wytku
Polskim wyznawcom, jako placówkę z
której władze Polaka niejsze, i starci
obywateli powinni wyjąć jak największe
korzyści dla dobra państwa i społeczeństwa.

W dalszym tem sprawozdaniu P. Boryło wyjął się
ze rozporządzenia budowa 24 października 1929 roku
zostata doprowadzona pod dach, i częściowe
urządzenie sali, i świetlicy, w roku 1930.

X.

i oddanie Stowarzyszeniom młodzieży męskiej i
żeńskiej, I w roku 1930 zostało odegrane pierwsze
jazzka na własnej sali.

Koszta budowy Damu w roku 1930 wynosiły

Kwota	45.290 zł. 00
Koszta wykonania w roku 1930 kwota	5.710 zł. 00
Razem	51.000.00

Na wydanie gotówki w kwocie 51.000.00.

Komitet ma nie wyrównany dług 5.700.00

(a to) U księdza Triskana Michalczaka komitet pożytył 2.700.00

z funduszy złożonych na budowę wiatry w Koźle,
oddano 600 zł. winnicy

2.100.00

Pożytki w Dworku Ramiechów i Rolników w Przenyżu 3.000.00

za towary i robotnicę nie wyrównano 600.00

Razem 5.700.00

Przychody na budowę.

Był wyskamin gotówki na budowę tego gmachu
największą pomocą moralną i materialną, komitet
budowy otrzymał, od Pana Bolesława Jozda, Dyrektora
Dworku Ramiechów i Rolników w Przenyżu.

Którego staraniem komitet otrzymał gotówce

Do porównania 19.280 zł. 00

Z premienienią	19.2805.00
a z uzyskanych materiałów bezpłatnie	3.590.2500
Razem	<u>22.7805.00</u>

Staraniem Komitetu budowy wyhalimy	16.2805.00
wyehana bezpłatnie robotnicza i materiały obratki	3.0005.00
w latach 1931/32/33/34 i 35. Komitet wydał	3.2405.00
na różne inwestycje ludowlane }	Razem <u>45.3002.00</u>

W końcu swego sprawozdania P. Doryło złożył imieniem Komitetu budowy Damm, serdeczne podziękowanie wszystkim slywatelom miejscowym i zamiejscowym, za złożenia ofjary pieniężnej, oraz za oddana pracę bezpłatnie przy budowie tego Damm, wymieniając przy tam położone zasługi trzech głównych założycieli tej placówki, a to, miejscowego proboszcza ks. Tichana Mikuloviera, prezesa Komaryzienia, p. Inozda Bolesława dyrektora Damm Spółdzielczego w Szumyelu, i honorowego prezesa Stowarzyszenia Polshi Damm Katolicki w Żurawicy, oraz proboszcza w Grochowcach ks. Karłowiera faula byłego wikarego w Żurawicy i b. skarbnika

Stowarzyszenia,

Pracem dla upamiętnienia poległych żołnierzy
polec Ki Trichana mikińca, p. Dyrektora Drozda,
oraz Ki Kamarianina, zostały urządzicie
odstąpienie ich portrety, które mają
być doradcem wdzięczności i namania za pracę
i osobiste ofiary poświęcone przy budowie
Gmachu.

Odstąpienie portretów wzbudziło wielki
entuzjazm wśród obecnych i zostało
paragmitane burzą oklasków.

W czasie całej urządzicie przyspiewał
chór miejscowej młodzieży wiejskiej
z zorganizowanymi przez p. Politorskiego, Stefana.

Spisany o melodiach ludowych Jego
utworów, dostosowanych do skrzypki i ośm.
wytrwały bardzo miły nastój wśród
żołnierzy, i magradraue były husmanii
oklaskami.

Posostała placówka jest znowym
prawnikiem i dumą dla realizatorów,
oraz społeczeństwa Żurawicy, i oby spełniła

sve sklubne cele i' radania dla
dobra Ojczyzny.

Przewodniczący
K. M. ...

Sekretarz
T. B. ...

Protokół № 12.

Walnego Zgromadzenia
skrytego dnia 25 kwietnia 1937 r. o godzinie 17. tej
w sali Polskiego Instytutu Katolickiego w Zawraciu
Porządek dzienny obejmował

1. Zagajenie i wybór przewodniczącego
2. Odczytanie protokołu z ostatniego Walnego Zgromadzenia
3. Sprawozdanie Zarządu z całonocnej działalności
a) Głównego
b) Skarbnika
c) Komisji budowlanej
d) Komisji rewizyjnej
4. Dyskusja nad sprawozdaniami
5. Wniosek Komisji o odwołanie Zarządu absolutnej
6. Wybór trzech członków Zarządu na lat 3.
7. Prośby i zapytania
8. Ukonstytuowanie się Zarządu.
ad 1.

Dr. Drickau Mikołaj zagajając Walne Zgromadzenie powitał zebranych członków w imieniu 35. przedstawicieli, że Walne Zgromadzenie zwołane było na godzinę 16.30. z powodu braku

odpowiedniej ilości członków przewodniczącej
§ 8 statutu zebranie odbyło się o godzinie 17. tej
z tą liczbą członków jaka była obecna na
 sali, i z tym samym porządkiem dziennym
który po odczytaniu przyjęto bez zmian.

ad 2.

Protokoł z ostatniego Walnego Zgromadzenia
odczytał sekretarz Towarzystwa P. Daryło który
przyjęto bez poprawek.

ad 3.

A. Sprawozdanie z całorocznej działalności
Zarządu złożone przewodniczący Ks. Trichan Mikolaj
niez, przedstawiając członkom, że zarząd odbył
3 posiedzenia, Komisję budowlaną 6 posiedzenia.

Na posiedzeniach rozpatrywane były
sprawy wykończenia budowy domu oraz poświęcenia

Dom wykończony do końca maja 1936 r
kosztami około 5.000 zł, na co zaciągnięto pożyczkę
3.000 zł w Banku Rzemieślników i Rolników w Ciesmynie
za poręczą 15 tu obywateli z Żurawicy, oraz
pozostał nie wyśmarny dług około 2.000 zł
za prosiarne materiały i robotiznę.

W dniu 14 czerwca 1936. odbyło się uroczyste poświęcenie domu katolickiego, którego dokonał J. E. His Biskup J. Barda z obecnością licznego duchowieństwa, władz Radnych, Wojskowych, Samorządnych, ziemianstwa, wszystkich miejscowych organizacji i obywateli.

Sala i wieżelce wyznaczone są co miesiąc, na które uczęszczają Polskie organizacje, a to Związek Strzelecki, Związek Rezerwistów, Stowarzyszenie młodych Żeńskich i męskiej które zgodnie ze sobą pracują.

W ciągu roku odbyło się 6 akademij, tuż przed Chrystusa Króla, Akademija 3 maja 12go maja z rocznicą śmierci I matronki Polski Józefa Piłsudskiego, 11 listopada, 22 stycznia. Akademija ku ceni Królowej Jadwigi patronki miejscowej szkoły powszechnej, odegrano 3 krótkie przedstawienia amatorskich, i 17 zabaw tanecznych.

Imprezy powyższe zostały zorganizowane i urządzane staraniem.

1. Związek Strzelecki 3 akademije 3 zabawy 3 przedstawienia
2. Związek Rezerwistów 2 przedstawienia 4 zabawy
3. Koło Gospodyni wiejskich 1 zabawę.
4. Związek Harcerzy 3 przedstawienia.

5. Szkoła powszechna w Żurawicy 1. akademije.
6. Stowarzyszenie młodzieży meńskiej i Żeńskiej
2 akademije 3 jaszka i 7 zebrań.

Pod kierownictwem Dyrektora szkoły P. Duchnickiego
odbyło się 6 wykładów Uniwersytetu ludowego,
Towarzystwo urządzono 4-rolotnie przez
organizację wspólnych zbiórek i wycieczek.

Jedną wystawą zajęła i krajną po odbyciu
kuchni miejskiej młodzieży Żeńskiej.

Obecnie Zarząd Damm przystąpił do urucho-
mienia szkoły, do której Towarzystwo zgo. Damm Państwa
Próbki dypl. Państwa Strajka Marjan przyczynił się do
co przyczynił się bardzo do wyświecenia i utrzymywania.
tęże.

Wskazując na Damm mikroskopie zapraszać wygot-
kich zebrań aby dotrzyli wszelkich starań
aby w dalszym tym porywają się zgodne,
resolucje, i rozwinęła się praca nad
podniesieniem sił i kultury dla
dla dobra Państwa i Społeczeństwa

B. Ksi. Sępsytina Stanisław złożył sprawoz-
danie Karole za czas od 5. III 1936 do 22/4 1937

Saldo karowe z roku 1935/36	36274gr
z piągu roku 1936/37 wpłynęło	4.519.35.
Rarem	4.556.09.
wydano	4.480.09.
Saldo na dniu 22/4. 1937.	76.00

Przebieg

Saldo z roku 1936/37	36.74.
Porządek z Banku	3.000.00
Subwencja z Banku P. Drodz	150.00
Subwencja z Kary Kowal	20.00
Opłaty za lokal	250.00
Zwiazek Stralscki	185.00
" rezerwistom	70.00
Stowarzyszenie Młodzieży	200.00
Zarząd Towar. z zabawy	160.47
Dochód z Powiatowego Towar.	166.97.
Hi Sępytne	25.00
P. Wojnarowska z przedstawieniem	32.00
Wkładki członków i inne	259.91.
Rarem	4.556.09.

Rozchód

P. Partýka stavitel' roboty umrardkie	704.00
" Petřek Jan " malarskie	410.00
" Glorava Uvarovnice za schody	262.00
materijal drevny zakupisno ze	332.90
cegly " "	155.00
materijal' zelazne	351.00
Cement i Tarabuma	450.00
Dřvi i Okna	110.00
Elektrifikacija	112.00
Vapno	160.00
Splaceno dluz v Banku	350.00
Zaplaceno procent od poizetki	388.15
Rozine vydalki	619.04
Saldo v dnin v dnin 22/4 1937.	76.00

Razem 4.550.09.

W dalszem spravozdauii Ki Szpytina predstavil vysokosi dluzov nie splacenyh.

W Banku Rzem i polnikov	2.650.00
Poizetka z putudunov kojichykh v traronyh	2.100.00
Partýka stavitel' za roboty umrardkie	34.85
Fac za roboty blacharskie	6.00
Razem	4.790.85 ^{gr}

Ki Szpytina zachęca wszystkie organizacje do
wspólnej pracy nad zdobyciem fundusów celem
spłacenia długów.

C. Pan Borył Jan jako przewodniczący komitetu
budowlanego, Polskiego Domu Katolickiego, złożył
sprawozdanie pisemne z wykonania budowy
domu, oraz urządził poświęcenie domu
odbytego 14 dnia 14 czerwca 1936.

Przychody i rozchody są przeprowadzone
przez dziennik Karony, i w sprawozdaniu
złożonym przez Ki Szpytina wyjaśnione.

II. P. Turczyński wójt gminy Kurawia, jako
przewodniczący kom. rew., złożył sprawozdanie
z odbytej rewizji, przez kom. rew., która badała
dziennik Karony, i wszystkie alegaty które znalazł
nie w jak najdokładniejszym zestawieniu, zgodne
ze sprawozdaniem złożonym przez Ki Szpytina.

Kom. rew. stawia wnioszek o udzielenie
umowa na polową pracę i starostwa
Zamadori Towarzystwa.

ad 4

W dyskusji nad sprawozdaniem niekt. głosu
nie zabierał.

ad 5.

Na wniosek przewodniczącego Kom. rew.
P. Turczyńskiego, Walne Zgromadzenie, jednogłośnie
nie uchwaliło Zarządowi absolutoryjum za
całoroczną pracę.

ad 6.

Na wniosek P. Partyki Jana wybrano do
Zarządu przez akklamację na lat 3.

1. Panna Pplk dypl. Strazięca Maryana
2. Pani major Kryżanowską Waleryę
3. Ks. Sępytunc Stawisława.

ad 7.

Wniosek i zapytania.

Ks. Sępytunc zwraca się do członków Towarzystwa
na ażeby ułożyć członkowski ustępca
regularnie, i uczestniczyli na posiedzenia
i Złazania.

ad 8

Ukonstytuowanie się Zarządu.

Przew. honorowy P. Drod. Bolesław Dyrak Bankier.
Przewodniczący Ks. Frickau Mikhejowicz Michaił.
I Zastępca Książę Sępsicha Andriej
II " " P. Boryło Jan

sekretarz Borys Jan
skarbnik Ki Kopytina Kowidant
Członkowie Zarządu

P. Flk Stawiza Marian

P. major Kryżanowska Waleryś

" Partyka Wojciech

" Mech Szymon

" majcher Piotr

" Partyka Jan

" Piśrobleniński Edward

" Politoriski Antoni   gospodarz domu
Kamierz

P. Turczyński

" Jucha Władysław

" Włoch Franciszek

Posran o godz 19.15 zebranie zakasierano,
Przewodniczący.

sekretarz
Jan Borys

Protokół 13.

Po odbytem Walnem zgromadzeniu 8 dnia 25 kwietnia 1937. przewodniczący Ks. Duchan Mikusiewicz nie zwołał żadnego posiedzenia zarządu, ani Walnego zgromadzenia członków, Polskiego Domu Katolickiego, do dnia 15 grudnia 1941. t.j. do śmierci s.p. Ks. Mikusiewicza,

Członkowie zarządu domagali się bezskrotu zwołania posiedzenia zarządu jednak bezskutecznie, i ciągu 5ciu lat nie było się żadne wspólne posiedzenie zarządu.

Po wykonaniu budowy Pols. Domu Katolickiego w roku 1936, i jego poświęceniu 8 dnia 14 czerwca wydierżawiono mieszkanie 2 pokoj i 1 kuchnię na I piętrze Państwa Cynkierskiego za cenę zł 35 1 pokoj i 1 kuchnię oddano Rydzewskiej Słodziejowi jako dozorcy Państwu bezpłatnie wraz z ogródkiem.

Z dniem 1 lutego 1938. mieszkanie zajmowane przez Państwa Cynkierskiego zostało wolne z powodu przeniesienia P. Cynkierskiego do Kielc.

W dniu 20 kwietnia 1938. wymienione

umieszkaniu rajęł Hs Szpytusa Stanisław
owczesny wikary.

Na interpelację vice prezesa Zarządu
P. Boryła Jęwa i Partykę Jęwa, na jakich
warunkach rajęł Hs mieszkaniu, i kto będzie
płacił czynsz, Hs Szpytusa odpowiedział, że
na polecenie Hs Mikusiewicza proboszcza, ma
rajęł mieszkaniu, a czynsz zapłaci proboszcz
miesięcznie zł 25. zarządowi Pomn.

Cłonkowie zarządu Boryła Jęwa Partyka i Politor
ki Antani, zarządali od Hs Mikusiewicza jako
przewodniczącego Towarzystwa Polski Pomn katolicki
zwołania posiedzenia zarządu, celom rozpatrzenia
wzrostkich spraw, jednak przewodniczący
pomimo przyzwolenia, posiedzenia zarządu
nie zwołał, załatwiając na własną rękę
sporną umian lokatorów, i mieszkani.

W miesiącu sierpniu 1938, doxorę
Pannę Ryżę Anturę, zgłosił, że przeprowadza
się na własne mieszkaniu, a doxorę Pannę
dalej nie pozostanie.

W dniu 25/8, 1938. Boryła Jęwa, Politor
Antani, i Partyka Jęwa, udali się do prezesa

Hi Mikusowiera, w celu przyjęcia dozorey
Pann, w miejscy Ryerawa.

Po wspólnej rozmowie postanowiono przyjęci
Krausa Jana od dnia 1/9 1938. na dozorey
Pann, i na tych samych warunkach które obowią-
zywały Ryerawa.

W dniu 30 sierpnia 1938. Hi Szpytina, wraz
z Hi Mikusowierem oddali mianowanie dozorey
Koscielnemu Opackiemu Michałowi, bez wiedzy
i zgody zarządu, postanowienie to nastąpiło
na własną rękę Kruszy, wskutek czego
nastąpiło duze niezadowolenie w kręskach
zarządu, i miejscowych obywateli.

W mieście peresim 1938. Hi Szpytina
został przeniesiony z Żurawicy, do Radymna
jako administrator probostwa w Radymnie.

W miejscy Hi Szpytina przybył
Hi Jaklik, i zamieszkał w tym samym
mieszkanie do Styernia 1939. panował
wskutek przeciwności się zmarł w Styerniu.

W miejscy Hi Jaklika, przybył Hi
Dobrowolski i mieszkał od Styernia do
Kricunia 1939 roku

28 Kwietnia 1939 przybył Ksi Dyzyrński
który mieszkał do 31 grudnia 1941.

W dniu 10/8 1940 Biskupstwo Płockie
nadalo do Żurawicy trzeciego kriedra, który
ma stępnosc mieszkanię i proboszcza.

Ksi Mikusiewicz, i Ksi Dyzyrński postanowili
odebrać mieszkanię na 5 piętach zajmowane
przez Opaskiego Michała, Kojickiego, i stróża domu
od dnia 30/8 1938 - do 13/8 1941. i oddać to
mieszkanię Ksi Dr Bialicowi który przybył
~~27/8 1941~~ do Żurawicy 1 dnia 1 kwietnia 1941.

Na podstawie tych zarządzeń przez Ksi
Mikusiewicza, vice przez Bogusła Jau, zaprosił
członków zarządu Płockiego domu katolickiego
Partykę Wojciecha, Partykę Jaus, Mecha Szymona
Majshera Piotra i Politorskiego Antoniego, celem
wspólnej narady, i udali się do Ksi Mikusiewicza
i Ksi Dyzyrńskiego, celem odbytej wspólnej
uchwały, 25/8 1941.

Ksi Mikusiewicz z powodu choroby nie
mógł brać udziału, a Ksi Dyzyrński
oświadczył członkom Zarządu, że jeemu nie
potrzebus innych uchwał, jak te które -

starym a d. Ks. Mikusiewicza prerasa.

wice preras Borył Jan oswiadczył, ki
Mikusiewiczowi, i ki Dyryńskiemu, ze cztankowie
zaradku, dawajaja sie, analy za zajete
mieszkania skladajaja sie z 5ciu pokoi
na I pietrze probostwa placilo czynsz
dwierecny, za obydwuch kwiercy, w precyzyjnym
warie, zaradk Damm potraci czynsz, z porzycki
w kwiecie 2.200. zaciagnietej z funduszu koscielnych.

Ks. Dyryński wyrazil zgode na placenie
czynszu za wymienione mieszkania, jednak
później tego nie uskutecznił.

W grudniu 1941. zmarł Ks. Mikusiewicz
a czynszowi administratora sporowal Ks. Dyryński
i zamieszkal na polebani w budynku probostwa
a zajmowane mieszkanie w Dawie Katalickim 3 pokoi
zostalo wolne do czasu 1/7.1942.

Probostwo Łuraniekie zajmowalo 3 pokoi
od czasu 20 kwietnia 1938 do grudnia 1942.
razem 4 lat 8 miesiacy i 10 dni bezpłatnie

w mieszkaniu tym mieszkali kolejno
Kiera, Ks. Sipytusz Ks. Jaklik, Ks. Dobrowolski
i Ks. Dyryński.

Mieszkanie i pokój i kuchnię zajmował
H. Białic od dnia 1/9 1941 do 31/1. 1943.

Łazienicę 1 rok i 5 miesięcy też bezpłatnie

W roku 1941 od dnia 1 września zajęta
parter, łazienicę i sala główna, na urząd
gminy Łusznica za opłatą czynszu miesięcznego
po zł 120.

Umowę zawartą z urzędem gminy na czas
nieograniczony z delegatem Towarzystwa
H. Białicem.

Urząd gminy mieszkał (zajmował) parter
od dnia 1/9 1941. do dnia 15/1. 1943.

zarem 1 rok 4 miesięcy i 15 dni.

Z pokoi i kuchni na I piętrze od 1 sierpnia 1942
do 15/1. 1943 5 miesięcy i 15 dni.

W miesiącu lutym 1943. władze wojsk niemieckich
poleciły wstrzymać całą Długą wredon zminem
i Ksi. Białicowi, i Długą całą został zajęty
na Soldatenheim (dom żołnierza) i od 1/2 1943.
rozpoczęto przerobki Długą, i przebudowę
według potrzeb, urzędem i przebudowę
z urzędem wojsk niemieckich prowadzi
na własną rękę nie pytając o zgodę

zarządu. Czynności za zajęciem całego Dómu
ma być omówiony.

Zachwyci przyjeździe i rozchode za cały okres
czasu prowadzone były przez księży rikerjusz
a ostatnio przez His Dr. Diolica.

Luravica 1/II 1943

Jan Doryło sekretarz towarystra
nieg dalszy.

W roku 1942 w dniu 28 kwietnia ksi Doryński
objechał na nową placówkę do Ternary
a probostwo Luravickie objął ksi Kawonik
Kostka Tadeusz jako stały proboszcz parafii
Luravickiej.

His proboszcz Kostka po zapoznaniu się
ze wszystkimi sprawami Polskiego Dómu
Katolickiego z członkami zarządu Dómu
przyjął na siebie obowiązki przewodni-
czego po myśli Statutu Polskiego Dómu Katolickiego.

W roku 1943 przy każdym miesiącu styczeń
w czasie zajęcia Dómu przez wojsko
niemieckie wciąż mszy z Dómu katol
a to urządzenie mszy, i sili, oraz

pauciatichovych portretov ulokovano na
prechovanie pred dalším znisčením
i kradivou na plebanii na rohu Kiskacovho
Kostka. Rzeczy ulokovane na plebanii zostali
vzete spisem.

Wojško nemieckie zajmovalo celý Dom
do dňa 25-lipca 1944. postupujúc z Luvrov
v čase ofenzivy vojak Ronyjskich, porostavili
niemcy dom v stani uporiadkovanem
vedľu svojich potrieb, celý inublovaný
v sporety, i rovne inne vradenia,
porostaviano rovniere viele artykulo
sporyvych.

W čase walk v dnu 26 lipca ludnosc
niejnova vucila sa na Dom i viele
rezy i vrystek porostoviany provizul
skradano, a spurety domove niscerono.

W dnu 27 lipca etonkovic zaradu Domu
at Kiskau Kostka Kiv Dialic Bozto Jani inni
wecli do Domu i vstrykali dalje rabunki
pocer ludnosc zastajac vrystko v stani
najvicknego berladu i zniscereniq.

Zaberpicerano vrysciano pred dalou kradivou

W dniu 28 lipca 1944 zarząd Dómu przyjął
na stróża Dómu Opackiego Michała Kocińskiego
któremu oddano mieszkanie nad stoną
wzburzoną przez (niemców) Wójha Niem.

Opackiemu powierono dopilnowanie
całego majątku Dólu Dómu katol. wewnątrz
i zewnątrz Dómu.

Po zajęciu terenów w okolicy Grunajola
wojska Rosyjskie zajęły Dólu katolicki
nie pytając się o zgodę zarządu Dómu.

W sprawie zajmowania Dómu przez wojska
Rosyjskie, członkowie zarządu Dómu s. b.
K. Dr. Biolic Boystojan, Politorhi Aulani, Kryk. Michos
udałi się do majora wojsk Rosyjskich
celem omówienia zaobserwowania urzędowi
domowych przedniszerem i Kadriera,
naco Dymimiony major wyraził swoje
zgodę zapewnijac nas, że wszystko będzie
zaobserwowane, a zabrane rzeczy z Dómu
na folwark będą wszystkie kroicane.

Wojsko Rosyjskie zajmowało Dólu
od 28 lipca ¹⁹⁴⁴ do 5/2 1945. W sprawie tym
kiedy zajmowało Wojsko Rosyjskie Dólu

zostalo zniszczonych wiele spawetow porostowionych
pocz. wojsko niemieckie, zniszczono, okna, drzwi,
wszystkie zamki, i skradziono wiele rzeczy.

Dam niecierpiał ogólnie wielkie zniszczenia.
Wojska niemieckie zajmując Dam wprowadziło
wiele zmian (parerobek) i przybotówek;
urządzące Dam według swoich wymagań
które sporym losem należą wprowadzić według
pierwotnego stanu, wyszła za niego Dam
płotami według miary, z K. P. Bialicem i 200
mieszkańcami.

Wojsko polskie zajmując Dam jako
które dla wojska nie planowało żadnego
wynosu dierżawy.

Lwów 5/2 1945

Jan B. 30750

Protokół 14.

Dnia 5/2 1945 o godzinie 15tej w kancelarji
urzedu parafialnego na plebanii w Żurawicy,
odbyło się posiedzenie zarządu Polskiego
Dawu Katolickiego pod przewodnictwem
proboszcza Ks. kanonika Kostka z udziałem
członków, Ks. Porabskiego Władysława, Boryły Jana
Politorskiego Antoniego, Partykę Jana, Partykę Wojciecha
Majchera Piotra, i Kryka Michała.

Porządek dzienny obejmował.

1. Sprawozdanie z działalności zarządu
2. Urupelnienie członków zarządu
3. Sprawa wydzielenia lokalu dla Gminy
i innych organizacji
4. Sprawa przeprowadzenia reunionu Dawu
5. Wnioski i zapytania.
6. Ukonstytuowanie się zarządu.

ad 1.

Przewodniczący Ks. Kan. Kostka w swoim
sprawozdaniu przedstawił, że po przyjeździe
do Żurawicy w kwietniu 1942. zastał zajętą
Polski Dawu katolicki, przez Urząd Gminy

i gromadki w stanie ogólnego zamieszkania
i zniszczenia i z pokojem zamieszkanym przez
księcia Białic na 5 piętach.

Czynności skarbowe sprawował ksiądz Białic
~~który sprawował wszystkie czynności~~

Powiadani zarządu nie zwołano, ażeby nas
nie podejrzano o jakie zebrania natury
politycznej czy konspiracyjnej.

Wpłynęły Górkowie za czynsz z Danu płacone
przez Gminę i Wojska niemieckie przyjmował
ksiądz Białic. Za wybudowane piece kaflowe, Gmina
potrącała sobie z czynszu, jakoteż i Wojsko
niemieckie, po zapłaceniu podatków
i rekuracji za wszystkie lata wojenne pozostała
Górkowie w kwocie 1024 zł które ksiądz Białic
oddał zastępcy przewodniczącego Boryle Janowi
w listopadzie z powodu przeniesienia księcia Białica
do Gnamy i dnia 1 grudnia 1944.

ad 2.

Zastępcą przewodniczącego Boryle Janu starcie zniszc
ażeby niepełnie zarząd, przez kooptacje, ze
względu na to, że obecnie nie można zwołać
Wielkiego Zebrania członków Towarzystwa Pol. Dem. Kat.

a w Zarządzie brakuje 6 in członków, którzy od
z powodu wojny nie żyją, czy są poza granicami
Państwa Polskiego należy zastąpić. (a to)
Książę Sapieha Andrzeja, Pułk Strazy Marjań. P. Kryżanowska
Balerja, Hiszpanina Stanisław, którego zastępował Ki P. Białe
Mech Symon, Żmeryński.

Nad sprawą kooptacji wyłoniła się dyskusja
w wyniku której postanowiono, porostorie
Książę Sapieha, a w miejsce 4 in wymienionych
5 in członków powołać, Hiszpanina Stanisława
Koraka Jana. Faca Stanisława, Kryka Michała
Studnickiego Józefa.

ad 3.

Przewodniczący Ki Kau Kostka przedstawił sprawę
dzierżawy lokalu dla urzędu Gminnej, Samopomocy
Chłopskiej, oraz stworzenia mu ośrodka kultu-
ralnym. członkowie zarządu Doryś Jan Partyka Jan
Partyka Wojciech, Majcha i Politoroki, wyrazili zgodę
na wydzielenie 5 in pokoi na 1 piśmie Gminie
i salę tylko w razie potrzeby na zebrania,
1 pokój w partenie dla Tow. Samopomocy Chłopskiej
1 pokój dla byłego Towarzystwa młodzieży miejskiej
i żeńskiej z którym budowa Dany.

Sala ma być trzymana przez zarząd, za wynajęcie sali należą pobierać opłatę w czasie zabaw lub przedstawień amatorskich, 1 pokój przerobiony z kłaski szadowej będzie wycięty w razie potrzeby na skład biblioteki w razie jej uroczoności.

Międzykarnie nad sceną zamierzone przez stróża domu Opackiego Michała porostaje bez zmian, kuchnia zbudowana przez miłośników i osobno zbudowane magazyn, które wycięte obecnie są przez wojsko rosyjskie zostaną wycięte na cele jakie zaistnieją po opuszczeniu przez wojsko.

ad 4.

Sprawy remontu domu uchrabawo porostawie na czas powojenny a tylko bardzo potrzebne zmiany, i bez większych kosztów można wprowadzić, za zgodą zarządu.

ad 5

Wnioski i zapytania.

Na wniosek P. Boryły Janu uchrabawo ażeby sprawy większe mniej ważne załatwiane były przez przewodniczącego i dwóch członków zarządu i przedstawiane na posiedzeniach zarządu, sprawy mniejsze załatwiać będzie cały zarząd.

wynajęcie lokalu dla urzędu Poinięgo
i innych товариств będzie smarowane na
następnem posiedzeniu zarządu, i zostanie
ustalony w jakiej wysokości należy pobierać
czynsz.

ad G.

Ukazytowanie się Zarządu Towarzystwa
Polski Dom Katolicki w Łurawicy.

Na wniosek P. Boryła Jaus ukazytowano
zarząd. Przesesem Honorowym Pau Droid Bolent
Dyrektor Banku Przem i Rolniczo w Przemyslu

Przeses I. Ki Kaniak Kostka Talsz.

-II- II Kniąg Lapicha Andruj.

-III- III Boryło Jau.

Skarbnikiem Ki Porebski Władysław
sekretarzem Boryło Jau

Członkowie Zarządu.

1. Partyka Wojciech
2. ^{Przedkaj Sakub} Poltoroski Antani
3. Horak Jau
4. Partyka Jau
5. Majcher Piotr.
6. Cichobłarinski Ewar.
7. Fice Stanisław p. Suropan
8. Hiryk Michot.

Komisja rewizyjna

1. Jucha Władysław,
2. Wloch Franciszek

3 Studnicki Józef na cłonka Kom. red. i. miejsc. Tworzyński

Po ukonstytuowaniu się zarządu uchwalono
ażby następnego poniedziałku odbyło się w dniu 8 lutego 1945
pony udziale wszystkich członków zarządu celem
rozpatrzenia spraw bieżących.

Poniedziałek zakazano o godzinie 17:30

Przewodniczący

sekretarz
Goryło Jan.

Protokół №15

Dnia 8 lutego 1945 o godzinie 15^{tej} w Kancelarii Urzędu parafialnego odbyło się posiedzenie Zarządu Towarzystwa Polskiego Domu Katolickiego w Łużanicy, pod przewodnictwem Ksi proboszcza Kostki przy udziale Kilonków, Ksi Porebski Władysław, Boryło Jan, Kuryk Michał, Politorski Antoni, Partyka Jan, Hajcher Piotr, Korak Jan, Kom. rad., Jucha Władysław, Wloch Franciszek,

Porządek obrad obejmował:

1. Sprawa reaktywowania Towarzystwa Polski Dom Katolicki
2. Naprawa zniszczonego dachu nad Domem Katolickim
3. Wynajęcie lokalu na urząd Gminy Łużanicy.

Posiedzenie rozgait przewodniczący Ksi Kostecki przedstawiając Komisji Komisji reaktywowania Towarzystwa które wskutek wojny nie było czynne, za czasów okupantów

Przystąpić do naprawy dachu który wskutek działań wojennych został bardzo zniszczony,

Oraz wydzielenie urzędowi Gminy Łużanicy lokalu na urządzenie biur, i że w tej sprawie zwracał się z prośbą Wójt Gminy Jaroch Stanisław z sekretarzem Studnickim, oraz, że odbyli wspólną występną naradę, z Ksi Kostką Boryłką Janem i Politorskim Antonim w dniu 6 lutego 1945.

Nad sprawami temi wyłomita się zebra dyskusję
w której członkowie zarządu do przedstawionych spraw
pozwaz przeprowadzającego wypowiedzieli się pomyślnie.

ad 1.

Sekretarz Towarzystwa Borzto Jan stawia wniosek
abyby wnieść pismo do Urzędu Wojewódzkiego w Poznaniu
pozwaz Starostwo Powiatowe Gromyckie, celem reaktywowania
Towarzystwa Polska Domu Katołicki w Żurawicy.

Do pisma tego należą dołączyć statut Towarzystwa
w 4ech egzemplarzach oraz protokoł trójnójnego posiedzenia
jako decyującą poprzedzającej uchwały.

Wniosek przyjęto i jednogłośnie przez zarząd uchwalono.

ad 2.

Skarbnik Ks. Porebski Władysław stawia wniosek aby
przystąpić do naprawy dachu natychmiast, który jest bardzo
zniszczony, inne sprawy rewanitu porostawic' aż Towarzystwo
zobednie fundusze na ten cel, ponieważ Towarzystwo
ma dług przedrojemny w kwocie 2.500 zł. co z odsetkami
stawać się poważnym sumę.

Wniosek jednogłośnie uchwalono.

ad 3.

Sekretarz Towarzystwa Borzto Jan stawia wniosek aby
Zmienie wydrukarzic' I piśmno składające się z 5em listami.

na urządzenie biur Urzędu Gminnego, oraz potrzebnych
obikacji, jak stych, piwnica, i magazyn na skład
potrzebnych gminie.

Sprawa to zostanie umiöviona na wspólnem
posiedzeniu Towarzystwa P. D. K. i Zarządu Gminy
wyznaczonym na dzień 10 lutego 1945 godziny 14:30

Wniosek jednogłośnie uchwalono.

Na tem posiedzenie zakończono o godz 16:30

Przewodniczący

sekretarz
Doryś

Protokół nr 16.

Dnia 6 lutego 1945. odbyło się posiedzenie członków zarządu Towarzystwa Katolicki, przewodniczący ksiądz Kosta Borzyszo Jan i Polilowski Antoni, ze strony urzędu Gminnego Jarosch Wojt Gminy i Studnicki Józef serżant Gminy. Zarząd
Posiedzenie odbyło się w Urzędzie parafialnym.

Wojt Gminy Jarosch zwrócił się z prośbą o wynajęcie lokalu w Polskim Janie katolickim na urządzenie biura na urząd Gminy Zbiorowej, nadmienając, że Gmina ma zamiar wydzierżawić cały Jan z przybudowlami.

Członkowie zarządu ksiądz Kosta Borzyszo Jan i Polilowski Antoni wyrazili zgodność na wydzierżawienie urzędowi Gminnemu I piętra składające się z 5-ciu pokoi, primy oraz stajenki i sali na zebrania w razie potrzeby, i że w tym celu zostanie zwołane na dzień 8 lutego posiedzenie członków zarządu Towarzystwa Katolicki celem rozpatrzenia sprawy dzierżawy co do wysokości czynszu za lokal.

Wyrażono zgodę na uprzedkowanie I-go piętra po czym nastąpiło wspólne posiedzenie i ustalono ilość pokoi dla Urzędu Gminnego i wysokości czynszu w stosunku miesięcznym.

Dnia 9 lutego 1945. Urząd Gminy zastalował się z Polskim Janie katolickim zajmując 5 pokoi na I piętrze

Dnia 10 lutego 1945. Wójt gminy Jarosch zaprosił członków zarządu Pol Sam Kotol na wspólne posiedzenie, i omówienie sprawy dierawy, ze strony zarządu przybyli Ki Kostka Ki Poraboli Boryło Jan, Politorowski Antoni, Partyka Wojciech, Hajshor Piotr i Partyka Jan, ze strony urzędu Gminnego Wójt Gminy Jarosch serż. Gminy Studnicki Józef i Kotoricz Roman radny.

Po otwartem posiedzeniu wójt gminy Jarosch zarządził oddania całego budynku wraz z przybudówkami do dyspozycji urzędowi Gminnemu, za obopólną zgodą instalowania wyżej wymienionym w stosunku miesięcznym.

Wniosek wójta popierał radny Kotoricz oświadczając że on jako referent oświatowo kulturalny, ma zamiar urządzić, koło amatorskie, Bibliotekę, i że na ten cel potrzebuje świetlic i sali flömnaj, bezpłatnie.

W imieniu zarządu Pol, Boryło Jan wyraża zgodę omawianych już wydzierżawienia Gminie Świ. pokoj. firmicy, stychu, oraz sali na zabrania za opłatą miesięczną, Zarząd nie zgadza się oddania całego Gmaszku do dyspozycji urzędowi Gminnemu.

Podporządkowi p. Kotoriczowi Zarząd Pol jest zgodny oddać jedną świetlicę na bibliotekę, i Salę na przedstawienia amatorskie, za opłatą miesięczną a za używanie sali na przedstawienia lub zabawy

za oplátu jednorazovú za myšie sali gl'ornej.

Ze vzhledu nato, ze zarad Tor ma do splacenia dluz
predvojny v vysokosti £.500 a z % okolo 5.000 tyzisej,
Oplata podatkov, Archenacyj, i penant domu ktorý rokuček
stivalai vojnyx zostal bavitro zvisonorny i obradomy,
zarad nie moze oddac bez oplát zidnyx miestie
sui lei sali gl'ornej.

Nad vyporiedcuvim si, vojta fminy Jarocka, ktorina
i cilonka zaradu Borzto Jan, vyfomita si obcerua dyoluzje.
Która nie doprovadila do vopólnego porozumienia si
forer nie ustaplivoi vojta Jarocka, i radnego ktorina
žadajsejch oddania celého majatku Toranyjstra bezplatnie,
naco cilonkoni zaradu nie magli si zgotic na
oddanie, jako odporiediahu pred Toranyjstrom.

Pred zaklucenim poriedcuvia cilonk zaradu
Borzto Jan i Partyka Jan zapytali vojta Jarocka kedy
zostane sprava omoviona i umova spivana, vojta
Jarock odpoviediahu, ze jerebi nie otryma igody na
celosi, to urad fminy vyprovadri si z rajmoranyx
biar. Ocercu poriedcuvie zostalo rozriane.

Primoziaracy

sekretari

Borzto Jan

Prig dalsoy

Od dnia 10 Lutego 1945. aż do pram 1.8. 1945.

Był gmin Jaroch zajmując cały Dom z przybudówkami
nie wplacał żadnego czynu za wyprawę, i nie
starał się porozumieć z członkami zarządu.

W lipcu 1945. powstała nowa zarządca (spółka),
która zainstalowała kino w Polskim Jamie katolickim
bez porozumienia się z zarządem, a jak się okazało
przekamno uzyskali zgodę księdza jako przewodniczącego
Pan P. D. K.

Twórcą ta tj. Jaroch wójt Studnicki zerk. Jan
Procion Włocystów, i Lech z małżonką, wspólnie
urochomili kino, na własną rękę dokonali
przeróbek ławek, przy czym bardzo wiele zniszczyli:
wzięli wszystkie kulisy na urządkowanie Ekranu
(i innych rzeczy), i Gospodarstwo się dalej w Wójcie
Jarochem w całym budynku bezpłatnie, a dochody
z kina spółka ta ma w swojej dyspozycji
wpisano 15/XI. 1945. P. D. K.

Protokół № 17.

W dniu 1 lipca 1946 Wójt Jaroch Stawisław został zwołany z urzędu, z powodu zażalenia go przez bezpieczeństwa, a na wójta gminy powołał Starosta Powiatowy Lichobłazimski Adam.

Dnia 20 sierpnia 1946. wójt gminy Lichobłazimski zaprosił członków Zarządu Polskiego Domu Katolickiego celem wspólnego ustalenia wyrazu za wyzwanie Osuwa na liwa urzędu Gminnego.

Na posiedzenie przybyli ksiądz Hostka Tadeusz, Boryła Jan, Koryk Michał, Dółka Jakób, i członkowie nam rewi, Studnicki Józef, ze strony urzędu Gminnego, wójt Lichobłazimski.

Po wspólnej i obrzędowej dyskusji, uzgodniono wspólnie wydzielenie urzędowi Gminnemu I piętra składające się z 5 cich pokoi, wyzwanie światła w parterze na posiedzenia rady Gminnej; mieszkanie dla woźnego Gminnego z przybudowaną kuchnią przez niemieców, firmicę strych. za cenę zł 500 miesięcznie, za rok budżetowy 1946/47. z tem, że mieszkanie dla woźnego z remontuje (przebuduje) zarząd Gminy własnym kosztem,

Erasmus ma byť vyplácomý za minieru zalegle
z góry, a naspôsobne vyplácať každého piernozého tej z góry.
Ponadto zarząd domu zarządał wyrownania
zaległego erasmusu za rok budowlany 1945/1946 od
1-go lutego 1945. za was urzędowania Pójte Jaroscha
który uprosywie czy stóshnie mie pláčil erasmus
i mie doprowadziť do wspólnej umowy.

P.wojst Cichobłariński oświáduje, ze sprawę
zaległego erasmusu przedłoży Gminnej Radzie
narodowej celuu powiécia uchwały, i ze
sprawa ta bedzie uchwalona w tej samej
wysokosci minierunie.

Zarząd domu Wspólnie z wojstem Gminy uzgodnił
ze w partene odda się jedną sieniellie na
przedskole, i jedną na garderobę, do czemu
si wyska zarząd przedszkola odpowiedni lokal.

Przedskole prowadzone bedzie przez St. Słurábnicki,

Na temu przedwieniu zakazowano
Przewodniaczy

sekretar
Jan Goryb

Polski Dom Katolicki w Żurawicy

Elżbieta Dybek

Budowę Polskiego Domu Katolickiego w Żurawicy rozpoczęto w 1929 r. W tymże roku w dniu 4 sierpnia z inicjatywy księdza Michała Miksiewicza – proboszcza i dziekana w Żurawicy powstało Stowarzyszenie Polski Dom Katolicki¹. To właśnie Stowarzyszenie podjęło decyzję o wybudowaniu Domu Katolickiego, który służyłby wszystkim mieszkańcom wsi. Pierwszym i najważniejszym jego celem miała być działalność wychowawcza młodzieży w duchu patriotycznym i obrony polskiej tożsamości. Ponadto obiekt ten pełniłby również funkcje oświatowe, kulturalne i gospodarcze. Odbywałyby się tam różne odczyty i wykłady. Planowano w tym budynku założyć również czytelnię oraz organizować przedstawienia amatorskie. Wspomniana budowla miała być również miejscem integracji pokoleń mieszkańców wsi i okolicy².

Dom Katolicki powstał na gruncie parafialnym przekazanym przez księdza dziekana o powierzchni 800 sążni³. Opiekę nad nim sprawował każdorazowy proboszcz parafii rzymskokatolickiej. Planowany budynek miał być jednopiętrowy o mocnej konstrukcji. Parter – jak zakładano w planie powinien być zbudowany z cegły, piętro zaś z pustaków. Miał składać się z sali głównej, mieszczącej od 400 do 500 osób, sali mniejszej, przeznaczonej na czytelnię, z garderoby, szatni, mieszkania dla stróża, sali, w której miał powstać sklep oraz z toalet⁴.

26 października 1929 r. nastąpiło uroczyste poświęcenie kamienia węgielnego pod przyszły budynek Polskiego Domu Katolickiego i wmurowanie aktu fundacyjnego. We wrześniu 1931 r. Polski Dom Katolicki był już wybudowany i przystąpiono do jego wykończenia, pokonując znaczne problemy finansowe⁵. W dniu 14 czerwca 1936 r. nastąpiło uroczyste poświę-

---

¹Zob. szerzej E. Dybek, *Stowarzyszenie Polski Dom Katolicki w Żurawicy w latach 1929–1939*, w: *Dzieje Żurawicy. Studia i materiały*, t.1, red. L. Fac, Żurawica 2010, s. 93–106.

²Tamże, s. 93–94.

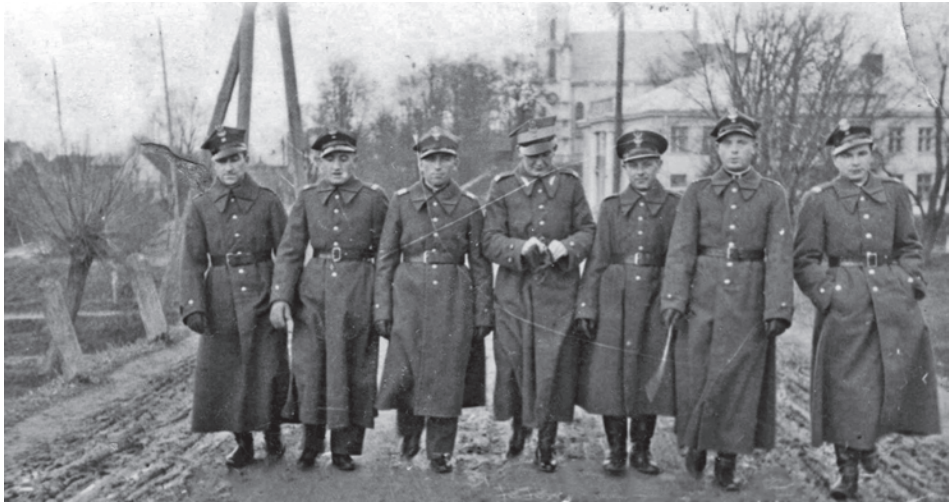
³Sążeń – dawna jednostka długości określona zasięgiem ramion człowieka (około 2 m) – *Encyklopedia powszechna PWN*, wyd. 3, Warszawa 1987, s. 130; w miarach powierzchni zaś sążeń wynosił – 3,60 m² (<https://encyklopedia.pwn.pl/haslo/miary-austriackie;3940374.html>, dostęp: 29.07.2023 r.)

⁴E. Dybek, dz. cyt., s. 96.

⁵Tamże, s. 96–100.

Polski Dom Katolicki i kościół parafialny w 1941 r. (Archiwum Parafialne Parafii pw. Niepokalanego Poczęcia NMP w Żurawicy – APŻ)

Żołnierze różnych formacji na terenie Żurawicy. W tle budynek Polskiego Domu Katolickiego i kościół w 1935 r. (ze zbioru Lecha Raka)

cenie obiektu przez ordynariusza przemyskiego Franciszka Bardę⁶. Budynek miał całkowitą powierzchnię 254,66 m², a jego budowa i wykończenie wewnątrz w latach 1929–1936 wyniosło 63963,98 zł⁷. Należy jednak zaznaczyć, że ta budowa odbyła się w najtrudniejszym dla Polski okresie gospo-

⁶Tamże, s. 103.

⁷Tamże, s. 106; W 1924 r. została przeprowadzona przez ministra skarbu Władysława Grabskiego reforma walutowo-skarbowa, wprowadzono wówczas nową jednostkę pieniężną – złoty.

Zniszczenia Polskiego Domu Katolickiego – strona wschodnia (APŻ)

darczym, bowiem w latach ogólnoswiatowego kryzysu ekonomicznego. Jednak mieszkańcy Żurawicy nie zrazili się trudnościami, dokładali wszelkich starań w celu zdobycia funduszy, poświęcali swój czas i pracę dla dobra społecznego. Wielką dumą było dla nich ich dzieło – żywy pomnik, gdzie mogli się spotykać, wspólnie uczyć się, pracować i odpoczywać. Dom ten był miejscem integracji mieszkańców zarówno młodych jak i starszych. Wszyscy parafianie mieli swój wkład w powstaniu tej placówki. Był on różny w miarę możliwości, jedni składali datki, inni zwozili materiał, jeszcze inni pracowali przy budowie a osoby starsze i chore wspierały to dzieło modlitwą.

Działalność Polskiego Domu Katolickiego przerwała w 1939 r. zawierucha wojenna. Od 1 lutego 1943 do 25 lipca 1944 r. cały budynek został zajęty przez wojska niemieckie na Soldatenheim, czyli Dom Żołnierza. Niemcy dokonali tam licznych przeróbek, dostosowując dom do swoich potrzeb. Wycofując się w lipcu 1944 r., zostawili go w stanie uporządkowanym. Od 28 lipca 1944 do 5 lutego 1945 r. w omawianym domu stacjonowały wojska radzieckie, które dokonały dewastacji obiektu⁸.

Po wojnie budynek został przejęty przez państwo komunistyczne a działalność Stowarzyszenia Polski Dom Katolicki uległa likwidacji.

W budynku mieścił się posterunek Milicji Obywatelskiej, a główna sala została przeznaczona na kino Świtez. Parafia zachowała tam jedynie mieszkania dla dwóch księży wikariuszy⁹.

⁸E. Dybek, dz. cyt., s. 106.

⁹M. Duda, *Biografia księdza Stanisława Burczyka*, w: *Ksiądz prałat Stanisław Burczyk 1921–2007*, red. M. Duda, Żurawica 2019, s. 24–25.

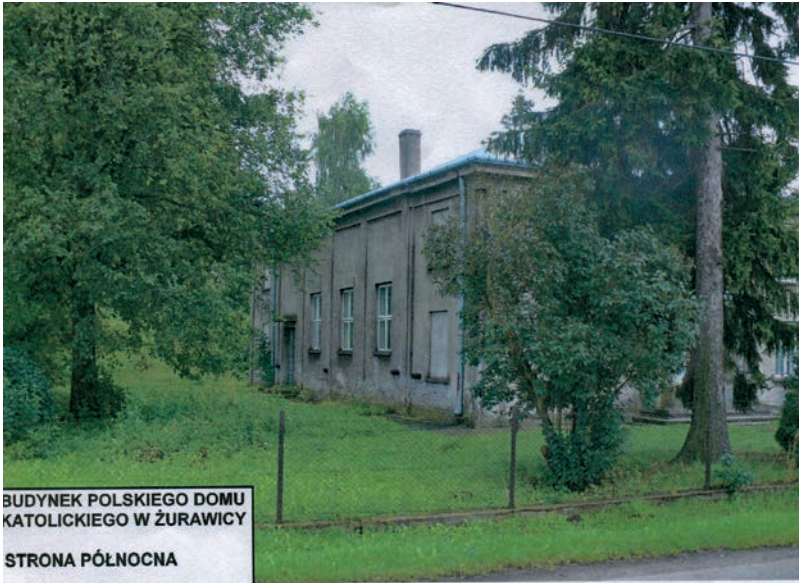

Polski Dom Katolicki przed remontem (APŻ)

Prace porządkowe w Polskim Domu Katolickim – lata 90. XX w. (APŻ)

Polski Dom Katolicki przed remontem (APŻ)

Podczas proboszczowania ks. Stanisława Burczyka w Polskim Domu Katolickim mieszkał również organista¹⁰. W 1978 r. podczas prac remontowych kościoła i nowej plebanii, kiedy to zakonserwowano blachę na ich dachach, uczyniono to także na Domu Katolickim¹¹. W 1981 r. do użytku parafii wróciła sala kinowa, która wymagała jednak generalnego remontu¹². W 1990 r. ukończono w nowej plebanii mieszkania dla księży wika-

¹⁰Tamże, s. 17, 19.

¹¹Tamże, s. 23.

¹²Tamże, s. 25.

Polski Dom Katolicki przed remontem (APŻ)

riuszy, wówczas opuścili oni Dom Katolicki. Od tego czasu Polski Dom Katolicki nie miał już lokatorów, w związku z tym popadał w coraz większą ruinę¹³. W 1992 r. w sprawozdaniu rocznym ks. Stanisław Burczyk wskazał na potrzebę kapitalnego remontu Domu Katolickiego¹⁴. W 1994 r. ks. wikariusz Zenon Bieszczad uporządkował Dom Katolicki, w którym 19 czerwca 1994 r. odbyło się przyjęcie prymicje ks. dr. Zbigniewa Majchera¹⁵. Mimo tych prac Polski Dom Katolicki nadal czekał na gruntowny remont. W 1995 r. jego dach pokryto nową blachą¹⁶. Od 17 sierpnia 1996 r. do 4 grudnia 2004 r. w Domu Katolickim mieszkał ks. prałat Stanisław Burczyk w dawnym mieszkaniu po księżach wikariuszach¹⁷.

Po przemianach ustrojowych na początku lat 90-tych XX wieku próbowano wskrzesić działalność Stowarzyszenia Polski Dom Katolicki, 23 stycznia 1994 r. odbył się „opłatek” żyjących jeszcze dawnych członków Stowarzyszenia Polski Dom Katolicki oraz chętnych kandydatów na nowych członków¹⁸. 28 maja 1995 r. Stowarzyszenie Polski Dom Katolicki wznowiło działalność i 4 czerwca odbyło się jego pierwsze Walne Zebranie¹⁹. Jednak w następnych latach Stowarzyszenie nie kontynuowało swojej działalności.

Budynek Polskiego Domu Katolickiego, zwrócony parafii po przemianach ustrojowych w Polsce był w dość opłakanym stanie, mimo prac po-

¹³ Tamże, s. 29.

¹⁴ Tamże, s. 30.

¹⁵ Tamże, s. 32; <http://zurawica.przemyska.pl/ks-zbigniew-majcher> (dostęp: 06.07.2023 r.)

¹⁶ M. Duda, dz. cyt., s. 33.

¹⁷ Tamże, s. 34–35; Archiwum Parafialne Parafii pw. Niepokalanego Poczęcia NMP w Żurawicy (dalej APŻ), *Księga Ogłoszeń Parafialnych 2001–2005, Ogłoszenia z dnia 05.12.2004 r.*

¹⁸ M. Duda, dz. cyt., s. 32.

¹⁹ Tamże, s. 33.

rządkowych, ciągle wymagał gruntownego remontu. Objęcie parafii pw. Niepokalanego Poczęcia NMP w Żurawicy przez ks. dr. Mariana Hofmana w 2006 r.²⁰ spowodowało, że budynek Polskiego Domu Katolickiego stał się obiektem zainteresowania nowego proboszcza oraz parafian.

W 2007 r. ksiądz dziekan dr Marian Hofman wraz z Radą Parafialną postanowili zająć się Polskim Domem Katolickim i przeprowadzić w nim gruntowny remont. Już wcześniej tj. w 2006 r. wykonano scenę w sali głównej oraz przygotowano dokładną inwentaryzację, ponieważ budynek został wpisany do rejestru zabytków²¹. Opracowania tegoż przedsięwzięcia podjął się w marcu 2007 r. mgr inż. Janusz Pawłowski²².

Remont Domu Katolickiego, mimo innych inwestycji prowadzonych w parafii przez ks. dziekana dr. Mariana Hofmana, był priorytetem z dwóch powodów: pierwszy z nich to zadbanie o zabytek w celu jego ochrony i zahamowanie dalszej dewastacji oraz popadania w jeszcze większą ruinę, drugi z kolei to, potrzeba uzyskania miejsca zakwaterowania dla księży katechetów na czas remontu plebanii²³.

Po podjęciu decyzji przez ks. dziekana dr. Mariana Hofmana i Rady Parafialnej o remoncie Domu Katolickiego przystąpiono do opracowania potrzebnej dokumentacji, projektu remontu budynku i zagospodarowania terenu.

Zadaniem priorytetowym było uregulowanie tytułu własnościowego działki, na której znajduje się ten budynek. Próbowano tego dokonać w 1933 r. przez Stowarzyszenie Polski Dom Katolicki, kiedy zamierzano wziąć kredyt na wykończenie budynku. Ostatecznie zrezygnowano z kredytu i nie dokonano wpisu wspomnianej działki do księgi wieczystej²⁴. Wpis taki został przeprowadzony dopiero w 2007 r. przez księdza dziekana Mariana Hofmana²⁵. Nieocenione zasługi w tym względzie miał miejscowy geodeta Marian Partyka, który poświęcił bezpłatnie swój czas na wykonanie tegoż zadania i wpisanie działki do ksiąg wieczystych²⁶.

W październiku 2007 r. został opracowany projekt rozbudowy z przebudową Polskiego Domu Katolickiego, położonego na działce nr 5554 w Żu-

²⁰ <http://zurawica.przemyska.pl/duszpasterze> (dostęp: 06.07.2023 r.)

²¹ APŻ, Decyzja Wojewody Przemyskiego w sprawie wpisania dobra kultury do rejestru zabytku z dnia 16 grudnia 1997 r.; Księga Protokołów Rady Duszpasterskiej Parafii Rzymskokatolickiej pw. Niepokalanego Poczęcia NMP w Żurawicy (dalej Księga Protokołów Rady Duszpasterskiej) z dnia 30 stycznia 2007 r.

²² APŻ, Dokumentacja Inwentaryzacyjna z marca 2007 roku; Projekt budowlany rozbudowy budynku Polskiego Domu Katolickiego z przebudową wewnętrzną konstrukcji i przynależną infrastrukturą (dalej Projekt budowlany rozbudowy budynku Polskiego Domu Katolickiego), Przemysł 2007, s. 4, 15.

²³ APŻ, Księga Protokołów Rady Duszpasterskiej z dnia 30 stycznia 2007 r.; Księga Protokołów Rady Duszpasterskiej z dnia 29 stycznia 2008 r.; Księga Protokołów Rady Duszpasterskiej z dnia 10 marca 2010 r.

²⁴ E. Dybek, dz. cyt., s. 100.

²⁵ APŻ, Odpis zwykły księgi wieczystej Sądu Rejonowego w Przemyśle, nr PR1P/00090899/5.

²⁶ APŻ, Księga Protokołów Rady Duszpasterskiej z dnia 29 maja 2007 r.

Dobudówka Polskiego Domu Katolickiego z podjazdem dla osób niepełnosprawnych (fot. Elżbieta Dybek)

rawicy. Powierzchnia działki wynosi 1900 m², w tym powierzchnia zabudowy Domu Katolickiego – 315,95 m², powierzchnia dobudowy – 75,24 m², powierzchnia ciągów pieszych – 165,7 m², zaś 1343,1 m² – powierzchnia zieleni²⁷.

Dokumentację projektową opracowało, wybrane przez Radę Parafialną, Przedsiębiorstwo Budowlano–Handlowe FADOM S.A. z Przemyśla. Głównym projektantem z zakresu architektury i konstrukcji był inż. Edward Kołodziejski, wspierał go zespół projektowy reprezentowany przez mgr. inż. Tomasza Maciaszka, mgr. inż. Rafała Janowskiego, techn. bud. Sebastiana Kątkę i asyst. proj. Piotra Gułę. Całość projektu kontrolował i sprawdzał mgr inż. Robert Serkis. Instalacje sanitarne zaprojektował mgr inż. Arkadiusz Mazur, instalacje elektryczne zaś mgr inż. Wojciech Rybienik²⁸.

Przedmiotem inwestycji była rozbudowa z przebudową wewnętrzno–konstrukcyjno–użytkową istniejącego budynku, wykonaniem stropu płytowo–żebrowego żelbetowego nad piętrem, wraz z wymianą stolarki okiennej i drzwiowej, wymianą instalacji elektrycznej, wykonaniem kotłowni

²⁷ APŻ, Projekt budowlany rozbudowy budynku Polskiego Domu Katolickiego, s. 1, 5.

²⁸ Tamże, s. 1, 39, 40.

i instalacji centralnego ogrzewania, wykonaniem instalacji przeciwwilgociowych, wykonaniem ocieplenia ścian zewnętrznych i elewacji budynku²⁹.

W okresie PRL-u dobudowano od strony wschodniej segment ustępów ogólnodostępnych, który szpecił zabytkową konstrukcję. Ta część budowli została przeznaczona do rozbiórki, w jej miejsce zaś projekt przewidywał dobudowę nawiązującą swą formą do zabytkowej bryły budynku, która ma zapewnić w części parterowej jednostki WC, ciągi komunikacji pieszej, ciągi odwodnienia oraz odwodnienie dla wód roztopowych i poburzowych³⁰.

Projektowana rozbudowa i przebudowa nie burzy układu funkcjonalnego i zabytkowego charakteru bryły budynku, przystosowuje jedynie niektóre jej obszary do współczesnych wymogów oraz dostępu dla osób niepełnosprawnych. Zachowano tradycyjny układ konstrukcyjny zabytkowej zabudowy i nowej dobudowy³¹.

W części zabytkowej w miejsce drewnianych stropów zastosowano nowe żelbetowe. Nad częścią widowiskową umieszczono strop kasetonowy, żelbetowy na sztywnym zbrojeniu z pozostawioną płytą szalunkową tworzącą późniejszą bazę dla wystroju sali. Nad sceną i antresolą zamocowano żelbetowe, monolityczne stropy na blasze trapezowej, nad częścią mieszkalną zaś od strony południowej ułożono stropy gęstożebrowe. Z kolei w części dobudowanej zainstalowano monolityczne, żelbetowe stropy na blasze trapezowej³².

Schody od piwnic do poddasza są monolityczne, żelbetowe, na antresolę zaś żelbetowe, prefabrykowane, wachlarzowe, na rzucie koła³³.

Dach budynku jest drewniany zabezpieczony od ognia i korozji biologicznej, pokryty blachą powlekaną, dostosowaną kolorystycznie do elewacji. Elewację z kolei wykonano metodą termorenowacji z tynkiem mineralnym na podwójnej siatce wtopionej na klej do dociepleń³⁴.

Zabytkowa część budynku Polskiego Domu Katolickiego składa się z czterech kondygnacji: piwnicy, parteru, piętra i użytkowego poddasza. Przybudówka z kolei posiada trzy kondygnacje: parter, piętro i strych³⁵. Na parterze istniejącej zabudowy mieści się duża sala, scena, dwa pokoje charakterystarni, trzy pokoje zaplecza, hol, portiernia i komunikacja, co w sumie daje 245,88 m² powierzchni. W dobudowie z kolei na parterze umieszczone zostały toalety wewnętrzne i zewnętrzne o powierzchni 54,09 m², 299,97 m² zaś wynosi całkowita powierzchnia parteru³⁶.

²⁹ APŻ, Projekt budowlany rozbudowy budynku Polskiego Domu Katolickiego, s. 4; Księga Protokołów Rady Duszpasterskiej z dnia 20 kwietnia 2007 r.

³⁰ APŻ, Projekt budowlany rozbudowy budynku Polskiego Domu Katolickiego, s. 4.

³¹ Tamże, s. 13.

³² Tamże, s. 14.

³³ Tamże.

³⁴ Tamże, s. 14–17.

³⁵ Tamże, s. 38–42.

³⁶ Tamże, s. 39.

Na piętrze w zabytkowej części budynku mieści się sala, projektownia, trzy pokoje, kuchnia, łazienka i komunikacja. Powierzchnia użytkowa piętra wynosi 127,18 m². W części dobudowanej piętra znajdują się dwa pokoje, przedpokój, kuchnia, łazienka i komunikacja. Jeden z pokoi, od strony południowej posiada balkon oraz połączenie z pokojem w już istniejącej wcześniej części. Powierzchnia piętra części dobudowanej wynosi 50,99 m², 178,17 m² zaś wynosi całkowita powierzchnia piętra³⁷. Piwnica w części zabytkowej posiada powierzchnię 66,2 m², poddasze zaś 80 m², w dobudówce nie ma piwnicy i poddasza³⁸.

Budynek jest wpisany do rejestru zabytków. Projekt uzyskał pozytywną opinię Podkarpackiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków³⁹.

Ponadto projekt otrzymał również pozytywną opinię Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Przemyślu⁴⁰, Zakładu Wodociągu–Kanalizacyjnego w Żurawicy⁴¹, Zakładu Gazowniczego w Przemyślu⁴², Starostwa Powiatowego w Przemyślu⁴³.

27 września 2007 r. Parafia Rzymskokatolicka pw. Niepokalanego Poczęcia NMP otrzymała od Wójta Gminy Żurawica *Decyzję o warunkach zabudowy*⁴⁴, 28 stycznia 2008 r. zaś od Starosty Przemyskiego *Decyzję zatwierdzającą projekt budowlany i pozwolenie na budowę*⁴⁵.

Opracowany projekt oraz dokumentacja potrzebna do remontu Domu Katolickiego wyniosły 17557,91 złotych, wymieniona suma została zapłacona przez parafię⁴⁶.

Koszt remontu Polskiego Domu Katolickiego był ogromny. Parafia nie była sama w stanie go sfinalizować. Ksiądz dziekan przy pomocy Andrzeja Maksyma i Tomasza Szeleszczuka przygotował w 2008 r. wnioski o dotację do Konserwatora Zabytków, Urzędu Gminy, Starostwa i Urzędu Marszałkowskiego⁴⁷.

---

³⁷ Tamże, s. 40.

³⁸ Tamże, s. 13.

³⁹ APŻ, Projekt budowlany rozbudowy budynku Polskiego Domu Katolickiego, s. 5; Decyzja Wojewódzkiego Urzędu Ochrony Zabytków z siedzibą w Przemyślu z dnia 20 listopada 2007 r.

⁴⁰ APŻ, Opinia sanitarna Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Przemyślu z dnia 19 listopada 2007 r.

⁴¹ APŻ, Warunki Techniczne Nr ZWK/T/132/07 Zakładu Wodociągu–Kanalizacyjnego w Żurawicy z dnia 17 października 2007 r.

⁴² APŻ, Warunki przyłączenia do sieci gazowej Podkarpackiego Operatora Systemu Dystrybucyjnego sp. z o.o. w Tarnowie, Zakładu Gazowniczego w Jarosławiu, Rejonu Eksploatacji Sieci Przemysł z dnia 5 listopada 2007 r.

⁴³ APŻ, Opinia Starostwa Powiatowego w Przemyślu, Zespołu Uzgadniania Dokumentacji Projektowej w Przemyślu z dnia 26 listopada 2007 r.

⁴⁴ APŻ, Decyzja Wójta Gminy Żurawica o warunkach zabudowy z dnia 27 września 2007 r.

⁴⁵ APŻ, Decyzja Nr 30/2008 Starosty Przemyskiego zatwierdzająca projekt budowlany i udzielająca pozwolenia na budowę z dnia 28 stycznia 2008 r.

⁴⁶ APŻ, Księga Protokołów Rady Duszpasterskiej z dnia 29 stycznia 2008 r.

⁴⁷ Tamże.

W dniu 21 czerwca 2008 r. na zebraniu Rady Duszpasterskiej powołano Komisję Przetargową w składzie: Marian Ryczan, Marek Kudła, Stanisław Gawłowski oraz Leszek Lenart⁴⁸.

24 lipca 2008 r. przekazano plac budowy, na którym 25 lipca tegoż roku rozpoczęto prace remontowe. Ich początkiem były roboty rozbiórkowe oraz fundamentowe dobudówki, które wykonała Firma Usługowo–Handlowa „Restaurator” z Przemyśla⁴⁹. 8 sierpnia 2008 r. inspektor nadzoru Paweł Mielniczuk na wniosek kierownika budowy Juliana Woty odebrał zbrojenia ław fundamentowych dobudówki zgodnie z dokumentacją projektową⁵⁰. 20 sierpnia rozpoczęto wznoszenie ścian fundamentowych z bloczków betonowych, które zakończono 28 sierpnia⁵¹. Ponadto w tym czasie wykonano również izolację poziomą ścian budynku⁵².

28 listopada 2008 r., na posiedzeniu Rady Duszpasterskiej podsumowano pierwszy etap prac remontowych Domu Katolickiego. Łączny koszt tych prac wyniósł 95798,23 zł, w tym 94425,73 zł – prace remontowe i 1372,50 zł – nadzór budowlany. Gmina dofinansowała ten remont w wysokości 30000 zł, Konserwator Zabytków w wysokości 15000 zł, Starostwo zaś w kwocie 6000 zł. Parafia dołożyła pozostałą kwotę⁵³. Ksiądz dziekan dziękował również Marianowi Ryczanowi, Stanisławowi Gawłowskiemu i Andrzejowi Maksymowi za okazaną pomoc przy remoncie⁵⁴.

W 2009 r. kontynuowano prace przy remoncie Domu Katolickiego. W dniu 22 maja 2009 r. na spotkaniu Rady Duszpasterskiej zatwierdzono, wybraną w dniu 21 czerwca 2008 r., Komisję Przetargową, którą reprezentowali Marian Ryczan, Marek Kudła, Stanisław Gawłowski oraz Leszek Lenart⁵⁵.

W terminie od 7 lipca do 3 grudnia 2009 r. wykonano wymianę stropu nad dużą salą wraz ze sceną, dobudowano przyległe zaplecze na parterze oraz wymieniono przyłącze elektryczne⁵⁶. Całkowity koszt tej inwestycji łącznie z nadzorem budowlanym wyniósł 176134,06 zł. Na ten cel otrzymano dotację z Urzędu Gminy w Żurawicy w wysokości 30000 zł, od Konserwatora Zabytków w Przemyślu – 57573 zł oraz od Marszałka Województwa Podkarpackiego – 40000 zł, z Banku Spółdzielczego w Żurawicy 2000 zł, pozostałą sumę tj. 46565,06 zł dołożyła parafia⁵⁷.

⁴⁸ Tamże.

⁴⁹ APŻ, Dziennik Budowy z dnia 11 marca 2008 r., t. 1, s. 1, 5, 14.

⁵⁰ Tamże, s. 15.

⁵¹ Tamże, s. 16.

⁵² Tamże, s. 16–17.

⁵³ APŻ, Księga Protokołów Rady Duszpasterskiej z dnia 28 listopada 2008 r.

⁵⁴ APŻ, Księga Protokołów Rady Duszpasterskiej z dnia 28 listopada 2008 r.

⁵⁵ APŻ, Księga Protokołów Rady Duszpasterskiej z dnia 22 maja 2009 r.

⁵⁶ APŻ, Dziennik Budowy z dnia 11 marca 2008 r., t. 1, s. 18–24; Księga Protokołów Rady Duszpasterskiej z dnia 29 stycznia 2010 r.

⁵⁷ APŻ, Księga Protokołów Rady Duszpasterskiej z dnia 29 stycznia 2010 r.

W 2010 r. w wyniku dalszych prac remontowych w Domu Katolickim w terminie od 18 sierpnia do 24 września wymieniono strop nad częścią mieszkalną, ocieplono cały strop nad salą i częścią mieszkalną oraz wymieniono 5 drzwi zewnętrznych⁵⁸. Koszt całego przedsięwzięcia wykonanego w tymże roku łącznie z inspektorem nadzoru wyniósł 109261,49 zł. Dzięki staraniom księdza dziekana i parafian otrzymano dotację w wysokości 70000 zł: od Konserwatora Zabytków 40000 zł i z Urzędu Gminy – 30000 zł. Do omawianych funduszy doliczono jeszcze cegiełki z książek w wysokości 3000 zł. Pozostałą kwotę sfinansowała parafia⁵⁹.

Od 4 lipca do 12 sierpnia 2011 r. wymieniono instalację w sali widowiskowej i na zapleczu⁶⁰, której koszt wyniósł 35714,28 zł. Na ten cel otrzymano dotację z funduszy unijnych w wysokości 24999 zł⁶¹. Od 14 do 20 października 2011 r. wymieniono stolarkę okienną⁶², za którą zapłacono 73980 zł. Urząd Gminy Żurawica dofinansował to przedsięwzięcie w wysokości 30 000 zł oraz w takiej samej kwocie Urząd Marszałkowski⁶³. Ponadto w dniach od 25 października do 4 listopada 2011 r. wybudowano ścianę piętra i zabetonowano strop nad pierwszym piętrzem dobudówki⁶⁴. Koszt tego przedsięwzięcia w wysokości 13876,31 zł pokryła parafia⁶⁵.

W 2012 r. – od 21 czerwca do 3 grudnia remontowano dach na dobudówce, w wyniku którego wykonano więźbę dachową i pokryto ją blachą oraz ocieplono strop. Doprowadzono nowy przyłącz gazowy. Wykonano wylewki i położono parkiet na pierwszym piętrze części mieszkalnej. Wykonano tam również instalację elektryczną. Ponadto przeprowadzono prace wewnętrzne polegające na szpachlowaniu i malowaniu ścian w części, do której przeniesiono bibliotekę, świetlicę dla dzieci i Akcję Katolicką. Uporządkowano teren wokół Domu Katolickiego i obsadzono go krzewami ozdobnymi⁶⁶. Całość remontu wymienionych prac wyniosła 61371,71 zł, Urząd Gminy zapłacił 20000 zł, pozostałą sumę zaś zapłaciła parafia⁶⁷.

---

⁵⁸ APŻ, Dziennik Budowy z dnia 11 marca 2008 r., t. 1, s. 25; Dziennik Budowy z dnia 20 sierpnia 2010 r., t. 2, s. 4–6; Księga Protokołów Rady Duszpasterskiej z dnia 11 grudnia 2010 r.

⁵⁹ Księga Protokołów Rady Duszpasterskiej z dnia 11 grudnia 2010 r.

⁶⁰ Dziennik Budowy z dnia 20 sierpnia 2010 r., t. 2, s. 7; Księga Protokołów Rady Duszpasterskiej z dnia 25 lutego 2012 r.

⁶¹ APŻ, Księga Protokołów Rady Duszpasterskiej z dnia 25 lutego 2012 r.

⁶² APŻ, Dziennik Budowy z dnia 20 sierpnia 2010 r., t. 2, s. 8; Księga Protokołów Rady Duszpasterskiej z dnia 25 lutego 2012 r.

⁶³ APŻ, Księga Protokołów Rady Duszpasterskiej z dnia 25 lutego 2012 r.

⁶⁴ APŻ, Dziennik Budowy z dnia 20 sierpnia 2010 r., t. 2, s. 9–10; Księga Protokołów Rady Duszpasterskiej z dnia 25 lutego 2012 r.

⁶⁵ APŻ, Księga Protokołów Rady Duszpasterskiej z dnia 25 lutego 2012 r.

⁶⁶ APŻ, Dziennik Budowy z dnia 20 sierpnia 2010 r., t. 2, s. 10–13; Księga Protokołów Rady Duszpasterskiej z dnia 23 listopada 2012 r.; Księga Protokołów Rady Duszpasterskiej z dnia 16 lutego 2013 r.

⁶⁷ APŻ, Parafialna księga rachunkowa, Kasa inwestycyjna z 2012 roku.

Polski Dom Katolicki po remoncie, strona zachodnia (APŻ)

W listopadzie 2013 r. zamontowano w Domu Katolickim 6 sztuk okien dachowych oraz okna w dobudówce⁶⁸. Ponadto przeprowadzono renowację foteli i przygotowano trzy gabloty wystawowe⁶⁹. Koszt całości przedsięwzięcia wyniósł 70674,4 zł⁷⁰. Do renowacji foteli parafia otrzymała dotację z Urzędu Marszałkowskiego w wysokości 25000 zł, pozostałą kwotę zapłacili parafianie⁷¹.

Od 12 maja 2014 r. prowadzono dalsze prace remontowe przy Domu Katolickim. Wykonano ocieplenie, instalację grzewczą i odgromową oraz pomalowano dach. Prace te, zakończone 4 września 2014 r.⁷², zostały wykonane dzięki wsparciu Urzędu Gminy w wysokości 20000 zł i środkom pochodzącym z wniosków, które ks. Marian Hofman złożył do Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Rzeszowie w wysokości 90000 zł, a także Urzędu Marszałkowskiego w kwocie 40000 zł. Całość tego remontu wyniosła 268979 zł, pozostałą sumę uiszczała ze zbiórki parafia⁷³.

⁶⁸ APŻ, Dziennik Budowy z dnia 20 sierpnia 2010 r., t. 2, s. 13; Księga Protokołów Rady Duszpasterskiej z dnia 7 lutego 2014 r.

⁶⁹ APŻ, Księga Protokołów Rady Duszpasterskiej z dnia 7 lutego 2014 r.

⁷⁰ APŻ, Księga Protokołów Rady Duszpasterskiej z dnia 7 lutego 2014 r.

⁷¹ APŻ, Parafialna księga rachunkowa, Kasa inwestycyjna z 2013 roku.

⁷² APŻ, Dziennik Budowy z dnia 20 sierpnia 2010 r., t. 2, s. 14–16; Księga Protokołów Rady Duszpasterskiej z dnia 23 stycznia 2015 r.

⁷³ APŻ, Księga Protokołów Rady Duszpasterskiej z dnia 23 stycznia 2015 r.; Parafialna księga rachunkowa, Kasa inwestycyjna z 2014 roku.

Polski Dom Katolicki po remoncie, strona zachodnia i południowa z dobudówką (fot. Elżbieta Dybek)

Od 7 lipca do 17 września 2015 r. wykonano przy Domu Katolickim tynki, posadzki, wentylację oraz ogrodzenie⁷⁴. Koszt tych prac wyniósł 46927,65 zł, 20000 zł parafia otrzymała z dotacji Urzędu Gminy, pozostałą sumę sama zapłaciła⁷⁵.

W 2016 r. prace remontowe przy Domu Katolickim rozpoczęto 16 września, poczynając od docieplania stropów i podwieszania sufitów w części parterowej. Następnie położono terakotę, płytki i glazurę oraz pomalowano ściany⁷⁶. Zamontowano stolarkę drzwiową i urządzenia sanitarne na parterze części dobudowanej⁷⁷. Koszt remontu Domu Katolickiego w 2016 r. wyniósł 55197,13 złotych, z czego dotacje Urzędu Gminy wyniosły 20000 złotych⁷⁸.

W 2017 r. prace przy Domu Katolickim rozpoczęto 26 października, polegały one na remoncie zabytkowej części parteru, w wyniku czego położono posadzki wraz z warstwami izolacyjnymi, wykonano ścianki działowe i tynki wewnętrzne, pomalowano ściany i sufity. Prace zakończono 10 listopada⁷⁹, ich koszt wyniósł 42001,25 zł, na co otrzymano dotację z Urzędu Gminy w wysokości 20000 zł, pozostałą sumę zapłaciła parafia⁸⁰.

⁷⁴ APŻ, Dziennik Budowy z dnia 20 sierpnia 2010 r., t. 2, s. 17–18; Księga Protokołów Rady Duszpasterskiej z dnia 24 września 2015 r.; Księga Protokołów Rady Duszpasterskiej z dnia 12 marca 2016 r.

⁷⁵ APŻ, Księga Protokołów Rady Duszpasterskiej z dnia 24 września 2015 r.; Księga Protokołów Rady Duszpasterskiej z dnia 12 marca 2016 r.

⁷⁶ APŻ, Dziennik Budowy z dnia 20 sierpnia 2010 r., t. 2, s. 18.

⁷⁷ APŻ, Dziennik Budowy z dnia 20 września 2016 r., t. 3, s. 2.

⁷⁸ APŻ, Księga Protokołów Rady Duszpasterskiej z dnia 17 lutego 2017 r.

⁷⁹ APŻ, Dziennik Budowy z dnia 20 września 2016 r., t. 3, s. 3–4.

⁸⁰ APŻ, Księga Protokołów Rady Duszpasterskiej z dnia 18 listopada 2017 r.; Księga Protokołów Rady Duszpasterskiej z dnia 24 lutego 2018 r.

Polski Dom Katolicki po remoncie, strona północna i zachodnia (fot. Elżbieta Dybek)

Od 17 czerwca 2018 r. prowadzono już końcowe prace remontowe na poddaszu oraz wymieniono stolarkę drzwiową na parterze części zabytkowej i pomalowano ściany. W części dobudowanej na piętrze także pomalowano ściany i położono płytki. Ponadto wykonano instalację wewnętrzną sieci hydrantowej. Położono kostkę na podjeździe dla osób niepełnosprawnych oraz obłożono płytkami ceramicznymi schody wejściowe do budynku⁸¹. Ostateczny koszt tych prac wyniósł 160057,37 zł. Na ten cel otrzymano z Urzędu Marszałkowskiego dotację w wysokości 125996 złotych, pozostałą sumę zapłaciła parafia⁸².

Prace remontowe przy Polskim Domu Katolickim zakończono 14 lipca 2018 r., a 16 lipca inspektor nadzoru Tadeusz Franków potwierdził ich zakończenie i stwierdził, że remontowany i rozbudowany budynek nadaje się do odbioru⁸³.

W dniu 23 sierpnia 2018 r. dokonano odbioru i przekazano do eksploatacji Polski Dom Katolicki. Odbioru dokonała Komisja w składzie: ksiądz dziekan dr Marian Hofman jako przewodniczący, Grażyna Pasek repre-

⁸¹ APŻ, Dziennik Budowy z dnia 20 września 2016 r., t. 3, s. 4–7.

⁸² APŻ, Księga Protokołów Rady Duszpasterskiej z 2019 r.

⁸³ APŻ, Dziennik Budowy z dnia 20 września 2016 r., t. 3, s. 7.

zentująca wykonawcę, Piotr Jucha przedstawiciel parafii oraz Tadeusz Franków – inspektor nadzoru i Leon Buczkowski – kierownik robót⁸⁴.

W dniu 19 września 2018 r. ostatecznie zakończono prace remontowe Polskiego Domu Katolickiego, polegające na jego rozbudowie i przebudowie wraz z instalacjami elektryczną, wodociagową, kanalizacyjną, gazową, centralnego ogrzewania oraz wentylacji mechanicznej⁸⁵.

W dniu 28 września 2018 r. Powiatowy Inspektor Nadzoru Budowlanego w Przemyślu udzielił pozwolenia na użytkowanie budynku Polskiego Domu Katolickiego⁸⁶.

Ksiądz Michał Miksiewicz był inicjatorem założenia Stowarzyszenia Polski Dom Katolicki i wybudowania Polskiego Domu Katolickiego w latach 30-tych XX wieku. Dom ten pełnił wówczas ważną funkcję wychowawczą i patriotyczną wobec młodzieży oraz integracyjną, oświatową i kulturalną wobec całego społeczeństwa parafii Żurawica. Niestety działalność Stowarzyszenia Polski Dom Katolicki została przerwana w wyniku II wojny światowej i później w czasach komunistycznych. Pod koniec XX wieku podejmowano próby ratowania Domu i ponownego powołania do życia Stowarzyszenia, jednak te przedsięwzięcia się nie powiodły. Udały się one dopiero w XXI wieku, po około osiemdziesięciu latach od rozpoczęcia budowy Polskiego Domu Katolickiego, księdzu proboszczowi dr. Marianowi Hofmanowi i ówczesnej Radzie Parafialnej, którzy podobnie jak ks. Miksiewicz zmobilizowali całą parafię do podjęcia wielkiego przedsięwzięcia – remontu zabytkowego obiektu jakim jest Polski Dom Katolicki. Był to duży i kosztowny wyczyn, bowiem koszt tego remontu w latach 2008–2018 wyniósł około 1227530 zł. Znacznie przewyższył koszt budowy, mimo że wartość pieniądza znacznie się różniła⁸⁷.

Parafianie Żurawicy sto lat temu dokonali wielkiego wysiłku, po latach niewoli i odzyskanej niepodległości wybudowali Polski Dom Katolicki, parafianie XXI wieku przyczynili się do zachowania tożsamości i ciągłości dziejowej małej ojczyzny poprzez zadbanie i remont zabytkowej budowli.

---

⁸⁴ APŻ, Protokół odbioru i przekazania do eksploatacji Polskiego Domu Katolickiego z dnia 23 sierpnia 2018 r.

⁸⁵ APŻ, Oświadczenie Inwestora ks. Mariana Hofmana z dnia 19 września 2018 r.

⁸⁶ APŻ, Decyzja Powiatowego Inspektora Nadzoru Budowlanego w Przemyślu z dnia 28 września 2018 r.

⁸⁷ Kwota budowy wyniosła 63963,98 zł, a remontu około 1227531 zł. Obie kwoty zostały zapłacone w odstępie czasowym ponad 80 lat, więc w tych czasach inna była wartość pieniądza, bardziej stabilną walutą jest dolar więc przeliczono koszty budowy i remontu na dolary. Koszt budowy to 12348,25 dolarów a remontu około 306883 dolarów. Podczas budowy 1 dolar to 5 zł 18 gr, remontu zaś 1 dolar to około 4 zł.

Wizytacje kanoniczne parafii Żurawica w okresie staropolskim ze szczególnym uwzględnieniem wizytacji biskupa Jerzego Albrechta Doenhoffa (1640–1702)

ks. Marian Hofman

Wstęp

Zwyczaj odwiedzania wspólnot parafialnych przez biskupów znany był od czasów apostoelskich. Później ta praktyka stała się normą wynikającą z prawa kościelnego. W XVI wieku wizytacje pasterskie były nieco zaniebywane, dlatego Sobór Trydencki nakazał ich bezwzględne przestrzeganie, co potwierdziło późniejsze ustawodawstwo kościelne. Wizytacje pasterskie były znane również w Kościele na ziemiach polskich, w tym także w diecezji przemyskiej.

Niniejszy artykuł przedstawia najpierw w ogólnym zarysie kwestię wizytacji kanonicznych w Kościele, a następnie ich realizację w diecezji przemyskiej w okresie staropolskim. Niestety nie ze wszystkich wizytacji zachowały się dokumenty, co nie pozwala na stworzenie pełnego obrazu stanu sieci parafialnej w diecezji. W artykule skupię się przede wszystkim na wizytacjach parafii Żurawica, których w okresie staropolskim było siedem. Podstawą źródłową moich rozważań są materiały rękopiśmienne z Archiwum Archidiecezjalnego w Przemyślu.

Wizytacje kanoniczne posiadają bogatą, acz rozproszoną literaturę. Cenne informacje można znaleźć w opracowaniach wizytacji poszczególnych diecezji czy parafii, prezentowanych w czasopismach „Archiwa, Biblioteki i Muzea Kościelne”, „Nasza Przeszłość” i innych.

W przypadku diecezji przemyskiej podstawowym opracowaniem na ten temat jest artykuł ks. Juliana Atamana *Akta wizytacyjne diecezji przemyskiej do końca XVIII w.*¹ Autor, przedstawiając działalność biskupa Wacława Hieronima Sierakowskiego (1700–1780), oma-

---

¹ J. Ataman, *Akta wizytacyjne diecezji przemyskiej do końca XVIII w.*, „Archiwa, Biblioteki i Muzea Kościelne”, t. 1, nr 2 (1960), s. 32–44.

wia również podjęty przez niego trud wizytacyjny². O tym zagadnieniu pośrednio mówi również Franciszek Pawłowski w *Premislia sacra, sive series et gesta episcoporum r. 1. Premisliensium*³ oraz Władysław Sarna w *Dziejach diecezji przemyskiej obrządku łacińskiego*⁴, a także Jan Kwolek w *Archiwa diecezji przemyskiej obrządku łacińskiego*⁵ oraz w sprawozdaniach z działalności Archiwum Diecezji Przemyskiej zamieszczanych w Kronice Diecezji Przemyskiej⁶. Opracowaniem odwołującym się do wizytacji w diecezji przemyskiej w okresie staropolskim jest również artykuł Henryka Błażkiewicza *Szkolnictwo parafialne w diecezji przemyskiej w latach 1636–1757 w świetle wizytacji biskupich*⁷.

Zagadnieniem wizytacji kanonicznych w parafii Żurawica nie zajmował się do tej pory żaden autor. Zostały jedynie wydane drukiem dokumenty źródłowe przedstawiające opis parafii Żurawica sporządzony przez ks. Fryderyka Alembeka⁸ (1598–1672) oraz wizytację przeprowadzoną przez biskupa Hieronima Sierakowskiego⁹. Nim przejdę do omówienia wizytacji Żurawicy za czasów urzędowania biskupa Jerzego Albrechta Doenhoffa (1640–1702), chciałbym przedstawić prawne zasady przeprowadzania wizytacji kanonicznych w Kościele.

Wizytacja kanoniczna w Kościele

Wśród wielu źródeł, które pozwalają poznać historię parafii są między innymi protokoły z ich wizytacji. Na wartość historyczną akt wizytacyjnych zwrócił uwagę badacz tego zagadnienia Stanisław Librowski¹⁰. To on, ale również inni autorzy, podkreślał nagłą potrzebę ich opracowa-

---

² Tenże, *Wacław Hieronim Sierakowski i jego rządy w diecezji przemyskiej*, Warszawa 1936.

³ F. Pawłowski, *Premislia sacra, sive series et gesta episcoporum r. 1. Premisliensium*. Cracoviae 1869.

⁴ W. Sarna, *Dzieje diecezji przemyskiej o. ł., t. 1, cz. 1: Episkopat przemyski o. ł.*, Przemyśl 1902.

⁵ J. Kwolek, *Archiwa diecezji przemyskiej o.ł.*, Przemyśl 1927.

⁶ Tenże, *Archiwum Diecezjalne Przemyskie w roku 1930. (sprawozdanie archiwisty)*, „Kronika Diecezji Przemyskiej” 31(1931), nr 1, s. 49; Tenże, *Archiwum Diecezjalne Przemyskie. Sprawozdanie za rok 1932*, „Kronika Diecezji Przemyskiej” 33 (1933), nr 1, s. 21.

⁷ H. Błażkiewicz, *Szkolnictwo parafialne w diecezji przemyskiej w latach 1636–1757 w świetle wizytacji biskupich*, „Nasza Przeszłość”, t. 46 (1976), s. 154.

⁸ *Status Ecclesiae Parochialis Zoravicensis in Anno Domini praesenti 1662*, w: *Dzieje Żurawicy. Studia i materiały*, t. 2, red. M. Hofman, Żurawica 2013.

⁹ *Wizytacja biskupa Sierakowskiego parafii Żurawica z roku 1744*, w: *Dzieje Żurawicy – Studia i materiały*, t. 3, red. M. Hofman, Żurawica 2014.

¹⁰ S. Librowski, *Wizytacje diecezji wrocławskiej: cz. 1: Wizytacje diecezji kujawskiej i pomorskiej: t. 1: opracowanie archiwalno-źródłoznawcze*, „Archiwa, Biblioteki i Muzea Kościelne”, t. 8 (1964), s. 7; tenże, *Źródła do wewnętrznych dziejów Kościoła w Polsce w rękopiśmiennych zbiorach kościelnych*, „Archiwa, Biblioteki i Muzea Kościelne”, t. 7 (1963), s. 81.

nia¹¹. Akta wizytacyjne parafii są konsekwencją przeprowadzanych wizytacji kanonicznych w diecezji.

Wizytacje kanoniczne były znane od pierwszych wieków chrześcijaństwa¹². Takie wizytacje w Kościele nie były potrzebne, dopóki diecezje ograniczały się do jednego miasta. Kiedy gminy chrześcijańskie zaczęły się rozrastać, powstawały nowe wspólnoty poza stolicą biskupią. Ta sytuacja zrodziła potrzebę wizytacji pasterskiej, aby zadośćuczynić obowiązkowi biskupa wobec swoich wiernych¹³. Tadeusz Glemma stwierdza, że urzędowe odwiedzanie poszczególnych gmin chrześcijańskich, ich kościołów, duchowieństwa i wiernych przez biskupów lub ich zastępców, jest bardzo dawnym zwyczajem, sięgającym IV wieku. Wizytacje te, zwane kanonicznymi, były potrzebne dla zachowania związku jedności z biskupem jako naczelnym pasterzem, jednolitości w wierze i nauczaniu oraz w liturgii. Biskup odpowiedzialny za diecezję mógł w ten sposób lepiej poznać swe duchowieństwo i lud, czuwać nad ich życiem chrześcijańskim oraz baczej dopilnować pełnienia przez duszpasterzy obowiązków wobec wiernych¹⁴. Wizytacje pasterskie przeprowadzał św. Grzegorz z Nazjanzu, św. Atanazy, św. Jan Chryzostom, św. Augustyn oraz św. Marcin z Tours¹⁵. Także ustawodawstwo synodalne Kościołów lokalnych zwracało uwagę na potrzebę odbywania takich wizytacji. To zagadnienie było poruszane przez synod w Tarragonie (516 r.), Bradze (572 r.), Toledo (633 r.)¹⁶. Pod koniec średniowiecza biskupi często piastowali wysokie świeckie urzędy, co przyczyniło się do zaniedbań obowiązków kościelnych, a zwłaszcza odbywania wizytacji kanonicznych¹⁷. Także ruchy reformacyjne, które miały miejsce w Kościele w pierwszej połowie XVI wieku, spowodowały zaniedbania w praktykach wizytacyjnych. Dlatego Sobór Trydencki, który wprowadzał odnowę życia w Kościele, jako jedno z zaleceń wskazał przeprowadzanie wizytacji kanonicznych w parafiach przez biskupa diecezjalnego albo przez jego delegata¹⁸.

¹¹Na wartość tego źródła szczególną uwagę zwrócili m. in. J. Fijałek, S. Zachorowski, *O potrzebach wydawniczych w zakresie źródeł historii Kościoła w Polsce*, „Nauka Polska”, 2 (1919), s. 232–234; por. również: S. Litak, *Akta wizytacyjne parafii z XVI–XVIII w. jako źródło historyczne*, „Zeszyty Naukowe KUL” 5 (1962), nr 3, s. 41–58; B. Szady, *Wizytacje diecezji chełmskiej – XVII wiek*, „Archiwa, Biblioteki i Muzea Kościelne”, t. 82 (2004), s. 269.

¹²S. Litak, *W sprawie publikowania i rejestracji akt wizytacyjnych kościołów i parafii*, „Archiwa, Biblioteki i Muzea Kościelne”, t. 14 (1967), s. 133–149; T. Glemma, *Wizytacje diecezji krakowskiej z lat 1510–1570*, „Nasza Przeszłość”, t. 1 (1946), s. 43.

¹³A.[Adam] P.[Pęski], *Wizytacja kościelna*, w: *Encyklopedia kościelna*, Płock 1911, pod red. M. Nowodworskiego, t. 31, s. 534.

¹⁴Glemma, dz. cyt., s. 43.

¹⁵A.P., dz. cyt., s. 534; A. [Aleksander] F. [Fajęcki], *Wizytacja kościelna*, w: *Podręczna Encyklopedia Kościelna*, Warszawa, Lublin, Łódź 1915, pod red. Z. Chełmickiego, t. XLI–XLII, s. 349.

¹⁶A.P., dz. cyt., s. 534; A.F., dz. cyt., s. 349.

¹⁷A.P., dz. cyt., s. 535; A.F., dz. cyt., s. 349.

¹⁸Sobór Trydencki, sess. XXIV de reform. c. 3, w: *Dokumenty Soborów Powszechnych. Tekst*

U początków wizytacji kanonicznych w Kościele stoją dwie wielkie reformy: karolińska i trydencka. Pierwsza wyznaczała zasady wizytacji dla średniowiecza, a druga dla czasów nowożytnych¹⁹. Potrydenckie ustawodawstwo kościelne zobowiązywało biskupów do systematycznego przeprowadzania wizytacji. Nazwano je wizytacjami pasterskimi (*visitatio pastoralis*) lub kanonicznymi (*visitatio canonica*). Celem wizytacji było zapoznanie się ze stanem religijnym, moralnym i materialnym parafii. Zwieńczeniem wizytacji były tzw. dekrety powizytacyjne, w których wizytator dokonywał oceny badanej instytucji kościelnej, ustalając, jakie należy podjąć działania, aby naprawić jakieś zauważone braki, czy polepszyć jakość ich funkcjonowania²⁰.

Postanowienia Soboru Trydenckiego zostały przyjęte przez późniejsze ustawodawstwo kościelne.

Po przedstawieniu zagadnienia wizytacji kanonicznych w historii Kościoła powszechnego, chciałbym przejść do ukazania kwestii wizytacji w diecezji przemyskiej w okresie staropolskim.

Wizytacje kanoniczne w diecezji przemyskiej w okresie staropolskim

Diecezja przemyska powstała w XIV wieku. Na początku jej funkcjonowania podjęto trud stworzenia jej zrębów organizacyjnych²¹. W późniejszych wiekach jej działalność zasadniczo nie odbiegała od funkcjonowania innych diecezji. Należy więc przyjąć, że również tutejsi biskupi odbywali wizytacje kanoniczne. Jednak w Archiwum Archidiecezji Przemyskiej nie ma dokumentów, które mówiłyby o wizytacjach kanonicznych z XV i XVI wieku²². Z opracowania ks. Juliana Atamana na temat wizytacji kanonicznych diecezji przemyskiej w okresie staropolskim można się dowiedzieć, że najstarsze akta wizytacyjne diecezji przemyskiej pochodzą dopiero z XVII wieku²³.

łaciński i polski, t. 4 (1511–1870), układ i opracowanie A. Baron, H. Pietras, Kraków 2005, s. 738–741; A.P., dz. cyt., s. 535; A.F., dz. cyt., s. 349; S. Librowski, *Wizytacje diecezji wrocławskiej...*, s. 105; J. Wiśniewski, *Warmińskie wizytacje kromerowskie*, „Archiwa, Biblioteki i Muzea Kościelne”, t. 43 (1981), s. 181; J. Gręźlikowski, *Czym był dla Kościoła Sobór Trydencki (1545–1563)? (refleksje w 440-tą rocznicę od zakończenia obrad)*, „Prawo Kanoniczne” 46 (2003) nr 3–4, s. 85.

¹⁹ W.F. Wilczewski, *Wizytacja diecezji wileńskiej przeprowadzona przez biskupa Mikołaja Słupskiego. Czas trwania i zasięg*, „Archiwa, Biblioteki i Muzea Kościelne”, t. 72 (1999), s. 473; S. Litak, *Parafie Rzeczypospolitej w XVI–XVIII w.*, Lublin 2004, s. 28–35.

²⁰ A. Weiss, *Wizytacje parafii Wolsztyn z 1738 i 1756 roku*, „Archiwa, Biblioteki i Muzea Kościelne”, t. 75 (2001), s. 389.

²¹ G. Klebowicz, *Organizacja parafialna diecezji przemyskiej obrządku łacińskiego w XIV–XVI w.*, Lublin 2013, s. 72–84.

²² J. Ataman, *Akta wizytacyjne...* dz. cyt., s. 32.

²³ J. Ataman, dz. cyt., s. 32; H. Błażkiewicz, dz. cyt., s. 154.

Wśród tych dawniejszych, zachowanych wizytacji są wymieniane te przeprowadzone za czasów biskupa Wawrzyńca Goślickiego (1530–1607)²⁴. Wiadomo jest, że diecezję wizytowano za rządów biskupów: Macieja Pstrokońskiego (ok. 1553–1609), Jana Wężyka (1575–1638), Achacego Grochowskiego (1590–1633) oraz Adama Nowodworskiego (1572–1634), niestety te akta wizytacyjne zaginęły²⁵.

Pierwszą wizytację, której treść w odpisach dochowała się do naszych czasów, przeprowadził kanonik Fryderyk Alembek w latach 1636–1642. Został on mianowany wizytatorem diecezji przez biskupa Andrzeja Szoldrskiego (1583–1650) w 1636 r. Po zmianie na stolicy biskupiej w Przemyślu, nowy rządca diecezji, biskup Piotr Gembicki (1585–1657) polecił mu dokończyć rozpoczętą wizytację. Powstała w ten sposób księga o nazwie *Liber status ecclesiarum dioecesis Premisliensis*. Akta z tej wizytacji do 1830 r. znajdowały się w Archiwum Konsystorskim w Przemyślu. Należy tu jednak dodać, że oryginalne protokoły z tych wizytacji zaginęły²⁶. Zachowały się jedynie z niej odpisy w rękopisie *Liber privilegiorum dioecesis Premisliensis*²⁷. Są one znane również dzięki tzw. „status antiquus” i są cytowane przede wszystkim przez wizytatorów biskupa Jana Krzysztofa Szembeka (1680–1740)²⁸.

Drugą wizytacją generalną diecezji przemyskiej z XVII wieku jest wizytacja biskupa Pawła Piaseckiego (1579–1649). Diecezja liczyła wówczas 159 parafii podzielonych na dziewięć dekanatów. Wizytacja przeprowadzona została przez kilku wizytatorów równocześnie w październiku 1646 r. Oryginalne akta tej wizytacji zachowały się w całości do naszych czasów. Podczas tej wizytacji zostały zwizytowane wszystkie placówki duszpasterskie diecezji²⁹.

Trzecią wizytacją generalną, jaka zachowała się z XVII wieku jest wizytacja biskupa Jerzego Albrechta Doenhoffa z roku 1699³⁰. Zwizytowano wówczas pięć spośród dziewięciu istniejących dekanatów, przy czym każ-

²⁴ J. Ataman, dz. cyt., s. 32–33. W jego imieniu zwizytował dekanat sanocki Grzegorz Piotrowski proboszcz i dziekan sanocki; dekanat krośnieński Marcin Brzeski kustosz przemyski i proboszcz z Bliznego; dekanat samborski Jakub Mrozek dziekan z Sambora i proboszcz z Rybotycz. Nie ma informacji o przeprowadzeniu wizytacji w innych dekanatach. Należy jednak zaznaczyć, że akta tych wizytacji się nie zachowały.

²⁵ J. Ataman, dz. cyt., s. 33.

²⁶ Kwestię tę szerzej wyjaśnia J. Kwolek, *Archiwum diecezji...*, s. 273–274. Píše tam m. in., że biskup Zachariasiewicz w swojej książce „Vitae Episcoporum” z roku 1844 (str. VII) wspomina o niej jako o zagubionej i poszukiwanej. Nieco później dodaje, że czas kiedy ona zaginęła można określić na lata 1824–1834. W tym bowiem okresie było dwa dość długie przedziały czasowe, kiedy były wakanse stolicy biskupiej. Były to lata 1824–1826 oraz 1832–1834.

²⁷ Archiwum Archidiecezji Przemyskiej (dalej: AAPrz), sygn. 143, *Liber privilegiorum dioecesis Premisliensis*; J. Ataman, dz. cyt., s. 33–34.

²⁸ H. Błażkiewicz, dz. cyt., s. 155.

²⁹ J. Ataman, dz. cyt., s. 34–36; H. Błażkiewicz, dz. cyt., s. 155.

³⁰ J. Ataman, dz. cyt., s. 36–38; H. Błażkiewicz, dz. cyt., s. 155.

dy wizytowany był przez innego wizytatora. Objęła ona dekanaty: przemyski, sanocki, krośnieński, dynowski i leżajski. Brakuje w całości wizytacji z dekanatów: mościckiego, rzeszowskiego i samborskiego. Za ks. Atamanem należy przyjąć, że wizytacje i w tych dekanatach były przeprowadzone, ale akta musiały zaginać³¹.

Kolejną wizytacją, która objęła wszystkie dekanaty była wizytacja przeprowadzona już w XVIII wieku z polecenia biskupa Jana Krzysztofa Szembeka. Biskup osobiście wizytował parafię Rzeszów i Tyczyn, katedrę przemyską i kolegiatę jarosławską. Biskupowi sufraganowi Michałowi Piechowskiemu (1662–1723) polecił on zwizytować dekanat dynowski. Pozostałe dekanaty wizytowali, jako delegaci biskupa ordynariusza: ks. Zygmunt Drohojowski, dziekan kapituły, ks. Jan Metlant, kanonik katedralny przemyski, ks. Kazimierz Żywicki, kanonik honorowy przemyski oraz ks. Kopczyński, dziekan sanocki. Ponieważ zaginął jeden tom akt wizytacyjnych, zatem nie można dokonać obecnie ich personalnej identyfikacji, ani też sporządzić pełnej listy wizytatorów³².

Za czasów biskupa Aleksandra Fredry (1674–1734) przeprowadzono kolejną wizytację kanoniczną w XVIII wieku. Przeprowadził ją z polecenia ordynariusza sufragan przemyski Andrzej Pruski (1682–1759) w następujących dekanatach: jarosławskim, leżajskim, rzeszowskim i krośnieńskim. Akta tych wizytacji zamieszczono w jednym tomie. Oprócz tego ks. Pruski zwizytował kościół kolegiacki w Brzozowie. W drugim tomie znajdują się akta z wizytacji, której dokonał ks. Jakub Arakielowicz, kanonik przemyski, w dekanatach: przemyskim i mościckim³³.

Trzecia wizytacja kanoniczna w XVIII wieku została przeprowadzona za biskupa Walentego Aleksandra Czapskiego (1682–1751). Z jego to polecenia kanonik Stanisław Wykowski w roku 1741 zwizytował dekanaty: jarosławski, leżajski i mościcki³⁴.

Najgorliwszym jednakże wizytatorem diecezji w XVIII wieku okazał się biskup Wacław Hieronim Sierakowski. W odróżnieniu od wszystkich swoich poprzedników zwizytował całą diecezję osobiście i to dwukrotnie. Pierwszą wizytację, która obejmowała 179 placówek duszpasterskich rozpoczął w roku 1743 i zakończył w roku 1745. Druga wizytacja objęła te same parafie i została przeprowadzona w latach 1753–1757³⁵. Akta wizytacji każdego dekanatu zostały oddzielnie opracowane. W Archiwum Archidiecezjalnym w Przemyślu znajduje się 11 ksiąg akt z pierwszej wizytacji i 10 z drugiej. Oprócz tego zachowała się osobna księga wizytacji katedry³⁶.

³¹ J. Ataman, dz. cyt., s. 37.

³² J. Ataman, dz. cyt., s. 38–39; H. Błażkiewicz, dz. cyt., s. 154.

³³ J. Ataman, dz. cyt., s. 39–40; H. Błażkiewicz, dz. cyt., s. 155–156.

³⁴ J. Ataman, dz. cyt., s. 40–41; H. Błażkiewicz, dz. cyt., s. 156.

³⁵ J. Ataman, dz. cyt., s. 41–43; H. Błażkiewicz, dz. cyt., s. 156.

³⁶ J. Ataman, dz. cyt., s. 41–43.

Można zatem stwierdzić, że na biskupie Sierakowskim kończą się wizytacje diecezji przemyskiej w okresie staropolskim, aczkolwiek wypada odnotować, że w 1780 r., za czasów biskupa Józefa Tadeusza Kierskiego (1706–1783) została zwizytowana katedra przemyska³⁷.

Podsumowując można stwierdzić, że w XVII wieku zostały przeprowadzone trzy wizytacje kanoniczne, z których zachowały się akta wizytacyjne, natomiast w XVIII wieku takich wizytacji było cztery oraz jedna wizytacja katedry. Dodać jednak należy, że akta żadnej wizytacji nie są kompletne.

Wizytacje kanoniczne w parafii Żurawica

Parafia Rzymskokatolicka pw. Niepokalanego Poczęcia NMP w Żurawicy została erygowana w dniu 30 lipca 1406 r.³⁸ przez biskupa przemyskiego Macieja Janinę (zm. 1419)³⁹, chociaż w tamtym czasie tutejszy kościół nosił tytuł św. Katarzyny, Dziewicy i Męczennicy oraz św. Mateusza, Apostoła i Ewangelisty⁴⁰.

Spośród wizytacji kanonicznych okresu staropolskiego, z których zachowały się akta wizytacyjne dotyczące parafii Żurawica, należy najpierw wskazać tę, którą przeprowadził ks. Fryderyk Alembek, rozpoczynając ją na polecenie biskupa Andrzeja Szóldrskiego, a kończąc na polecenie biskupa Piotra Gembickiego. Jak wspomniano już wcześniej dokumentacja z tej wizytacji zaginęła, a tylko niektóre akta zachowały się w odpisie w *Liber privilegiorum dioecesis Premisiliensis*. Wśród nich znajdują się w niej również akta parafii w Żurawicy⁴¹. Podkreślić tu należy, że kanonik Fryderyk Alembek⁴² był równocześnie proboszczem żurawickim, dlatego opis parafii Żurawica, w odróżnieniu od innych parafii, jest bardzo dokładny i szczegółowy⁴³. Warte zauważenia jest również to, że ów opis musiał być chyba później poprawiany lub uzupełniany, bo rozpoczyna się od słów *Stan żurawickiego kościoła parafialnego w bieżącym roku Pańskim 1662 opisany na większą chwałę Bogu*. Kopia opisu parafii Żurawica, który znajduje się z księdze *Liber privilegiorum dioecesis Premisiliensis* znana jest również w oddzielnym rękopisie, który nosi tytuł *Status Ecclesia Pa-*

³⁷ J. Ataman, dz. cyt., s. 44–45.

³⁸ *Zbiór dokumentów małopolskich*, wyd. S. Kuraś, I. Sułkowska–Kurasiowa, cz. IV, Wrocław 1969, nr 1074, s. 225–226.

³⁹ G. Klebowicz, dz. cyt., s. 315.

⁴⁰ M. Hofman, *Kościół w Żurawicy, jego poświęcenie, wezwanie oraz związany z tym odpust*, „*Re-sovia Sacra*” 24 (2017), s. 153–167.

⁴¹ AAPrz sygn. 143, *Liber privilegiorum...*, k 205–227.

⁴² H. Haził, *Ks. Fryderyk Alembek (1598–1672)*, w: *Dzieje Żurawicy. Studia i materiały*, t. 1, red. L. Fac, Żurawica 2010, s. 47–65.

⁴³ J. Ataman, dz. cyt., s. 34.

*rochialis Zoravicensis in Anno Domini prasenti 1662*⁴⁴. Staraniem parafii żurawickiej opis alembekowski został wydany drukiem⁴⁵. Publikacja zawiera tekst łaciński oraz tłumaczenie w języku polskim. Dzięki temu każdy zainteresowany może się z nim zapoznać. Dokument zawiera dwadzieścia dwa rozdziały noszące tytuły: pierwszy – O dokumentach fundacyjnych kościoła. Drugi – O dawnym stanie wsi Żurawica. Trzeci – O dawnej lokacji wsi Żurawica. Czwarty – O budynku kościoła. Piąty – O gospodarstwie plebańskim. Szósty – O polu inaczej łanie plebańskim. Siódmy – O części pola, inaczej ogrodzie o kształcie trójkąta. Ósmy – O zagrodach należących do plebana. Dziewiąty – O chatach. Dziesiąty – O prawach poddanych plebańskich. Jedenasty – O Skotniku. Dwunasty – O miejscu na sadzawkę rybną. Trzynasty – O łące. Czternasty – O dziesięcinach. Piętnasty – O meszmem. Szesnasty – O stołowym. Siedemnasty – O obowiązku odprawiania mszy. Osiemnasty – O jurysdykcji parafii. Dziewiętnasty – O szkole. Dwudziesty – O przytułku. Dwudziesty pierwszy – O zatwierdzeniu układów. Dwudziesty drugi – O proboszczach kościoła. Na końcu znajdują się dwa dodatki. Pierwszy jest dodatkiem do rozdziału jedenastego – O Skotniku, a drugi do rozdziału czternastego – O dziesięcinach.

W październiku 1646 roku ks. kanonik Tomasz Dąbrowski przeprowadził wizytację parafii Żurawica z polecenia biskupa Pawła Piaseckiego. Dokumentacja z tej wizytacji znajduje się w księdze *Visitatio decanatus Premisliensis, Moscensis, Samboriensis, Jaroslaviensis, Ressoviensis, Leżajscensis, Sanocensis, Crosnensis, Denoviensis, ex mandato Pauli Piasecki Ep. Premisliensis anno 1646 mense octobri peracta*⁴⁶. Akta dotyczące Żurawicy są dość krótkie. Mają niespełna cztery strony. Zawierają najważniejsze kwestie takie jak: kto i kiedy przeprowadził wizytację, kto jest proboszczem parafii. Następnie zajmują się kwestią związaną z tabernakulum i przechowywaniem w nim Najświętszego Sakramentu, kolejno

⁴⁴ AAPrz, sygn. 1991, F. Alembek, *Status Ecclesia Parochialis Zoravicensis in Anno Domini prasenti 1662*. Można przypuszczać, że dokument ten znajdował się w Archiwum Parafialnym w Żurawicy. Ks. J. Kwolek tworząc Archiwum Diecezjalne w Przemyślu wystosował prośbę do księży proboszczów o przekazywanie dokumentów znajdujących się w zasobach parafialnych do Archiwum Diecezjalnego. W sprawozdaniu archiwisty za rok 1930 można przeczytać, że jedną z parafii, która nie dostarczyła jeszcze archiwaliów jest Żurawica. Zob. J. Kwolek, *Archiwum Diecezjalne Przemyście w roku 1930 (sprawozdanie archiwisty)*, „Kronika Diecezji Przemyskiej” 31(1931), nr 1, s. 49. Natomiast w sprawozdaniu z roku 1932 pojawia się wzmianka, że w archiwum przybyło archiwaliów z zaznaczeniem, że najwięcej z parafii Żurawica, bo aż sześć. Autor sprawozdania wymienia, że wśród archiwaliów pochodzących z parafii Żurawica były: Metryki tej parafii od roku 1620 i jej opis pióra proboszcza Fryderyka Alembeka z r. 1622. Choć należałoby zaznaczyć, że jest tu błąd drukarski, który omyłkowo podaje datę 1622 a powinno być 1662. Zob. J. Kwolek, *Archiwum Diecezjalne Przemyście. Sprawozdanie za rok 1932*, „Kronika Diecezji Przemyskiej” 33 (1933), nr 1, s. 21.

⁴⁵ *Status Ecclesia Parochialis Zoravicensis in Anno Domini prasenti 1662*, w: *Dzieje Żurawicy*, dz. cyt.

⁴⁶ AAPrz, sygn. 64, *Vistatio decanatus Premisliensis, Moscensis, Samboriensis, Jaroslaviensis, Ressoviensis, Leżajscensis, Sanocensis, Crosnensis, Denoviensis, ex mandato Pauli Piasecki Ep. Premisliensis anno 1646 mense octobri peracta*.

przechowywaniem olejów świętych, chrzcielnicą, ołtarzem, księgami parafialnymi, ilością wiernych. Mówią o szkole, o budynku kościoła, o cmentarzu, o plebanii i przytułku. Wskazuje na dochody kościoła, którymi są: łan pola w wiosce Żurawica, łąka za Bolestraszczykami i pięciu zagrodników; dziesięciny snopowe z pól folwarcznych oraz meszne ze wszystkich pól kmiecych z Żurawicy. Wymieniają wikariusza Marcina Grzegorzewskiego oraz wskazują na kierownika szkoły, którym jest człowiek dobry, skromny i odpowiedni dla tego stanowiska, choć nie wymieniają go z nazwiska i imienia.

Wizytacja parafii Żurawica przeprowadzona za czasów biskupa Jerzego Albrechta Doenhoffa znajduje się wśród rękopisów Archiwum Archidiecezji Przemyskiej pod numerem 155⁴⁷. Tytuł tego tomu sugeruje, że jest to wizytacja dekanatu sanockiego zarządzona przez biskupa Jerzego Albrechta Doenhoffa. Prezentując tę wizytację należałoby wyjaśnić kilka szczegółów. Otóż w tomie tym zawarte są nie tylko wizytacje dekanatu sanockiego, ale też wszystkie inne przeprowadzone w tym czasie, a jedną z nich jest parafia Żurawica. Kolejną kwestią jest wyjaśnienie daty wizytacji. Adnotacja umieszczona u góry strony 85 wskazywałaby na rok 1678. Jest ona z całą pewnością nieprawidłowa, skoro na drugiej stronie jest zawarta data dokonania zapisu w zamku przemyskim w roku 1683, w piątek po uroczystości św. Franciszka (8 października 1683 r.). Warto przytoczyć tutaj opinię ks. Jana Kwolka⁴⁸, że chodzi o dokument wizytacji przeprowadzonej przez biskupa Jana Stanisława Zbąskiego (1629–1697). Innego zdania jest ks. J. Ataman⁴⁹ i ks. Piotr Kałwa⁵⁰. Sugerując się ich opinią należy przyjąć, że nie jest to dokument wizytacji z czasów biskupa Jana Stanisława Zbąskiego (biskup przemyski w latach 1677–1689), ale dokument po wizytacji przeprowadzonej za czasów biskupa Doenhoffa. Dokument wizytacji parafii Żurawica jest niewielki i jest umieszczony na kartach 85–86, choć należy zaznaczyć, że numeracja stron zaczyna się przy opisach dekanatu sanockiego. Gdy po jego zakończeniu zaczyna się kolejny dekanat przemyski, właśnie parafią Żurawica, ma numerację strony 85. Na początku dokumentu wizytacyjnego mamy podany tytuł kościoła oraz osoby, które mają prawo patronatu. Z kolei jest wymieniony z imienia i nazwiska ówczesny proboszcz Jan Górnicki. Po czym następuje krótki opis kościoła i cmentarza. Następnie są wymienione miejscowości podlegające jurysdykcji parafii. Wskazana jest najstarsza fundacja pa-

⁴⁷ AAPrz, sygn. 155, *Visitatio generalis interna et externa ecclesiarum in decanatu Sanocensi, Premisliensi, Leżajscensi, Denowiensi, Crosnensi, per Georgium Albractum Doenhoff Ep. Premisliensem demandata... A. D. 1699 peracta*. W aneksie jest treść tego dokumentu w formie maszynopisu w języku łacińskim i w tłumaczeniu na język polski. Na początku jest strona tytułowa dokumentu a następnie trzy strony akt wizytacji parafii Żurawica.

⁴⁸ J. Kwolek, *Archiwa diecezji...*, s. 32.

⁴⁹ J. Ataman, dz. cyt., s. 36.

⁵⁰ P. Kałwa, *Działalność kościelna Katarzyny Wapowskiej w Ziemi Sanockiej*, Lwów 1931, s. 26.

rafii i jej późniejsze uposażenie. Są w krótki sposób opisane: dom proboszcza i wikarego oraz przytułek. Następnie są wskazane dochody kościoła, a opis wyposażenia kościoła kończy omawiany dokument.

Wizytacja biskupa Szembeka opisuje 125 parafii, z których trzy posiada tylko same dekrety reformacyjne⁵¹. Wśród dokumentów lustrowanych parafii w czasie tej wizytacji nie ma Żurawicy.

Natomiast parafia Żurawica była wizytowana podczas wizytacji generalnej biskupa Fredry⁵². Dokumenty dotyczące parafii Żurawica znajdują się w dwóch miejscach. Najpierw jest dekret reformacyjny, który znajduje się na stronach 22–24, a nieco dalej jest część wizytacyjna, która zamieszczona jest na stronach 190–223. Jest to dość obszerny dokument. Napisany w języku łacińskim, choć w części, która przedstawia inwentarz kościoła jest w języku polskim. Opis wizytacji zaczyna się od informacji o trzech pierwszych kościołach, z których pierwszy istniał już w roku pańskim 1406, zbudowany z drewna, nakładem wielmożnych Dobiesława i Piotra ze Sprowy, pierwszych fundatorów. Następny kościół został zbudowany dzięki hojności albo wielmożnych Panów ze Sprowy, albo Kościeleckich i on jednak przestał istnieć przed rokiem 1580. Został wtedy około roku 1580, zbudowany od fundamentów trzeci kościół, istniejący w trakcie wizytacji, nakładem własnym świętej pamięci wielmożnego Sebastiana Lubomirskiego, księcia na Wiśniczu, kasztelana wojnickiego i właściciela wsi Żurawica. Później następuje opis kościoła ze wskazaniem, co się znajduje w jego wnętrzu. Kolejno jest przedstawiony porządek nabożeństw w kościele. Przedstawiony jest również wygląd cmentarza. Następnie są wymienione dokumenty, na których opierają się prawa parafii. Wizytacja nie tylko przedstawia te dokumenty z podaniem datacji, ale również przytacza ich treść. Pierwszym z dokumentów jest kopia erygowania parafii, która została sporządzona w 1531 r. Po kolejnych dokumentach, których kopie są zamieszczone w aktach wizytacji, jest mowa o gospodarstwie i polu plebańskim, o łące, o dziesięcinach, o stołowym, nadto wymienione są miejscowości, które należą do parafii i są w jurysdykcji proboszcza, o szkole, o przytułku, wymienieni są dotychczasowi proboszczowie parafii, oraz inwentarz kościoła.

W trakcie wizytacji biskupa Walentego Aleksandra Czapskiego dekanat przemyski, do którego w tym czasie należała parafia Żurawica nie był wizytowany, stąd też nie ma akt wizytacyjnych⁵³.

Za rządów biskupa Wacława Hieronima Sierakowskiego w diecezji przemyskiej zostały przeprowadzone dwie wizytacje kanoniczne całej diecezji. Wizytacje te przeprowadzał osobiście biskup Sierakowski. Również parafia Żurawica była wizytowana dwukrotnie. Pierwsza wizytacja, któ-

⁵¹ J. Ataman, dz. cyt., s. 39.

⁵² AAPrz, sygn. 161, *Visitatio generalis decanatus Premisliensis sub regimine Alexandri Fredro Ep. Premisliensis A.D. 1728*.

⁵³ J. Ataman, dz. cyt., s. 40–41.

ra odbyła się w dekanacie pruchnickim, do którego należała parafia Żurawica w tym czasie, miała miejsce w dniu 3 czerwca 1744 r. Z tej wizytacji jest bardzo obszerny dokument. Znajduje się on na kartach 41–61 tomu poświęconemu dekanatowi pruchnickiemu⁵⁴. Składa się z trzech zasadniczych części. Na początku znajduje się ogólny opis parafii z jej historią. Ta część w dużej mierze powtarza treści zawarte w opisie parafii Żurawica dokonanego przez Alembeka. W drugiej części opis kościoła, jego wyposażenie oraz inne budynki. Są tu wymienione naczynia liturgiczne, szaty i paramenty liturgiczne oraz księgi. Opis jest dość szczegółowy z podaniem liczby i stanu używalności w jakim się znajdują. Ta część opisu jest w języku polskim. Oprócz opisanego otoczenia kościoła, są również opisane budynki probostwa, wikarówka i szpital. Na końcu jest zamieszczony Dekret powizytacyjny, w którym znajdują się zalecenia powizytacyjne. Wśród nich biskup poleca naprawę sprzętów i szat liturgicznych, uporządkowanie zakrystii. Wikariuszowi zaleca objąć nadzór nad organistą, aby nie zaniedbywał swoich obowiązków. Dokument ten dzięki staraniom parafii pw. Niepokalanego Poczęcia NMP w Żurawicy został wydany drukiem⁵⁵ i jest ogólnodostępny.

Jeśli chodzi o drugą wizytację biskupa Wacława Hieronima Sierakowskiego to należy zaznaczyć, że tom dotyczący dekanatu pruchnickiego zaginął⁵⁶.

Jak więc można się przekonać, część materiałów źródłowych związanych z wizytacjami okresu staropolskiego w parafii Żurawica i to tymi najobszerniejszymi, zostały już wydane drukiem. Obecna publikacja chce uczynić zadość brakom w tej kwestii i przedstawia kolejne wizytacje kanoniczne parafii Żurawica z tego okresu. Dzięki niniejszemu artykułowi można się nie tylko dowiedzieć jak wyglądała wizytacja kanoniczna na przestrzeni wieków w Kościele, ale również zapoznać się jak wyglądała kwestia wizytacji pasterskich w okresie staropolskim w diecezji przemyskiej. Opisy wizytacyjne pozwalają na zapoznanie się z historią parafii, jej źródłem utrzymania, wyposażeniem kościoła, wyglądem świątyni, stanem cmentarza, szkoły parafialnej i przytułku oraz stanem duszpasterstwa w parafii. Gdy po wizytacji zostały sporządzone Dekrety powizytacyjne, to również można zauważyć na czym zależało wizytującemu i co zalecał, aby poprawić w przyszłości. Czytając akta wizytacyjne parafii Żurawica można odnieść pozytywne wrażenie o jej stanie.

Niniejszy artykuł oraz dotychczasowe publikacje poświęcone wizytacjom kanonicznym parafii Żurawica w okresie staropolskim, stwarza podstawy do dalszych badań na ten temat.

⁵⁴ AAPrz, sygn. 166, *Acta visitationis decanatus Pruchnicensis A. D. 1744*.

⁵⁵ *Wizytacja biskupa Sierakowskiego parafii Żurawica z roku 1744*, w: *Dzieje Żurawicy*, dz. cyt.

⁵⁶ J. Ataman, dz. cyt., s. 43.

Aneks – treść wizytacji biskupa Jerzego Albrechta Doenhoffa Wykonanie transkrypcji z oryginału i tłumaczenie Piotr Kuta

[1]

Visitatio Generalis Eaque Interna et Externa Ecclesiarum in Decanatu Sanociensi existentium Per Celsissimum, Illustrissimum et Reverendissimum Dominum Georgium Albractum, Comite Denhoff Sacri, Romani Imperii Principem Dei, et Apostolicae Sedis, gratia Episcopum Premisliensem et Supremum, Regni Cancellarium Dominum Nostrum Clementissimum Demandata Et per nos infra scriptos Anno 1699 Peracta Quae cedat ad Maiorem Dei Gloriam Beatissimae Virginis Honorem

Felix Molinski, Decanus Crosnensis, Archiconfraternitatis Sacerdotalis Praepositus, Curatus Mieyscensis. Visitator Generalis per Decanatu Sanocensi
Albertus Stanislaus Kasprowicz Praepositi Venerabilis et Honorabilis Notarius

[2]

Ad Maiorem Dei Gloriam Sanctorum Omnium et in primis Beatae Virginis Mariae Honorem
Ecclesia Zuravicensis Anno 1678

Nondum dedicata Tituli Sancti Matthei [Apostoli] et Evangelistae nec non Sanctae Catharinae Virginis, Iuris Patronatus Generosi Antonii Caroli duorum nomine Korniakt, Rectorem habet Illustrissimum Joannem Gurnicki Decanum Foraneum Premisliensem, canonice institutum ex presentatione Magnifici et Generosi Stanislai Fredro et Catharinae Conjugum Castellatorum Czernichoviensum tum Generosi Antoni in Białoboki Korniakt.

[1]

Wizytacja generalna wewnętrzna i zewnętrzna kościołów istniejących w dekanacie sanockim zarządzona przez Naszego Najlaskawszego Pana – Najdostojniejszego, Najjaśniejszego i Najczcigodniejszego Jerzego Albrechta hrabiego Denhoffa, księcia Świętego Cesarstwa Rzymskiego, z Łaski Bożej i Stolicy Apostolskiej biskupa przemyskiego i najwyższego kanclerza królestwa, dokonana przez niżej podpisanych w roku 1699 na większą Chwałę Bożą i ku czci Najświętszej Maryi Panny.

Feliks Moliński, dziekan krośnieński, prepozyt arcybactwa kapłańskiego, kurator kościoła w Miejscu, wizytator generalny na dekanat sanocki
Albert Stanisław Kasprowicz, pisarz czcigodnego i dostojnego prepozyta.

[2]

Na większą Chwałę Bożą i ku czci Wszystkich Świętych, a przede wszystkim Najświętszej Maryi Panny
Kościół Żurawicki 1678

Jeszcze nie konsekrowany pod wezwaniem św. Mateusza Apostoła i Ewangelisty oraz świętej Katarzyny Dziewicy, prawo patronatu nad nim ma szlachetnie urodzony Antoni Karol dwojga imion Korniakt. Proboszczem jest Najjaśniejszy Jan Górnicki, dziekan zamiejski przemyski, który został kanonicznie ustanowiony z prezenty wielmożnych i szlachetnie urodzonych małżonków Stanisława i Katarzyny Fredro, starostów czernichowskich oraz szlachetnie

urodzonego Antoniego na Białobokach Korniakta.

Structura Ecclesiae lignea praeter Sacrarium muro structo et decenter cameratum, tectum ex parte modernus providit, cimiterium non benedictum trabali septo cinctum. Altaria tria bina reaedificata et deaurata Majus Altare habet Imaginem Sancti Mathei et Catharinae a latere Evangelii Altare Beatissimae ad latus Epistolae Sanctae Annae Matris Deiparae. In Umbilico Ecclesiae Baptisterium lapideum. Sepulchra habet duo testudineata a lateribus unum a Choro Minori, alterum ante sacrarium. Iurisdictionem extendit per villas Zurawica, Dunkowice, Orzechowce, Nadkowice, Malkowice, Bolestraszyce, Byszkowice, Wielboryzy. Habet animas ultra mille atque ministrat insuper sacramenta in Horeczko.

Dos primae et antiquae foundationis recognoscit fundatores Generosos Dobeslaum et Petrum Fratres germanos, Haeredes de Sprowa qui Anno Domini 1436 Feria sexta infra Octavas Sancti Jacobi Apostoli Ecclesiae Zuraviciensi inscripserunt.

1. Primo unum laneum circa Ecclesiam iacentem inter agros Tabernali ex una et Joannis Dulba Cmethonis ex altera ad Stagnum. Hortulanos habet duos donatos Ecclesiae a Magnifico Carolo Francisco Korniakt, quorum Septimanalis labor pedestris trium dierum est, et Censum pro Festo Sancti Martini unusquisque marcas duas. Inquilinos antiquae foundationis septem, modernae quinque qui annuatim aut Censum decem flore-

Budynek kościoła jest drewniany z wyjątkiem zakrystii, która jest murowana i należycie zasklepią, dach kościoła w części zbudowany przez obecnego proboszcza. Cmentarz nie poświęcony, ogrodzony ogrodzeniem z żerdzi. Trzy ołtarze, dwa odbudowane i pozłoczone, ołtarz wielki zawiera obraz świętego Mateusza i Katarzyny, od strony Ewangelii ołtarz Najświętszej Maryi Panny, a od strony Listu ołtarz świętej Anny, matki Bogurodzicy. Pośrodku kościoła chrzcielnica kamienna. Kościół ma po dwie krypty grobowe sklepię, jedną od strony małego chóru, a drugą przed zakrystią. Jurysdykcją parafialną obejmuje wioski Żurawica, Duńkowiczki, Orzechowce, Hnatkowice, Malkowice, Bolestraszyce, Buszkowice, Wielboryzy. Dusz wiernych jest ponad tysiąc, a sakramenty są udzielane także w Hureczku.

Uposażenie z pierwszej najstarszej fundacji pochodzi od szlachetnie urodzonych Dobiesława i Piotra, braci rodzonych, właścicieli ziemskich ze Sprowy, którzy w roku pańskim 1436 [Na marginesie data 1406] w piątek w oktawie Uroczystości świętego Jakuba Apostoła zapisali kościółowi żurawickiemu:

1. Po pierwsze: jeden lan leżący koło kościoła między polami karczmarza z jednej strony, a chłopa Jana Dulby z drugiej przy stawie. Posiada dwie zagrody podarowane kościółowi przez wielmożnego Karola Franciszka Korniakta, z których pańszczyzna piesza tygodniowa wynosi trzy dni i czynsz z każdej z nich w wysokości dwóch marek na Świętego Marcina. Komorników z dawnej fundacji siedmiu, a z nowej pięciu, którzy albo

norum unusquisque solvit aut diem in septimana unum, tres autem unum et medium in septimana laborant.

2. Melioratio Dotis 1648 die nona Mensis Aprilis in Consistorio Premisliensi per Magnificum Franciscum Carolum Korniakt Haeredem, ubi in supranominatis Villis ubicumque pro Curia sive per quoscumque alios semina seruntur

[3] Manipularis Decima extradi conceditur, nec non libera incisio lignorum et virgultorum in omnibus silvis et rubetis ad clavem Zuravicensem et Vapoviensem pertinentibus pro aedificis dumtaxat, sepibus et foco plebanalibus Subditorumque Plebanalium. Huius meliorationis oblata est in Castro Premisliensi Anno 1683 [feria] sexta post Francisci. Modernus Rector Incisio lignorum pro Subditis Iure vindicabit tum et salva libera.

Tertio. Pratum in Kolomosty id ab Ecclesia non possidetur, extat tamen traditio Seniorum, Kolomosty locum fuisse in quo nunc stagnum est dictum Staw Kościelny etiam hoc iure Vindicandum, Nunc per Ecclesiam possidetur Pratum inter prata Bolestrasicensia Wyszatycensia Trzebicz dictum ex quo colliguntur feni currus tredecim plus minus

Quarto: Habet ius petendi pro piscibus sibi dandis quarta et sexta diebus in Hebdomada ex Aula Anno 1635 die 12 Mensis Februaris Actis Consistorialibus ingrossatum, quod vindicabit modernus

wypłacają czynsz roczny w wysokości 10 florenów rocznie, albo odrabiają jeden dzień w tygodniu, trzech zaś półtora dnia w tygodniu.

2. Ulepszenie uposażenia z dnia 9 kwietnia 1648 w Konsystorzu Przemyskim przez wielmożnego Franciszka Karola Korniakta, właściciela ziemskiego, na podstawie którego ustala się, że gdziekolwiek w wymienionych wioskach będzie wysiewane zboże dla dworu lub przez kogokolwiek innego

[3] będzie oddawana dziesięcina snopowa. Ponadto wolny wyrąb drzew i krzaków we wszystkich lasach i zaroślach należących do klucza żurawickiego i wapowskiego mianowicie na budynki, płoty i opał dla proboszcza i poddanych proboszcza. To ulepszenie zostało zapisane w zamku przemyskim w roku 1683 w piątek po uroczystości św. Franciszka. Obecny proboszcz niech przed sądem odzyska zezwolenie na wolny wyrąb drzewa i niech je zachowuje.

Po trzecie: Łąka w Kolomostach. Obecnie nie jest w posiadaniu kościoła, istnieje jednak tradycja przekazywana przez starszych, że Kolomosty były w miejscu, gdzie obecnie znajduje się staw zwany Stawem Kościelnym, zatem niech stara się o odzyskanie tego miejsca sądownie. Obecnie w posiadaniu kościoła jest łąka między łąkami Bolestraszyca i Wyszatyc, zwana Trzebicz, z której zbiera się około trzydziestu wozów siana.

Po czwarte: Ma prawo do domagania się dla siebie ryb od dworu w środę i piątek każdego tygodnia, zgodnie z ugodą zapisaną w Aktach Konsystorskich 12 lutego 1635 roku, niech odzyska to uprawnienie

Rector.

Quinto: Decimas post Araturas Vigore etiam meliorationis ubicumque seminatur ad praesens non de toto modernus Rector, sed omnino vindicabit Iure Exdecimationem.

Sexto: Missales de singulis laneis villae praedictae Zurawica de quolibet laneo unum tunnum siliginis et totidem arenis Curiales tum aliorum agros Colonorum inserentium vindicet Rector.

Vigore Foundationis obligatur Rector ad Vigiliis et missam pro defunctis singulis quatuor temporibus persolendas. Item pro melioratione dotis singulis feris secundis festo duplici non impeditis missam pro animabus Korniaktów.

Item ex Agris praedialibus villae Bolestraszyce percipit decimam et est in possessione. Item ex fundatione Generosi Pauli Jaminski de villam Bolestraszyce loco manipularis decimis sexagenarum viginti florenos 40. Modernus percipiat manipulos abrogata Compositione.

Item manipulem decimam percipit de Villa Dunkowice et est in usu. Item in Orzechowce ex omnibus agris praedialibus et est in usu. Ex villa Wielboryzy percipit Decimam Manipulem.

Septimo: Skotnik donatum erat antiquitus Ecclesiae ad praesens Colonus haereditarius Thomas Byk possidet, mesalia solvens sed ex quo in Ecclesiastico Fundo fundatus vindicetur pro Ecclesia. Domus Plebanalis angusta, vetus, per unde competentem modernus aedificabit.

proboszcz.

Po piąte: Na mocy umowy ulepszenia dziesięciny z pól gdziekolwiek są wykonywane zasiewy, obecnie nie ze wszystkich odbiera obecny proboszcz, niech sądownie uzyska dziesięcinę ze wszystkich.

Po szóste: Meszne z każdego łana wymienionej wsi Żurawica w wysokości jednej beczki żyta i jednej owsa od każdego łana pól zarówno dworskich jak i pozostałych zasiewanych przez chłopów niech odzyska proboszcz. Z racji fundacji proboszcz jest zobowiązany do odprawiania wigilii i mszy świętych za zmarłych w każde Suche Dni kwartalne. Także z racji ulepszenia uposażenia, w każdy poniedziałek, jeśli nie ma wtedy święta, mszę w intencji dusz Korniaktów. Także z pól folwarcznych wsi Bolestraszyce odbiera dziesięcinę i jest w jej posiadaniu. Także z fundacji szlachetnie urodzonego Pawła Jamińskiego z wioski Bolestraszyce w miejsce dziesięciny snopowej w wysokości dwudziestu kop kwotę 40 florenów. Obecny proboszcz niech odbiera snopową wymówiwszy ugodę. Także dziesięcinę snopową odbiera z wioski Duńkowiczki i ma ją w posiadaniu. Także w Orzechowcach ze wszystkich pól folwarcznych i ma ją w posiadaniu. Z wioski Wielboryzy odbiera dziesięcinę snopową.

Po siódme: Skotnik został w dawnych czasach podarowany kościołowi, obecnie jest w posiadaniu chłopu dziedzicznego Tomasza Byka, wypłaca on meszne, ale niech proboszcz dla kościoła odzyska od niego to, co było gruntem kościelnym. Dom proboszcza ciasny, stary i dlatego niech proboszcz wybuduje odpowiedni.

[4]

Domus Vicarialis vetusta angusta Domus Familiae [dwa wyrazy nieczytelne]

Schola erigenda a fundamento

Xenodochium exstructum ab Illustrissimo Sebastiano Lubomirski Castellano Woynicensi vetustate collapsum, sed Generosa Elisabeth de Tenczyn Korniaktowa novum suis sumptibus aedificatum Anno 1636, habet hipocaustum unum, cameram unam, et alium locum tantum modo Dotis nomine, cuius modo in possessione est. Vacas habet tres apud Rectorem unam, duas praedium Curiale pro hyemali tempore conservavit. Usum fructum percipiunt ab paupertate.

Simplae contributiones solvebant ab antiquo Plebani per florenos octo, modernus Rector a tempore recentissimo iam solutionem evasit.

Ecclesiae Zuravicenis proventus hi sunt tantum modo ex carbona seorsiva harta connotati sicut et Regestrum Librorum Ecclessiae seorsivum manu mea subscriptum.

Apparamenta haec sunt ex Argento. Monstratorum quinque alnarum altitudine, Melhisedech deauratum. Pixis argentea deaurata extra et ab intra. Calices tres argentei omnes deaurati ab intra, ab extra duo, cum patenis duobus deauratis, tertia argentea. Crux argentea cum reliquiis altitudini Agnus Dei et Ossibus sanctorum. Item Crux ex hebano cum insignis Passionis et cum Euangelistarum deauratis. Pyxis alia argentea intus deaurata cum operculo alias vasculum cum quo deferri Eucharistia ad infirmos. Apparamenta vero seorsiva harta descripta manu mea subscripta. Coronae argentea duae deauratae et vota alias tabellae argentea sex. Item Coronae non deauratae duae

[4]

Dom wikarego stary i ciasny, budynki gospodarcze [nieczytelne]

Szkoła ma być wzniesiona od fundamentu. Przytułek wybudowany przez Jaśnie Wielmożnego Sebastiana Lubomirskiego, kasztelana wojnickiego, zawalił się ze starości, ale szlachetnie urodzona Elżbieta z Tęczyna Korniaktowa wybudowała nowy ze swoich funduszy w roku 1636. Ma jedną izbę, jedną komorę i inne miejsce z racji uposażenia i z tej racji jest w posiadaniu. Ma trzy krowy, jedną u proboszcza, dwie w czasie zimowym przebywa w folwarku dworskim. Otrzymują zaopatrzenie z racji ubóstwa.

Składki zwykle od dawnych czasów wypłacali proboszczowie w wysokości ośmiu florenów, obecny proboszcz od niedawnych czasów unika ich wypłacania. Dochody kościoła żurawickiego takie są, jedynie te ze skarby są zapisane na osobnej karcie, podobnie jak zestawienie ksiąg kościoła jest osobno podpisane przeze mnie.

Wyposażenie kościoła ze srebra: monstrancja o wysokości pięciu łokci, lunula pozłacana. Puszka srebrna pozłacana od zewnątrz i od wewnątrz. Trzy kielichy srebrne, wszystkie pozłacane od środka, od zewnątrz dwa, z patenami dwoma pozłacanymi, a trzecia srebrna. Krzyż srebrny z relikwiami, na szczycie ma agnusek i z kośćmi świętych. Także krzyż z hebanu z symbolami Męki Pańskiej i Ewangelistów pozłacanymi. Inna puszcza srebrna, wewnątrz pozłacana z nakryciem czyli naczynie do zanoszenia chorym komunii. Inne wyposażenie zapisane na osobnej karcie podpisanej własnoręcznie przeze mnie. Dwie korony srebrne pozłacane i wota czyli tablice srebrne w ilości sześciu. Także korony niezłoczone dwie.

Wizytacja parafii Żurawica z roku 1645 za biskupa przemyskiego Pawła Piaseckiego

Wykonanie transkrypcji z oryginału i tłumaczenie Piotr Kuta

IHS

Acta Actorum, Causarum, Erectionum, Foundationum, Provisionum, Obligationum, Institutionum, Resignationum, ac aliarum rerum Sub Felicibus auspiciis Illustrissimi ac Reverendissimi Domini Domini Pauli de Piasecno Piaszecki Dei Gratia Episcopi Praemisliensis Abbatis Clarae Tumbae feliciter inchoantia Anno Domini MDCXLQuinto

IHS

Dziennik Aktów, Spraw, Założeń, Fundacji, Nadań, Zobowiązań, Ustanowień, Rezygnacji i Innych Działań, szczęśliwie zaczęty za Najczcigodniejszego księdza Pawła z Piaseczna Piaseckiego, z Bożej Łaski biskupa przemyskiego i opata w klasztorze w Mogile w Roku Pańskim 1645.

In Nomine Domini Amen

Ecclesia Zorawicensis.

Ego Thomas Dąbrowski Canonicus Praemisliensis Praepositus Dubeczensis protunc, ex mandato Illustrissimi ac Reverendissimi Domini Domini Pauli Piasecki Dei et Apostolicae Sedis Gratia Episcopi Praemisliensis, Clarae Tumbae Abbatis Decanatus Praemisliensis Visitator, Visitationem in Anno praesenti 1646 die 7 Mensis Octobris, in Dei Nomine aggressus sum. Et imprimis descedens personaliter ad Ecclesiam Parochialem villae Zorawicza, cum assumpto Reverendo Alberto Kędziński Ujkowicensis Plebano, pro Visitationis praesentis Notario, eandem Ecclesiam, domum Plebanalem, eiusdemque Ecclesiae Vicarium, pulsatis imprimis de more Campanis, Populoque eiusque Ecclesiae Parochialis convocato, visitavi sumpto initio a Ciborio, cuius Rectorem agit Illustris et Admodum Reverendus Dominus Fridericus Alembek Sanctae Theologiae Doctor Canonicus [et Vicarius] in Spiritualibus et Generalis Officialis Praemisliensis.

Ciborium. Hoc quidem apprime decens sumptu Illustris ac Admodum Reverendi Domini eiusdem Ecclesiae Rectoris constructum est, in eoque decenter Venerabile Sacramentum in aerea pixide (argentea enim propter periculum seorsim asservari, et non nisi in Festivitatibus adhiberi solet) asservatur.

Baptisterium Secto lapide factum in medio Ecclesiae constituitur, in quo Aquam benedictam mundam et apparatus eiusque decentem adverti.

Chrisma et olea sacra Itidem asservatur decenter in loco separato Zachrystiae Altaria Prout et Ecclesia nondum consecrata, sed Ecclesia benedicta est, et in

W imię Imię Boże Amen

Kościół Żurawicki.

Ja, Tomasz Dąbrowski kanonik przemyski i obecny proboszcz dubiecki oraz wizytator dekanatu przemyskiego z nadania najczcigodniejszego księdza Pawła Piaseckiego z Łaski Bożej i Stolicy Apostolskiej biskupa przemyskiego i opata klasztoru w Mogile, odbyłem w imię Boże wizytację w roku bieżącym 1646, dnia 7 października. Na początku udałem się osobiście do kościoła parafialnego w wiosce Żurawica, w towarzystwie czcigodnego Alberta Kędzińskiego, proboszcza z Ujkowic, który był pisarzem podczas tej wizytacji. Zatem po zwołaniu wiernych biciem dzwonów tak jak jest to w zwyczaju, rozpocząłem wizytację od tabernakulum i zapoznałem się z tymże kościołem, plebanią i wikarym tego kościoła. Jego proboszczem jest wielce czcigodny ksiądz Fryderyk Alembek, doktor świętej teologii, kanonik, wikariusz od spraw duchowych i oficjal generalny przemyski.

Tabernakulum. Zostało ono bardzo stosownie zbudowane nakładem wielce czcigodnego księdza proboszcza tego kościoła i jest w nim właściwie przechowywany Najświętszy Sakrament w puszcze mosiężnej (puszka srebrna jest bowiem przechowywana oddzielnie i jest używana jedynie podczas uroczystości). Chrzcielnica wycięta z kamienia znajduje się pośrodku kościoła i w niej znalazłem czystą wodę święconą i stosowne wyposażenie.

Krzyżmo i święte oleje także są właściwie przechowywane w miejscu osobnym w zakrystii.

Ołtarze, ponieważ kościół nie jest jesz-

Altaribus, Portatilibus Consecratis, Sacratissimum Missae Sacrificium celebratur et haec Portatilia, quo ad lapides et sigilla suam retinent integritatem.

Metricae Baptizatorum Matrimonio copulatorum ab Anno 1597 diligenter descriptae habentur.

Animarum Numerus Itidem seorsis Registris descriptus invenitur, ex quibus nonnulla Regestra scripta sunt propria manu Illustris et Admodum Reverendi Domini Officialis tanquam Rectoris eiusdem hucque currenti Anno numerantur Animas 650

Regestra Perceptorum et Expensarum, haec diligenter scripta, et per eundem Illustrum ac Admodum Reverendum Dominum calculata sunt, bonumque ordinem habent, ex quibus constat eundem Illustrum ac Admodum Reverendum Dominum pro aedificanda schola de proprio donasse florenos 69

Ex quibus cum tantum 30 floreni pro aedificatione scholae sint impensi, Reliquam Summam pro Ornamentis eiusque Ecclesiae converti ordinavit, Estque iam Scholae aedificium novum magnae commoditatis.

Structura Ecclesiae Aprime Conveniens, scandulisque bene contacta est.

Caemiterium Undique clausum, in eius uno angulo est ossorium ante Annum circiter aedificatum novum.

Domus Plebanalis duplici constat aedificio, quorum alterum est vetus sed dignae commoditatis. Alterum novum, sumptu eiusdem Illustris ac Admodum Generalis Officialis ante aliquot annos pro eius commoditate, et Ecclesiae bono aedificatum.

Iura Ecclesiae servantur in loco securo eiusdem Ecclesiae, et sunt in bona dispositione.

cze konsekrowany, ale tylko poświęcony, ofiarę mszy świętej odprawia się na portatylach, których kamienie i pieczęcie są nienaruszone.

Księgi chrztów i ślubów od roku 1597 są starannie prowadzone.

Ilość wiernych jest zapisana w osobnych spisach, z których niektóre zapisane są własną ręką wielce czcigodnego księdza oficjała i proboszcza tego kościoła i liczy w roku bieżącym 650 osób.

Rejestr dochodów i wydatków, starannie prowadzony i wyliczony przez tego wielce czcigodnego księdza proboszcza. Jest w dobrym porządku i wynika z niego, że wielce czcigodny proboszcz przekazał z własnego majątku 69 złotych na budowę szkoły

Ponieważ tylko 30 złotych zostało wydanych na budowę szkoły, nakazał on, aby pozostała suma została wydana na ozdobienie tego kościoła, a budynek szkoły bardzo odpowiedni jest też już wzniesiony,

Budynek kościoła bardzo stosowny i dobrze pokryty gontami.

Cmentarz, ogrodzony ze wszystkich stron, w rogu kostnica nowo zbudowana przed około rokiem.

Plebania składa się z dwóch budynków, z których jeden jest stary, ale zupełnie stosowny. A drugi jest nowy i wzniesiony nakładem wielce czcigodnego oficjała generalnego przed kilku laty dla jego wygody i dla dobra kościoła.

Dokumenty dotyczące kościoła są przechowywane w bezpiecznym miejscu w tym kościele i są w dobrym stanie.

Proventus Ad hanc Ecclesiam pertinet Laneus Agri in Villa Zorawicensis, Pratum post Bolestraszyce situm, Hortulani quinque.

Decimae Manipulares ex Agris Praedialibus utriusque Praedii Zorawiccensis Bolestraszyccensis, Orzechowiecensis, Dunkowicensis, Wielborizensis.

Ex Malkowice lucratas habet iure Decimas, sed nondum est in earum possessione.

Messalia Ex agris kmetonum Zorawicensium omnibus et singulis, etiam Ruthenorum et Poponis, Idque ex Decreto Tribunalitio non ita pridem per eundem Illustrem ac Admodum Reverendum Dominum obtento.

Vicarius Est officiose approbatus Venerabilis Martinus Grzegorzowski, qui vitae suae exemplaris, diligentiaeque in Administratione Sacramentorum, omnium Parochianorum, qui seorsim vocati et examinati sunt, testimoniis abunde ornatus.

Registrum Suppellectilis Ecclesiae eiusdem seorsim descriptum, quod hic etiam seorsive apponitur.

Rector Scholae Vir bonus, sobrius et illi loco sufficiens

Xenodochium Ante Annos circiter sedecim aedificatum, sine dote eleemosinis dumtaxat vivunt pauperes, et vacas duas habent, a piis Fidelibus sibi donatis.

Haec suprascripta constiterunt ex Visitatione peracta Anno, die ut supra, Ordinatumque per me suprascriptum Visitatorem est ut post modum in eodem ordine hactenus fuit, omnia circa eandem Ecclesiam conservantur et fiant.

Dochody Do tego kościoła należy lan pola w wiosce Żurawicy, łąka za Bolestraszycami i pięciu zagrodników.

Dziesięciny snopowe z pól folwarcznych obu folwarków z Żurawicy, Bolestraszyc, Orzechowiec, Duńkowiczek i Wielboryzów.

Z Malkowic ma przyznane prawem dziesięciny, ale jeszcze ich nie otrzymuje.

Meszne z wszystkich pól kmiecych z Żurawicy, także tych należących do Rusinów i popa, zgodnie z wyrokiem trybunału uzyskanym niedawno przez tego wielce czcigodnego proboszcza.

Wikarym jest urzędowo zatwierdzony ksiądz Marcin Grzegorzowski, który zgodnie ze świadectwem wszystkich osobno przesłuchanych parafian, odznacza się przykładowym życiem i starannością w udzielaniu sakramentów świętych.

Rejestr wyposażenia kościoła jest zapisany osobno i także dołączony.

Kierownik szkoły – Człowiek dobry, skromny i odpowiedni dla tego stanowiska. Przytułek zbudowany przed około szesnastoma laty, bez określonego dochodu, biedni żyją obecnie z jałmużny i mają dwie krowy podarowane przez pobożnych wiernych.

Wyżej zapisane rzeczy zostały ustalone podczas wizytacji przeprowadzonej w roku i dniu podanym powyżej, a jako podany wyżej wizytator nakazuje, aby na przyszłość, wszystko w tym kościele było zachowywane w takim samym porządku jak dzieje się to obecnie.

Wizytacja parafii Żurawica z roku 1728 za biskupa
przemyskiego Aleksandra Fredry
przeprowadzona przez
księdza Jakuba Arakiełowicza

Wykonanie transkrypcji z oryginału i tłumaczenie Piotr Kuta

[1]

Visitatio Generalis Decanatus Premisliensis

sub felicissimo Regimine et Augustissimo Nomine Illustrissimi, Excellentissimi ac Reverendissimi Domini, Domini Alexandri Antoni de Pleszowice in Przędziel Fredro, Dei et Apostolicae Sedis Gratia Episcopi Premisliensis

Per Perillustrem et Admodum Reverendum Dominum Visitatorem Commissarium Infrascriptum Peracta

Anno Domini 1728 die 19ma mensis Julii caepta ac ejusdem mensis 31 finita.

[1]

Wizytacja generalna dekanatu przemyskiego

przeprowadzona za rządów i w imieniu najjaśniejszego, najznakomitszego, najczcigodniejszego księdza Aleksandra Antoniego z Pleszowic w Przędziewiu Fredry, z łaski Boga i Stolicy Apostolskiej, biskupa przemyskiego przez niżej podpisanego znakomitego i wielce czcigodnego księdza wizytatora.

Rozpoczęta 19 lipca 1728 roku Pańskiego i zakończona 31 dnia tego miesiąca.

[190]

Żurawica

Jura praecipua et principaliora Ecclesiam parochialem Żurawicensem concernentia ex suis originalibus et authenticis scriptis de verbo ad verbum collecta et descripta pro visitatione generali quam Perillustris Reverendissimus Jacobus Arakielowicz Sanctae Theologiae Doctor, Ecclesiarum Cathedralis Premisliensis Zamosciensis Collegiatae Canonicus, Vicolazensis et Cracowiecensis Praepositus peregit et absolvit Anno Domini 1728 Die vero 28 Mensis Iulii.

Status modernus Ecclesiae parochialis et beneficii Żurawicensis feliciter pro visitatione generali die 28 Iulii mensis Anno Domini 1728 peracta est conscriptus.

Status Modernus

Villa Żurawica in qua est Ecclesia Parochialis structura lignea quod aedificium Ecclesiae certum est stetisse Anno Domini 1406 impensis Magnificorum Dominorum Dobeslai et Petri Fratrum Germanorum de Sprowa. Primorum fundatorum quot annos Ecclesia steterit non constat hoc tamen videtur probabile per Stephanum Valachum una cum villa Żurawica deletam fuisse Anno Domini 1498.

[191]

Secundum aedificium successit, Magnificorum Dominorum, aut de Sprowa, aut Coscielecciorum, liberalitate constitutum, quod ante Annum Domini 1580, suam peregit aetatem. Tertium aedificium successit ad praesens existens Ecclesia a Magnifico, piae memoriae, Domino Sebastiano, Comite in Wisznicz, Lubomirski,

[190]

Żurawica

Najważniejsze i podstawowe dokumenty dotyczące kościoła parafialnego w Żurawicy przepisane słowo w słowo z dokumentów oryginalnych przy okazji wizytacji, którą przeprowadził najczciodszy ksiądz Jakub Arakielowicz, doktor świętej teologii, kanonik katedry przemyskiej i kolegiaty zamojskiej oraz proboszcz w Wilkołazach i Krakowcu, w dniu 28 lipca roku pańskiego 1728.

Stan obecny kościoła parafialnego w Żurawicy i jego uposażenia opisany z powodu wizytacji generalnej szczęśliwie przeprowadzonej w dniu 28 lipca roku pańskiego 1728.

Stan obecny

Wiadomo z pewnością, że pierwszy kościół drewniany w wiosce Żurawica istniał w roku Pańskim 1406, zbudowany nakładem Wielmożnych Dobiesława i Piotra, rodzonych braci, ze Sprowy, pierwszych fundatorów. Ile lat istniał ten kościół nie wiadomo, ale wydaje się prawdopodobne, że został on zniszczony wraz z całą wioską Żurawica podczas najazdu Stefana Mołdawskiego w roku Pańskim 1498.

[191]

Następny kościół został zbudowany dzięki hojności albo wielmożnych panów ze Sprowy, albo Kościeleckich i on jednak przestał istnieć przed rokiem 1580. Został wtedy około roku 1580, pod koniec lipca, zbudowany od fundamentów trzeci, istniejący obecnie kościół, nakładem własnym świętej pamięci Wielmożnego

Castellano Woyniciensi, Haerede villae Zuravicae suis sumptibus a fundamento erexit, circa Annum Domini 1580, ultima Julii quae Ecclesia aedificata et fundata in honore Sancti Matthaei Apostoli et Evangelistae et Sanctae Catharinae Virginis et Martyris benedicta nondum consecrata. Cuius benedictionis Testimonium habetur in scripto ex Illustrissimi Reverendissimi Domini Petri Gębicki Sanctae memoriae Episcopi Premisliensis Sinodali Commissione facta. Quam Benedictionem peregit Perillustris Alembek Sacrae Theologiae Doctor Cantor Ecclesiae Premisliensis Anno Domini 1641 die 20 Aprilis.

In eadem Ecclesia sunt 3 altaria: Primum Maius Altare sub Titulo Sanctae Catharinae Virginis et Martyris opere sculptorio factum deauratum et in parte depictum in quo ciborium sive tabernaculum Sanctissimi Sacramenti opere sculptorio adstructum huius altare affabre defixum a quo claves sub fideli custodia tenentur. In gradu huius primi alterum altare cum Imagine Beatae Virginis Mariae, ad latus septentrionale Ecclesiae simili opere sculptorio elaboratum, ab altera parte meridionali Tertium altare sub Imagine S. Annae opere sculptorio factum et deauratum.

Ad latus Beatae Virginis Mariae Ambona sculptorio opere Sanctorum Evangelistarum exstructa et deaurata satis eleganter pro hac Ecclesia facta eiusque parieti affixa. In medio quidem Ecclesiae imago Crucifixi Domini picta cum staturis Dolorosae Virginis Mariae et Sancti Ioannis. Ad partem Septentrionale inter fores cappellae seu nunc sacristiae et minus altare Beatae Virginis Mariae extat epitaphium

Sebastiana Lubomirskiego, księcia na Wiśniczu, kasztelana wojnickiego i właściciela wsi Żurawica. Ten kościół został zbudowany i uposażony pod wezwaniem świętego Mateusza, Apostoła i Ewangelisty oraz świętej Katarzyny, Dziewicy i Męczennicy. Jest on poświęcony, ale jeszcze nie konsekrowany. Poświęcenie kościoła dokonane za zgodą synodu jest potwierdzone pisemnie przez świętej pamięci najczcigodniejszego księdza biskupa przemyskiego Piotra Gębickiego. Tego poświęcenia dokonał czcigodny ksiądz Alembek, doktor świętej teologii i kantor kościoła katedralnego w Przemysłu w dniu 20 kwietnia roku pańskiego 1641.

W kościele tym znajdują się trzy ołtarze. Pierwszy główny ołtarz jest pod wezwaniem świętej Katarzyny Dziewicy i Męczennicy, rzeźbiony, pozłacany i częściowo malowany. Do niego jest w sposób właściwy przytwierdzone tabernakulum Najświętszego Sakramentu, także rzeźbione, a klucze do niego są pod właściwą opieką.

Przy stopniu pierwszego ołtarza, od strony północnej kościoła, znajduje się drugi ołtarz z obrazem Najświętszej Maryi Panny, w podobny sposób wyrzeźbiony. Z drugiej strony, od południa, trzeci ołtarz z wizerunkiem świętej Anny, rzeźbiony i pozłacany.

Od strony ołtarza Najświętszej Maryi Panny znajduje się ambona z rzeźbionymi wizerunkami świętych Ewangelistów, pozłacana, bardzo odpowiednia do tego kościoła i przymocowana do ściany. Pośrodku kościoła wizerunek malowany Ukrzyżowanego z postaciami Matki Bożej Bolesnej i św. Jana Ewangelisty. Od strony północnej pomiędzy wejściem

latericium cum tabella marmorea ut sequitur inscriptionem habente:
D[eo] O[ptimo] M[aximo] S[acrum].

do kaplicy, czyli obecnej zakrystii, i ołtarzem mniejszym Najświętszej Panny Maryi znajduje się nagrobek ceglany z tablicą marmurową, która zawiera następujący napis:

Bogu Najlepszemu i Największemu Poświęcone [brak dalszej części inskrypcji, która w całości podana jest w opisie parafii żurawickiej ks. Alembeka s. 72-73]

Hoc Epitaphium cum cepisset a pariete recedere periculum ruinae imminere videbatur ideo depositum est et tabella marmorea proxime sepulchro in quo defunctus quiescit superposita est in ipso pavimento.

Ad latus septentrionale Ecclesiae est capella ex antiquo dicta in sacristiam conversa cum interiore testitudine parietibus latericiis quam puto post Walachicam devastationem exstructam. Certum est tamen esse antiquissimam ad quam fores sunt arcano opere factae ferro obductae cum firmis et fortibus seris ac clausulis fixili et pensili sumpto meo proprio ob periculum furi saepe per malitiosas manus damnum patiebatur Ecclesia. In qua capella seu sacristia murata conservatur Chrismale in arculam parieti firmiter affixa clausa nihilque in ea servatur praeter olea sacra et urceolus sive cochlear pro aqua baptismali capienda Sanctum Chrisma et oleum Catechumenorum anni praesentis habetur separatim in duobus vasculis oleum autem Infirmorum in tertio vasculo separato. Vetera praecedentis anni una cum bombatis quibus detersa fuerunt combusta sunt et in sacrarium cineres quod est sub majori altari sive piscinam missi, In eadem sacristia est mensa mappis mundis contacta arcae lignae pro apparamentis et suppellectili Ecclesiae conservanda.

Ten nagrobek zaczął odchyłać się od ściany i jak się wydawało, groził przewróceniem, dlatego też został rozebrany, a tablica marmurowa została umieszczona w podłodze w pobliżu grobu, w którym spoczywa zmarły.

Od strony północnej kościoła znajduje się, tak zwana od dawna, kaplica, obecnie używana jako zakrystia ze ścianami zbudowanymi z cegły, która jak sądzę, została zbudowana po najeździe wołoskim. Jest jednak pewne, że jest bardzo stara. Drzwi do niej są mocno wykonane i okute żelazem z mocnymi ryglami i zasuwami oraz kłódką wykonane moim nakładem z powodu obawy przed kradzieżą, która zagraża nieustannie kościołowi od rąk przestępczych. W tej kaplicy, czy też zakrystii murowanej, przechowywane jest krzyżmo w szafce przymocowanej mocno do ściany i zamkniętej. W tej samej szafce przechowywane są też święte oleje, jak też dzbanuszek inaczej naczynko, do którego wlewa się woda chrzcielna. Krzyżmo i olej katechumenów z roku bieżącego znajduje się w dwóch rozdzielonych pojemniczkach, a olej do namaszczenia chorych w trzecim oddzielnym. Stare oleje z poprzedniego roku wraz ze wata, do ich ścierania są palone, a popiół jest wysypywany do piscyny, która znajduje się pod głównym ołtarzem. W tejże zakrystii mieści się stół

nakryty czystymi obrusami i szafy drewniane do przechowywania sprzętów i wyposażenia kościoła.

In medio Ecclesiae est baptisterium lapide colatum perquam elegans sera pensili clausum et mappa munda tectum. Intus vero ahenuia sive lebecula intrinsece dealbata cum aqua munda et oleis sanctis uncta ad baptizandum. Piscinula bene operata ad gradum baptisterii in quam effundi est aqua lavantis manus, et sal mittitur baptismale corruptum.

[192]

Sepulchra ex latere cocto testudinata sunt duo, unum majus sub horo minori alterum sub horo majori ad latus baptisterii septentrionale, de aliis notitia non habetur. In eadem Ecclesia in horo musicali seu minori ad parietem portae majoris affabre constructo organum vocum septem cum fistulis stanneis completis

Scamna integra hinc inde collocata, Confessionale cum craticulis integris ad portam meridionalem collocatum

Per totam Ecclesiam pavementum latericium constructum et integrum. In parietibus variae imagines Sanctorum et Sanctarum inter quas imago Crucifixi Domini Insignis et Sancti Francisci.

Haecque Ecclesia in magna parte est a me restaurata nec ullo modo posset huiusque stare parietes ex utraque parte tam a septentrione quam a meridie putredine consumptae fuerant nunc novis constructae arboribus cum magno vero

Pośrodku kościoła znajduje się chrzcielnica, wykonana z kamienia, bardzo piękna, zamknięta na kłódkę i okryta czystym obrusem. W środku jest misa, od wewnątrz wybielona zawierająca wodę czystą z dodatkiem świętych olei do udzielania chrztu. W stopniu chrzcielnicy znajduje się zakryta mała piscyna, do której wylewa się wodę po obmyciu rąk oraz wysypuje się popsutą sól chrzcielna.

[192]

W kościele znajdują się dwie krypty z palonej cegły, jedna większa pod chórem mniejszym, a druga pod chórem większym od północnej strony chrzcielnicy, nic nie wiadomo o innych. W tymże kościele na chórze muzycznym mniejszym przy ścianie obok głównego wejścia znajdują się dobrze wykonane organy o siedmiu głosach z nieuszkodzonymi cynowymi piszczałkami.

Ławki w dobrym stanie są umieszczone po obu stronach kościoła. Konfesjonal z nieuszkodzonymi kratkami jest umieszczony przy wejściu południowym.

W całym kościele znajduje się posadzka ceglana, nieuszkodzona. Na ścianach różne obrazy świętych, wśród których obraz wspaniały obraz Ukrzyżowania Jezusa oraz świętego Franciszka.

Ten kościół w dużej części został przeze mnie wyremontowany, bo jego ściany nie mogły stać w żaden sposób dłużej, ponieważ były zbutwiały zarówno od strony północnej, jak i południowej. Obecnie są wykonane z nowego drewna wielkim

sumptu et labore tum et tectum totum laceratum fuerat nunc sine scissuris existit

nakładem środków i pracy. Także dach był całkiem zniszczony, a obecnie nie ma w nim żadnych dziur.

Fenestrae numerantur 5 etiamsi vi ventorum excussa fuerint nunc sunt restaurata et plenae.

Okien jest pięć i chociaż siłą wiatru były wybite, obecnie są wyremontowane i całe.

Ad portam maiorem ex antiquo fuerat campanale nunc a me translatum ad cornu coemeterii in quo campanae sunt duae, una major, altera minor et in locum campanulis aedificatum est per me atriolum cum rotunda copula nondum perfecte elaborata.

Przy głównym wejściu od dawna znajdowała się dzwonnica, ale obecnie została ona przeniesiona przeze mnie w róg cmentarza. Są w niej dwa dzwony, jeden większy, a drugi mniejszy. Na miejscu dzwonnicy został zbudowany przeze mnie przedsionek z okrągłą kopułą, ale nie jest jeszcze w pełni wykończony.

Coemeterium Sepimento trabali (aliaeque partes fuerant ex virgulis) circumductum nunc vero trabali sepimento clauditur, cum duabus portis cujusque Coemeterii partes alias Dzielnice designatae sunt agris subditorum. Sed horum nulla est executio si ipse Parochus non restauraret expensis suis propriis.

Cmentarz – ogrodzony płotem ze sztachet, niektóre fragmenty miały ogrodzenie z chrustu, ale obecnie jest zamknięty płotem, w którym są dwie bramki. Części tego cmentarza tak zwane Dzielnice są przypisane polom poddanych chłopów, ale nie wykonują oni swoich zobowiązań i tylko sam proboszcz wydaje na remonty swoje własne środki.

Ordo divinorum absolventorum diebus Dominicis et Festis est talis in hac Ecclesia, cantantur utraeque vesperae Matutino quoque finito ante Missam majorem officium cantatur BVM Immaculatae circa vero nonam horam Missa de Festo seu Dominica cantatur cum organo post cantatum credo contio habetur. Diebus vero ferialibus, non nisi devotio trahit presbyterum ad altare quoniam nullae sunt obligationes et foundationes tantum pro uno sacerdote seu parochus.

Porządek nabożeństw w niedziele i święta jest w tym kościele następujący: śpiewa się pierwsze i drugie nieszpory, a po skończonej jutrzni przed główną mszą, śpiewa się oficjum ku czci Najświętszej Maryi Panny Niepokalanej. Około godziny dziewiątej jest odprawiana śpiewana msza święta z danego święta lub niedzieli z towarzyszeniem organów. Po śpiewanym wyznaniu wiary jest głoszone kazanie. W dni powszednie tylko przez pobożność ksiądz staje przy ołtarzu, ponieważ nie ma nałożonych żadnych zobowiązań i uposażeń tylko dla jednego kapłana czyli proboszcza.

Divino ordinatione ad praesentationem Illustris Magnifici Korniakt legitimi Ha-

Bożym zrządzeniem i na podstawie prezenty Wielmożnego Korniaкта, pra-

eredis villae Zurawica ego indignus licet ex omni parte exstiti parochus Anno Domini 1705 5 Novembris sub tempus omnium incursionum Hostilium Swecorum Moschorum ad extremum. Sub tempus pestilentiae magnae quae totum populum in Villa Zurawica absumpserat, et nihil audiebatur praeter lacrymatum planctus ululatus ploratusque nullae fuerant illo tempore decimae nullus proventus nec araturae fuerant ubi populus extinctus et lacrymosus fuerat.

De litteris foundationum quae extant et de sanctis patronis tutelaribus Ecclesiae

[A N1] Primo De Fundatione Primaeva Prima originales literas antiquitatis in infelicissimorum casuum injuria abolevit, sed extat earum transcriptum, in actis consistorialibus

[193] sub actu anno Domini 1531 Die 24 Decembris de mandato Perillustris Domini Petri Starzechowski Cantoris et Vicarii in Spiritualibus Officialis Generalis Premisliensis inductum, insertum et auscultatum quod cum suo originali dicitur ibidem concordasse de verbo ad verbum cujus tenor talis est:

Anno Domini MDXXXI

Actum Premisliae Die Mercurii XXIV Decembris

In Nomine Domini Amen.

Cum omni habere memoriam potius divinitatis sit quam humanitatis, conditionis humana fragilitas remedium sibi quaesivit artificio, in quo fabricae naturalis vigor summi defecit opificis voluntate.

Ne igitur gesta hominum, quae aguntur

wowitego dziedzica wioski Żurawica jestem proboszczem, choć całkowicie nie jestem tego godny, od 5 listopada roku pańskiego 1705. Stało się to podczas wielkich najazdów wrogich Szwedów i Rosjan, w czasie wielkiej zarazy, która zabrała całą ludność wsi Żurawica i slychać było tylko płacz, lament i zawođenje. Nie było w tym czasie żadnego dochodu z dziesięciny lub z pól ornych, ponieważ ludność była zdziesiątkowana i w oplakany stan

O zachowanych dokumentach fundacyjnych i o świętych patronach kościoła

[A N1] Po Pierwsze: O Pierwotnej Fundacji

Ciąg wielu tragicznych wydarzeń zniszczył dokument oryginalny, ale istnieje jego odpis w Aktach Konsystorskich,

[193]

w akcie z dnia 24 grudnia roku pańskiego 1531, wpisany, włączony i kolacjonowany na polecenie najczcigodniejszego księdza Piotra Starzechowskiego, kantora, wikariusza od spraw duchowych i oficjała generalnego przemyskiego. Jest tam podane, że został on porównany z oryginałem słowo w słowo i jego brzmienie jest następujące:

Roku Pańskiego 1531

Działo się to w Przemyślu, w środę, dnia 24 grudnia

W imię Boże Amen

Ponieważ pamiętać wszystko jest sprawą boską, a nie ludzką, słaba natura ludzka szukała sposobu, na poradzenie sobie z ułomnością, która zrodziła się z woli Stwórcy.

Aby zatem czyni ludzkie, które dzieją

in tempore, simul cum lapsu temporis ab humano recordio evanescant, dignum est, ut fide dignorum testium adminiculo et literarum ministerio perennentur. Proinde nos Dobeslaus et Petrus Fratres Germani, haeredes de Sprowa ad universorum noticiam tam presencium quam futurorum volumus, deducere per haec scripta.

Qui cupientes pietatis operibus diem extremum iudicii praevenire ac terrena in coelestia et transitoria in aeterna felici commercio commutando pro animarum salute praedecessorum nostrorum pariter et nostro Ecclesiam Parochialem in villa nostra Zurawica prope Premyslia ad laudem Dei Omnipotentis in honore Sancti Mathaei Ewangelistae necnon Sanctae Catharinae Virginis et Martyris fundatam dotavimus et dotamus praesentibus in hunc modum:

Primo eidem Ecclesiae et rectoribus suis damus donamus, assignamus incorporamus et appropriamus unum lanum Franconicum circa Ecclesia iacentem. Item pratum in Costomosti, locum piscinae in villa praedicta, decimam post araturas nostra, in dicta villa Zurawica, provenientem manipulatim dandam de omni grano seminato.

Item Missales de singulis laneis villae praedictae secundum consuetudinem Terrae Russiae de quolibet laneo unum truncum siliginis et alium avenae temporibus perpetuis tollendum per rectores Ecclesiae dictae et ad usus ipsorum beneplacitos convertendo. Ipsi quoque Rectore Ecclesiae memoratae tenebunt singulis annis pro salute animarum progenitorum nostrum in quattuor temporibus, singulis vigiliis Missam defunctorum legere et ut praemissa in robore firmiori permaneant Sigillum nostrum praesentibus est appensum.

się w czasie, wraz z upływem tego czasu nie znikają z pamięci ludzkiej, jest rzeczą słuszną, aby zostały one utrwalone dzięki świadectwu godnych zaufania świadków i za pośrednictwem pisma. Dlatego też my Dobiesław i Piotr, rodzeni bracia ze Sprowy, chcemy niniejszym pismem uczynić wiadomym wszystkim żyjącym obecnie, jak i przyszłym, że pragnąc pobożnymi uczynkami zapobiec potępieniu na sądzie ostatecznym i dokonać zamiany dóbr ziemskich na niebieskie, przemijających na wieczne, dla zbawienia dusz naszych przodków i nas samych uposażamy niniejszym pismem kościół parafialny w naszej wiosce Żurawica pod Przemyślem ku chwale Boga Wszechmogącego i ku czci świętego Mateusza Ewangelisty oraz świętej Katarzyny Dziewicy i Męczennicy w następujący sposób:

Po pierwsze kościołowi i jego proboszczom dajemy, darujemy, przydzielamy i oddajemy na własność jeden lan frankoński leżący przy kościele Tak samo łąkę w Kostomostach, miejsce na staw rybny w wymienionej wiosce, dziesięcinę snopową z naszych pól ornych w wymienionej wiosce Żurawica z każdego uprawianego zboża.

Tak samo meszne z każdego lana wymienionej wioski, tak jak jest to przyjęte w Ziemi Ruskiej, w wysokości jednej kłody żyta i jednej owsa od każdego lana, które będą na wieczne czasy odbierane przez proboszczów wymienionego kościoła i używane na swój dowolny użytek. Sami zaś proboszczowie wymienionego kościoła będą zobowiązani do odprawienia w każde Suche Dni kwartalne wigilii i mszy za zmarłych w intencji zbawienia dusz przodków naszych.

Dla wzmocnienia wymienionych zobo-

wiązań do niniejszego pisma jest dołączona nasza pieczęć.

Acta sunt haec de consensu et voluntate Reverendi in Christo Patris ac Domini Mathiae Episcopi Praemisliensis Datum in Premislia Feria sexta intra octavas Sancti Jacobi Apostoli Anno Domini 1406

Dokonane za zgodą i wolą czcigodnego w Chrystusie, ojca i księdza Macieja, biskupa przemyskiego, w Przemyślu w piątek w oktawie święta świętego Jakuba Apostoła w roku Pańskim 1406.

Anno Domini Millesimo Quingentesimo Tricesimo Sexto Die vero vigesima sexta Junii de mandato Reverendi Patris Domini Petri Starzechowski Cantoris, Vicarii in Spiritualibus Officialis Generalis Premisliensis atque Praepositi Jaroslaviensis inductum, insertum et auscultatum et verbo cum originali per me Jacobum de Leopoli Actorum Consistorii Premisliensis scribam et concordatum cum suo originali de verbo ad verbum.

W roku Pańskim 1536, w dniu 26 czerwca z polecenia czcigodnego księdza Piotra Starzechowskiego, kantora, wikariusza od spraw duchowych, oficjała generalnego przemyskiego oraz prepozyta jarosławskiego, wpisany, włączony i kolacjonowany co do słowa z oryginałem przeze mnie Jakuba ze Lwowa, pisarza Akt Konsystorskich w Przemyślu i zgadza się ze swoim oryginałem słowo w słowo.

Ex actis actorum Consistorii Premisliensis descriptum et sigillo Admodum Reverendi Stanislai Mieszkowski, Sanctae Theologiae Doctoris Cantoris Vicarii in Spiritualibus et Officialis Generalis Premisliensis atque Praepositi Samboriensis commonitum (Locus Sigillis) Thomas Dąbrowski Sacra Autoritate Apostolica Publicus et Actarum Consistorii Premisliensis Notarius manu propria

Z Akt Konsystorza w Przemyślu odpisane i potwierdzone pieczęcią wielce czcigodnego Stanisława Mieszkowskiego, doktora Świętej Teologii, kantora, wikariusza od spraw duchowych, oficjała generalnego przemyskiego i prepozyta samborskiego (Miejsce pieczęci) Tomasz Dąbrowski Notariusz Publiczny Apostolski i przy Akt Konsystorskich w Przemyślu własnoręcznie.

[194]

De Foundationibus Aliis

Habetur in iisdem Actis Consistorialibus Premisliensibus sub actu Anno Domini 1492 ultima Aprilis quomodo Generosus Dominus Stephanus Swatopelk vexilifer Terrae Premisliensis in Bolestraszyce haeres comparens coram iisdem Actis personaliter Decimas manipulares de agris praedialibus villae Bolestraszyce Ecclesiae Zuravicensis dedit et donavit.

[194]

O innych beneficjach

W tych samych Aktach Konsystorza w Przemyślu znajduje się pod aktem z ostatniego dnia kwietnia roku pańskiego 1492 dokument, w którym szlachetnie urodzony pan Stefan Świętopełek, chorąży Ziemi Przemyskiej, właściciel Bolestraszyce, osobiście zjawiając się przed tymi Aktami, przekazał i darował kościołowi w Żurawicy dziesięciny z pól folwarcznych wsi Bolestraszyce.

[B N2] Ex Libro Secundo Metricae Ecclesiae Premisliensis Fundatio Decimae Bolestraszyensis ad Ecclesiam in Żurawica.

Anno Domini 149secundo Die lunae ultima Aprilis Mensis constitutus praesenter circa Acta Generosus Dominus Stephanus Swianthopelk Vexilifer Terrae Premisliensis in Bolestraszyce haeres, animo deliberato nec compulsus nec coactus neque aliquo errore circumventus, de laneo integro suae curiae sive praedii quod pro Curia colitur, qui se in sua latitudine et longitudine a Curia sua in Bolestraszyce vero progressu usque ad limites villae Żurawica extendit, nec non post agros dictos vulgariter Sburzyńskie, qui agri penes piscinas villae Bolestraszyce iacent et se similiter a villa Bolestraszyce usque granitiae villae Żurawica in suis limitibus, latitudine et longitudine extendunt et protendunt a tempore extirpationis Decimas manipulares utriusque et communis granis sive seminis Honorabili Leonardo, Rectori moderno Praefatae Ecclesiae suae Parochiali Sancti Mathaei Apostoli et Evangelistae et suis successoribus dedit, donavit pie propter Deum et largitus est, perpetuae et in aevum tenendas habendas possidens, tollendas et utifruendas et ut suae utilitati videbitur convertens dans et concedens suum totum jus et proprietatem Ipsi Domino Leonardo Plebano et Ipsius Successoribus pro tempore existentibus praefatis decimas de praefatis agris tollens percipiens in usus proprios convertens, prout consuetudo in talibus circa alias Ecclesias suas Parochiales observatur decimandi et utiferendi. Praesentibus Venerabilis et Nobilibus Joanne Ziema Cantore Stanislao Joanne et Martino Campanatoribus Ecclesiae Praemisliensis et Joanne Bestrzyński Domini Ziema Familiare.

[B N2] Z drugiej księgi Metryk Kościoła Przemyskiego, Przekazanie dziesięcin z Bolestraszyce kościołowi w Żurawicy.

W roku Pańskim 1492, w poniedziałek, ostatniego dnia kwietnia, szlachetnie urodzony pan Stefan Świętopełk, chorąży Ziemi Przemyskiej i właściciel Bolestraszyce, stawiał się osobiście wobec Aktów. Po starannym zastanowieniu się, z wolnej i nieprzymuszonej woli oraz przez nikogo nie wprowadzony w błąd, ze swojego całego łana dworskiego inaczej folwarcznego, uprawianego dla dworu, który rozciąga się w swojej szerokości i długości od jego dworu w Bolestraszycach, aż do granic wioski Żurawica, jak też z pól zwanych Sburzyńskie, które leżą w pobliżu stawów wsi Bolestraszyce i także rozciągają się w swojej szerokości i długości aż do granic wioski Żurawica, od czasu wykarczowania tych pól, przekazał i darował z pobożności wobec Boga dziesięcinę snopową z obydwóch rodzajów zbóż czcigodnemu Leonardowi, obecnemu proboszczowi swojego kościoła parafialnego w Żurawicy pod wezwaniem św. Mateusza Apostoła i Ewangelisty oraz jego następcom, tak aby je na zawsze i na wieki posiadali, przyjmowali, użytkowali oraz wykorzystywali na swój użytek. Oddaje i przekazuje pełne prawo oraz całkowite posiadanie wymienionych dziesięcin z wymienionych pól samemu księdzu Leonardowi, proboszczowi oraz jego następcom, którzy będą w danym czasie, tak by je odbierali, przyjmowali i używali na swój użytek, zgodnie z tym, jak jest to w obyczaju w innych kościołach parafialnych.

W obecności czcigodnych panów Jana Ziemy, kantora, Stanisława, Jana i Marcina, dzwonników kościoła przemyskiego oraz Jana Bestrzyńskiego, domownika pana Ziemy.

[C N3] Jus Decimandi ex Praediis Dunkowice et Malkowice ad Ecclesiam Zuravicensem 1495 ex libro tertio Metricae Premisliensis

Christi nomine invocato, Ipsum solum ante oculis habens in causa inter Honorablem Leonardum Plebanum in Zurawica ex una et Nobilem Adam Łowczy in Dunkowice et Malkowice Haerodem pro decima manipulari de agris Praedialibus in praefatis villis Ecclesiae et eius Plebano in Zurawica singulis annis spectanti et de annis praeteritis et praesentibus per Ipsum Dominum Adam retenta coram nobis venientem partibus ex altera, per ea quae vidimus et de praesenti cognoscimus, hac nostra sententia definitivo mediari quam ferimus in his scriptis dicimus et pronunciamus, praefatum Adam Łowczy cum sua Curia Dunkowice ad Ecclesiam in Zurawica ex antiqua consuetudine Iure Parochiali pertinuisse in eademque Sacramenta Ecclesiastica percepisse Ratione cujus perceptionis Sacramentorum de decima omnis grani post agros praediales in Dunkowice, Malkowice Ecclesiae in Zurawica et ejus

[195] Parocho merito venderi debuisse tenerique prout a multis annis dabat et vendebat sed annis proxime lapsis Ipsum Adam Domino Leonardo Plebano praedictae Ecclesiae retinuisse, contractumque factum de eadem quos Ipsam quodlibet anno pecuniis usque ad mortem Plebani sive Suam redimere debuit allegasse minime et nec Ipsum Contractum probasse et non aliquem contractum Plebanum alicujus Ecclesiae de Iure eo modo cum

[C N3] Prawo do dziesięciny z folwarków Duńkowiczki i Malkowice kościoła w Żurawicy z księgi trzeciej Metryki Przemyskiej rok 1495.

Po wezwaniu imienia Chrystusa i mając tylko jego przed oczyma w sprawie między czcigodnym Leonardem, proboszczem w Żurawicy, z jednej strony, a szlachetnie urodzonym Adamem Łowczym, właścicielem Duńkowiczek i Malkowic, stojącym przed nami, z drugiej strony, dotyczącej dziesięciny snopowej z pól folwarcznych w wymienionych wsiach, które należą się każdego roku kościołowi w Żurawicy i jego proboszczowi, a zostały zatrzymane przez tego pana Adama w latach ubiegłych i obecnym roku. Na podstawie tego, co obecnie rozpoznaliśmy, wydajemy i ogłaszamy niniejszym pismem ostateczny wyrok. Ponieważ wymieniony Adam Łowczy wraz ze swoim dworem w Duńkowiczkach, na podstawie odwiecznego zwyczaju, należy do kościoła parafialnego w Żurawicy i przyjmuje w tym kościele sakramenty, z racji przyjmowania tych sakramentów jest słusznie zobowiązany do dziesięciny z każdego zboża uprawianego na polach folwarków w Duńkowiczkach i Malkowicach na rzecz kościoła w Żurawicy i jego

[195] proboszczowi, tak jak to przekazywał i dawał przez wiele lat. W latach jednak ostatnich, wymieniony Adam nie przekazywał dziesięciny Leonardowi, proboszczowi wymienionego kościoła jakoby po sporządzeniu umowy na jej temat, na podstawie której miałby w zamian przekazywać corocznie ustaloną sumę pieniężną aż do śmierci swojej lub proboszcza. Nie akceptujemy tego i uznajemy tej umowy, skoro proboszcz jakiegokolwiek

Laico absque autoritate ordinaria facere posse quia nullus Plebanus Decimas suae Ecclesiae absque licentia aucta Domini Episcopi alicui laico arendare non debet neque de ejus aliquem contractum duraturum facere Ergo Ipsum Adam indebite decimam ex eo contractu denegasse taliaque sibi facere non licuisse neque licere Et ab hoc contractum illicite factum merito refringentem esse et neque duraturum fieri, Ipsumque Adam in Ipsa Decima sic retenta condemnandum fore et condemnari debere, Cogimus ac ad solutionem sibi Domino Leonardo Plebano una cum litis expensis, compellimus. Idem Plebanus valore eiusque decimae medio iuramento declarabit Taxam expensarum nobis in posterum reservamus Lectum et Latum anno quo Supra Die Mercurii XXVIII Decembris Partibus ea ferri potentis praesentibus ut in actis.

[D N4] Decretum Solvendae Decimae Ad Ecclesiam Zuravicensem De Praedio Curiae Bolestraszcensis Anni 1511 ex Libro 3 Metricae Premisliensis folium 164.

Honorabilis Leonardi in Zuravica Plebani et Generosae Hedvigis Chorążycowa de Bolestraszycze Christi Nomine invocato et Ipsum Solum Deum prae oculis habens, in Tribunali sedens per hanc nostram sententiam definitivam quam de Dominorum Iuris peritorum consilio et assensu fecimus in his Scriptis. In causa et causis Privilegiatis Decimarum Honorabilem Dominum Leonardum Plebanum in Zuravica et suam Ecclesiam ex una et inter Generosam Dominam Hedvigim

kościola nie może zgodnie z prawem zawrzeć takiej umowy z osobą świecką bez pozwolenia biskupiego, ponieważ żaden proboszcz nie powinien przekazywać w dzierżawę jakiemuś świeckiemu dziesięciny swojego kościoła, ani nie zawierać żadnej umowy w jej sprawie nie uzyskawszy wpieryw pozwolenia biskupa. Zatem wymieniony Adam niesłusznie odmówił dziesięciny na podstawie tej umowy i nie powinien był tego robić wcześniej i w przyszłości, a od tej umowy nieprawnie zawartej jest uwolniony i przestaje ona obowiązywać. Sam Adam z powodu zatrzymania tej dziesięciny jest uznany z winnego i nakazujemy mu wypłacenie zaległości księdzu proboszczowi Leonardowi wraz z kosztami sporu, a proboszcz określi wysokość tej dziesięciny składając przysięgę. Określenie wysokości wydatków zastrzegamy dla siebie na przyszłość. Rozprawa została przeprowadzona i wyrok wydany w roku podanym powyżej, w środę, 24 grudnia. W obecności stron starających się o wydanie wyroku.

[D N4] Wyrok dotyczący płacenia dziesięciny kościołowi w Żurawicy z folwarku dworskiego w Bolestraszcach w roku 1511, z księgi trzeciej Metryki Przemyskiej, strona 164.

Czczigodny Leonard, proboszcz z Żurawicy oraz szlachetnie urodzona Jadwiga chorążycowa z Bolestraszc. Wezwawszy imienia Chrystusa i samego Boga mając przed oczami, zasiadając na trybunale, wydajemy niniejszym pismem, po konsultacji i za zgodą osób biegłych w prawie, wyrok ostateczny w sprawie dotyczącej zapisanych dziesięcin pomiędzy czczigodnym księdzem Leonardem, proboszczem w Żurawicy i jego kościołem z jednej strony, a szlachetnie urodzoną

Tenutricem de Bolestraszyce partibus ex altera coram nobis veniens motta et suscitata occasione Decimae Praedialis universi grani frumentorum post agros et araturas Praedii Villae Bolestraszyce tenutae dictae Hedvigis Chorążycowa spectantis et pertinentis ad Ecclesiam praefatam Tituli Beati Mathaei Apostoli et Evangelistae ratione curae Pastoralis provenientis et Ipsius Decimae spoliationem occupationem infractionem fructuum usurpationem, a Tribus annis per praedictam Hedwigim Chorążycowa factis et contra legem Divinam patratis cum Laicis Persona nunquam sit capax Decimarum. Ex his quae in hujusmodi causa vidimus, cognovimus et audivimus, dicimus, decernimus, pronunciamus, declaramus, sentiamus, definimus Praefatum Honorabilem Leonardum Plebanum in Zurawica a tempore suae institutionis, et Canonice installationis ad ipsam Ecclesiam in Zurawica, ab annis in articulis deducetis et probatis et suos successores in pacifica quiete et legitima possessione Decimae Praediales in Bolestraszyce, Tenentiumque et pertinentiarum eius vel a sexaginta vel ultra annis prout satis Iuridice per acta antecessorum nostrorum et Testes Idoneos probantur existentes et deducuntur. Novissime tamen de Anno Domini 1508 Generosa praefata Domina Hedvigis de Bolestraszyce Tenutrix Ipsum Dominum Leonardum et suam Ecclesiam in Zurawica praedicta Decima manipulari praediali in Bolestraszyce spoliavit contraque Deum et iustitiam temere de facto destituit eandemque decimam usibus suis appropriavit. Et quia cum Jure suadente cautum sit quod ante omnia spoliatus in re spoliata restituens sit ea propter ipsum Dominum Leonardum suamque Ecclesiam

Jadwigą, dożywotnią posiadaczką Bolestraszyce z drugiej. Stawiła się ona przed nami mocno poruszona z powodu dziesięciny folwarcznej z każdego zboża z pól uprawnych folwarku wioski Bolestraszyce posiadanej przez wymienioną Jadwigę chorążycową, która to dziesięcina należy się wymienionemu kościołowi pod wezwaniem świętego Mateusza Apostoła i Ewangelisty z racji opieki duszpasterskiej. Ta dziesięcina od trzech lat jest zatrzymywana, zajmowana i użytkowana przez wymienioną Jadwigę chorążycową wbrew prawu boskiemu ponieważ jako osoba świecka nie jest uprawniona do dziesięciny. Na podstawie tego, co zobaczyliśmy, usłyszeliśmy i rozpoznaliśmy w tej sprawie, niniejszym oznajmiamy, rozstrzygamy, orzekamy, ogłaszamy i postanawiamy, że wymieniony czcigodny Leonard, proboszcz w Żurawicy, od czasu przydzielenia tej funkcji i kanonicznego wprowadzenia, a także jego następcy mają w posiadaniu nienaruszonym i zgodnym z prawem dziesięciny z pól folwarku Bolestraszyce i pól poddanych od sześćdziesięciu lub więcej lat, co zostało wystarczająco potwierdzone i wykazane aktem naszych poprzedników i na podstawie odpowiednich świadków. W ostatnim czasie jednak, poczynawszy od roku 1508, szlachetnie urodzona Jadwiga, dożywotnia posiadaczka Bolestraszyce, pozbawiła wspomnianego księdza Leonarda i jego kościół wymienionej dziesięciny snopowej z folwarku w Bolestraszycach zagarniając ją zuchwale wbrew Bogu i sprawiedliwości i wykorzystując ją do własnego użytku. Skoro zatem, jak doradza prawo, należy zapewnić aby to, co zostało zagarnięte zostało zwrócone, należy oddać księdzu Leonardowi i jego kościołowi

[196]

in Zurawica de fructibusque et Decimis, omnis grani et spoliū rapti et percepti, dictum Hedvigim Chorążycowa condemnandum fore et esse et condemnamus iustitia Sancta et hac nostra sententia definitiva mediante. Ita tamen quod praefatus Leonardus Plebanus in Zurawica suis hujusmodi decimis raptis per praefatam Hedvigem Tenutricem in Bolestraszyce ab annis supra scriptis spoliatis rerum valorem earum decimarum Iuramento corporali per Ipsum ad Sancti Evangelii scripturas praestito taxet aestimet declaret. Quibus sic factis et praestitis praefatam Generosam Dominam Hedvigim Chorążycowa tam in principiali quam in litis expensis ob hanc causam coram nobis factam et expositam condemnamus quarum taxam in post nobis reservamus et in super nostram executionis sententiae in nostro monitorio cum praefatam Dominam Hedvigim decreto contentam ad effectum deducimus, roboramus, in suo robore conservamus, Ipsam Generosam Hedvigim Chorążycowa excommunicamus et denuntiamus publice in facie Ecclesiae promissorum occasione fore et esse in gravioribus processibus obstantem quibusvis Ipsius Hedvigis frivolis repudiis et applicationibus et nihilominus Nobilibus Nicolao et Ioanni Świętopelkowie filiis praefatae Hedvigis Chorążycowa Haeredibus de villa Bolestraszyce cum ipso Leonardo Plebano in Zurawica et sua Ecclesia occasione praefatae Decimae manipularis Praediali in villa Bolestraszyce autem reservando prout praesentibus reservamus anno Domini 1511 die vero Veneris vicesima octava mensis Martii Lecta, lata et promulgata est haec sententia definitiva per Dominum Vicarium in Spiritualibus et

[196]

w Żurawicy zatrzymane i zagarnięte dziesięciny od każdego zboża, a wymieniona Jadwiga chorążycowa zostaje uznana za winną na mocy świętej sprawiedliwości i tego naszego wyroku rozstrzygającego. Natomiast wymieniony Leonard, proboszcz w Żurawicy, którego dziesięciny zostały zagarnięte przez wymienioną Jadwigę, posiadaczkę Bolestraszyce, w latach podanych powyżej, określi wartość tej dziesięciny składając osobistą przysięgę na księgę Świętej Ewangelii. Po tym, gdy to nastąpi, zobowiązujemy wymienioną szlachetnie urodzoną Jadwigę chorążycową do zapłaty tej sumy, jak też kosztów procesu prowadzonego przez nas, określenie ich wysokości zastrzegamy sobie na później i zostaną podane wraz z naszym wyrokiem wykonawczym w zawiadomieniu dla wymienionej pani Jadwigi. Wyrok ten przekazujemy do wykonania, zatwierdzamy i potwierdzamy. W przypadku gdyby szlachetnie urodzona Jadwiga chorążycowa, przeszkadzała w wykonaniu wyroku jakimikolwiek swoimi nieuzasadnionymi odwołaniami i podaniami, ekskomunikujemy ją i uznamy publicznie za winną z powodu niewypelnienia umowy. Ponadto dla szlachetnie urodzonych Mikołaja i Jana Świętopelków, synów wymienionej Jadwigi chorążycowej, właścicieli dziedzicznych wsi Bolestraszyce zastrzegamy niniejszym prawo układania się z wymienionym Leonardem, proboszczem w Żurawicy i jego kościołem w sprawie wymienionej dziesięciny snopowej z folwarku wsi Bolestraszyce. W roku Pańskim 1511, w piątek, 28 marca. Ten wyrok rozstrzygający został odczytany, wydany i ogłoszony przez księdza wikariusza od spraw duchowych i oficjała generalnego

Officialem Premisliensem Generalem in contumaciam partis citatae et non comparendo Praesentibus ut in actis.

Ex libro Metricae Premisliensi 1537

[E N5] Stanislaus Orzechowski in Zurawica et Nicolaus Swienthopelk occasione Decimae Villae Bolestraszyce Die vigesima quarta Septembris

Coram Reverendo Domino Petro Starzechowski Cantore, Vicario in Spiritualibus et Officiali Generali Premisliensi et actis praesentibus constitutus personaliter Generosus Dominus Nicolaus Swienthopelk in Bolestraszyce districtus Premisliensis Haeres Principalis principaliter pro se ipso matura intra se deliberatione praehabita indemnitati suae prospiciens sumptusque inanes et impensus evitans in causa quam illi Venerabilis Dominus Stanislaus Orzechowski Canonicus Premisliensis et in Zurawica Parochialis Ecclesiae Rector occasione manipularis Decimae post araturas agrorum Praedii villae praefatae Bolestraszyce excrescentes praefatam suam in Zurawica Ecclesiam ad se ab antiquo spectantis et concernentis per Ipsum Dominum Nicolaum Swienthopelk per annos aliquot raptae et retentae ac dari contraveniens, coram Domino Loci Ordinario, mone-re et intentare debuerat, sponte et libere palam ac per expressum sic ut profertur sumptus litium evitari praefatam decimam manipulem omnis grani et seminis post araturas agrorum Praedii in Bolestraszyce annis singulis excrescentes praefato Domino Stanislao Orzechowski Plebano in Zurawica, et suis successoribus

przemyskiego, przy braku stawiennictwa pozwanej strony i jej nieobecności. W obecności podanych w aktach.

Z księgi Metryki Przemyskiej 1537

[E N5] Stanisław Orzechowski z Żurawicy i Mikołaj Świętopelk z powodu dziesięciny z wioski Bolestraszyce, dnia 24 września.

Przed czcigodnym księdzem Piotrem Starzechowskim, kantorem, wikariuszem od spraw duchowych i oficjałem generalnym przemyskim oraz niniejszymi Aktami stawil się osobiście szlachetnie urodzony Mikołaj Świętopelk z Bolestraszyce w okręgu przemyskim, główny właściciel, który po głębokim namyśle pragnie uniknąć kar oraz niepotrzebnych wydatków w sprawie skierowanej do księdza biskupa ordynariusza miejsca przez czcigodnego księdza Stanisława Orzechowskiego, kanonika przemyskiego i proboszcza kościoła parafialnego w Żurawicy, a dotyczącą dziesięciny snopowej od zbóż rosnących na polach ornych folwarku wioski Bolestraszyce, która od najdawniejszych czasów należy do wymieniowego kościoła w Żurawicy, jednak od kilku lat wymieniony Mikołaj Świętopelk ją zatrzymuje i nie chce oddawać. Obecnie jednak, aby uniknąć prawdopodobnych kosztów procesu, dobrowolnie i publicznie zobowiązał się do tego, że on sam oraz jego następcy, prawowici właściciele wioski Bolestraszyce, będą oddawać i przekazywać wymienioną dziesięcinę snopową z każdego zboża rosnącego co roku na polach ornych folwarku w Bolestraszycach wymienionemu księdzu Stanisławowi Orzechowskiemu, proboszczowi w Żurawicy oraz jego następcom,

[197]

pro tempore existentibus dare, extradere, integre sine gravis contradictione se et suos successores inductos villae Bolestraszyce legitimos sub poenis et censuris ecclesiasticis ad usque interdicti Ecclesiastici contra se et suos successores inclusive prolationem per quemcumque Iudicem Ecclesiasticum ferendis et promulgandis submitit et obligavit, submittitque et obligat actus nota praesenta, renuntiando omnibus et sine exceptione singulis tamen juris quam facti exceptionibus aliis cautelis et diffugiis iam inveniuntur et excogitantur seu deinceps inveniuntur et quolibet excogitans, quae iisdem Decimam Manipularem ad praefatum dominum Stanislaum Orzechowski et suos successores ex praedio villae praefatae Bolestraszyce spectantem, idem Dominus Stanislaus Orzechowski quam diu ipsam Ecclesiam in Zurawica obtinuerit et illius possessor extiterit, praefato Domino Nicolao Swienthopelk dumtaxat marcas quinque pecuniarum monetae et numeri Polonicae annis singulis ab anno proximo venturo 1538 incipiens vendidit quas quinque marcas Pecuniarum, praedicta decima praefatus Dominus Nicolaus Swienthopelk praefato Domino Stanislao Orzechowski aut Ipsius Procuratori ad hoc sufficiens mandatum habenti annis singulis Pro Festo Nativitatis Domini anno futuro 1538 incipiendo se sub poenis et censuris ecclesiasticis submitit et obligat solve-re. Hoc tamen praesupposito et attento, quod postquam praefatus Dominus Stanislaus Orzechowski Ecclesiae praefatae in Zurawica Rector et possessor esse desierit aliusque Praesbyter seu quicumque successor per Ipsius Domini Stanislai Orzechowski cessum vel decessum

[197]

zajmującym to stanowisko w danym czasie, pod groźbą kar kościelnych do ekskomuniki włącznie, które mogą być nałożone przez dowolnego sędziego kościelnego na niego samego lub jego następców.

Wyrzeka się wszystkich i każdego z osobna zastrzeżeń, zarówno prawnych jak i rzeczowych, innych klauzul oraz wybiegów prawnych dotychczas przedstawionych lub wymyślonych w przyszłości, dotyczących tej dziesięciny snopowej z folwarku wioski Bolestraszyce należącej się wymienionemu księdzu Stanisławowi Orzechowskiemu oraz jego następcom. Natomiast ksiądz Stanisław Orzechowski, tak długo jak będzie proboszczem w Żurawicy, sprzeda tę dziesięcinę wymienionemu Mikołajowi Świętopelkowi za kwotę pięciu grzywnien w polskiej monecie za każdy rok poczynając od najbliższego roku 1538. Wymieniony Mikołaj Świętopelk pod groźbą kar kościelnych zobowiązuje się przekazywać i wypłacać te pięć grzywnien za wspomnianą dziesięcinę wymienionemu księdzu Stanisławowi Orzechowskiemu albo jego pełnomocnikowi, który będzie miał do tego upoważnienie, każdego roku na Święta Bożego Narodzenia poczynając od przyszłego roku 1538. Jednocześnie zastrze-ga się, że po tym jak wymieniony ksiądz Stanisław Orzechowski, przestanie być proboszczem w Żurawicy i nastanie inny ksiądz po rezygnacji lub śmierci księdza Stanisława Orzechowskiego, to wymieniony Mikołaj Świętopelk i jego następcy będą zobowiązani pod wymienionymi karami kościelnymi do powstrzymania się od samowolnego narzucania proboszczowi, zajmującemu w danym czasie to stanowisko, sposobu rozliczania dzie-

successerit, Ex tunc praefatus Dominus Nicolaus Swienthopelk et ejus successores non debebunt se sub dictis poenis et censuris ecclesiasticis in dispositionem seu decimationem decimae praefatae Plebano pro tempore existenti irrequisito quovis modo in genere seu introumittere, sed Ipsam Decimam Plebano cuiilibet pro tempore existenti plene et integre decimans tollens percipiens in horreum suum, conducens ac in suos usus conplacitos convertens. Plenam et liberam potestatem temporibus perpetuis dare tenebitur suique successore tenebuntur et erunt adstricti Praesentibus Honorabilibus viris Clemente in Dubiecko et Thoma in Babica Ecclesiarum Parochialium Rectoribus.

[N6 F] In eodem libro 7
Obligatio Nicolai Bolestraszycki Domino Stanlao Orzechowski Canonico Die 21 Presentibus ut supra 1536

Ad acta praesentia constitutus personaliter Generosus Dominus Nicolaus Swienthopel villae Bolestraszyce Haeres nec compulsus neque coactus sed palam et per expressum fassus et recognovit quia certi, veri, justi liquidi, debiti tenentur venerabili Domino Stanislao Orzechowski Canonico Premisliensis et in Zurawica Plebano decimis manipularibus omnis grani et seminis post araturas praedii villae suae Bolestraszyce existentibus ac praefatum Dominum Stanislaum Orzechowski canonicum in Zurawica Plebanum spectantibus et provenientibus annis duobus id est millesimo quingentesimo trigesimo sexto et sequenti 1537 per Ipsum violenter occupantur et prehenduntur

sięciny, ale będą danemu ówczesnemu proboszczowi oddawać dziesięcinę w całości do jego spichlerza i będzie mógł ją wykorzystywać do swojego dowolnego użytku, a on i jego następcy zobowiązują się po wieczne czasy do przekazania całkowitej i nieograniczonej własności tej dziesięciny. W obecności czcigodnych księży Klemensa, proboszcza z Dubiecka i Tomasza, proboszcza z Babicy.

[N6 F] W tej samej księdze siódmej Zobowiązanie Mikołaja Bolestraszyckiego wobec księdza kanonika Stanisława Orzechowskiego z dnia 21 [brak miesiąca] roku 1536 [data właściwa 1538], w obecności wymienionych
Wobec Akt stanął osobiście dobrowolnie i bez przymusu szlachetnie urodzony Mikołaj Świętopelk, właściciel wsi Bolestraszyce, publicznie przyznając i potwierdzając, że dziesięciny snopowe od każdego zboża rosnącego na polach ornych folwarku jego wioski Bolestraszyce należą się słusznie, sprawiedliwie, niepodważalnie i zgodnie z prawem księdzu Stanisławowi Orzechowskiemu, kanonikowi przemyskiemu i proboszczowi w Żurawicy. Od dwóch lat to znaczy w roku tysiąc pięćset trzydziestym szóstym i następnym 1537 dziesięciny te należne księdzu Stanisławowi Orzechowskiemu zostały przez Mikołaja Świętopelka przemocą zagarnięte i zatrzymane.

[198]

usurpantur Decem Marcas Pecuniarum monetae et numeri Polonicas, quas praefato Domino Stanislao Orzechowski sive ejus legitimo Procuratori, ad hoc sufficiens mandatum habenti pro Festo Natalis Domini nunc proxime venturo sub poenis et censuris Ecclesiasticis in defectu solutionis contra se per Dominum Officalem Premisliensem sive alium Judicem Ecclesiasticum quemcumque ferentis, et promulgandis realiter et cum effectu integre solvere et dare submitit et obligavit, submittit et obligat actus nota praesenta. Remittentibus omnibus et singulis tam juris quam facti exceptionibus, aliis cautelis et diffugiis excogitantur et in futurum excogitandis. Et ibi per honorabilem Dominum Nicolaum vicedecanum Premisliensem de mandato Domini Officialis ut suae praesertae obligationi, pro tempore praescripto pareret et satisfaceret cum effectu est monitus, qui recognovit se eum monuisse ad acta praesentibus quibus supra.

Ex libro 10 Metricae Premisliensis

[G N7] Decretum supra Decimam Praedialem de Bolestraszyce ad Ecclesiam in Zurawica anno 1517

Die Veneris quarta Aprilis Audientia tanta fuit per Dominum Vicarium in Spiritualibus et Officalem Premisliensem Praesentibus Honorabilibus Nobilibus Nicolao Vice Decano Mathia et Joanne Vicariis, Nicolao Gagatek, Petro Gomoleński, Petro Albo de arce Premisliensi, Stanislao Czupka et aliis Nobilibus, Hedvigis Chorążycowa tenutrix Bonorum Bolestraszyce citato Honorabili Joanne Molenda Plebano in Zurawica, petit se absolvi a sententiis excommunicationis

[198]

Niniejszym zobowiązał się oraz zobowiązuje się w całości i rzeczywiście wypłacić na nadchodzące Święta Bożego Narodzenia dziesięć grzywien w monecie polskiej wymienionemu księdzu Stanisławowi Orzechowskiemu lub jego uprawnionemu pełnomocnikowi, a przypadku niewypłacenia będzie podlegał karom kościelnym nałożonym na niego przez księdza oficjała przemyskiego lub innego sędziego kościelnego. Wyrzeka się wszystkich i każdego z osobna zastrzeżeń, zarówno prawnych jak i rzeczowych, innych klauzul oraz wybiegów dotychczas przedstawionych lub wymyślonych w przyszłości. Przy tej okazji został on napomniany wobec Akt przez wielebnego księdza Mikołaja, wicedziekana przemyskiego, działającego z upoważnienia księdza oficjała, aby postępował zgodnie ze swoim poprzednim zobowiązaniem i wypełnił je w wyznaczonym czasie. W obecności wymienionych podanych powyżej.

Z księgi 10 Metryki Przemyskiej

[G N7] Postanowienie w sprawie dziesięciny od folwarku w Bolestraszycach na rzecz kościoła w Żurawicy w roku 1517

W piątek, czwartego kwietnia, miała miejsce rozprawa przeprowadzona przez księdza wikariusza od spraw duchowych i oficjała przemyskiego w obecności czcigodnych i szlachetnie urodzonych panów: Mikołaja, wicedziekana, wikarych Macieja i Jana, Mikołaja Gagatek, Piotra Gomoleńskiego, Piotra Białego z zamku przemyskiego, Stanisława Czupka i innych dostojnych osób. Jadwiga chorążycowa, posiadaczka dóbr Bolestraszyce pozwala czcigodnego Jana Molendę, pro-

quibus ad instantiam praefati Honorabilis Joannis ob raptum Decimae manipularis ad Ecclesiam suam Parochialem in Zurawica pertinentis legitime post araturas ipsius in Bolestraszyce. Praemissa monitione legitima fuit innodata in praesentia Honorabilis Nicolai vice Decani Procuratoris ex adverso sontis dicentis et allegantis eam nec debere absolvi, donec raptas decimas praefato Domino Joanni tamquam Ecclesiae praefatae legitimo Rectori extraderet aut rerum valorem juxta continentiam monitorii persolveret. Et Dominus auditis partium allegationibus decrevit sibi Hedvigi decimam manipularem pro duobus annis per Ipsam Hedvigim, raptam et spoliatam sibi Joanni in primis extradere aut valorem Ipsius persolvere, cui quidem Decreto Ipsa Hedvigis parendo obtulit, se extradere decimas, aut solvere verum valorem infra hinc ad Festum Pentecostes proxime venturum inclusive et propter majorem certitudinem praemissorum Nobilem Petrum Fragięski infideiusorem pro solutione dictarum decimarum posuit, qui Petrus praedictus principalem per solutionem se eandem sive extraditionem personaliter ad acta comparens posuit et obligavit se decimam praestitam infra tempus supradictum extradere aut valorem verum solvere, sub censuris Ecclesiasticis omnibus et interdicti inclusive nec evadens Ipsum Ioannem per praemissis appellationibus, exemptionibus nec aliquibus Iuris aut facti remediis, qui Petrus incontinenti per Honorabilem Nicolaum Vicedecanum est monitus et per eum est realiter facta.

boszcza z Żurawicy i ąądała uwolnienia siebie od kary ekskomuniki, nałożonej na prośbę wymienionego czcigodnego Jana z powodu zatrzymania dziesięciny snopowej z jej pól w Bolestraszycach, która prawnie należy się kościołowi parafialnemu w Żurawicy. Wymieniona Jadwiga została prawnie zobowiązana do tego w obecności czcigodnego Mikołaja, wicedziekana i pełnomocnika, który wypowiedział się przeciwko winowajczyni i uznał, że nie powinna być uwolniona od kary, dopóki nie wyda zatrzymanych dziesięcin lub nie zapłaci ich określonej w upomnieniu wartości wymienionemu księdzu Janowi i jego kościołowi.

Ksiądz oficjal po wysłuchaniu wyjaśnień stron zdecydował, żeby Jadwiga przede wszystkim wydała Janowi zatrzymaną i zagarniętą przez siebie od dwóch lat dziesięcinę snopową lub wypłaciła jej równowartość. Wymieniona Jadwiga zobowiązała się do tego, że wypełni to postanowienie i wyda dziesięciny lub wypłaci ich prawdziwą równowartość najpóźniej do najbliższego święta Zesłania Duch Świętego. Dla pełniejszego zabezpieczenia wymienionych zobowiązań, podała jako poręczyciela szlachetnie urodzonego Piotra Fragięskiego. Piotr ten stając osobiście przed aktami przekazał zadatek na wypłatę i zobowiązał się, że przekaze wymienioną dziesięcinę lub jej pełną równowartość w wymienionym powyżej czasie pod groźbą wszystkich kar kościelnych do ekskomuniki włącznie. Nie będzie też odwlekał świadczenia na rzecz wymienionego Jana wspomnianymi odwołaniami, wyjątkami lub jakimikolwiek sposobami prawnymi lub rzeczowymi, o czym od razu napomniął Piotra czcigodny Mikołaj wicedziekan i dokonał tego faktycznie.

Ex libro 12 Metricae Ecclesiae Premi-
sliensis anno 1548

[199] [H N8]

Decretum Decimae De Bolestraszyce
ad Ecclesiam Zuravicensem, ex Decre-
to per sententiam Definitivam
Die Veneris VII Decembris

Iuris decimandi in causa Magister Sera-
phin venerabilis Domini Stanislai Orze-
chowski Canonici Premisliensis et Zu-
rawica Plebani Procurator reproducta
citatione Dominorum Iudicum debite
exsequente contumacia Nobilis Do-
minae Margarethae Bolestraszycka ex
adverso principalis accusavit Ipsamque
contumacem reputari et in eius contu-
macia, sententiam definitivam Ipsorum
Dominorum Iudicum debitae executioni
demandari et expenses in lite factas ta-
xari literasque de suis necessarias in Iura
solita et consueta decerni et dari, man-
dari per Ipsos Dominos Iudices puncta
et debita cum instantia postulavit. Et
Domini Iudices in contumaciam pra-
edictae Dominae Margarethae Bolestra-
szycka diutius et ultra horam audientiae
solitam expectantes. Sententiam deffini-
tivam per eos lattam debitae executioni
demandaverunt et expensas in litte factas
moderatione praevia ad octo florenorum
pecuniam monetae et numeri Polonicam
taxaverunt literas desuper necessa-
rias sub Titulis et Singulis suis in forma
solita et consueta damnata donaverunt
Praesentibus Discretis Viris Joanne de
Falsztyn, Jacobo Grabiecki de Goza et
Mathia de Strzczow Organista Craco-
viensi et Premisliensi respective Dioeces-
sanis Clericis.

Z księgi 12 Metryki Kościoła Przemyskiego z roku 1548.

[199] [H N8]

Wyrok w sprawie dziesięciny z Bolestra-
szyc dla kościoła w Żurawicy, z posta-
nowienia na podstawie wyroku ostatecz-
nego
W piątek 7 grudnia

W sprawie prawa do dziesięciny, uczo-
ny Serafin, pełnomocnik czcigodnego
księdza Stanisława Orzechowskiego,
kanonika przemyskiego i proboszcza
w Żurawicy, po przedstawieniu wezwa-
nia sędziów słusznie napominającego
nieposłuszeństwo szlachetnie urodzo-
nej Małgorzaty Bolestraszyckiej, dru-
giej strony w postępowaniu, oskarżył
ją o nieposłuszeństwo i wobec jej po-
stawy, domagał się stanowczo właści-
wego wykonania wyroku ostatecznego
wydanego przez tych sędziów jak też
oszacowania wydatków poniesionych
w sporze oraz wydania przez sędziów
koniecznego pisma, zgodnie z tym, co
jest przyjęte w prawie.

Sędziowie oczekiwali długo i ponad czas
rozprawy na stawienie się wymienionej
Małgorzaty Bolestraszyckiej. Przekazali
wydany przez siebie wyrok ostateczny
do skutecznego wykonania, określili na
podstawie uprzedniego wyroku, wydatki
w procesie na kwotę ośmiu florenów
w polskiej monecie oraz wydali koniecz-
ne pismo w formie określonej przez
prawo.

Obecni byli roztropni mężowie: Jan
z Falsztyna, Jakub Grabiecki de Goza,
Maciej z Strzczowa Organista, księ-
ża odpowiednio z diecezji krakowskiej
i przemyskiej.

Ex eodem libro 12 anno 1543

[I N9] Obligatio Generosae Margarethae Bolestraszycka Haeredis eiusdem Villae

Mensis Junii in mei Notarii Publici infra scripti ad hoc per Dominum Judicem Commissarium infra scriptum specialiter missi et deputati Testiumque infra scriptorum ad hoc specialiter vocatorum et rogatorum praesentia constituta personaliter Generosa Domina Margaretha Bolestraszycka, villae Bolestraszyce possessor liberans se a sententia excommunicationis majoris et interdicti qua ad instantiam Venerabilis Domini Stanislai Orzechowski Canonici Premisliensis et in Zurawica Ecclesiae Parochialis Rector per sententiam deffinitivam, per venerabilem Albertum a Pilzno, Decretorum Doctorem Canonicum Premisliensem, Judicemque Commissarium, a sede Metropolitana Gnesnensi inter partes praedictas datum et deputatum, latam et pronuntiatam ob non paritionem rei iudicatae alias non extraditionem Decimae manipularis duorum annorum transactorum, post araturas agrorum Praedialium dictae villae Bolestraszyce excrescentes ad dictum Dominum Stanislaum Orzechowski suamque Ecclesiam praedictam in Zurawica ex antiquo spectantis et pertinentis fuerat innodata palam et per expressum fassa est et recognovit quia coacta Jure praedictam Decimam manipulare post araturas

[200]

agrorum Praedialium dictae villae Bolestraszyce annis singulis excrescentem anno praesenti incipiente tamdiu, quamdiu dictae villae Bolestraszyce Possessor extiterit, pueros tamen suos dictae villae suae Bolestraszyce Haeredes ad hoc

Z tej samej księgi z roku 1543

[I N9] Zobowiązanie szlachetnie urodzonej Małgorzaty Bolestraszyckiej posiadaczki tej wioski

W roku 1548 lub 1544, w dniu jedenastego czerwca przede mną notariuszem publicznym, specjalnie do tego powołanym przez niżej podpisanego sędziego komisarza oraz przed niżej podpisanymi świadkami, specjalnie do tego powołanymi, stawia się osobiście szlachetnie urodzona Małgorzata Bolestraszycka, właścicielka wsi Bolestraszyce w celu uwolnienia się od wyroku ekskomuniki i interdyktu, który został nałożony na wniosek czcigodnego księdza Stanisława Orzechowskiego, kanonika przemyskiego i proboszcza parafii Żurawica. Ten wyrok końcowy został wydany i ogłoszony przez czcigodnego księdza Wojciecha z Pilzna, doktora prawa kanonicznego, kanonika przemyskiego i sędziego komisarza wyznaczonego do rozstrzygnięcia sprawy między wymienionymi stronami przez stolicę metropolitalną w Gnieźnie z powodu nieposłuszeństwa strony w sprawie nieoddawania dziesięciny snopowej za dwa poprzednie lata z pól folwarcznych wymienionej wioski Bolestraszyce, do której od zamierchłych czasów miał prawo wymieniony ksiądz Stanisław Orzechowski i jego kościół w Żurawicy. Pozwana publicznie uznała swoje zobowiązanie i jasno oznajmiła, że na podstawie prawa

[200]

będzie przekazywać wymienionemu księdzu Stanisławowi Orzechowskiemu, proboszczowi w Żurawicy, wymienioną dziesięcinę snopową z wspomnianej wsi Bolestraszyce każdego roku dopóki będzie właścicielką wymienionej wsi, ale jej

non obligantes praefato Domino Stanislao Orzechowski in Zurawica Plebano dare et extradere et eandem Decimam anno quolibet ante conductionem Frumentorum ex campis Ipsi Domino Stanislao Orzechowski seu altericuiunque servitori suo seu factori ad hoc per eum deputato libere permittere decimare, sub re incidente in eadem majoris excommunicationis sententiam et interdicti, ipso facto se submisit, inscripsit et obligavit et in super ratione Duorum Decimarum annorum Duorum praeteritorum per eam retentam Ipsa Domina Margareta Bolestraszycka Equum iuvenem alias Zrebica et equam bonam alias klacze Pro Festo S. Petri et Pauli Apostolorum proxime venturo ac alium equum iuvenem alias zrebca pro Festo Paschae ex tunc proxime celebranti dicto Domino Stanislao Orzechowski dare et extradere, sub re incidente majoris excommunicationis sententiam et interdicti se submisit inscripsit et obligavit. Quo facto Venerabilis Dominus Adalbertus a Pilzno Decretorum Doctor Iudex Commissarius memoratus praesentem obligationem postque ego nomen infrascriptum Haec omnia praemissa sicut praemissum est gesta, dicta et habita retuli ad acta causae hujusmodi actuamus ingrossamus et inscribemus mandavit et declaravit acta ferunt praemissa in Domo Honestae Dominae Dorotheae Borzykowa Civis Premisliensis. Praesentibus nunc venerabili Domino ac Nobilibus viris Adalberto de Lesko, vicario Ecclesiae Premisliensis, Marco Wysocki, Jacobo Trzeska Et Generoso Domino Nicolao Orzechowski Notario Terrae Premisliensis, Et Stanislao de Krzywca ac me Jacobo Leopoliensi Consistorii Premisliensis actore ac actus praesentis Scriba per Dominum Iudicem Commissarium memoratum ad hoc ut praemissum est, specialiter misso et deputato.

synowie, przyszlí wlásciciele wymienionej wsi, nie będą do tego zobowiązani. Wymieniona zobowiązała się do tego, że wymieniona dziesięcina będzie odbierana corocznie i swobodnie wybierana z pól przed zwiezieniem plonów bądź przez samego księdza Stanisława Orzechowskiego lub jakiegokolwiek jego sługę do tego celu wyznaczonego pod sankcją kary ekskomuniki i interdyktu. Z racji natomiast zatrzymania przez siebie dziesięciny za dwa poprzednie lata wymieniona Małgorzata Bolestraszycka zobowiązała się do przekazania wymienionemu księdzu Stanisławowi Orzechowskiemu młodego konia i dobrej klaczy na najbliższą Uroczystość Świętych Apostołów Piotra i Pawła, jak również kolejnego młodego konia na najbliższą Wielkanoc pod sankcją kary ekskomuniki i interdyktu.

Po przeprowadzeniu sprawy, tak jak zostało to opisane, wymieniony czcigodny ksiądz Wojciech z Plizna, doktor prawa kanonicznego i sędzia komisarz zatwierdził niniejsze zobowiązanie i nakazał niżej podpisanemu wpisać i wprowadzić je do akt sprawy.

Wymienione czynności odbywały się w domu Doroty Borzykowej, mieszczki przemyskiej w obecności wymienionego sędziego oraz szlachetnie urodzonych księdza Wojciecha z Leska, wikarego kościoła przemyskiego, Marka Wysockiego i Jakuba Trzeska, a także szlachetnie urodzonego Mikołaja Orzechowskiego, notariusz ziemi przemyskiej, Stanisława z Krzywcy oraz mojej, Jakuba ze Lwowa, sekretarza Konsystorza Przemyskiego i pisarza niniejszego dokumentu, wyznaczonego, jak to zostało już wspomniane, do tego celu przez wymienionego Sędziego Komisarza.

Ex libro 16 Metricae Consistorii Premi-
sliensis [K N10]

Anno 1559 Veneris XVII Novembris
Honorabilis Domini Mathiae Donykowski
Ecclesiae Parochialis in Zurawica Plebani
Magister Valentinus vice praepositus Ec-
clesiae Premisliensis Ipsius Procurator re-
producens litteras monitorii ab audientia
Reverendi Domini Administratoris ema-
nati et debite exsequi petivit iuxta contenta
tamen ad diem hodiernam factam Genero-
sum Dominum Stanislaum Bolestraszycki
villae Bolestraszyce haeredem ad extraden-
dam Decimam manipularem omnis granis
et seminis post agros praediales dictae vil-
lae Bolestraszyce anno praesenti existen-
ti valoris 40 marcarum pecuniarum per
dictum Dominum Stanislaum Bolestra-
szycki retentare et usque huc non extradit
praefato Domino Mathiae Donykowski in
Zurawica iuxta contenta monitorii per Do-
minum Administratorem cogi et compelli,
alias in defectu extractionis eiusdem deci-
mae Ipsum Dominum Stanislaum Bole-
straszycki declarari in praesentia Magnifici
Andreae Kurek dicti Domini

[201]

Stanislai Bolestraszycki Procuratoris qui
ait et intentione littera legitime conte-
stans allegavit dictum Dominum Stani-
slaum Bolestraszycki Principalem Suum
ad dando Decimam praedictam praefato
Domino Mathiae Donykowski Plebano
in Zurawica non debere neque teneri ex
eo quod ipse Mathias Donykowski nulla
litteras Foundationis ab haeredibus villae
Bolestraszyce super dictam decimam de
Bolestraszyce habeat nam ante aliquot
annos Domini et Haeredes seu posses-
sores dictae villae Bolestraszyce hanc
ipsam decimam dabant pro arbitrio et
voluntate sua cui volebat Ecclesiae nam
et Monachis Sanctae Mariae conventus

Z księgi 16 Metryk Konsystorza Przemyskiego [K N10]

W roku 1559 17 listopada w piątek
Uczony Walenty, wiceprepozyt kościoła
przemyskiego, pełnomocnik czcigodnego
księdza Mateusza Dunikowskiego, pro-
boszcza kościoła parafialnego w Żurawicy,
przedstawił pismo z napomnieniem
wydane po rozprawie przeprowadzonej
przez czcigodnego księdza administratora
diecezji i domagał się właściwego wyko-
nania postanowienia oraz przymuszenia
pozwanego przez księdza administratora,
bowiem do dnia dzisiejszego szlachetnie
urodzony Stanisław Bolestraszycki, posia-
dacz wsi Bolestraszyce, zatrzymuje i nie
oddal dziesięciny snopowej z każdego
zboża rosnącego na polach folwarcznych
wymienionej wsi Bolestraszyce wymie-
nionemu księdzu Mateuszowi Dunikow-
skiemu, a której wartość w roku bieżącym
wynosi 40 grzywien. Stanisław Bolestra-
szycki za pośrednictwem swojego peł-
nomocnika Andrzeja Kurka, podważył
zasadność wydawania tej dziesięciny.

[201]

Pełnomocnik zapowiedział złożenie pi-
sma, które podważa to postanowienie
i utrzymywał, że jego przełożony Stani-
sław Bolestraszycki nie jest zobowiązany
do wydawania wspomnianej dziesięciny
wymienionemu księdzu Mateuszowi Du-
nikowskiemu, proboszczowi w Żurawicy,
ponieważ sam ksiądz Mateusz Dunikow-
ski nie posiada żadnego pisma funda-
cyjnego od właścicieli wsi Bolestraszyce
dotyczącego tej dziesięciny. Właściciele
wymienionej wsi Bolestraszyce przed
laty przekazywali bowiem tę dziesięcinę
wybranemu według swojej woli kościo-
łowi, w tym także zakonnikom klasztoru
św. Maryi w Przemyślu albo wypłacali ją

Premisliensis eandem decimam dabant seu eam pecuniis solvebant cum itaque dictus Plebanus in Zurawica nullam certam fundationem super huiusmodi Decimam habet non tenentur eam dicto Zurawicensi Plebano dare neque pro illa respondere. Ex adverso praedictus Procurator praefati Domini Mathiae Donykowski replicans allegavit, quod dictus Dominus Stanislaus Bolestraszycki debet et tenetur Decimam ex villa Bolestraszyce in Zurawica Ecclesiae et ejus Plebano dare et solvere quia Domini et possessores dictae villae Bolestraszyce eam Decimam ad Ecclesiam Zuravicensem ex antiquo semper dabant et solvebant nam et Mater Ipsius Domini Stanislai Bolestraszycki extans Domina villae Bolestraszyce quolibet anno eandem Decimam dabat et integre extradebat Ecclesiae Zuravicensi et Rectori eius et ita ipse Dominus Mathias Donykowski Plebanus in Zurawica et ejus antecessores semper fuerunt in possessione eiusdem decimae de villa Bolestraszyce. Praeterea idem Procurator allegavit quod occasione huiusmodi decimae ab annis aliquot ex causa iam transacta et determinata per Sententiam definitivam per quam Decima praedicta ex villa Bolestraszyce est perpetuo adjudicata Ecclesiae in Zurawica et illius Rectori Ad quam ipse Procurator se refert et propterea petivit super dictum Dominum Stanislaum Bolestraszycki ad extradendam dictam decimam per Dominum Administratorem cogi et compelli, alias ipsum declarari procuratore ipsius Domini Bolestraszycki replicans et allegans Domina olim Parens Ipsius Domini Bolestraszycki etsi dabat eam Decimam ad Ecclesiam in Zurawica, dabat non ratione alicuius obligationis sed loco eleemosinae sed tamen hoc factum eius non potest obligare Dominum Stanislaum Bolestraszycki Haeredem villae Bo-

w formie pieniężnej. Skoro zatem wymieniony proboszcz w Żurawicy nie ma żadnego urzędowego pisma przekazującego te dziesięciny, właściciel wsi nie jest zobowiązany do przekazywania ich temu proboszczowi.

Odpowiadając na te zarzuty, wymieniony przedstawiciel wymienionego księdza Mateusza Dunikowskiego utrzymywał, że wspomniany Stanisław Bolestraszycki jest zobowiązany do przekazywania dziesięciny z wsi Bolestraszyce kościołowi w Żurawicy i jego proboszczowi, ponieważ właściciele wymienionej wsi od dawnych czasów zawsze dawali tę dziesięcinę kościołowi w Żurawicy. Także matka samego Stanisława Bolestraszyckiego, kiedy była właścicielką wsi Bolestraszyce, przekazywała co roku tę dziesięcinę, w całości oddając ją kościołowi w Żurawicy i jego proboszczowi, zatem ksiądz Mateusz Dunikowski, proboszcz w Żurawicy oraz jego poprzednicy byli zawsze w posiadaniu tej dziesięciny z wsi Bolestraszyce. Dodatkowo wspomniany pełnomocnik utrzymywał, że w przedmiocie tej dziesięciny przed kilku laty został wydany wyrok ostateczny, na podstawie którego wymieniona dziesięcina ze wsi Bolestraszyce została na zawsze przyznana kościołowi w Żurawicy i jego proboszczowi. Na podstawie tego wyroku pełnomocnik domagał się od księdza administratora diecezji przymuszenia wymienionego Stanisława Bolestraszyckiego do wydania wymienionej dziesięciny.

W odpowiedzi pełnomocnik pana Bolestraszyckiego utrzymywał, że chociaż świętej pamięci matka pana Bolestraszyckiego oddawała dziesięcinę kościołowi w Żurawicy, ale nie odbywało się to na podstawie jakiegokolwiek zobowiązania, ale jako forma jałmużny. Zatem to jej działanie nie może zobowiązywać do oddawania tej dziesięciny wymienionego Stanisława

lestraszyce ad dandam eam decimam nam illa existente Domina ad vitalitatem non poterat aliquot onus inferre seu imponere villae Bolestraszyce et Haeredi eiusdem dicto Domino Stanislao Filio suo quod dedit ergo illa faciebat in dicta villa Bolestraszyce hoc totum per

[202]

mortem eius extinctum est et propterea ipse Procurator petivit dictum Dominum Stanislaum Bolestraszycki Principalem suum ab impetitione dicti Domini Mathiae Donykowski occasione dictae Decimae per Dominum Administratorem absolvi et liberum pronuciari cum ipse Dominus Plebanus in Żurawica nullas litteras fundationis super dictam decimam habet neque illas ostendit. Quantum vero attinet et Sententiam definitivam occasione huius modi decimae latam Procurator ipsius Domini Stanislai Bolestraszycki protestatus est dicere et excipere contra huiusmodi sententiam loco et tempore opportunum habitis eiusque Sententia copiis.

Et memoratus Dominus Administrator audiens dictarum partium seu Procuratorum earum praepositis et hinc inde allegatis, decrevit quatenus Procurator dicti Domini Mathiae Donykowski Plebani in Żurawica, hinc ad unam quindenam probaret praedictam Decimam de villa Bolestraszyce ad Ecclesiam Parochialem in Żurawica illiusque Rectorem spectare et pertinere. Praesentibus Venerabilis Dominis Alberto Pilznenski canonico Premisliensi, Valentino Czechowski Decretorum Doctoribus Praeposito Przeworscensis, Nicolao Czelasmo Iuris Utriusque Doctorem Ac Honorabilibus viris Stanislao Winiarski in Urszowice et Nicolao Jankowski in Blizne Ecclesiarum Parochialium Rectoribus Testibus circa praemissa et me Jacobo Leopoliensi Causarum et Actus Premiliensis scriba.

Bolestraszyckiego, właściciela wsi Bolestraszyce, bowiem ona, będąc tylko posiadaczką wsi w formie dożywocia, nie mogła nakładać jakichś zobowiązań na wieś Bolestraszyce i jej właściciela, swojego syna Stanisława. To, co czyniła w wymienionej wsi Bolestraszyce, całkowicie

[202]

wygasło wraz z jej śmiercią i dlatego wymieniony pełnomocnik domagał się, aby jego przełożony pan Stanisław Bolestraszycki został uwolniony przez księdza administratora od roszczenia wymienionego księdza Mateusza Dunikowskiego w sprawie wymienionej dziesięciny, skoro sam proboszcz z Żurawicy nie posiada żadnego dokumentu fundacyjnego i go nie przedstawił. Jeśli zaś chodzi o wyrok ostateczny wydany w sprawie tej dziesięciny, pełnomocnik pana Stanisława Bolestraszyckiego ma zamiar złożyć odwołanie od tego wyroku, gdy tylko będzie ku temu stosowna okazja, bo ma odpis tego wyroku.

Wymieniony ksiądz administrator po wysłuchaniu argumentów obu stron w osobie ich pełnomocników, postanowił, żeby pełnomocnik wymienionego księdza Mateusza Dunikowskiego w terminie dwóch tygodni udowodnił, że wymieniona dziesięcina ze wsi Bolestraszyce należy się kościołowi parafialnemu w Żurawicy i jego proboszczowi.

Obecni byli czcigodny ksiądz Wojciech z Pilzna, kanonik przemyski, ksiądz Walenty Czechowski, doktor prawa kanonicznego i proboszcz przeworski oraz ksiądz Mikołaj Czelasmus, doktor obojga praw, a także dostojni księża Stanisław Winiarski, proboszcz w Urszowicach oraz Mikołaj Jankowski, proboszcz w Bliznem, jako świadkowie, a także ja, Jakub z Lwowa, pisarz Akt Przemyskich.

Ex libro 3 Metricae Premisliensis
Anno Domini 1510 Die Mercurii XVI
Mensis Aprilis fol 102

Lecta, lata et in scriptis promulgata est haec sententia interlocutoria per Dominum Vicarium in Spiritualibus et Officialibus Premisliensem Partibus instantibus et non contra dicentibus Praesentibus ut in actis

Honorabilis Leonardi Plebani in Żurawica, ex una et Generosa Hedvigis Chorążycowa de Bolestraszyce Partibus ex Altera in causa occasione raptus Decimae manipularis post praedium in dicta Bolestraszyce interloquendo decernimus praefatum Leonardum debere articulare suam intentionem super huiusmodi raptu et quod in possessione eiusdem decimae ipse Leonardus et Sua Ecclesia pacifica exstitit.

[K N11] De Praedio Natkowicensi Decima et Orzechowcensis Decima
Anno Domini 1602 die Veneris XXII Martii

Coram officio et actis Consistorii Premisliensis constitutus personaliter Honorabilis Andreas Buscensis Ecclesiae Parochialis Żurawicensis Plebanus testes infra scriptos litteris citationis ab auditione Consistorii Premisliensis emanatus ac debite prout at ergo apparebat exsequitur ratione extraditionis Decimarum ex Villa Natkowice et Orzechowce induci et mitti iurare et examinare petivit quod obtinuit et imprimis Nobilis Stanislaus Mianowski de villa Orzechowce factor in eadem villa possessionatus annorum aetatis suae 50 vel ultra communicavit anno praesenti et scit salute necessaria, non excogitatus, non conductus, neque pro testimonio ferenti instinctus non

Z księgi 3 Metryki Przemyskiej
W roku Pańskim 1510, w środę 16 kwietnia, strona 102

Ten wyrok przedstanowczy został wydany i ogłoszony przez księdza wikariusza do spraw duchownych i oficjale przemyskiego w obecności stron nie zgłaszających do niego zastrzeżeń. Obecni byli podani w aktach.

W sprawie czcigodnego księdza Leonarda, proboszcza z Żurawicy z jednej strony i szlachetnie urodzonej Jadwigi chorążycowej z Bolestraszyce z drugiej z powodu zajęcia dziesięciny snopowej z folwarku w wymienionej wsi Bolestraszyce wstępnie orzekamy, że wymieniony ksiądz Leonard winien przedstawić swoje roszczenie wobec tego zajęcia i udowodnić, że była w nienaruszonym posiadaniu księdza Leonarda i jego kościoła.

[K N11] O dziesięcinach z folwarku w Hnatkowicach i Orzechowcach
W roku Pańskim 1602 w piątek 22 marca

Wobec urzędu i akt konsystorza przemyskiego zjawił się osobiście czcigodny ksiądz Andzej Buski, proboszcz kościoła parafialnego w Żurawicy wraz z niżej zapisanymi świadkami i przedstawił pisemny pozew z rozprawy konsystorza przemyskiego domagając się na jego podstawie właściwego zbadania i osądzenia sprawy przekazywania dziesięciny ze wsi Hnatkowice i Orzechowce. Pierwszym świadkiem był szlachetnie urodzony Stanisław Mianowski z wioski Orzechowce, zarządca posiadający majątek w tej wiosce i mający w roku bieżącym ponad 50 lat. Po oświadczeniu, że zna prawdy potrzebne do zbawienia, nie zmyśla, nie jest nakłaniany do składa-

condicavit cum altero teste, quae est illi,
quod falsidicus Testis tribus

[203]

est obnoxius Deo, Iudici et parti et in aliis Generalibus bene expeditus mediante corporali Iuramento testificatus est quia ab annis 30 dum esset factor in villa Natkowice septem annorum apud Nobilem Joannem Rebertowski ejus Villae arendatorem decima manipularis ad Plebanatum villae Zurawica post agros et araturas Curiae Natkowice contiguitate agrorum Trójczyce et Natkowice extradebatur tam per seipsum quam alios famulos Domini sui et aliquando eam Decimam pro usu suo emebat ex villa vero Orzechowce a Generoso olim Domino Valentino Orzechowski Judice Terrae Premosliensis ratione Decimae manipularis solvebatur quolibet anno parata pecunia per decem Marcas Plebano Zurawicensi Tunc temporis proventuum Ecclesiae Zurawicensis Andrea Causidico arendare existente et tantum primus testis deposuit.

Secundus Testis Albertus Bula Inquilinus Villae Zurawicensis habens annos 60 vel ultra non excogitatus scit salute necessaria et communicavit anno praesenti ante omnia habemus prae oculis falsi testis poenam nec informatus nec institutus qualiter debeat testificari nullis praemiis aut promissis a parte inducente adductus et in aliis generalibus bene expeditus non ex aliquo rancore, ira, odio, favore, gratia vel timore sed pure, mere, libere, sincere propter Deum et Sanctam iustitiam sub iuramento deposuit testimonium in haec

nia świadectwa, nie umówił się z innym świadkiem, jest świadomy, że fałszywy świadek ponosi potrójną

[203]

winę: wobec Boga, sądu i pokrzywdzonej strony, a także ma wiedzę na temat sprawy, złożył przysięgę osobistą i zeznał co następuje: od 30 lat jest zarządcą w wiosce Hnatkowice, w tym siedem lat u szlachetnie urodzonego Jana Rebertowskiego, dzierżawcy tej wioski i w tym czasie dziesięcina snopowa z pól dworu w Hnatkowicach, które ciągną się aż do granicy z Trójczycami, była oddawana przez niego lub przez innych poddanych właściciela na rzecz probostwa w Żurawicy lub niekiedy była wykupywana przez niego na własny użytek. Natomiast dziesięcina z wsi Orzechowce, była wyplacana corocznie proboszczowi z Żurawicy, przez świętej pamięci szlachetnie urodzonego Walentego Orzechowskiego, sędziego ziemi przemyskiej, corocznie w formie umówionej sumy dziesięciu grzywien. Obecnie zaś dochody kościoła w Żurawicy są dzierżawione przez Andrzeja Adwokata. Tyle zeznał pierwszy świadek.

Drugim świadkiem był Wojciech Buła, chłop ze wsi Żurawica, który ma ponad sześćdziesiąt lat i oświadczył, że zna prawdy potrzebne do zbawienia oraz kary dla fałszywych świadków, nie był poinstruowany, co ma zeznawać, nie został nakłoniony do zeznań przez stronę pozywającą żadnymi nagrodami lub obietnicami i że, ma wiedzę na temat sprawy. Nie kierując się nienawiścią, złością lub sympatią, ale w sposób rzetelny, szczerzy i wolny od przymusu po złożeniu przysięgi wobec Boga i świętej sprawiedliwości zeznał

verba. Quia ab annis 40 dum maneret in villa Natkowice post agros et araturas Curiae ejusdem villae dabatur decima manipularis ad Plebanatum in Zurawica existente hinc temporis Honorabili Mathiae et arendare proventuum dictae Ecclesiae Zurawicensis Andrea Causidico, qua decima deducebatur in curribus per Mathiam Mazur et Mathiam Lys ejus Andreae arendarz famulos. Praeterea ex villa Orzechowce supra dicto Andreae arendarz mittebatur Decima manipularis per Generosum Dominum Valentinum Orzechowski Judicem Terrestrem Premisliensem et post decessum eius Generosus Dominus Lubomierski solvebat marcas decem pecuniarum pro decima manipulari. Et tantum secundus testis deposuit. Quae testimonia suscepta sunt Praesentibus Consistorii Notariis.

Ex actis Consistorii Premisliensis descriptum et sigillo Reverendi Domini Stanislai Mieszkowski Sacrae Theologiae Doctoris, Canonici, Vicarii que in Spiritualibus et Officialis Generalis Premisliensis communitum et obsignatum

Decretum cum Generoso Domino Hoynacki Possessore Bonorum Kunkowice

[204]

Ratione libere Incisionis ad Ecclesiam Zurawicensem. Anno 1719 Die prima Mercurii Martii

Anno 1719 Die vero Mercurii Prima Mensis Martii

Coram Perillustri ac admodum Reverendo Domino Joanne Stanislao Metlant utriusque Juris Doctore, Prothonotario Apostolico, Canonico et Judiciu Admi-

co następuje: Od czterdziestu lat odkąd mieszka we wsi Hnatkowice dziesięcina snopowa z pól dworskich tej wsi była oddawana na rzecz probostwa w Żurawicy, od czasów zaś czcigodnego księdza Macieja dochody kościoła w Żurawicy są dzierzawione przez Andrzeja Adwokata i dziesięcina ta jest zabierana wozami przez Macieja Mazura i Macieja Lisa służących u tego dzierzawcy. Dziesięcina snopowa z wioski Orzechowce była przekazywana wyżej wymienionemu Andrzejowi przez szlachetnie urodzonego Walentego Orzechowskiego, sędziego ziemi przemyskiej, a po jego śmierci szlachetnie urodzony pan Lubomirski płacił dziesięć grzywien w zamian z dziesięciną snopową. Tyle zeznał drugi świadek, a ich zeznania zostały złożone w obecności pisarzy konsystorskich.

Odpisane z akt konsystorza przemyskiego i opatrzone pieczęcią czcigodnego księdza Stanisława Mieszkowskiego, doktora świętej teologii, wikariusza w sprawach duchownych i oficjala generalnego przemyskiego

Wyrok w sprawie ze szlachetnie urodzonym panem Hoynackim właścicielem dóbr Kuńkowce

[204]

dotyczącej prawa kościoła w Żurawicy do wolnego wyrębu wydany w środę pierwszego marca 1719 roku.

W środę, pierwszego marca 1719 roku przed najznakomitszym i wiele czcigodnym księdzem Janem Stanisławem Metlantem, doktorem obojga praw, protonotariuszem apostolskim, kanonikiem i sędzią surogatem sądu administratora w czasie wakatu biskupstwa przemyskie-

nistratorialis sede vacante Episcopatus Premisliensis Judice Surrogato et in ejus publica causarum audientia comparavit personaliter Admodum Reverendus J. Wargocki Vicarius Ecclesiae Cathedralis Premisliensis uti et tamquam Perillustri Reverendissimi Domini Sigismundi Drohojowski Decani Cathedralis Premisliensis, Husinicensis Zuravicensis Parochi actoris Principalis nunc in termino hodierno ex actis legitime proveniente et in diem hodiernam legitime incidente et candente contumaciam Generosorum Teresiae Matris et Antonii Filii Hoynackich Bonorum Villae Kuńkowice Possessorum Citatorum ex adverso principalium, accusavit et in eorum contumaciam quoniam nihil contra Iura et documenta Ecclesiae Parochialem Zuravicensem concernentia liberam Incisionem Sylvarum Bonorum Villae Kunkowice Ecclesiae actoris promittentes et obloquentes dicit aut excipit Ideo eadem admitti et se suum Perillustrem Parochum Zuravicensem circa eadem conservari, Generosive citatis ne in posterum et deinceps Suum Perillustrem Principalem in pacifica et libera Incisione Sylvarum in Bonis villae Kuńkowice consistentium sub poenis et censuris Ecclesiasticis turbare et molestare audeant et praesumant serio inhiberi ac id quod Juris erit statui decerni et sententiari debita cum instantia postulavit salvo et caetera omnium.

Praesente nobili Joanne Sokołowski Generosorum Teresiae Matris et Antonii Hoynackich Possessorum villae Kunkowice citatorum ex adverso Principalium Plenipotente salvis et caetera protestando et caetera in vim exceptionis contra Iura per Partem Actoream in anteriori audientia producta litteras missivas Pe-

go podczas prowadzonej przez niego rozprawy, stanął osobiście wielce czcigodny ksiądz J. Wargocki, wikary kościoła katedralnego w Przemyślu w zastępstwie za głównego powoda, najznakomitszego i najczcigodniejszego księdza Zygmunta Drohojowskiego, dziekana katedry przemyskiej i proboszcza w Kosienicach i Żurawicy. W terminie prawnie przypadającym na dzień dzisiejszy oskarżył on głównych pozwanych czyli szlachetnie urodzonych Teresę, matkę i Antoniego, syna, Hojnackich, właścicieli dóbr wiojski Kuńkowce o niewykonanie postanowienia sądu. Stwierdził, że wbrew prawu i dokumentom kościoła parafialnego w Żurawicy dotyczącym wolnego wyrębu w lasach dóbr Kuńkowce oni na to się nie zgadzają się i zaprzeczają temu prawu. Z tego powodu domagał się stanowczo wydania wyroku w tej sprawie, potwierdzenia wyrokiem praw i zabezpieczenia prawa najznakomitszego proboszcza z Żurawicy, tak aby w przyszłości pozwani szlachetnie urodzeni ponownie nie odważyli się przeszkadzać i naruszać prawa najznakomitszego proboszcza do wolnego wyrębu w lasach dóbr Kuńkowce pod groźbą kar kościelnych z zachowaniem wszystkich innych praw.

Obecny na rozprawie szlachetnie urodzony Jan Sokołowski, pełnomocnik pozwanych szlachetnie urodzonych Teresy matki i Antoniego Hojnackich, właścicieli wsi Kuńkowce, złożył protest przeciwko prawom strony pozwywającej określonym na poprzedniej rozprawie i przedstawił list znamienitego powoda

rillustris Actoris ad Generosum olim Ludovicum Hoynacki uti Possessorum villae Kuńkowice directas quibus litteris excisionem quercorum binorum expectavit per quas Jus ac si libere Incisionis sylvarum habitum in dubium vocavit producente. Quibus productis iis et caeteris standum esse adinveniri actorisque silentium imponi ac eundem in damnis expensis litis condemnari petente. In oppositum vero suprafatus Perillustris Actoris Plenipotens exceptionem contra litera missivas quod sint privatae nec quidquam Juri petitorio derogare possint tum quod sint scriptas tamquam a Parocho Husinicensii inferendo, Jus scriptum produxit

[205]

et ut supra flagitavit. Et converso verbo generalia dicens ac ut supra replicante.

Qui Perillustris ac Admodum Reverendus Dominus Judex Surrogatus supra memoratus sedens auditis Partium propositis et responsis hinc inde illatis viso et lecto Jure petitorio super libera Incisione Sylvarum per Magnificum et Generosum olim carolum Franciscum Korniakt Bonorum villae Zurawica, Wapowce, Kuńkowce et caetera Haeredem et protunc actuale Possessore gratiosae pro Ecclesia Zurawicensi et eius Rectoribus sub dattum Premisliae decima mensis Aprilis Anno Domini 1648 dato et manu ejusdem Haeredis subscripto et sigillato, ex quo Jure quoniam clare patet et evidenter constat habere liberam Incisionem lignorum in omnibus sylvis et rubatis ad clavim Zuravicensem spectantis et pertinentis Admodum Reverendum Parochum Zuravicensem in qua clavi etiam

skierowany do śp. szlachetnie urodzonego Ludwika Hojnackiego, właściciela wioski Kuńkowce, w którym prosił on o zgodę na wyręb dwóch dębów, co podważa posiadanie prawa do wolnego wyrębu. Na podstawie tego listu domagał się wydania wyroku, który nakaze milczenie stronie pozywającej i obciąży ją kosztami postępowania procesowego. Przeciwno temu żądaniu wystąpił wymieniony wyżej pełnomocnik znamienitego powoda oświadczając, że ten list prywatny nie może być podstawą do ograniczenia prawa powoda i dodatkowo został on napisany przez powoda jako proboszcza z Kosienic. Przedstawiając dokumenty pisane

[205]

i podając szczegóły sprawy domagał się rozstrzygnięcia sporu w sposób określony wcześniej.

Najznakomitszy i wielce czcigodny wymieniony wcześniej ksiądz sędzia surrogat zasiadając w sądzie wysłuchał argumentów obydwu stron dotyczących prawa rzeczowego do wolnego wyrębu lasów życzliwie udzielonego kościołowi w Żurawicy i jego proboszczom przez śp. wielmożnego i szlachetnie urodzonego Franciszka Korniakta, dziedzica i ówczesnego faktycznego właściciela dóbr wsi Żurawica, Wapowce, Kuńkowce i innych na podstawie aktu wydanego w Przemysłu 10 kwietnia 1648 podpisanego własnoręcznie przez tego właściciela i opatrzonego pieczęcią. Wynika z niego jasno i wyraźnie, że wielce czcigodny proboszcz z Żurawicy ma prawo do wolnego wyrębu drzew we wszystkich lasach i zagajnikach należących do klucza żurawickiego, do którego klucza należą też

sylvae Bonorum villae Kuńkowce reperiuntur. Ideo inhaerendo eidem Iuri petitorio quod per expressum de Jure docet circa idem Jus favore Ecclesiae Żurawicencis datum et concessum sumptum Perillustrem Actorem ejusque Successores perpetuo conservavit et manutenuit. Et ne ab hinc pars citata partem actoream in eadem libera Incisionem sylvarum aliquando impediatur serio sub poena centum Imperialium pro ornamento et decore Ecclesiae Żurawicencis applicans et convertens ac executionis inhibuit. Si vero citata Pars aliquam molestationem ac gravamen hac in Cathegoria ab Haeredibus saepedictae villae Kunkowice patere se decreto praesenti detensurum mandavit. Decreto Praesenti ad praemissa median- te praesentibus Perillustri et Admodum Reverendo Domino Valentino Fredro Canonico Premisliensi in Miziniec Curato et me Josepho Domnico Wargocki actorum praesentium notario.

Ex Protocollo actorum Judicii Administratorialis sede vacante Eppiscopatus Premisliensis extractum sigilloque Illustrissimi ac Reverendissimi Domini Stanislai Hosii Episcopi Uticensis Suffraganei Vicarii in Spiritualibus et Officialis Generalis Premisliensis Cracoviensis et cetera Canonici Communitum (Locum Sigilli)

Casimirus Antonius Sandorski Apostolicus et actorum Curiae Episcopalis atque Officii Ordinarii Premisliensis Notarius manu propria collationavit.

Decretum ratione Decimae Manipularis ex omnibus agris novalibus et desertis cmetonalibus post Curiam araturis in anno Domini 1718-vo

dobry wsi Kuńkowce. Z tego też powodu, jak wynika jasno z przepisów prawa, to prawo rzeczowe udzielone na rzecz kościoła Żurawicy pozostaje w mocy i obejmuje znakomitego powoda i jego następców. Aby zatem od tej pory strona pozwana nie utrudniała w jakikolwiek sposób stronie pozywającej wykonywania prawa do wolnego wyrębu zostaje ustanowiona kara w wysokości stu monet cesarskich do wykorzystania w celu upiększenia kościoła w Żurawicy. Jeśli zaś strona pozwana będzie doznawać jakichś uciążliwości i oskarżeń ze strony przyszłych właścicieli wymienionej wioski Kuńkowce na podstawie niniejszego wyroku są one oddalone. Niniejszy wyrok rozstrzygający wymieniony spór został wydany w obecności znamienitego i wielce czcigodnego księdza Walentego Fredry, kanonika przemyskiego i duszpa- sterza w Mizieńcu oraz mojej osoby, Józefa Dominika Wargockiego, notariusza niniejszych akt.

Wypisane z protokołu akt sądu administratora w czasie wakatu biskupa przemyskiego i opatrzone pieczęcią najjaśniejszego i najczcigodniejszego księdza biskupa Stanisława Hozjusza, biskupa tytularnego Utyki, sufragana, wikariusza od spraw duchownych i oficjale generalnego przemyskiego, kanonika krakowskiego i innych kościołów (miejsce pieczęci)

Własnoręcznie odpisane przez Kazimierza Antoniego Sandorskiego, notariusza papieskiego i notariusza akt kurii biskupiej oraz urzędu ordynariusza przemyskiego.

Wyrok w sprawie dziesięciny snopowej z wszystkich nowych pól i opuszczonych przez chłopów, a uprawianych na rzecz dworu z roku Pańskiego 1718.

[206]

Anno Domini 1714 Die Mercurii 26 Septembri coram Perillustri et Admodum Reverendo Domino Joanne Kurdwanowski Canonico Premisliensi Scholastico Rutcensi Surrogato in ejus publica causerum audientia comparens personam Perillustri at Admodum Reverendus Sigismundus Drohojowski Custos Premisliensis, in Zurawica et Husienice curatus Principalis Actor in termino hodierno ex actis et conservatione officiosa sub die Veneris Septima Mensis et Anni currentium legitime connotata provenienti deliberationem superferendo Decreto definitivo in causa inter superscriptum Actorem ex una et Citatum infrascriptum occasione extraditionis Decimae Manipularis omnis grani et semini ex agris et araturis novalibus per Praedio Villae Orzechowce consemnari solitis provenientis ad eundem actorem et illius Ecclesiam Parochialem Zurawicensem pleno iure spectantis et pertinentis (pro ut alias latius et fusius in Processu huiusmodi causa continetur) parte ab altera coram Iudicio praesenti mota agitata et vertente sub die praefata Veneris septima Mensis et Anni Praemissorum habitam et observatam expediri Decretumque finale fieri in scriptis promulgari illudque debitae executioni demandari debita cum instantia postulavit.

Praesente nobili Antonio Bejowski Generosi Venceslai Wąsowicz Captanei Kisloviensis Bonorum villae Suprascriptae Orzechowce obligatorii Possessoris Citati ex adverso Principalis Procuratore in expeditionem et resolutionem deliberationis ac demum prolationem Decreti Definitivi dicto tamen sui Principali favorabilis consentientis.

[206]

W środę 26 września roku Pańskiego 1714 przed najznakomitszym i wielce czcigodnym księdzem Janem Kurdwanowskim, kanonikiem przemyskim i scholastykiem rudkowskim oraz sędzią surogatem w czasie jego rozprawy publicznej zjawił się osobiście najznakomitszy i wielce czcigodny ksiądz Zygmunt Drohojowski, kustosz kapituły przemyskiej i proboszcz w Żurawicy i Kosienicach, w terminie urzędowo określonym na dzisiaj podczas poprzedniej rozprawy z piątku, siódmego dnia bieżącego miesiąca i roku, w celu wydania wyroku ostatecznego w sprawie między nim jako powodem z jednej strony, a wymienionym niżej pozwanym z drugiej. Sprawa dotyczyła wydania dziesięciny snopowej od wszystkich zbóż z pól uprawnych, które od niedawna są zasiewane na rzecz folwarku wioski Orzechowce, a która zgodnie z prawem należy do wymienionego powoda i jego kościoła parafialnego Żurawicy, jak zostało to już szerzej i szczegółowo określone w innym procesie dotyczącym tej sprawy. Powód domagał się stanowczo rozstrzygnięcia tej sprawy badanej podczas rozprawy przed niniejszym sądem w wymieniony piątek, siódmego dnia bieżącego miesiąca i roku oraz wydania wyroku końcowego na piśmie i właściwego jego wykonania.

Obecny podczas rozprawy szlachetnie urodzony Antoni Bejowski, pełnomocnik głównego pozwanego szlachetnie urodzonego Wacława Wąsowicza, starosty kiślackiego, właściciela dóbr wymienionej wsi Orzechowce, także zgodził się na rozstrzygnięcie sporu i wydania wyroku końcowego, ale korzystnego dla swojego mocodawcy.

Perillustris et Admodum Reverendus Dominus Judex Surrogatus supramemoratus auditis praemissis in primis et ante omnia deliberationem suam in anteriori termino habitam et observatam resolvit eademque expedita eo attento quoniam actio praesens ex instantia moderni actoris Decimam Ecclesiae suae Parochiali Zurawicensis vindicantis in utroque tam petitorio quam possessorio | Fit Tenentario villae Orzechowce instituta et intenta ad praesens vero per citatum Generosum Venceslaum Wąsowicz obligatarium huiusmodi villae Possessorem, pro eodem Tenentario suo et subalternato Possessore comparentem utrumque tam petitorium quam possessorium sit totaliter negatum et ex adverso ipsius negativa per partem actoream plene justificatur proinde attento pleno petitorio in iudicio suo deducto minime necessarium est, Testium inductionem et examen adinvenit et declaravit idemque examen uti superfluum et parti actoreae onerosum restrinxit ac amputavit de inde attento Jure communi suprascripto actori assistente viso quoque speciali ut pote libro Beneficiarum sub Titulo Ecclesiae in Zurawica visis item bene lectis

[207]

natureque discussis binis documentis binarum recognitionum Generosi olim Francisici Korniakt Villarum Zurawica, Orzechowce, Duńkowice, Wielboryzy, Bolestraszyce ac aliarum rerum eo pertinentium Haeredis, super extradendis Ecclesiae Zurawicensi in manipulis Decimis ex omnibus integre agris, tam antiquis praedialibus quam noviter cultis et excolendis ad Praedia dictarum

Najznakomitszy i wielce czcigodny wyżej wymieniony ksiądz sędzia surogat po wysłuchaniu stron, postanowił wydać wyrok w sprawie badanej przez niego podczas poprzedniej rozprawy i zdecydował, że pozew zgłoszony przez powoda w sprawie dziesięciny na rzecz jego kościoła parafialnego w Żurawicy jest uzasadniony zarówno w zakresie prawa rzeczowego jak i dotyczącego posiadania. Skarga dzierżawcy wsi Orzechowce złożona przez pozwanego szlachetnie urodzonego Wacława Wąsowicza, właściciela wymienionej wioski, na rzecz swojego dzierżawcy i właściciela podrzędnego jest zarówno w zakresie prawa rzeczowego jak i dotyczącego posiadania odrzucona, natomiast wniosek strony pozywającej jest uznany za całkowicie uzasadniony. Z tego powodu sędzia uznał, że nie jest konieczne przeprowadzenie procesu przed jego sądem wraz z przesłuchaniem świadków i badaniem sprawy. Zdecydował, że to badanie byłoby zbędne i uciążliwe dla strony pozywającej wobec zapoznania się przez niego z dokumentami prawnymi dotyczącymi tej sprawy w obecności powoda, które znajdują się w księdze beneficjów w rozdziale dotyczącym kościoła w Żurawicy.

[207]

Dwa te dokumenty zostały wydane przez śp. szlachetnie urodzonego Franciszka Korniakta dziedzicznego właściciela wiosek Żurawica, Orzechowce, Duńkowiczki, Wielboryzy, Bolestraszyce i innych wiosek w latach 1648 i 1653, a dotyczyły oddawania kościołowi w Żurawicy dziesięciny snopowej ze wszystkich pól folwarcznych, zarówno tych pierwotnych jak i tych, które później zaczęły być

Villarum spectantibus et pertinentibus Anno 1648 et 1653 Ecclesiae memoratae Zurawicensis dictis Actis Castrensibus Premisliensibus Primo Sabatho in vigilia Sancti Laurentii Levitae et Martyris Anno 1653 Secundo Feria sexta post Festum Sancti Francisci Confessoris proxima anno 1683 insertis in Judicio suo authentice productis eoque potissimum considerato quod is idem Actor jus plenum et justum titulum ad hujus modi manipularem Decimam ex agris novalibus deduxit pleneque justificavit ac in possessione vera reali et actuali percipiendi Decimas ex agris antiquis praedialibus praefatae villae Orzechowce, tum et aliarum vicinarum pacifice existit, ideo producta per actorem Iura et documenta effectuat, penes eandem Ecclesiam Parochialem Zurawicensem conservavit et manutenuit ac ad mentem illorum Decimam controversam ex agris novalibus et alias omnibus ingenere etiam desertis Cmetonalibus pro Praedio villae praedictae Orzechowce consemnatis et in posterum consemnandis perpetuis futuris temporibus Ecclesiae memoratae Zurawicensis adjudicavit et per quosvis Tenutarios Possessores extradendam decrevit. pro anno vero currenti Partibus Collitigantibus inter se componere et concordare mandavit et alias nisi concordaverint verum et justum valorem Decimae ex controversiis agris novalibus interceptae medio actoris aut administratoris villae praedictae Orzechowce uti meliorem notitiam crescentiae ac frugum habentis corporali juramento liquidandum citato solvere mandavit et ad eum effectum litteras executionales contra ipsum cum termino novem dierum in forma solita re-

uprawiane na rzecz folwarku w wymienionych wioskach. Zostały one wpisane do Ksiąg Grodzkich Przemyskich odpowiednio w sobotę w wigilię uroczystości św. Wawrzyńca, diakona i męczennika w roku 1653 oraz w najbliższy piątek po uroczystości św. Franciszka w roku 1683. Na podstawie tych dokumentów przedstawionych w sądzie powód udowodnił, że ma pełne i uzasadnione prawo do tego rodzaju dziesięciny z pól później zmienionych na folwarczne jak też ma w pełne i nienaruszalne prawo do pobierania dziesięciny z pierwotnych pól folwarcznych w wymienionej wiosce Orzechowce oraz w pobliskich miejscowościach. Sędzia zatem potwierdził prawa i dokumenty dotyczące kościoła w Żurawicy przedstawione przez powoda i na ich podstawie postanowił, że podważana dziesięcina z nowych pól folwarcznych i wszystkich innych, w tym tych opuszczonych przez chłopów i uprawianych na rzecz folwarku w wymienionej wsi Orzechowce zarówno obecnie jak i w przyszłości, należy się na wieczne czasy kościołowi w Żurawicy, a wszyscy właściciele i dzierżawcy są zobowiązani do jej oddawania. Nakazał także stronom sporu osiągnąć porozumienie w sprawie dziesięciny za rok bieżący, w przypadku zaś braku porozumienia nakazał wypłacenie wartości dziesięciny ze spornych nowych pól folwarcznych określonej na podstawie informacji złożonych pod przysięgą przez powoda lub zarządcy wymienionej wioski Orzechowce, który ma wiedzę na temat wysokości plonów. W celu wprowadzenia w życie wymienionego wyroku wydał postanowienie wykonawcze z terminem dziewięciu dni.

laxavit a quo Decreto idem qui supra citati Procurator verbo ad quem de Jure appellavit Cuius appellatio est refutata eodem iterum a refutatoribus appellante.

Et Dominus stetit in Decretis Praesente me Boleslao Stanislao Chodziński Publico Autoritate Apostolica et Actorum Consistorii Premisliensis notarius

[208]

Ex Protocollo Actorum Perillustris Reverendissimi Domini Hyacinthi Lucae a Czermin Czermiński Ecclesiarum Primatialis Gnesnensis Scholastici Cathedralis Cracoviensis Canonici, Praepositi, Vicarii in Spiritualibus et Officialis Generalis Premisliensis extractum sigilloque ejusdem communitum.

Blasius Stanislaus Chodziński Publicus Sanctae Autoritate Apostolica notarius et causarum Consistorii Generalis Premisliensis Actuarius manu propria

Pełnomocnik pozwanego złożył odwołanie od tego wyroku, które zostało oddalone, zapowiedział jednak złożenie apelacji.

Tak postanowił sędzia w obecności mojej, Bolesława Stanisława Chodzińskiego, notariusza publicznego z nadania papieskiego i notariusza akt konsystorza przemyskiego.

[208]

Wypisane z protokołu akt znamienitego i najczcigodniejszego księdza Jacka Łukasza z Czermin Czermińskiego, scholastyka kościoła prymasowskiego w Gnieźnie, scholastyka kościoła katedralnego w Krakowie, prepozyta i wikariusza od spraw duchownych, oficjała generalnego przemyskiego i potwierdzone jego pieczęcią.

Sporządził własnoręcznie Błażej Stanisław Chodziński, notariusz publiczny z nadania Stolicy Apostolskiej, jak też notariusz konsystorza przemyskiego.

Litterae Executoriales Vigore Decreti
Anni 1719 Ratione liberae Incisionis in
Sylvis Uykowice.

Stanislaus Josephus de Bezdán Hosius
Dei et Apostolicae Sedis gratia Episcopus
Uticensis Suffraganeus Custos Vicarius
in Spiritualibus et Officialis Generalis
Premisliensis Cracoviensis Culmensis
Canonicus.

Reverendis Venerabilibus ac Honorandis
Viris Vicariis Caeterisque Presbyteris
quibusvis Clericis Scholiregis aliisque
Legitimis executoribus tenore praesentis
requirendis salutem in Domino. Nove-
ritis motam fuisse et esse coram nobis
officioque nostro, causam et actionem
inter Perillustrum ac Reverendum Domi-
num Sigismundum Drohojowski, Eccle-
siarum Cathedralis Premisliensis Deca-
num, Parochialis Żurawicensis Curatum,
actorem principalem ex una et Illustrum
ac Magnificam Theophila Kopciowa
Castellanam Brescensem Bonorum Uykowice
Haeredissam in assistentia Magnifici
Mariti sui et Nicolaum Roznowski
Capitaneum Lescensem eorumdem
Bonorum Tenutarium Possessorem rati-
one Incisionis Lignorum pro foco et
aliis necessariis opportunorum, vigore
Erectionis seu auctionis dotis Ecclesiae
Parochialis Żurawicensis per Magnificum
olim Korniakt dictorum Bonorum
ac attinentium Universalem Haerodem
favore memoratae Ecclesiae Żurawicen-
sis factae subsequentisque continuae ac
realis possessionis in hac ipsa villa Uykowicensi
et verius ad eam sylvis pertinentibus
habitae competentis denegationis seu
potius in eadem pacifice habita injustae
illiberationis citatis partibus ex altera.

Pismo wykonawcze w sprawie wyroku
z roku 1719 dotyczącego wolnego wyrębu
w lasach wioski Ujkowice.

Stanisław Józef z Bezdán Hozjusz, z łaski
Bożej i Stolicy Apostolskiej biskup
utyceński, sufragan, kustosz kapituły,
wikariusz od spraw duchownych i ofi-
cjal generalny przemyski, kanonik
krakowski i chełmiński.

Czcigodnym i dostojnym księżom
proboszczom, wikarym i pozostałym księżom,
osobom duchownym, kierownikom
szkół i innym osobom zobowiązanym
do wykonania niniejszego pisma przesy-
łamy pozdrowienie Pańskie. Wiedziecie, że
przed naszym sądem toczyła się sprawa
między znamienitym i czcigodnym księ-
dzem Zygmuntem Drohojowskim, dzie-
kanem kościoła katedralnego w Prze-
myślu i proboszczem w Żurawicy jako
głównym powodem a pozwanymi jaśnie
wielmożną Teofilą Kopeć, kasztelanową
brzeską, dziedziczką dóbr Ujkowice przy
udziale jej wielmożnego męża i Mikołaja
Rosnowskiego, starosty leskiego, dzie-
żawcy tych dóbr. Dotyczyła ona prawa
do wyrębu drzew na opał i inne niezbędne
potrzeby, na podstawie powiększenia
i pomnożenia uposażenia kościoła para-
fialnego w Żurawicy uczynionego przez
śp. wielmożnego Korniakta, dziedzica
wymienionych dóbr wraz z ich przyległo-
ściami, na rzecz wymienionego kościoła
w Żurawicy, ponieważ strona pozwana
odmawia i niesprawiedliwie zakazuje
korzystania z tego nieprzerwanego i fak-
tycznego prawa do wyrębu w tej wiosce
Ujkowice, a raczej w lasach należących
do wymienionej wioski.

Quia quidem in causa nos attentis tam titulo legitimo ac valido per exhibitionem praefatorum literarum auctionis probato, quam possessione immemorabili virtute illius ab antecessoribus Perillustris Actoris et ipsomet immediate ante processum causae praesentis observata et a parte citata judicialiter agnita pro supradicta Ecclesia ad interesse praefatum fortior militantibus, praefatam Ecclesiam Zuravicensem illiusque

[209]

Rectorem Perillustrem Actorem circa illius Possessionem hactenus a citatis impeditam mediante Decreto nostro sub die hodierna ex seriis partium controversiis facto manutenendum et conservandum et singulariter quatenus opus fuerit reintegrandum esse duximus prout manutenemus conservamus et reintegramus et ne Perillustrem actorem et pro tempore existentem Parochum Zuravicensem in praefata possessione titulo legitimo adminiculata et roborata supradicti citati illiberalitate audeant, serio inhibemus.

Quia vero interest ut Decreta suam sortiantur executionem quae alias frustra ferrentur nisi debitae executioni demandarent, proinde nos ad formam praescripti Decreti, ejusque executionem procedendo mandatum de manutenendo et reintegrando, Perillustri Actori relaxando et extradando esse censuimus prout relaxamus et extradimus per praesentes.

Quocirca vobis suprascriptis executionem in virtute sanctae obedientiae et sub excommunicationis poena mandamus omnibus tenore praesenti requisiti personaliter accedendo si id commode fieri

W sprawie wzięliśmy pod uwagę tytuł prawny w postaci przedstawionego dokumentu dotyczącego wymienionego powiększenia uposażenia, jak też posiadanie prawa do wyrębu od niepamiętnych czasów przez poprzedników znamienitego powoda i jego samego, aż do czasu niniejszego procesu, dodatkowo strona pozwana przyznała przed sądem, że wymieniony kościół miał prawo wyrębu dzięki usilnym staraniom proboszczów.

[209]

Na tej podstawie naszym wyrokiem z dnia dzisiejszego, wydanym na rozprawie w obecności stron, uznajemy, zasądzamy i przyznajemy wymienionemu kościołowi w Żurawicy i jego proboszczowi, znamienitemu powodowi, dotychczas kwestionowane przez pozwanych prawo do wyrębu, tak aby je posiadał, zachowywał i przede wszystkim odzyskał. Z pełną powagą zabraniamy także, aby wymienieni pozwani nie ośmielili się zakazywać znamienitemu powodowi i kolejnym proboszczom żurawicy tego wymienionego prawa potwierdzonego tytułem prawnym.

Ponieważ jest ważną rzeczą, aby wyroki zostały wykonane, bo są wydawane na próżno, jeśli nie jest też równocześnie określona ich właściwa egzekucja, dlatego też niniejszym pismem udzielamy i wydajemy polecenie wykonania wymienionego wyroku o przyznaniu znamienitemu powodowi prawa do wyrębu.

Z tego powodu polecamy wam, wymienionym powyżej, wykonanie tego wyroku w ramach świętego posłuszeństwa i pod karą ekskomuniki w ten sposób, że albo osobiście, jeśli to możliwe, spotka-

poterit, supradictos illustrem et magnificam Theophilam Kopciowa Haeredissam et Rosnowski Bonorum Uykowice et praeallegatorum Tenutarium Possessorem alias per dimissionem copiae praesentis in solitum ipsorum residentis Ipsos et quemlibet ipsorum insolitum autoritate ordinaria qua hac in parte fungimur monentis et requiratis quos etiam nos praesenti serio monemus et requiramus ut intra sex dies nostram huiusmodi monitionem proxime et immediate sequentibus quos ipsis primos dies duos proxima alteros duos pro secunda tertios pro tertia eaque ultima canonica monitione praefigimus et assignamus memorato decreto nostro in toto satisfaciant et respective superscriptum per illustrem actorem in pacifica possessione liberae incisionis lignorum de silviis Uykowicencibus memoratae Ecclesiae Zurawicensis ejusque pro tempore Rectori Perillustri actori serviendo manere permittant, manutionique et redintegrationi nostrae in nullo contradicant Familiaresque Perillustri actoris ad sylvas seu sylvam Uykowicensem ad finem continuandae possessionis seu verius liberae incisionis lignorum ordinatos non impediant quinimo iisdem liberum recursum et regressum ad sitam sylvae Uykowicensis pro incisione huiusmodi lignorum faciendam exhibeant exhiberique current realiter et in effectum idque sub poena excommunicationis. Alioquin sin secus fecerint et huic nostrae monitioni et requisitioni parere contumaciter neglexerint vel inturbaverint extunc Hos ipsos prout exnunc lapsos superscripto

[210]
sex dierum spatio Christi Nomine invocato excommunicamus his in scriptis. Quos etiam vos superscripto executionis sic ut

cie się z wymienioną jaśnie wielmożną Teofilą Kopciową, dziedziczką dóbr Ujkowice i Rosnowskim, dzierżawcą tych dóbr lub prześlecie im kopię niniejszego pisma do ich stałego lub tymczasowego miejsca zamieszkania. Napomnijcie ich odwołując się do autorytetu biskupa, który posiadamy w tej sprawie, jak my ich niniejszym pismem z całą powagą napominamy, w okresie sześciu najbliższych dni od naszego upomnienia, po raz pierwszy w pierwsze dwa dni, po raz drugi w ciągu kolejnych dwóch dni oraz po raz trzeci i ostateczny w ostatnie dwa dni. Mają oni wykonać w całości wymieniony wyrok i zgodzić się na nienaruszone posiadanie przez znamienitego powoda prawa do wolnego wyrębu w lasach wsi Ujkowice na rzecz wymienionego kościoła w Żurawicy i jego każdorazowego proboszcza. Nie mają się sprzeciwiać w jakikolwiek sposób przyznanemu i określonymu przez nas prawu, jak też przeszkadzać sługom posłanym przez znamienitego powoda w wolnym wyrębie w lasach należących do wsi Ujkowice. Mają im także pokazywać w sposób rzetelny i skuteczny swobodną drogę dojazdu do miejsca w lasach wsi Ujkowice do wyrębu tego drzewa pod groźbą kary ekskomuniki.

W przypadku gdyby robili inaczej i z uporem odmawiali podporządkowania się temu naszemu upomnieniu albo utrudniali jego wypełnienie, wtedy niezwłocznie po upływie wspomnianego okresu sześciu dni

[210]
ekskomunikujemy ich niniejszym pismem po wezwaniu imienia Chrystusa. Także wy wyżej wymienieni, po wyko-

praemittitur per nos excommunicatos vestris in Ecclesiis singulis diebus dominicis et festis coram populo ad divina audienda congregato publice ex ambona denuntietis publicarique et denuntiari curetis praemissa tamdiu exequendo donec aliud a nobis habueritis in mandatis in quorum fidei

Datum Premisilae die Lunae undecima mensis Decembris Anno Domini 1719 Joannes Stanislaus Meltant Utriusque Iuris Doctor Protonotarius Apostolicus Canonicus Iudex Surrogatus Premisliensis manu propria (Locum sigilli)

Karta od Jegomości Pana Wąsowicz, starosty kiślackiego

Po otrzymanym dekrete w sądach konsystorskich przemyskich Jegomość ksiądz kustosz przemyski z Jaśniomościem panem Starostą kiślackim aby więcej w kłątwie Mości Pan starosta kiślacki nie zostawał pozwala dziesięciny wytyczne jego mości księdzu kustoszowi, naprzód z Dąbrowicy z nowin in genere wszystkich z których i teraz Jegomość pan starosta kiślowski ex nunc pozwala za przeszły zaś rok 1714 in toto satis factum est to jest złotych trzydzieści. O to zaś uprasza jegomość ksiądz kustosz iż te dziesięciny tak z obszarów jako i z nowin kiedy czas brania dawać znać do wytykania który to kartę ręką swoją Ichmoście podpisują obie stronie Działo się pierwszego dnia Augusta roku 1715 Wacław Dunin Wąsowicz manu propria

Decretum ratione Decimae Malkowicensis et Dunkowicensis Anno Domini 1495 Decembris

naniu tego, co zostało podane powyżej, macie w swoich kościołach informować z ambony o ogłoszonej przez nas ekskomunice lud zebrany w celu wysłuchania mszy w każdą niedzielę i święto, robiąc to aż do czasu, kiedy nie otrzymacie od nas innego polecenia w tej sprawie.

Wydane w Przemyślu, w poniedziałek jedenastego grudnia roku pańskiego 1719 sporządził własnoręcznie Jan Stanisław Meltant, doktor obojga praw, protonotariusz apostolski, kanonik, sędzia surogat przemyski (Miejsce pieczęci)

Karta od Jegomości Pana Wąsowicz, starosty kiślackiego

Po otrzymanym dekrete w sądach konsystorskich przemyskich Jegomość ksiądz kustosz przemyski z Wielmożnym Jegomością panem Starostą kiślackim, aby więcej w kłątwie Jegomość Pan starosta kiślacki nie zostawał pozwala dziesięciny wytyczne jego mości księdzu kustoszowi, naprzód z Dąbrowicy z nowin in genere [ogólnie] wszystkich z których i teraz Jegomość pan starosta kiślowski ex nunc [od teraz] pozwala za przeszły zaś rok 1714 in toto satis factum est [jest wypłacona pełna rekompensata] to jest złotych trzydzieści. O to zaś uprasza jegomość ksiądz kustosz iż te dziesięciny tak z obszarów jako i z nowin kiedy czas brania dawać znać do wytykania. Którą to kartę ręką swoją Ichmoście podpisują obie strony Działo się pierwszego dnia Augusta [sierpnia] roku 1715 Wacław Dunin Wąsowicz manu propria [własnoręcznie]

Wyrok w sprawie dziesięciny z Malkowic i Duńkowiczek z grudnia roku pańskiego 1495

Christi Nomine invocato ipsum solum prae oculis habentes in causa inter Honorablem Dominum Leonardum Plebanum in Zurawica ex una et nobilem Adam Łowcze in Duńkowice et Malkowice Haerem pro et super Decima manipulari de agris praedialibus in praefatis villis Ecclesiae et ejus Plebano in Zurawica singulis annis spectante et de annis praeteritis et praesentis per ipsum Dominum Adam retenta coram nobis ventibus partibus ex altera. Per ea quae vidimus et de praesenti cognoscimus hac nostra sententia definitiva mediante quam ferimus in his scriptis dicimus et pronuntiamus praefatum Adam Łowcze cum sua curia Duńkowice

[211]

ad ecclesiam in Zurawica ex antiqua consuetudine jure parochiali pertinuisse, in eadem sacramenta ecclesiastica percepisse ratione cuius perceptionis sacramentorum de decima omnis grani post agros praediales in Duńkowice et Malkowice Ecclesiae in Zurawica et ejus plebano merito responderi debuisse tenerique prout a multis annis dabat et reddebat sed annis proxime lapsis ipsum Adam domino Leonardo plebano praedictae Ecclesiae retinuisse contractumque factum de eadem quod ipsam quolibet anno pecuniis usque ad mortem Plebani sive suae redimere debuit allegasse minime tamen ipsum contractum probasse et neque alium contractum plebano alicuius ecclesiae de jure eo modo cum laico absque autoritate ordinaria facere posse, quia nullus Plebanus decimas suae ecclesiae absque licentia aut auctoritate Do-

Po wezwaniu imienia Chrystusa i mając tylko Jego przed oczyma, w sprawie między stojącym przed nami, czcigodnym księdzem Leonardem, proboszczem w Żurawicy, z jednej strony, a szlachetnie urodzonym Adamem Łowczym, właścicielem Duńkowiczek i Malkowic, z drugiej, dotyczącej dziesięciny snopowej z pól folwarcznych w wymienionych wsiach, które należą się każdego roku kościołowi w Żurawicy i jego proboszczowi, a zostały zatrzymane przez tego pana Adama w latach ubiegłych i obecnym roku. Na podstawie tego, co obecnie rozpoznaliśmy, wydajemy i ogłaszamy niniejszym pismem ostateczny wyrok. Ponieważ wymieniony Adam Łowczy wraz ze swoim dworem w Duńkowiczkach,

[211]

na podstawie odwiecznego zwyczaju, należy do kościoła parafialnego w Żurawicy i przyjmuje w tym kościele sakramenty, z racji przyjmowania tych sakramentów jest słusznie zobowiązany do dziesięciny z każdego zboża uprawianego na polach folwarków w Duńkowiczkach i Malkowicach na rzecz kościoła w Żurawicy i jego proboszczowi, tak jak to przekazywał i dawał przez wiele lat. W latach jednak ostatnich, wymieniony Adam nie przekazywał dziesięciny Leonardowi, proboszczowi wymienionego kościoła jakoby po sporządzeniu umowy na jej temat, na podstawie której miałby w zamian przekazywać corocznie ustaloną sumę pieniężną aż do śmierci swojej lub proboszcza. Nie akceptujemy tego i uznajemy tej umowy, ponieważ proboszcz jakiegokolwiek kościoła nie może zgodnie z prawem zawrzeć takiej

mini Episcopi alicui laico arendare non debet neque de eisdem aliquem contractum duratum facere.

Ergo ipsum Adam indebite decimam ex eo contractu Plebano denegasse talia sibi facere non licuisse neque licere et ob hoc ipsum contractum illicitum factum merito refringendum esse et neque duraturum fieri Ipsum Adam in ipsa decima sic retenta condemnandum fore et condemnari debere condemnamusque ac ad solvendum decimam sibi Leonardo Plebano una cum litis expensis compellimus. Dominus autem plebanus valorem ejusdem decimae mediante iuramento declarabit taxam expensarum nobis in posterum reservantes. Lecta et lata est anno quo supra die Mercurii XXIII Decembris Praesentibus Consistorii Notariis.

Ex actis actorum Consistorii Premisliensis descriptum et sigillo Admodum Reverendi Stanislai Mieskowski Sacrae Theologiae Doctoris Canonici Vicarii in Spiritualibus et Officialis Generalis Premisliensis atque Praepositi Samboriensis communitum. Locum sigilli.

Thomas Dąbrowski Autoritate Apostolica publicus et actorum Consistorii Premisliensis Notarius manu propria

umowy z osobą świecką bez pozwolenia biskupiego, i żaden proboszcz nie powinien przekazywać w dzierżawę jakiemuś świeckiemu dziesięciny swojego kościoła, ani nie zawierać żadnej umowy w tej sprawie nie uzyskawszy wpiertw pozwolenia biskupa.

Zatem wymieniony Adam niesłusznie odmówił dziesięciny na podstawie tej umowy i nie powinien był tego robić wcześniej i w przyszłości, a od tej umowy, nieprawnie zawartej, jest uwolniony i przestaje ona obowiązywać. Sam Adam z powodu zatrzymania tej dziesięciny jest uznany winnym i nakazujemy mu wypłacenie zaległości księdzu proboszczowi Leonardowi wraz z kosztami sporu, a proboszcz określi wysokość tej dziesięciny składając przysięgę. Określenie wysokości wydatków zastrzegamy dla siebie na przyszłość. Rozprawa została przeprowadzona i wyrok wydany w roku podanym powyżej, w środę, 23 grudnia, w obecności notariuszy konsystorza.

Odpisane z akt konsystorza przemyskiego i opatrzone pieczęcią wielce czcigodnego księdza Stanisława Mieszkowskiego, doktora świętej teologii, kanonika, wikariusza od spraw duchownych i oficjała generalnego przemyskiego jak też proboszcza samborskiego. Miejsce na pieczęć.

Sporządził własnoręcznie Tomasz Dąbrowski, notariusz publiczny z upoważnienia Stolicy Apostolskiej i notariusz konsystorza przemyskiego.

De Fundo Plebanali

Contingit duo latera coemeterii orientale et meridionale. Ad cuius angulus versus occasum incipiunt saepes plebanales quibus ego pro majori securitate addidi fossam quae antea nunquam fuit. Hae saepes a dicto coemeterii angulo supra viam publicam quae Premisla ducit Jaroslaviam procedunt usque ad angulum sepium Curialium ex opposito ponticuli, ab orientale parte clauditur iis sepibus curialibus. Intra hunc ambitum

[212]

exstat domus antiquissima in qua Plebani olim habitabant non longo spatio aliam novam ego extruxi et aedificavi domum sumptu expensis ad duo millia florenorum, sat est commodissima, in qua quatuor cubicula cum atrio utinam Deo gloria et grato successori commodum pro quo unum saltem suspirium debet emittere in coelum.

Sequitur pomarium cum multis arboribus fructuosis per me ex parte plantatum, ex opposito stabulum stat sat commodum cum camera pro avena totaque area sepimento virgulto, supra quod scandulis novis eo opertum est.

A parte meridionali sub ipso aggere stagni alias Pod Groblą est fossata dicta Sadzawka ad formam triangularem. Quae piscina destituit aqua quam antecessores mei inaquosam possidebant et ego possideo.

De agro seu laneo Plebanali

Ager sive laneus plebanalis situatur inter agros laboriosorum Zajęc Tabernatoris ex una et alterius cmetonis curialium ex altera. Extenditur secundum longitu-

O gospodarstwie plebańskim

Przylega do dwóch stron cmentarza - wschodniej i południowej. Na rogu cmentarza, od strony zachodniej, zaczyna się ogrodzenie gruntu plebańskiego, do którego, dla większego bezpieczeństwa, dodałem nieistniejącą tu wcześniej fosę. Ogrodzenie ciągnie się od wspomnianego narożnika cmentarza wzdłuż drogi publicznej, która prowadzi z Przemyśla do Jarosławia, aż do narożnika ogrodzenia dworskiego naprzeciwko kładki. Od wschodu także jest otoczone tym ogrodzeniem dworskim. W tym obejściu

[212]

znajduje bardzo stary dom, w którym mieszkali kiedyś proboszczowie, a niedaleko od niego wybudowałem nowy dom z własnych środków wydając około dwóch tysięcy florenów. Jest on bardzo wygodny i składa się z czterech izb i sieni. Oby istniał na chwałę Bożą i dla wdzięcznego następcy, którego proszę tylko o westchnienie do Boga.

Jest tam również sad z licznymi drzewami owocowymi, które sam w części zasiałem. Naprzeciwko stoi stajnia wystarczająco wygodna z pomieszczeniem na owies, otoczona ogrodzeniem z chrustu i pokryta nowym gontem.

Od południa, pod samym wałem stawu, inaczej Pod Groblą, znajduje się trójkątne zagłębienie zwane Sadzawką. To zagłębienie było już za moich poprzedników bez wody, tak jak i za mnie.

O polu, inaczej lanie, plebańskim

Pole, inaczej lan plebański, jest położone jest między polami chłopskimi, z jednej strony karczmarza Zajęcą, a z drugiej innego poddanego dworskiego. Ciągnie

dinem usque ad granities et agros villae Malkowice. Iterum ad dotem Ecclesiae meliorationis titulo accessit pars agri primaevi trigoni habens figuram magnitudine stadii lanealis, seu paulo maioris secundum aream seu capacitatem ipsius accessit et hortulania de qua infra dicitur quae hortulania iam praecedentibus quoque annis (videlicet ante posteriorem cum Magnifico Domino piae memoriae Alexandro Zbigniewo primogenito filio factam compositionem de qua proxime dictum) ab ecclesia possidebatur. Si quidem cum ecclesia ex dilatione meliorationis magnum pateretur et quaerularetur gravamen, Magnifica piae memoriae filiorum suorum piissima parens tutrix ad rationem meliorationis complere compensa suo tempore facienda, hanc ipsam hortulania in ius et dominum ecclesiae tradidit.

De parte agri seu horto in trigono figura constituto

Pars agri primaevi plebanalis seu hortus plebanalis in trigoni figura constitutus accessit Ecclesiae, ut dictum, titulo meliorationis. Habet a parte meridionali, viam ex villa ad curiam ducentem et post viam hortum plebanalem. Ab ortu versus septentrionem clauditur fossa seu vallo quo dividitur ab agris curialibus usque ad angulum horti hospitalis quam etiam habet a parte occidentali.

In hac parte agri seu horti trigonali pro-
vidi ego domum seu gasam prope iter et hortum hospitalis, erat ibidem altera quoque domuncula, quam sibi aedificaverat subditus plebanalis. haec altera domus

się ono wzdłuż, aż do granic i pól wsi Malkowice. Ponadto dla powiększenia uposażenia kościoła, została dodana część pierwotnego pola, mająca kształt trójkąta o wielkości staja łanowego, albo nieco więcej, pod względem powierzchni lub obszaru. Dodano również zagrodę, o której mowa poniżej, a która to zagroda była już w posiadaniu kościoła wcześniej, to znaczy przed późniejszą umową ze świętej pamięci wielmożnym Aleksandrem Zbigniewem, synem pierworodnym, o której była mowa. Mianowicie, kiedy kościół wielce cierpiał i uskarżał się na krzywdę, której doznawał z powodu opóźnienia w poprawieniu stanu kościoła, świętej pamięci wielmożna pani [Elżbieta z Tęczyna Korniaktowa], kochająca matka i opiekunka swoich synów, przekazała pod władzę kościoła tę właśnie zagrodę, zanim we właściwym czasie zostanie ta poprawa w pełni przeprowadzona.

O części pola, inaczej ogrodzie, o kształcie trójkąta.

Część pierwotnego pola plebańskiego, inaczej ogród o trójkątnym kształcie, należy do kościoła, jak było to powiedziane, z tytułu umowy o poprawie stanu kościoła. Od strony południowej graniczy on z drogą, która prowadzi z wioski do dworu, a za drogą znajduje się gospodarstwo, inaczej ogród plebański. Od wschodu, w kierunku północnym jest otoczony fosą i nasypem, który oddziela go od pól dworskich i ciągnie się aż do narożnika obejścia przytulku. Podobna fosa znajduje się od strony zachodniej.

W tej części pola, inaczej ogrodzie trójkątnym, zatroszczyłem się o wybudowanie domu, niedaleko drogi i ogrodu przytulku. Był tam także inny domek, który wybudował sobie poddany plebański, ale został on

[213]

incendio sublata est per Moschos.

De libertate subditorum plebanalium

In compositione posteriore, de qua supra, exprimitur subditos plebanales pro more subditorum curialium liberam incisionem lignorum in sylviis, ius pascendi sua pecora na ugorach pańskich. Item ius inquilinos curiales ad se recipiendi habituros ita ut transeuntes a Domino Haereditis Plebano tantum laborent, vicissim quoque ex Domino Plebani ad subditos Domini et Haereditis migrantes iam non Plebano sed Domino et Haerediti ad labores maneant obligati sic itaque subditi plebanales curialibus sunt exaequati. kiedy ugorów nie masz nemini sit iniuria in caeteris nulla est quaerimonia.

De Prato

In litteris primaevae foundationis nominatur, pratum in Kolstomosty, sed iste locus, imo nec nomen quidem hoc, iam extat. Nunc Ecclesia prout a tempore immemorabili gaudet possessione prati post villam Bolestraszyce inter prata villarum Wyszatyce et Bolestraszyce consistentis, qui locus vocatur Trzebicz. Certum est autem ante annos centum triginta hoc pratum post Bolestraszyce fuisse possessionis antecessorum meorum Plebanorum, quia in contractu Admodum Reverendi olim Stanisłai Orzechowski canonici et officialis Premisliensis Plebani Zurawicensis inter alia bona plebanalia ponitur in nomine et datur in arendam.

De Decimis

Ex agris praedialibus villae Zurawica utriusque praedii videlicet Dolny et Gór-

[213]

spalony przez żołnierzy moskiewskich.

O prawach poddanych plebańskich

W późniejszej ugodzie, o której jest mowa powyżej zapisano, że poddani plebańscy, podobnie jak poddani dworscy, mają prawo do wyrębu drzewa w lasach, prawo wypasu trzody na ugorach pańskich, ponadto prawo do przyjmowania do siebie komorników dworskich, tak że ci, którzy przenoszą się spod władzy dziedzica, są zobowiązani do pańszczyzny tylko na rzecz plebana. Tak samo na odwrót, ci którzy przenoszą się spod władzy plebana do poddanych pana i dziedzica nie są zobowiązani do pańszczyzny na rzecz plebana, ale pana i dziedzica. Zatem poddani plebana są zrównani z poddanymi dworskimi. Kiedy ugorów nie masz, nikomu nie dzieje się krzywda. W innych sprawach nie ma sporów.

O łące

W dokumencie pierwszej fundacji jest wymieniona łąka w miejscu zwanym Kolstomosty. Nie istnieje jednak już ani to miejsce, ani nawet taka nazwa. Obecnie kościół posiada łąkę za wioską Bolestraszyce, pomiędzy łąkami wiosek Wyszatyce i Bolestraszyce, w miejscu zwanym Trzebicz. Jest pewne, że sto trzydzieści lat temu, łąka ta za Bolestraszcami, należała do moich poprzedników proboszczów, ponieważ w umowie zawartej przez świętej pamięci wielce czcigodnego księdza Stanisława Orzechowskiego, kanonika i oficjła przemyskiego oraz plebana żurawickiego, jest ona wymieniona z nazwy wśród dóbr plebańskich i oddana w dzierżawę.

O dziesięcinach

Z pól folwarcznych wsi Żurawica, z obu folwarków, to znaczy z Folwarku Dol-

ny Folwark post araturas omnes curiales tam ex antiquis agris curialibus quam ex his qui post expulsos cmetones ad agros antiquos curiales incorporati sunt, manipulares decimas percipio. Quod [in] litteris foundationis his formalibus verbis exprimitur: decimam post araturas nostras in dicta villa Zurawica provenientem manipulatim dandam de omni grano seminato donamus. Et sic eas percipio de utroque praedio. Notandum est ubi virgulta fuerant alias novalia vocabantur inde denegabatur Decima sed auxilio Dei invocato nunc per me vindicata et in possessionem redacta per aliquot annos violentiae et raptus decimae a possessoribus committebantur. Est contractus ratione

[214]

decimae cum Magnifico Domino Carolo Francisco Korniakt anno 1653 conscriptus eundemque postea Anno Domini 1662 Perillustris Admodum olim pie memoriae Fridericus Alembek innovavit, tamen hoc praecustoditum est ut ex agris cmetonalibus ad curiales adiunctis manipulares decimae in perpetuum Ecclesiae dentur.

Ex agris praedialibus villarum Dunkowice, Orzechowce, Wielboryzy itidem manipulares decimae exdecimantur, secundum antiquum usum, ius et possessionem Ecclesiae. Super quibus habentur contractus diversorum temporum, depositiones testium juratorum et alia documenta. Ex villa Orzechowce iam stante mea possessione exortae fuerant controversiae et litigia ratione ejusdem decimae manipularis cum Domino Wąsowicz, capitaneo Kislacensi, possessore, qui Dominus desertis agris curialibus

nego i Górnego, ze wszystkich pól ornych dworskich, zarówno z dawnych, jak i z tych, które zostały włączone do pól dworskich po usunięciu kmieci, pobieram dziesięcinę snopową. Jest to wyrażone tymi słowami w dokumencie fundacyjnym: Dziesięcinę pochodzącą z pól ornych w wymienionej wsi Żurawica, w formie snopowej, dajemy z każdego zasiewanego zboża. W ten sposób też ją odbieram z obu folwarków.

Warto zwrócić uwagę na to, że odmawiano przekazywania dziesięciny z tych pól, które były kiedyś porośnięte krzakami, a później przeznaczone pod uprawę. Dzięki jednak pomocy Boskiej udało mi się uzyskać te dziesięciny i mam je w posiadaniu po kilku latach zatrzymywania ich przez właścicieli. Istnieje umowa w sprawie

[214]

dziesięciny zawarta z wielmożnym Karolem Franciszkiem Korniakiem w roku 1653, a którą później odnowił w roku Pańskim 1662 świętej pamięci najznajmniejszy ksiądz Fryderyk Alembek, zabezpieczającą to, aby kościół po wieczne czasy otrzymywał dziesięciny snopowe z tych pól chłopskich, które zostały włączone do pól folwarcznych.

Z pól folwarcznych wiosek Duńkowiczki, Orzechowce i Wielboryzy, tak samo pobierane są dziesięciny snopowe, zgodnie z dawnym zwyczajem, prawem i własnością kościoła. Zachowały się na ich temat umowy z różnych czasów, zeznania sądowe zaprzysiężonych świadków i inne dokumenty. Już za moich czasów powstał spór dotyczący dziesięcin z wioski Orzechowce z jej właścicielem, panem Wąsowiczem, starostą kiślackim. Nie chciał on oddawać dziesięciny z uprawianych na rzecz dworu pól opuszczo-

agros expulsoꝝ emethonum seminavit et inde decimam manipularem extradere nolens, praediales vero agri per longum tempus sterile jacebant. Hanc injuriam Ecclesiae ego ipse vindicavi, decretum obtinui exdecimandi, ejus causae est processus ad decretum in juribus Ecclesiae.

Ex agris praedialibus villae Bolestraszyce itidem manipulares percipio *de laneo in agro curiae seu praedii quod pro curia colitur qui se in sua latitudine ac longitudine a curia sua in Bolestraszyce vero progressu usque ad limites villae Żurawica extendit nec non post agros dictos vulgariter Schurzyńskie, qui agri penes piscinas villae Bolestraszyce jacent et se similiter [a] villa Bolestraszyce usque ad granicies villae Żurawica in sua latitudine ac longitudine extendunt ac pertendunt.*

Ex agris praedialibus villae Malkowice ratione decimarum manipularium controversia habebatur inter Dominum Plebanum Husienicensem Żuravicensem quae causa ex appellatione in Sacra Nunciatura per Dominum Parochum Żuravicensem evicta et adjudicata Ecclesiae Żuravicensi decima. Ego vero per compositionem olim factam pecuniaria possideo et recipio.

Ex agris praedialibus villae Byszkowice fundi canonicalis nulla extat memoria et nota an Ecclesia mea exdecimaverit. Mirum tamen est, nam et jurisdictio parochialis et administratio sacramentorum habent assistentiam juris communis, sed Deus scit quid olim fuerit, quidve intervenerit utinam mei successores indagando majorem a Domino Deo felicitatem consequantur.

nych przez chłopów, kiedy właściwe pola folwarczne leżały przez długi czas odlogiem. Zdołałem naprawić tę krzywdę wyrządzaną kościołowi i uzyskałem stosowny wyrok procesowy w sprawie płacenia dziesięciny, który znajduje się w dokumentach kościoła.

Z pól folwarcznych wioski Bolestraszyce tak samo odbieram dziesięcinę *z całego łanu dworskiego, inaczej folwarku, który jest uprawiany dla dworu, a który rozciąga się w swojej szerokości i długości idąc od dworu w Bolestraszycach aż do granic wsi Żurawica, jak również z pól nazywanych pospolicie Schurzyńskie, które leżą w pobliżu sadzawek rybnych wioski Bolestraszyce i podobnie rozciągają się w swojej szerokości i długości od wioski Bolestraszyce, aż do granic wioski Żurawica.*

W sprawie dziesięciny z pól folwarcznych wioski Malkowice był prowadzony spór sądowy między proboszczami z Kosienic i Żurawicy, który został rozstrzygnięty po apelacji w Nuncjaturze Apostolskiej, na rzecz kościoła w Żurawicy i dziesięcina została przyznana temu kościołowi. Na podstawie dawno sporządzonej umowy otrzymuję tę dziesięcinę w formie pieniężnej.

O dziesięcinach z pól folwarcznych wioski Buszkowice, należącej do uposażenia kanonika kapituły, nie zachowała się żadna tradycja lub dokument, czy były obciążone dziesięciną na rzecz mojego kościoła. Jest to jednak dziwne, zarówno bowiem jurysdykcja parafialna, jak i udzielanie sakramentów daje podstawę do tego zgodnie z prawem ogólnym. Sam Bóg jednak wie, co było niegdyś i co się wydarzyło w tej sprawie. Oby moi następcy otrzymali od Boga więcej szczęścia w poszukiwaniu prawdy.

De Messalibus

Messalia ex vi originalis foundationis debent reddi de agris subditorum villae Żurawica, qui non sunt agris curialibus incorporati reddi debent de quolibet laneo per unum truncum

[215]

siliginis et avenae alterum. De agris laneo minoribus secundum cuiusque ad laneum proportionem, et quidem sine omni distinctione personarum nobilium a rusticis, catholicorum a Ruthenis etiam ex agro poponis. Habetur enim primaeva fundatio de singulis laneis villae praedicatae nulla objecta cuiuspiam exceptio neve restrictione et ita iudicatum est in Iudiciis Terrestribus et Tribunaliciis Regni quorum decreta sunt executioni mandata et iisque accessit submissio Domini Haeredis obligatioque ipsius personaliter coram actis Terrestribus Premisliensibus Anno Domini 1648. Cum vero infelicissima accesserunt tempora, ubi nec agri poterant inseminari et cmethones de suis recesserunt domibus, insufficientes se habendo tantas contributiones solve- re quas transeuntes varii exercitus Sveci, Moschi, Saxones, nostri Poloni cum his calamitosis temporibus, nullo modi recipi possent in grano messalia, feci compositionem ut ex quolibet laneo in quo seminatum fuerit per duodecim florenos solvantur et usque ad hoc tempus durat haec perceptio. Utinam quam citissime ad pristinum reducatur usum.

De Jurisdictione Parochiali

Jurisdictio parochialis extenditur per villas in quibus per meam Ecclesiam sacramenta administrantur videlicet per Żurawicam in qua praesenti anno ex

O mesznym

Meszne na mocy pierwotnej fundacji ma być płacone od wszystkich pól chłopskich z wioski Żurawica, które nie są włączone do pól dworskich w wysokości jednej beczki

[215]

żyta i takiej samej ilości owsa z każdego łana, a z mniejszych pól w wysokości stosownej do ich stosunku do łana. Dotyczy to bez żadnej różnicy szlachty i chłopów, katolików i Rusinów, nie wyłączając pola popa, bowiem pierwotna fundacja mówi o każdym łanie wymienionej wioski bez wyjątku i tak to zostało zasądzone w Sądach Ziemskich i Trybunale Koronnym, których wyroki zostały przekazane do wykonania. Dodatkowo dochodzi do tego zobowiązanie ze strony właściciela wsi Żurawica, uczynione osobiście wobec Aktów Ziemskich Przemyskich w roku 1648. Gdy jednak nadeszły bardzo niepomyślne czasy, kiedy nie można było zasiewać pól, a chłopci porzucali swoje domostwa, nie mogąc zapłacić różnych kontrybucji, które nakładały, w tych czasach klęski, przechodzące wojska szwedzkie, moskiewskie i saksońskie i nasze polskie, nie miałem zatem możliwości by odbierać meszne w zbożu. Dlatego zawarłem ugodę, na podstawie której meszne w ziarnie zostało zamienione na opłatę w wysokości dwunastu florenów z łana i tak dzieje się do chwili obecnej. Oby jak najszybciej wrócił dawny sposób pobierania.

O jurysdykcji parafii

Jurysdykcja parafii rozciąga się na wioski, w których sakramenty są udzielane przez mój kościół. Obejmuje ona zatem Żurawicę, która w bieżącym roku liczy

confessione parochiali numerantur animae. Per villam Dunkowice in qua animae ex confessione parochiali numerantur tres. Per villam Orzechowce in qua per confessionem paschalem animae numerantur.

Ex villa Malkowice etiam sacramenta administrantur. Per villam Malkowice in qua animae numerantur praesenti anno confessionis paschalis,

Per villam Bolestraszyce in qua animae numerantur.

Per villam Byszkowice sortis canonicalis in qua tres animae numerantur.

Et per villam Buszkowice aliam alias Wielboryzy in quibus animae numerantur.

Summa omnium animarum as jurisdictionem parochialis Ecclesiae pertinentium est numero 300.

Sciendum est ratione jurisdictionis parochialis ad villas Malkowice et Natkowice obtinuisse in Judiciis Consistorialibus Premisliensibus decretum contra Admodum Reverendum Dominum Plebanum Kusienicensem Anno Domini 1662 die 7 mensis Julii.

De Schola

Domus Scholae est nova ex opposito portae coemeterii per me aedificata, antiqua vero quae fuerat in eodem loco per incursionem exercituum variorum per partes direpta et fuerat relicta, eadem milites flamma combusserunt et depopulati sunt. Haec domuncula habet hortum ad iunctum, qui jacet in parte

[216]

septentrionali domus ejusdem sed latitudine extenditur a via, quae ex publica via et villa ducit ad curiam, usque ad hortum parochialem qui Ecclesiae titulo meliorationis accessit.

na postawie spowiedzi parafialnej dusz [brak liczby],

wioskę Duńkowiczki, która liczy na podstawie spowiedzi wielkanocnej dusz trzy, wioskę Orzechowce, która liczy na podstawie spowiedzi wielkanocnej dusz [brak liczby],

wioskę Malkowice, gdzie także udziela się sakramentów i w wiosce tej, na podstawie tegorocznej spowiedzi wielkanocnej jest dusz [brak liczby]

wioskę Bolestraszyce, w której jest dusz [brak liczby],

wioskę Buszkowice Kanonickie, w której jest dusz trzy

drugą wioskę Buszkowice inaczej Wielboryzy, która liczy dusz [brak liczby].

Ogólna liczba wszystkich dusz należących do jurysdykcji parafii wynosi 300.

Należy zauważyć, że w sprawie jurysdykcji parafialnej nad wioskami Malkowice i Hnatkowice otrzymano wyrok w Sądzie Konsystorza Przemyskiego przeciwko wielce czcigodnemu księdzu plebanowi kosienickiemu, dnia 7 lipca, roku Pańskiego 1662.

O szkole

Zbudowałem nowy budynek szkoły naprzeciwko bramy cmentarza, stary bowiem budynek znajdujący się w tym miejscu został bowiem częściowo ograbiony, a następnie spalony i zniszczony. Do tego budynku należy ogród, który leży

[216]

na północ od niego, ale rozciąga się na szerokość od drogi, która prowadzi od głównej drogi i wioski do dworu, aż do ogrodu parafialnego, który przypadł kościołowi z racji umowy polepszającej jego uposażenie.

De Hospitali

Ad viam publicam quae Praemislia ducit Jaroslaviam aedificatum olim fuit hospitale impensis piae memoriae Elizabethae de Tyncow Korniaktowa quod tandem hospitale corruiet vetustate, sed ejus loco novum tectum impensis meis exstructum est, pauperes in eo conservantur 6 aut 5, ut fertilitas temporum conservat illos. De fundatione perpetua nullam notam invenio quae dici possit certa, gaudebat tamen scriptis ordinationibusque proventuum per Dominos villae Haredes Korniakt. Hoc hospitale pertinet hortus inter viam publicam et hortum trigonalem plebanalem.

De Rectoribus Ecclesiae

Magna sollicitudine et labore curavi omnes parochos seu rectores aeternae memoriae hac in pagina connotare, itaque quorum mentio habetur in actis consistorialibus Premisliensibus hos collegi et ordine sequuntur.

Primus Praeclaus Plebanus in Zurawica procuratorem constituit Anno Domini 1479 die 4 Junii

Secundus

Leonardus Notarius et officialis nominatur plebanus et procuratorem constituit Anno Domini 1485 7 Novembris, ponitur in fundatione decimarum de Bolestraszyce Anno Domini 1492 ultima Aprilis, agit de raptu decimarum de Duńkowice et Malkowice Anno Domini 1495 23 Decembris, iurat super earundem valorem Anno Domini 1496 die 18 Januarii, agit ratione decimarum de Bolestraszyce et obtinuit interlocutorium. Anno Domini 1510 die 13 Aprilis, Decretum Anno Domini 1511 28 Martii.

O przytulku

Przy gościńcu, który prowadzi z Przemyśla do Jarosławia, został kiedyś zbudowany przytułek, nakładem świętej pamięci Elżbiety z Tęczyna Korniaktowej, który jednak zawalił się od starości. W jego miejsce zbudowałem własnym nakładem nowy budynek, w którym przebywa pięciu lub sześciu ubogich i oby szczęśliwy los ich zachowywał. O stałym jego uposażeniu nie znalazłem żadnej pewnej informacji. Cieszył się jednak w przeszłości zapisami i nadaniami udzielonymi przez wielmożnych panów Korniaktów, dziedziców wsi. Do przytulku należy ogród, położony pomiędzy główną drogą a trójkątnym ogrodem plebańskim.

O proboszczach kościoła

Z wielkim wysiłkiem i trudem postarałem się, żeby wypisać na tych stronach wszystkich wiecznej pamięci proboszczów, a także zebrałem informacje o tych, na temat których są wzmianki w Aktach Konsystorza Przemyskiego i ułożyłem je po kolei. Pierwszy Przeclaw, pleban żurawicki ustanowił pełnomocnika 4 czerwca roku Pańskiego 1479.

Drugi

Leonard, notariusz oficjała, został mianowany plebanem oraz ustanowił pełnomocnika 7 listopada roku Pańskiego 1485. Jest wymieniony w zapisie dziesięcin z Bolestraszyce w dniu 30 kwietnia roku Pańskiego 1492. Sądzi się o zabranie dziesięcin z Duńkowiczek i Malkowicz 23 grudnia roku Pańskiego 1495. Potwierdza przysięgą wysokość tych dziesięcin 18 stycznia roku Pańskiego 1496. Sądzi się o dziesięciny z Bolestraszyce i otrzymał wyrok przedstanowczy 13 kwietnia roku Pańskiego 1510, a wyrok ostateczny 28 marca roku Pańskiego 1511.

Tertius

Stanislaus Orzechowski canonicus postea officialis generalis Premisliensis nominatur plebanus Zurawicensis Anno Domini 1530 die 3 Septembris, componit ratione decimarum de Bolestraszyce Anno Domini 1537 die 24 Septembris, donat Alexandro Orzechowski ad annum omnes proventus Ecclesiae Zurawicensis, Anno Domini 1541 die 7 Julii, actio ejus ratione decimarum de Bolestraszyce, Anno Domini 1541 die 4 Novembris et 1543 die 24 Octobris ibidem habetur decretum, compositio Anno Domini 1545 die 23 Septembris, ejus contractus ratione decimarum ad Ecclesiam Zurawicensem in quo inter alias decimas est de Wielboryzy ~~będzie chciał formalia verba~~ [omyłkowy wpis skreślony ręką pisarza]

[217]

et Malkowice. Item formalia verba ponuntur: Jeden ogród dobrze sprawiwszy który będzie chciał ex quo patet plures hortos plebanales fuisse. Resignat Ecclesiam Anno Domini 1549 die 27 Octobris.

Quartus

Mathias Dunikowski instituitur anno Domini 1549 die 18 Decembris, actio ejusdem ratione decimarum de Bolestraszyce anno Domini 1559 die 27 Octobris et decretum, ibidem anno Domini 1560 die prima Februarii procuratori constitutio, resignat anno Domini 1569 die 5 Septembris.

Quintus

Andreas Dąbski Canonicus Crusvicensis instituitur ad Ecclesiam Zurawicensem anno Domini 1569 die 23 Septembris

Trzeci

Stanisław Orzechowski, kanonik, a następnie oficjal generalny przemyski, został mianowany plebanem żurawickim, 3 września roku Pańskiego 1530. Zawarł umowę dotyczącą dziesięcin z Bolestraszyce, 24 września roku Pańskiego 1537. Darował Aleksandrowi Orzechowskiemu na rok cały dochód kościoła żurawickiego dnia 7 lipca roku Pańskiego 1541. Jego rozprawa w sprawie dziesięcin z Bolestraszyce 4 listopada roku Pańskiego 1541 i jest tam także wyrok z 24 października 1543. Układ z 23 września roku Pańskiego 1545. Jego umowa dotycząca dóbr i dziesięcin należących do kościoła żurawickiego, w której jest między innymi mowa o dziesięcinie z Wielboryzów

[217]

i Małkovic. Zawarte są tam też dokładnie te słowa: Jeden ogród, dobrze sprawiwszy, który będzie chciał. Wynika z tego, że było wiele ogrodów plebańskich. Zrezygnował z probostwa 27 października roku Pańskiego 1549.

Czwarty

Maciej Dunikowski ustanowiony 18 grudnia roku Pańskiego 1549. Jego rozprawa w sprawie dziesięcin z Bolestraszyce 27 października roku Pańskiego 1559 i tamże wyrok. Dla tej sprawy z 1 lutego roku Pańskiego 1560 ustanowienie pełnomocnika. Zrezygnował ze stanowiska 5 września roku Pańskiego 1569.

Piąty

Andrzej Dąbski, kanonik kruszwicki, mianowany na proboszcza kościoła żurawickiego 23 września roku Pańskie-

ultra ejus regimini actus non potest adinveniri memoria.

Sextus

Venclaus Irzykowski scribitur in actis Ecclesiam resignasse anno Domini 1596 die 23 Augusti, de hoc traditio est agrum plebanalem primae foundationis commutasse in praesentem, et sic alii affirmaverunt antecessores ut habetur in priore compositione.

Septimus

Martinus Czarkowski praetendit se Plebanum Zurawicensem et citatur ad privandum anno Domini 1589 die 20 Julii similiter et de illo non exstat memoria.

Octavus

Mathias Jamiński de Łowicz instituitur anno Domini 1596 die 23 Augusti ultra non exstat actus ejus.

Nonus

Andreas Buscensis a Busko inducit testes juratos ratione decimarum de Orzechowce et Malkowice anno Domini 1602 die 22 Martii, resignat Ecclesiam Zurawicensem anno Domini 1603 die 4 Aprilis [Poprawiona pomyłka pisarska na podstawie tekstu Alembeka s. 107]

Decimus

Joannes Sobocki instituitur ad Ecclesiam Zurawicensem anno Domini 1603 die 13 Junii resignavit eandem Ecclesiam anno Domini 1605 die 7 Martii

Undecimus

Stanislaus Zembrzyca instituitur anno Domini 1605 die 26 Julii in ejus testa-

go 1569. Nie można było znaleźć innej wzmianki w aktach o sprawowanym przez niego urzędzie.

Szósty

Wacław Irzykowski, zapisano o nim, że zrezygnował z probostwa 23 sierpnia roku Pańskiego 1596. Podają, że to właśnie on wymienił pole z pierwszej fundacji na obecne i potwierdzali to mi poprzednicy jak jest to podane we wcześniejszym układzie.

Siódmy

Marcin Czarkowski, bezprawnie zajmował stanowisko plebana żurawickiego i wezwany do rezygnacji 20 lipca roku Pańskiego 1589. Także o nim nie ma żadnych innych informacji.

Ósmy

Maciej Jamiński z Łowicza mianowany na proboszcza 23 sierpnia roku Pańskiego 1596. Nie ma innych dokumentów o nim.

Dziewiąty

Andrzej Buski z Buska przedstawił za przysiężonych świadków w sprawie dziesięcin z Orzechowiec i Malkowic 22 marca roku Pańskiego 1602. Zrezygnował z kościoła żurawickiego 4 kwietnia roku Pańskiego 1603.

Dziesiąty

Jan Sobocki mianowany na proboszcza kościoła żurawickiego 13 czerwca roku Pańskiego 1603. Złożył rezygnację z tego kościoła 7 marca roku Pańskiego 1605.

Jedenasty

Stanisław Zembrzyca mianowany na probostwo 26 lipca roku Pańskiego 1605.

mento sit mentio decimarum de Bolestraszyce et Dunkowice anno Domini 1615 die 29 Aprilis

[218]

Duodecimus

Samuel Koziarowski nominatur Plebanus Zurawicensis anno Domini 1620 die 23 Januarii

Decimus Tertius

Nicolaus Zoltowski instituitur anno Domini 1622 die 3 Junii ejus actio ratione decimae manipularis de Malkowice et interlocutoria anno Domini 1623 die Februarii 10, testes inducit die 17 Februarii.

Decimus Quartus

Successit Perillustris Fridericus Alembek Sanctae Theologiae Doctor, Cantor Ecclesiae Cathedralis Premisliensis, vir summae dexteritatis, pietate, scientia, morum qualitate pollens, plurima in gloriam Dei operatus, primo in cathedrali Ecclesia hujusque exstant acta ejus et scripta loquuntur dignae aeternis temporibus memoriae et laudi adscribi, cum voto suspirii requiem aeternam dona ei Domine. Et haec parochialis Ecclesia [non] silentio venerari nam petiit ipsius acta, labores vindicationes jurum, stante suo rectoratu sat plurima bona huic Ecclesiae fecit, is vero Perillustris Dominus est institutus anno Domini 1624 die 26 Aprilis ad praesentationem Magnificae Dominae piaem memoriae Elizabethae de Tenczyn Korniaktowa, tandem post multos annos circiter 30 in Rectoratu hujus Ecclesiae eum fuisse Anno Domini 1672 die secunda Augusti Premisliae fati cessit, utinam sit in benedictione anima ejus.

W swoim testamencie z 29 kwietnia roku Pańskiego 1615 wspomina dziesięć z Bolestraszc i Duńkowiczek

[218]

Dwunasty

Samuel Koziarowski, mianowany plebanem żurawickim 13 stycznia roku Pańskiego 1620.

Trzynasty

Mikołaj Żółtowski, mianowany na probostwo 3 czerwca roku Pańskiego 1622. Jego proces w sprawie dziesięcin snopowych z Malkowic, i wyrok przedstawoczy 10 lutego roku Pańskiego 1623. Przedstawił świadków 17 lutego.

Czternasty

Nastąpił po nich znamienity Fryderyk Alembek, doktor świętej teologii, kantor kapituły kościoła katedralnego w Przemyślu, mąż wielkiego talentu, wyróżniający się pobożnością, wiedzą i poziomem obyczajów. Wiele uczynił ku chwale Pańskiej, przede wszystkim w kościele katedralnym gdzie znajdują się jego dokumenty i pisma, które zasługują na wieczną pamięć i chwałę wraz z jego prośbą o westchnienie: Wieczny odpoczynek daj mu Panie. Trzeba też wspomnieć o nim przy tym kościele parafialnym, bowiem starał się w czasie swojego probostwa o dokumenty i egzekucję należnych praw czyniąc wiele dobrego temu kościołowi. Ten znamienity mąż został mianowany na probostwo 26 kwietnia roku Pańskiego 1624 na podstawie prezenty świętej pamięci wielmożnej pani Elżbiety z Tęczyna Korniaktowej. Po tym jak przeżył wiele lat, niemal pięćdziesiąt, jako proboszcz, oddał ducha 2 sierpnia roku Pańskiego 1672 w Przemyślu. Niech Pan błogosławi jego duszy.

Decimus Quintus

Anno Domini 1673 die 2 Julii successit Mathias Gładysz origine Cracovia, primo fuit parochus Uykowicensis et canonicus Premisliensis postea parochus Zurawicensis qui dominus mortuus est anno Domini 1678 die 11 Februarii [poprawione z omyłkowej daty 1703 na podstawie H. Hazik, *Proboszczowie żurawicy okresu staropolskiego*, s. 39. w: *Dzieje Żurawicy. Studia i materiały*. t. 1, red. L. Fac, Żurawica 2010, s. 25-45.]

Decimus Sextus

Joannes Gornicki anno Domini 1678 die 27 Februarii est institutus ad eandem Ecclesiam qui dominus primo fuit pedagogus Magnifici Korniakt ex illo vero respectu praesentatus est ab eodem Magnifico Korniakt. Fuit in rectoratu circa annos 30, pestilentiae morbo, dum grassabat eo tempore pestilentia, circa Ecclesiam extinctus est vita et sepultus in eadem Ecclesia anno Domini 1705 die 28 Septembris

Ego tandem successi Sigismundus de Drohojow Drohojowski Ecclesiae Cathedralis Premisliensis Decanus et modernus Plebanus Zurawicensis

[219]

Et sum institutus Anno Domini 1705 die 26 Octobris ad presentationem Magnifici Antonii in Białoboki Korniakt legitimi haeredis bonorum Zurawica aetatem egi annorum 15 hoc in sancto spirituali conubio deplorans lacrymis nihil boni feci suspiriis tantum his exprimo dolorem.

Planctu terra meo, resonat singultibus aer
Condoleantque mihi sidera terra fretum
Desiderio desideravi sponsae meae decorem
et ornamentum diligere uti domus Dei
ex animo sed vix aliquid meritorum

Piętnasty

W dniu 2 lipca roku Pańskiego 1673 nastąpił po nim Maciej Gładysz pochodzący z Krakowa, który wcześniej był proboszczem w Ujkowicach i kanonikiem przemyskim, a następnie proboszczem żurawickim. Umarł on 11 lutego roku Pańskiego 1678.

Szesnasty

Jan Górnicki został mianowany na proboszcza tego kościoła dnia 27 lutego roku Pańskiego 1678. Ksiądz ten był wcześniej wychowawcą wielmożnego Korniaкта i z tego powodu otrzymał od niego prezentę na to stanowisko. Był proboszczem około 30 lat. Umarł na zarazę przy kościele w trakcie panującej zarazy i został pochowany w tym kościele 28 września roku Pańskiego 1705.

Po nim nastąpiłem ja, Zygmunt z Drohojowa Drohojowski, dziekan kapituły kościoła katedralnego w Przemyślu i obecny proboszcz żurawicki.

[219]

Zostałem mianowany na proboszcza 26 października w roku Pańskim 1705 z prezenty wielmożnego Antoniego na Białobokach Korniaкта, prawowitego właściciela dóbr Żurawica i już 15 lat jestem w tym świętym związku duchowym oplakując to, że nic dobrego nie uczyniłem i ból swój wyrażam takimi westchnieniami:

Zawodzeniem moim rozbrzmiewa ziemia, powietrze szlochaniem
A gwiazdy, ziemia i morze cierpią wraz ze mną.

contuli at quid defectus meos video, recognito et erubesco, itaque circumdet me misericordia Domini sperantem in ea, parce Domine Deus meus, summa et infinita bonitas, amare lacrymanti, intervenientibus sanctis patronis, Matheo et Catharina, sponsae dilectissimae meae.

Gorąco pragnąłem z całej duszy ukochać blask i ozdobę mojej oblubienicy, domu Bożego, ale niewiele uczyniłem godnego pochwały, widzę moje niedostatki, uznaję je i się nimi zawstydzam. Niech mnie otoczy miłosierdzie Boże, bo pokładam w nim nadzieję. Ulituj się Boże, Dobroci Najwyższa i Nieskończona, nad płaczącym gorzkimi łzami, a święci Mateusz i Katarzyna, patronowie mojego ukochanego kościoła, niech wstawiają się za mną.

[wiersz z Petrus Besseus, Heraclitus christianus, hoc est peccatoris poenitentis suspiria, lachrymae, s. 134. Przekład łaciński dzieła napisanego po francusku w roku przez ks. Pierre de Besse (L'Héraclite chrestien, c'est à dire les Regrets et les larmes du pécheur pénitent) dokonany przez Matthiasa Martinez van Waucquier wydany w Kolonii w 1615 roku. Książdz Pierre de Besse (1567–1639) był znanym teologiem i kaznodzieją, który w 1611 roku został nadwornym kaznodzieją króla Francji Ludwika XIII. Wydanie dzieła można znaleźć pod adresem https://archive.org/details/bub_gb_Fww46Rtq-YsC (dostęp: 27.01.2023 r.)]

Inventarium Supellectilis Sacrae et Plebanalis Ecclesiae Zurawicensis Pro Visitatione Generali peracta Anno Domini 1721 (!) die mensis
[brak podanego dnia i miesiąca]

Spis sprzętów liturgicznych i wyposażenia kościoła w Żurawicy sporządzony na wizytację generalną przeprowadzoną w roku Pańskim 1721

Argentum [Srebra]

Monstrancya melchisedech u ni[ej] złocisty
Pixydes [puszki] wewnątrz złocista, na wierzchu imię Jezus złociste
Kielich złocisty wszystek z patyną [pateną] złocistą
Kielich pstro złocisty z patyną [pateną] złocistą
Krzyż srebrny złocisty miejscami
Koron z obrazu Najświętszej [Maryi] Panny dwie
Koronek na obrazie dwie srebrnych
Tabliczek z konikami srebnymi ośm dwie dawnych zginęło
Mysiorki [Wisioriki] na obrazie tamże paciorki różne i agnuski
Łubków dwa srebrnych

Lichtarze

Lichtarzów cynowych wilkich par 4
Lichtarzów cynowych stołowych par dwie
Lichtarzów drewnianych ośm par

[220]

Lampy

Lampa mosiężna przed wielkim ołtarzem
Lampa mosiężna przed Najświętszą [Maryją] Panną
Lampa mosiężna przed św. Anną
Krzyż cynowy
Miseczek cynowych 2
Ampulek cynowych numero [w liczbie] cztery
Miednica cynowa jedna.
Antwas [miednica z dzbanem] w zakrystii cynowy
Lutka [łódka] cynowa z łyżeczką 1
Vasa stanea pro oleis sacris [Naczynia cynowe na oleje święte]
Kocielek miedziany do wody święcenia.
Kocielek w foncie [chrzcielnicy] miedziany we środku pobielany

Ornaty

Ornaty adamaszkowy biały z kolumną czerwoną lamową w kwiaty złote
i srebrne

Ornat czerwony z nędzowej materii bogaty w kwiatki drobne kitajką pod-
szyty
Ornat czerwony stary złocisty z kolumną białą
Ornat fijałkowy aksamitny z kolumną białą adamaszkowy kitajką pod-
szyty białą
Ornat czerwony z nędzy wszystek taśma u niego granatowa, frędzla u nie-
go jedwabna pstra
Ornat zielony bogaty złocistymi kwiatkami płótnem podszyty z galonem
złocistym
Ornat biały partyrowy z kolumną czerwoną finetową
Ornat lamowy z kwiatami złocistymi jedwabnemi różnemi z kolumną bia-
łą szychową robione w kwiaty wyszywane jedwabiem
Ornat biały adamaszkowy biały stary z kolumną białą nędzową
Ornat aksamitny czarny z taśmą białą podszyty płótnem
Ornat partyrowy w pół zielony z kolumną zieloną partyrową
Ornat z materii w paski tureckie białe kolumna biała złote złotymi kwiat-
kami galan złoty kitajką podszyty
Ornat z czerwonej materii jedwabnej w paski złociste białe kitajką pod-
szyty z galanem złotym
Ornat czerwony z kwiatkami złocistymi podszyty płótnem
Ornat żalobny nowy z kolumną selidynową atłasową

[221]

galan szychowy biały płótnem podszyty
Ornat fijałkowy z nędziej materii z kolumną nędzową podszyty płótnem.

Kapy

Kapa adamaszkowa wzorzysta biała listwy czerwone
Kapa lamowa kwiat złocisty mająca
Kapa złocista biała ode mnie sprawiona
Kapa aksamitna czarna

Antepedia

Antepedium różnego koloru jedno
Antepedium fiołkowe atłasowe
Antepedium z jednej strony białe, a z drugiej czerwone
Antepedia czerwonych 3
Antepedium białe kwiatki rzucane
Antepedium skórzane jedno
Antepedium nowe, które teraz sprawił Balwierczyk kmieć, tenże sprawił
do Najświętszej [Maryi] Panny
Accesserunt [Dochodzą] dwie nowych włóczkowych robionych

Alby

Alba rąbkowa z kwiatami białymi

Alba z płótna sztuczkowego

Alb lnianych numero [w liczbie] ośm

Item [Także] jedna sprawiona komża jedna, druga podarta.

Komeżek par 2

Humerałów 10, Korporałów 9, Subkorporałów 6

Obrusy

Obrusów różnych numero [w liczbie] 33. Tuwalni jedwabiem szytych 3.

Burs numero [w liczbie] 10. Pal[ki] numero [w liczbie] 10. Kaletek

do chorych numero [w liczbie] 3. Zasłonek do ołtarzów pięć. Sukno

do nakrycia umarłych 1, także sukno drugie do nakrycia umarłych

jedno, ale złe.

Namiotek aksamitny zielony ad expositionem Sanctissimi [do wystawienia Najświętszego Sakramentu]

Namiotek drugi żółty [w] kwiatki żółte

Ręczników numero [w liczbie] 18

Pasów numero [w liczbie] sześć, ale jeden zły

Puryfikaterzów numero [w liczbie] 16

Umbrela niebieska tabionowa jedna

Dzwonków numero [w liczbie] 7

Sukno czerwone do nakrycia ołtarzów

Kobierzec stary przed wielkim ołtarzem

Kobierczyk przed Najświętszą [Maryją] Panną zły

Płaszczków czerwonych z kapturkami par dwie

Kilim w zakrystii na stole jeden

[222]

Portatyłów numero [w liczbie] 4

Skrzyń na aparaty [sprzęt] numero [w liczbie] 2

Mszałów numero [w liczbie] 3

Psalterz, graduał, antyfoniarz, agendy dwie

Żelazo do pieczenia opłatków jedno

Chorągiew zielona wzorzysta jedna

Chorągwi tabinowych małych dwie

Chorągwie czerwonych numero [w liczbie] 3

Cyrkularz, nożyczki, szczypce, młotek, kłotek numero [w liczbie] 4

Zasłon do ołtarzów na Wielki Post pięć

Obrazów na ścianach różnych numero [w liczbie] 14

Na chórze pozytyw o głosach sześciu

Statua Resurrectionis Christi [Zmartwychwstania Chrystusa]

Crux processionalis arborea [Krzyż procesjonalny z drewna]

Digna Notatione Haec quae Sequuntur
ad Eandem Ecclesiam

Godne uwagi są następujące dokumenty
dotyczące tego kościoła

Anno Domini 1511 die Veneris 28 Martii decretum inter Leonardum plebanum Zuravicensem ex una parte et Generosam Hedvigem Tenutricem de Bolestraszyce occasione decimae praedialis omnis grani et seminis.

Wyrok z piątku 28 marca roku Pańskiego 1511 w sprawie między proboszczem z Żurawicy Leonardem, a szlachetnie urodzoną Jadwigą, posiadaczką Bolestraszyce, dotyczącej dziesięciny z pól folwarcznych od każdego zboża.

Tarlo Episcopus Premisliensis et Nicolaus Swiatopelk in Bolestraszyce haeres obviando controversiis et expensis cum Stanislao Orzechowski canonico, in Żurawica plebano, occasione decimae manipularis in villa Bolestraszyce obligat se ad eandem Ecclesiam decimam quolibet anno extradendam sub poena censurae.

Za biskupa przemyskiego Stanisława Tarły, Mikołaj Światopelk, dziedzic z Bolestraszyce, aby uniknąć sporów sądowych i wydatków w sprawie dziesięciny snopowej z wioski Bolestraszyce, zobowiązał się wobec księdza Stanisława Orzechowskiego, kanonika i proboszcza w Żurawicy, do oddawania corocznie dziesięciny temu kościołowi pod karami kościelnymi.

Interlocutoria probet realitatem Iudicium mandat.

Wyrok przedstanowczy potwierdza stan rzeczywisty, a sąd nakazuje wykonanie.

Die Veneris 24 Novembris protulit iudex sententiam definitivam inter Stanislaum Orzechowski, canonicum Premisliensem, actorem, ex una et Generosam Margaretham Bolestraszycka ratione praedictae decimae de Bolestraszyce. Anno Domini 1543 die Mercurii 25 Novembris latam per certos commissarios Reverendissimi Archiepiscopi Gnesnensis quae contenta sunt in actis consistorialibus tandem decretum stetit confirmando eandem sententiam et decernendo decimam de Bolestraszyce spectare ad ecclesiam Zuravicensem.

W piątek 24 listopada [1539] sąd wydał wyrok ostateczny w sprawie między powodem księdzem Stanisławem Orzechowskim, kanonikiem przemyskim, a szlachetnie urodzoną Małgorzatą Bolestraszycką w sprawie wymienionych dziesięcin z Bolestraszyce. W środę 25 listopada roku Pańskiego 1543 został wydany wyrok przez wyznaczonych komisarzy przewielebnego arcybiskupa gnieźnieńskiego, który zawarty jest w aktach konsystorskich. Potwierdził on wyrok ostateczny i przyznał dziesięcinę z Bolestraszyce kościołowi w Żurawicy.

Hanc igitur praecipuorum Ecclesiae Parochialis Zuravicensis iurium (praevia per Nos cum originalibus collatione statusque moderni veram ac inventarii supellectilis ecclesiasticae ac plebanalis facta itidem per Nos revisione)

Niniejsze zestawienie najważniejszych dokumentów prawnych dotyczących kościoła parafialnego w Żurawicy (po porównaniu ich przeze mnie z oryginałami oraz po sprawdzeniu stanu obecnego kościoła i zestawienia sprzętu liturgicznego)

[223]

descriptionem in majorem fidem et robur manu propria subscribimus et sigillo nostro communivimus Anno Domini 1728 die 28 mensis Julii. Datum in residentia plebanali Zuravicensem.

Jacobus Arakielowicz Sacrae Theologiae Doctor, Protonotarius Apostolicus Canonicus Cathedralis et Judex Surrogatus Premisliensis, et Collegiatae Zamoscensis uti Visitator Commisarius

[22]

Decretum Reformationis Ecclesiae parochialis Zuravicensis die 28 mensis Julii Anno Domini 1728 in residentia plebanali latum et publicatum.

Felix faustumque sit et ulterius regimen Ecclesiae Zuravicensis sicuti invenimus sub rectoratu Perillustris Reverendissimi Sigismundi Drohojowski Decani Cathedralis Premisliensis, Curati in

[23]

Zurawica, quantum ad internam visitationem satis officii parochiali sive per se, sive per vicarium suum respondentis, sicuti ad externam sola haec memoranda et exequenda relinquimus.

Primo. Fontis baptismalis meliori custodiae studendo ex altera parte ferramentum ferreum fieri procurabit et summitatem cooperimenti reparabit.

[223]

dla większej mocy i powagi podpisujemy własnoręcznie i opatrujemy naszą pieczęcią w dniu 28 lipca roku Pańskiego 1728. Wydane na plebanii w Żurawicy.

Jakub Arakielowicz, doktor świętej teologii, protonotariusz apostolski, kanonik katedry i sędzia surogat przemyski oraz kanonik kolegiaty zamojskiej jako delegowany wizytator.

[22]

Dekret reformacyjny dotyczący kościoła parafialnego w Żurawicy wydany i ogłoszony na plebanii w Żurawicy 28 lipca roku Pańskiego 1728.

Oby także na przyszłość tak szczęśliwie i pomyślnie był kierowany kościół żurawicki, jak zobaczyliśmy to pod rządami znakomitego i najczcigodniejszego księdza Zygmunta Drohojowskiego, dziekana kościoła katedralnego w Przemyślu, duszpasterza w

[23]

Żurawicy. Jeśli chodzi o wizytację wewnętrzną, właściwie wypełnia on obowiązki parafialne albo sam, albo przez swojego wikarego. Natomiast jeśli chodzi o wizytację zewnętrzną, pozostawimy tylko te punkty do zapamiętania i zastosowania.

Po pierwsze, w celu zapewnienia lepszej ochrony chrzcielnicy niech proboszcz zatroszczy się o zamontowanie żelaznego zamknięcia z drugiej strony oraz o naprawienie szczytu nakrycia.

Secundo. Crucem argenteum in suo nodo labefactatam refici et conglutinari non intermittet.

Po drugie, niech zadba o naprawienie mocowania i właściwe przytwierdzenie krzyża srebrnego, który jest obłuzowany.

Tertio. Copulam supra Ecclesiam ut et pavementum in aliqua parte lateribus depravatis deficiens uti et scamna confracta restaurare non negliget.

Po trzecie, niech nie zaniecha naprawy uszkodzonego dachu nad kościołem, posadzki oraz połamanych ławek.

Quarto. Saepimenta circum coemeterium a subditis et cmetonibus suis divisionibus alias Dzielnice dictis ad reparandum obligatis requiret et ex ambona datum eis spatium ad tres menses pro reparatione proclamari et avisari demandabit. Quodsi praevia trina ex ambona monitione reparare neglexerint coloni et quorum interest officio consistorii negligentes condignis puniendos poenis deferet citandos et ad executionem per se mediis juris compellendos.

Po czwarte, niech domaga się naprawienia ogrodzenia wokół cmentarza od poddanych i chłopów podzielonych na powołane w tym celu rejony, inaczej dzielnice. Niech ogłosi to publicznie z ambony dając im trzy miesiące czasu na wykonanie napraw. Jeśli pomimo trzech napomnień z ambony zaniedbają wykonania napraw, niech powiadomi urząd konsystorski o chłopach winnych zaniedbania, tak, aby zostali oni ukarani i zmuszeni środkami prawnymi do wykonania napraw.

Quinto. Intellegimus de villa Malkowice ex jure foundationis decimam manipularum Ecclesiae Zuravicensi deberi, et cum injuria ejusdem pro pecuniaria commutatam, sed pretio non correspondentem, ideo ad vindicationem decimae in manipulis et non alias compellimus Perillustrem Reverendissimum Rectorem Ecclesiae, alias sub poenis pro negligentia et non satisfactione juramenti amissorum pro posse recuperandi, a jure latis.

Po piąte, dowiedzieliśmy się, że kościolowi w Żurawicy należy się na podstawie dokumentu fundacyjnego dziesięcina snopowa z wioski Malkowice, ale została ona ze szkodą zamieniona na pieniężną w wysokości zbyt niskiej, dlatego też zobowiązujemy znakomitego i najczciodsze proboszcza do domagania się dziesięciny tylko w formie snopowej. W innym wypadku będzie podlegał karom wskazanym prawem za zaniedbanie i niewypelnienie przysięgi, aby rzeczy utracone w miarę swoich sił odzyskiwać.

[24]

Sexto. De praedialibus agris in Bolestrazyce, decimae vindicationem pariter et sub poeni rigore intimamus.

[24]

Po szóste, zobowiązujemy do domagania się dziesięciny z pól folwarcznych w Bolestraszycach także pod groźbą kar.

Septimo. Buszkowice villae Magnificum Possessorem pro agris alluvie fluvii San adjunctis, decimam Ecclesiae Zuravicensi de omnibus agris debitam primo amicabili praemissa requisitione, itidem eandem jure vindicet.

Octavo. Incisionem sylvarum sibi licitam in possessione manutenebit.

Et cum applicatus huic Ecclesiae vicarius Reverendus Valentinus Romanowski satisfaciat administrationi sacramentorum et devotionibus Ecclesiae solitis laudabiliter, tum de visitatione interna sine querella ministret coram Domino, solum nitidiorum cultum altarium et corporaliū tamquam purificatoriorum illi intinamur. Et cum haec Ecclesia nondum sit consecrata pro tutamine celebrandum Officiorum Divinorum de ordinaria delegata potestate ad triennium licentiam concedimus. Expleto vero spatio triennii recursum ad Reverendissimum Officium reservamus.

Haec vero puncta omnia et singula intra spatium sex mensium explere tenebit Perillustris Rector, cui executioni Admodum Reverendi Decani attendent.

Jacobus Arakielowicz, Sanctae Theologiae Doctor, Protonotarius Apostolicus, Canonicus Cathedralis, Judex Surrogatus Premisliensis et Collegiatae Zamoscensis uti Visitator Commisarius Deputatus.

Po siódme, niech domaga się od wielmożnego właściciela wioski Buszkowice należnej dziesięciny z wszystkich pól, także tych, które zostały dołączone do wioski wskutek wylewu Sanu, najpierw na drodze polubownej, a w przypadku odmowy niech odwoła się do sądu.

Po ósme, niech chroni swoje prawa do wyrębu w lasach.

Przydzielony do tego kościoła czcigodny wikary Walenty Romanowski chwalebnie wypełnia obowiązki związane z udzielaniem sakramentów i nabożeństwami odprawianymi w tym kościele, jak też, jak wiemy na podstawie wizytacji wewnętrznej, bez narzekania służy Panu, zalecamy mu jedynie większą troskę o ołtarz, korporaly i puryfikaterze.

Ponieważ ten kościół nie został jeszcze konsekrowany, aby strzec przed nadużyciami w odprawianiu mszy świętych, działając na podstawie upoważnienia biskupiego, udzielamy pozwolenia na ich odprawianie na okres trzech lat. Po tym czasie zastrzegamy biskupowi prawo do odwołania tego pozwolenia.

Znakomity proboszcz jest zobowiązany do wypełnienia tych wszystkich zaleceń w czasie sześciu miesięcy, a nadzorować ich wykonanie będą wielce czcigodni dziekani.

Jakub Arakielowicz, doktor świętej teologii, protonotariusz apostolski, kanonik katedry i sędzia surogat przemyski, kanonik kolegiaty zamojskiej jako delegowany wizytator.

Pocztówka z 1899 r. przedstawiająca widoki Żurawicy, w tym kościół i cerkiew (ze zbioru Macieja Dudy)

Kościół w Żurawicy, jego poświęcenie oraz związany z tym odpust

ks. Marian Hofman

Z istnieniem i funkcjonowaniem parafii nierozzerwanie złączony jest kościół parafialny, który stanowi centrum życia religijnego wiernych. Każda świątynia parafialna powinna być poświęcona oraz otrzymać tytuł patrona, z którym łączy się święto tytułu – odpust parafialny.

Dlatego w niniejszym artykule zostaną najpierw wyjaśnione ogólne kwestie związane z tytułem kościoła, jego poświęceniem i odpustem parafialnym, a następnie zostaną zaprezentowane te same zagadnienia w odniesieniu do kościoła parafialnego w Żurawicy.

Zwyczaj nadawania kościołowi tytułu ma swój początek już w starożytności chrześcijańskiej. W Kościele pierwszych wieków chrześcijanie na wspólną modlitwę gromadzili się najczęściej w domach prywatnych, w których sprawowana była Eucharystia. Ponieważ w Rzymie takich domów było bardzo dużo, dlatego dla odróżnienia ich, zaczęto je określać imieniem właściciela. Na początku zwyczaj nadawania miejscom kultu tytułu miało charakter praktyczny i służyło odróżnieniu jednego domu modlitwy od drugiego¹. W średniowieczu zaczęto nadawać tytuł tego świętego, który cieszył się szczególnym kultem w tej okolicy². Miało to charakter nie tylko praktyczny, ale i teologiczny.

Kwestia tytułu kościoła była ważna nie tylko w dawnych czasach. Także obecnie ma on swoje znaczenie, dlatego Kościół obejmuje tę dziedzinę działalnością legislacyjną³. W aktualnie obowiązującym Kodeksie Prawa Kanonicznego⁴, promulgowanym przez papieża Jana Pawła II, poświęco-

---

¹J. Bakalarz, *Miejsca i czasy święte*, w: *Komentarz do Kodeksu Prawa Kanonicznego*, t. 3 ks. III: *Nauczycielskie zadanie Kościoła*, ks. IV: *Uświęcające zadanie Kościoła*, Lublin 1986, s. 391.

²P. Malecha, *Tytuł kościoła w świetle norm prawa kanonicznego* [<http://prawo-kanoniczne.pwa.edu.pl/?page=publikacja&id=1351>], Z. Kobus, *Ekonomia Bożego działania*, „Niedziela”. Edycja Zielonogórsko–Gorzowska, nr 44/2003.

³J. Gręźlikowski, *Co oznacza tytuł kościoła?*, „Niedziela”, Edycja Włocławska, nr 39/2002.

⁴Codex Iuris Canonici auctoritate Joannis Pauli PP. II promulgatus. Kodeks Prawa Kanonicznego. Przekład polski zatwierdzony przez Konferencję Episkopatu, Pallottinum 1984.

ny temu zagadnieniu jest kanon 1218, który mówi, że *każdy kościół powinien mieć swój tytuł, który nie może być zmieniany po dokonaniu poświęcenia kościoła*. W komentarzu do tego kanonu można przeczytać, że *wzywaniem kościoła może być Trójca Przenajświętsza, Osoby Boskie, tajemnice lub tytuły Chrystusa przyjęte w liturgii, tytuły Najświętszej Maryi Panny ujęte w liturgii, święci aniołowie oraz święci zapisani w Martyrologium Rzymskim lub w jego dodatku. Błogosławiony nie może zostać patronem kościoła, dopóki nie zostanie wpisany do zatwierdzonego lokalnego kalendarza liturgicznego*⁵. Komentarz ów wyjaśnia również, że patron powinien być jeden z wyjątkiem Trójcy Przenajświętszej oraz świętych, których imiona występują w kalendarzu zawsze razem⁶. Tytuł kościoła z reguły powinien być wybrany już w momencie położenia kamienia węgielnego i później, tj. podczas obrzędu poświęcenia lub pobłogosławienia kościoła potwierdzony. Jednak po poświęceniu kościoła, tytuł nie może być zmieniony, chyba że za zgodą Stolicy Świętej⁷. Nie dotyczy to sytuacji, gdy kościół jest tylko pobłogosławiony. W takim przypadku zmiany można dokonać na mocy specjalnego zezwolenia biskupa diecezjalnego⁸.

Jak było zaznaczone wyżej, z budową nowego kościoła, któremu będzie nadany tytuł patrona, wiąże się później albo jego poświęcenie⁹, albo pobłogosławienie¹⁰.

Na powyższy temat wypowiada się Kodeks Prawa Kanonicznego w kanonie 1217 §1, w którym stwierdza, że *po należyтым zakończeniu budowy należy nowy kościół możliwie najszybciej poświęcić lub pobłogosławić, z zachowaniem przepisów świętej liturgii*. Komentarz do tego kanonu stwierdza, że *kościół są przeznaczone do kultu poprzez poświęcenie. Istnieją jednak okoliczności, które według przepisów liturgicznych nie pozwa-*

⁵ Kodeks Prawa Kanonicznego. Komentarz pod red. P. Majer, Kraków 2011, s. 907.

⁶ Tamże; Por. Gręźlikowski, dz. cyt. Należy jednak zaznaczyć, że przed obowiązywaniem obecnego Kodeksu Prawa Kanonicznego, mogło być kilka tytułów, bądź zaraz od początku, bądź później przez dodanie nowego tytułu, np. przy odbudowie kościoła, przy konsekracji przedtem tylko poświęconego, za indultem Stolicy Świętej. Jeśli było kilka tytułów, to wszystkie były równorzędne i cieszyły się tymi samymi prawami. Zob. F. Bączkiewicz, *Prawo Kanoniczne*, t. 2, Opole 1958, s. 354.

⁷ Bakalarz, dz. cyt. s. 391; J. Krukowski, *Miejsca i czasy święte*, w: *Komentarz do Kodeksu Prawa Kanonicznego*, t. 3/2, Księga IV: *Uświęcające zadanie Kościoła*, red. J. Krukowski, Pallottinum 2011, s. 440.

⁸ Malecha, dz. cyt.

⁹ Poświęcenie jest uroczystym i publicznym obrzędem, z którego wynikają skutki prawne w postaci przeznaczenia miejsca na cele kultu w sposób stały i wyłączny. Obrzęd ten stosuje się tylko do miejsc mających doniosłe znaczenie w życiu Kościoła partykularnego. Zob. M. Saj, *Poświęcenie i błogosławienie miejsc świętych*, „Prawo Kanoniczne” 55 (2013) nr 2, s. 91.

¹⁰ Pobłogosławienie jest formą poświęcenia kościoła mniej uroczystą i niejako zastępczą. Dawniej stosowano ją często z racji stawianych przez prawo warunków ograniczających stosowanie dedykacji. Obecnie, po zdecydowanym zredukowaniu tych warunków, benedykcja staje się wyraźnie nadzwyczajną formą przeznaczenia kościoła do kultu Bożego. Zob. Saj, dz. cyt., s. 95.

lają na poświęcenie kościoła (jeśli nie ma ołtarza, który mógłby zostać poświęcony wraz z kościołem lub gdy chodzi o kościół prowizoryczny), należy wówczas go pobłogosławić¹¹. Gdy zostaną spełnione wymogi prawno-liturgiczne, kościół, który został tylko pobłogosławiony, później może być również poświęcony. Poświęcenie jest bardziej uroczystą formą, która na stałe przeznaczają kościół do kultu Bożego. Jak dokonać obu obrzędów wskazuje *Ceremoniał liturgicznej posługi biskupów*¹².

Zgodnie z normami Stolicy Apostolskiej, z tytułem kościoła związane jest święto tytułu kościoła – potocznie odpust.

Współczesna nauka Kościoła o odpustach jest zawarta w Konstytucji Apostolskiej *Indulgentiarum doctrina*¹³, którą papież Paweł VI promulgował w dniu 1 stycznia 1967 r. Dopelnieniem jej wykładni jest zawarte w *Enchiridion Indulgentiarum* promulgowanym Dekretem Penitencjarii Apostolskiej z 29 czerwca 1968 r., czwarte wydanie *Enchiridion Indulgentiarum*, promulgowane Dekretem Penitencjarii Apostolskiej z 16 lipca 1999 r., które zawiera 4 nadania ogólne i 33 nadania szczegółowe, odpowiednio usystematyzowane, nie zmienia zasad regulujących dyscyplinę odpustów, poprzestając na dostosowaniu niektórych przepisów do najnowszych dokumentów Kościoła¹⁴.

Nauka o odpustach jest wyrażona również w normach prawnych zawartych w Kodeksie Prawa Kanonicznego w kanonach 992 do 997. Można ją również poznać sięgając po *Katechizm Kościoła Katolickiego*¹⁵, który wyjaśnia ją w numerach od 1471 do 1479.

Według powyższej nauki odpust jest darowaniem kary doczesnej za grzechy odpuszczone już co do winy. Aby go otrzymać wierny musi być odpowiednio dysponowany i spełnić określone warunki. Może on być częściowy albo zupełny¹⁶.

Omawiając kwestię odpustu związanego z tytułem kościoła, należy zaznaczyć się na numerze 15 Konstytucji Apostolskiej *Indulgentiarum doctrina*¹⁷. Stwierdza on, że za nawiedzenie kościoła parafialnego można uzyskać odpust zupełny dwa razy w roku; w Święto tytułu i dnia 2 sierpnia, w którym przypada odpust „Porcjunkuli”, ewentualnie w inny bardziej dogodny dzień określony przez ordynariusza¹⁸.

¹¹ Kodeks Prawa Kanonicznego. Komentarz pod red. Majer, dz. cyt., s. 906.

¹² Ceremoniarz liturgicznej posługi biskupów, Katowice 2013, s. 257–290.

¹³ Paweł VI, Konstytucja Apostolska *Indulgentiarum doctrina*, w: *Posoborowe prawodawstwo kościelne (za okres: styczeń 1963–czerwiec 1967 r.)*, Warszawa 1969, z. 2, s. 3–41.

¹⁴ Kodeks Prawa Kanonicznego. Komentarz pod red. Majer, dz. cyt., s. 741.

¹⁵ *Katechizm Kościoła Katolickiego*, Pallottinum 1994.

¹⁶ Kodeks Prawa Kanonicznego, dz. cyt., kan. 992; *Katechizm Kościoła Katolickiego*, dz. cyt., nr 1471.

¹⁷ Paweł VI, Konstytucja Apostolska *Indulgentiarum doctrina*, dz. cyt., s. 38.

¹⁸ M. Pastuszko, *Sakrament pokuty i pojednania*, Kielce 1999, s. 599.

Tytuł kościoła żurawickiego na przestrzeni historii

Obecna parafia pw. Niepokalanego Poczęcia NMP w Żurawicy została utworzona 30 lipca 1406 r. Wraz z powołaniem do istnienia parafii został uposażony kościół parafialny, który był pod wezwaniem św. Mateusza oraz św. Katarzyny¹⁹. Najstarszy znany opis parafii Żurawica sporządzony przez ks. Fryderyka Alembeka w 1662 r. wskazuje, że do tego czasu w Żurawicy były trzy świątynie. Pierwsza, która powstała przed 1406 r. z fundacji Dobiesława i Piotra ze Sprowy. Po niej został zbudowany drugi kościół dzięki hojności albo Panów ze Sprowy, albo Kościelec-kich, który osiągnął kres swego istnienia przed rokiem 1580. Trzeci kościół został zbudowany nakładem Sebastiana Lubomirskiego około roku 1580. Wszystkie trzy kościoły nosiły tytuł św. Mateusza i św. Katarzyny²⁰. Potwierdzają to także dyplomy odpustowe nadane kościołowi żurawickiemu przez papieża Leona XII w dniu 13 listopada 1827 r.²¹ i papieża Piusa IX w dniu 19 sierpnia 1851 r.²² O tym, że ten ostatni, trzeci kościół żurawicki, nosił taki tytuł można przekonać się również na podstawie schematyzmów diecezjalnych, które były wydawane w diecezji przemyskiej w XIX wieku, szczególnie te wydawane po połowie wieku, w opisie parafii zawierają również tytuł kościoła, przy parafii Żurawica wymienia albo samą św. Katarzynę²³, albo św. Katarzynę i św. Mateusza²⁴.

Należy jednak zaznaczyć, że najnowszy kościół, czwarty z kolei, który został zbudowany w 1889 r. otrzymał nowy tytuł. Schematyzm diecezjalny na rok 1891, a zawierający aktualne dane z grudnia 1890 r. stwierdza, że wcześniejszy kościół nosił tytuł św. Mateusza Apostoła i Ewangelisty oraz św. Katarzyny Dziewicy i Męczennicy, ale nowemu kościołowi, który został pobłogosławiony 24 grudnia 1889 r. nadano nowy tytuł Niepokalanego Poczęcia NMP, św. Józefa Oblubieńca oraz św. Mateusza Ewangelisty²⁵. Ten tytuł kościoła potwierdza również *Dyplom odpustowy* nada-

¹⁹ *Zbiór dokumentów małopolskich*, wyd. S. Kuraś, I. Sułkowska-Kurasiowa, cz.V, Wrocław 1970, nr 1196, s. 59.

²⁰ Ks. Fryderyk Alembek, *Status Ecclesiae Parochialis Zoravicensis in anno Domini praesenti 1662*. w: *Dzieje Żurawicy, Studia i materiały*, t. 2, Żurawica 2013, s. 71. Za Alembekiem powtarza to również wizytacja bp. Sierakowskiego. Zob. *Wizytacja biskupa Sierakowskiego parafii Żurawica z roku 1744*, w: *Dzieje Żurawicy, Studia i materiały*, t. 3, Żurawica 2014, s. 50.

²¹ Archiwum Parafialne Parafii pw. Niepokalanego Poczęcia NMP w Żurawicy (dalej APŻ), Leon XII, *Dyplom odpustowy*.

²² APŻ, Pius IX, *Dyplom odpustowy*.

²³ Schematismus universi venerabilis cleri et regularis dioecesis rit. lat.premislensis pro anno Domini 1859, Przemysł 1859, s. 19; Schematismus universi venerabilis cleri et regularis dioecesis rit. lat.premislensis pro anno Domini 1860, Jasło 1860, s. 19.

²⁴ Schematismus universi venerabilis cleri et regularis dioecesis rit. lat.premislensis pro anno Domini 1855, s. 19; Schematismus universi venerabilis cleri et regularis dioecesis rit. lat.premislensis pro anno Domini 1862, Jasło 1861, s. 19; Schematismus universi venerabilis cleri et regularis dioecesis rit. lat.premislensis pro anno Domini 1866, Jasło 1865, s. 33.

²⁵ Schematismus universi venerabilis cleri et regularis dioecesis rit. lat.premislensis pro anno

Widok na kościół w Żurawicy od strony południowej sprzed I wojny światowej. Na zdjęciu dach kryty dachówką oraz oryginalny kształt wieży kościelnej, wysadzonej w 1914 r., przed oblężeniem Twierdzy Przemysł (APŻ)

Widok na kościół w Żurawicy od strony zachodniej sprzed I wojny światowej. Widoczna oryginalna wieża oraz dwie boczne wieżyczki (APŻ)

ny mu przez papieża Leona XIII²⁶. W konsekwencji potwierdzono to także, kiedy dokonano aktu konsekracji – czyli poświęcenia, który miał miejsce w dniu 13 maja 1905 r.²⁷ Taki tytuł kościół żurawicki nosił do reformy liturgicznej, którą przeprowadził Sobór Watykański II. Po tej reformie tytuł kościoła został ograniczony do Niepokalanego Poczęcia NMP. Na zasadzie tradycji zachowano również tytuł Św. Józefa Oblubieńca NMP.

Poświęcenie świątyni parafialnych

Na temat poświęcenia dwóch pierwszych kościołów, które były w Żurawicy nic nie wiadomo. Pierwszą wzmiankę, która dotyczy pobłogosławienia trzeciego kościoła można znaleźć u wspomnianego już wcześniej ks. Fryderyka Alembeka, który opisując kościół żurawicki w 1662 r. stwierdził, że *w tym kościele odprawiano nabożeństwa na podstawie zezwolenia, dopóki nie został przeze mnie poświęcony (pobłogosławiony)*²⁸ *na podstawie pełnomocnictwa synodalnego udzielonego przez świętej pamięci, Jaśnie Przewielebnego Pana Piotra Gembickiego, biskupa naszego przemyskiego, kanclerza wielkiego koronnego. Dokonałem tego poświęcenia 20 kwietnia roku Pańskiego 1641*²⁹. Kolejna wzmianka na ten temat jest zawarta w wizytacji biskupa Sierakowskiego, który pisze tak (kościół) *nosi wezwanie świętych Mateusza Apostoła oraz Katarzyny Dziewicy i Męczennicy, ale do tej pory nie został konsekrowany (poświęcony), a jedynie został poświęcony (pobłogosławiony), z zachowaniem formy nakazanej w Rytuale Rzymskim, przez wielce znakomitego Fryderyka Alembeka, doktora Świętej Teologii, ówczesnego generalnego wizytatora diecezji przemyskiej, na podstawie udzielonego mu pełnomocnictwa...*³⁰. Wydaje się, że ten kościół nie był do końca swego funkcjonowania poświęcony³¹.

Obecnie użytkowana świątynia po wybudowaniu została pobłogosławiona w dniu 24 grudnia 1889 r.³² Tym jednak razem parafianie żura-

---

Domini 1891, Przemysł 1890, s. 56–57.

²⁶ APŻ, Leon XIII, *Dyplom odpustowy*.

²⁷ Schematismus universi venerabilis cleri et regularis dioecesis rit. lat. premislensis pro anno Domini 1906, Przemysł 1905, s. 53–54.

²⁸ W tym miejscu wypada zaznaczyć, że przed reformą liturgiczną Soboru Watykańskiego II używano terminu konsekracja na poświęcenie także rzeczy, natomiast po tej reformie słowo „konsekracja” zarezerwowano m.in. na konsekrację biskupa, dziewic, wdów czy Eucharystii. Stąd dawny termin „konsekracja kościoła” oznacza tyle co dzisiejsze „poświęcenie”, a dawny termin „poświęcenie kościoła”, dzisiaj jest zastąpiony terminem „pobłogosławienie kościoła”.

²⁹ Alembek, dz. cyt., s. 72.

³⁰ *Wizytacja biskupa Sierakowskiego parafii Żurawica z roku 1744*, dz. cyt., s. 50.

³¹ Jeszcze prawo kodeksowe z 1917 roku stwierdzało, że kościoły zbudowane z drzewa, żelaza lub innego metalu można tylko poświęcić; nie wolno ich konsekrować (kan. 1165 §4). Zob. Bączkowiec, dz. cyt., s.352.

³² Schematismus universi venerabilis cleri et regularis dioecesis rit. lat. premislensis pro anno Domini 1891, Przemysł 1890, s. 56–57.

wiccy zadbali, aby świątynia była także poświęcona. Uczyniono to w dniu 13 maja 1905 r.³³ Dokonał tego biskup Józef Sebastian Pelczar. Wydarzenie to opisuje Kronika Diecezji Przemyskiej w następujących słowach *na-
zajutrz miała się odbyć konsekracja nowego kościoła. W tym celu urządzono
na cmentarzu kaplicę, do której z kościoła Przenajświętszy Sakrament prze-
niesiono. Tu po procesji żałobnej ks. biskup razem z kapłanami odmówił
jutrznię przy św. Relikwiach męczenników, po skończeniu której udał się na
plebanię. Lud stosownie do przepisu rubryk całą noc przy świętych szcząt-
kach czuwał już to się modląc, już to pieśni pobożne śpiewając. W sobotę
z rana o godz. 8-ej rozpoczął się obrzęd poświęcenia kościoła. Trwał 3 godzi-
ny, poczem sumę odśpiewał ks. Zegleń, proboszcz z Tuligłów. Po sumie wy-
powiedział arcypasterz kazanie, w którym wytłumaczył wiernym znaczenie
odprawionych obrzędów i zachęcił ich do dalszej ofiarności dla kościoła*³⁴.

Dyplomy odpustowe nadane kościołowi żurawickiemu i obecnie obchodzony odpust

W Archiwum Parafii Żurawica znajdują się trzy Dyplomy odpustowe. Najstarszy wydany przez papieża Leona XII w dniu 13 listopada 1827 r. Zgodnie z tym dokumentem wszyscy wierni, którzy spełnią wskazane warunki mogą zyskać *odpust zupełny za nawiedzenie kościoła w święta św. Mateusza Apostoła i Ewangelisty, w pierwszą niedzielę października, oraz św. Katarzyny Dziewicy i Męczennicy, każdego roku w czasie od pierwszych nieszporów aż do zachodu słońca tych dni, i pomodlą się tam do Boga o zgodę między władcami chrześcijańskimi, usunięcie herezji i wywyższenie Kościoła Świętego w jeden z wymienionych dni. Odpust ten obowiązuje jedynie na okres dziesięciu lat*³⁵. Na dzień dzisiejszy jest to dokument wyłącznie historyczny, ponieważ odpust w nim udzielony był na określony czas – dziesięciu lat.

Drugi Dyplom odpustowy został wydany przez papieża Piusa IX w dniu 19 sierpnia 1851 r. Dokument ten stwierdza, że *wierni, którzy spełnią określone warunki zyskają odpust zupełny kiedy nawiedzą pobożnie kościół parafialny w wiosce zwanej Żurawica w diecezji przemyskiej pod wezwaniem św. Mateusza Apostoła i Ewangelisty w dzień świętego patrona, jak też w dzień św. Katarzyny Dziewicy i Męczennicy od pierwszych nieszporów aż do zachodu słońca tych dni w każdym roku i tam w jeden z wymienionych dni pomodlą się do Boga o zgodę między władcami chrześcijańskimi, usunięcie herezji i wywyższenie Kościoła świętego. Bez względu na jakiegokolwiek inne postanowienia przeciwnie. Ważne na czasy obecne*

³³ Schematismus universi venerabilis cleri et regularis dioecesis rit. lat.premislensis pro anno Domini 1906, Przemysł 1905, s. 53–54.

³⁴ Wizytacja dekanatu przemyskiego zamiejskiego dokonana przez ks. Biskupa Józefa Sebastiana Pelczara, „Kronika Diecezji Przemyskiej”, 1905, R. V, z. 7 i 8, s. 254.

³⁵ APŻ, Leon XIII, Dyplom odpustowy.

i przyszłe³⁶. Pomimo, że przywilej odpustu udzielony przez papieża Piusa IX nie miał określonego czasu, to także on ma wartość tylko historyczną. Wybudowanie nowej świątyni i zmienienie tytułu kościoła, spowodowało, że stał się on nieaktualny.

Ostatni, trzeci, Dyplom odpustowy został wydany po zbudowaniu nowej świątyni, do czego papież wyraźnie nawiązuje, przez Leona XIII w dniu 28 stycznia 1890 r. Ojciec Święty pisze w nim *dla zwiększenia pobożności wiernych i zbawienia dusz, powodowani nabożną miłością, wszystkim wiernym obojga płci, którzy szczerze pokutując, wyspiewają się i przystąpią do Komunii świętej, i którzy pobożnie nawiedzą wymieniony kościół w święta św. Józefa Oblubieńca NMP i św. Mateusza Apostoła i Ewangelisty od pierwszych niesporów aż do zachodu słońca, jak też w uroczystość Niepokalanego Poczęcia NMP lub w jeden dowolnie wybrany dzień z siedmiu bezpośrednio następujących, i tam, w jeden z wymienionych dni, pomodlą się do Boga o zgodę między władcami chrześcijańskimi, usunięcie herezji, nawrócenie grzeszników i wywyższenie Kościoła Świętego udzielamy miłosiernie w Bogu odpustu zupełnego i odpuszczenia wszystkich grzechów. Odpust ten może być także dowolnie ofiarowany za dusze wiernych, którzy odeszli z tego świata i są u Pana. Bez względu na jakiegokolwiek inne postanowienia przeciwne. Ważne na czasy obecne i przyszłe³⁷.*

Dokument ten pomimo, że został wydany ponad sto lat temu, zachowuje ciągle swoją aktualność, chociaż nie w całej rozciągłości. Konstytucja Apostolska *Indulgentiarum doctrina* w numerze 15 stwierdza, jak to wyżej było zaznaczone, iż w kościele parafialnym, z racji jego nawiedzenia, można zyskać odpust dwa razy w roku. Dlatego biorąc tę normę pod uwagę oraz praktykę, która wytworzyła się po reformie liturgicznej Soboru Watykańskiego II, należy przyjąć, że na podstawie tego przywileju odpustowego, w parafii Żurawica można uzyskać odpust zupełny za nawiedzenia kościoła, z zachowaniem innych warunków, z racji uroczystości Niepokalanego Poczęcia NMP lub w jeden dowolnie wybrany dzień z siedmiu bezpośrednio następujących oraz w uroczystość św. Józefa Oblubieńca NMP od pierwszych niesporów aż do zachodu słońca. Wynika to z faktu, że tytułem kościoła jest Niepokalane Poczęcie NMP – stąd możliwość pierwszego odpustu. Odpust w dniu poświęconym św. Józefowi można zyskać z racji przeniesienia go z „Porcjunkuli”³⁸.

³⁶ APŻ, Pius IX, *Dyplom odpustowy*.

³⁷ APŻ, Leon XIII, *Dyplom odpustowy*.

³⁸ Norma papieża Pawła VI zawarta w *Konstytucji Apostolskiej Indulgentiarum doctrina* mówi o możliwości przesunięcia odpustu „Porcjunkuli” z dnia 2 sierpnia na inny bardziej dogodny dzień określony przez Ordynariusza. Zob. *Posoborowe prawodawstwo kościelne (za okres: styczeń 1963–czerwiec 1967 r.)*, Warszawa 1969, z. 2, s. 38. Podobne wskazanie zawiera również Instrukcja biskupów polskich o przepisach posoborowych o odpustach, KDP R LIV 1968, z. 3, s. 67–70. Nie znalazłem stosownego dokumentu wydanego przez Ordynariusza Przemyskiego, który potwierdzałby to przeniesienie, ale skoro od czasów zmiany przepisów w tym względzie obowiązujących, obchodzono w Żurawicy odpust ku czci św. Józefa, to należy przyjąć, że

Jak więc można się przekonać historia niesie ze sobą bogatą treść związaną z budynkiem świątyni, która służyła wiernym do modlitwy, z poświęceniami istniejących obiektów sakralnych, jak również z tytułem kościoła żurawickiego i możliwością uzyskania z tej racji odpustu.

Widok na kościół w Żurawicy z 1906 r. od strony południowej (ze zbioru Macieja Dudy)

Widok na kościół w Żurawicy od strony południowo-wschodniej (parku). Na obu fotografiach widoczny oryginalny kształt wieży kościelnej (ze zbioru Macieja Dudy)

Aneks – Dyplomy odpustowe

Transkrypcja z oryginału i tłumaczenie Piotr Kuta

Dyplom odpustowy z 1827 r.

[I]

Leo PP XII

Universis Christifidelibus praesentis litterarum inspecturis Salutem et Apostolicam Benedictionem. Ad augendam fidelium religionem et animarum salutem caelestibus Ecclesiae thesauris pia charitate intenti omnibus utriusque sexus christifidelibus vere poenitentibus et confessis ac S. Communionem refectis qui Ecclesiam Parochialem sub invocatione S. Mathaei Apostoli et Evangelistae in pago Żurawica Premisliensis Dioecesis in eisdem S. Mathaei Apostoli et Evangelistae Dominica prima mensis Octobris, ac S. Catharinae Virginis et Martyris festis diebus a primis vespere usque ad occasum solis dierum hujusmodi singulis annis devote visitaverint, et ibi pro christianorum Principum concordia, haeresum extirpatione ac S. Matris Ecclesiae exaltatione pias ad Deum preces effuderint, quo die praefatorum id egerint, plenariam omnium peccatorum suorum Indulgentiam et remissionem misericorditer in Domino concedimus. Praesentibus ad decennium tantum valituris. Volumus autem ut si alias christifidelibus in quocumque alio anni die dictam Ecclesiam visitantibus aliqua alia indulgentia perpetuo vel ad tempus tempus nondum elapsura concessa fuerit, vel si pro impetratione, praesentatione, admissione seu publicatione praesentium aliquid vel minimum detur, aut sponte oblatum recipiatur, pra-

[I]

Papież Leon XII¹

Wszystkim wiernym, którzy będą czytać niniejszy list pozdrowienie i błogosławieństwo apostołskie. Dla zwiększenia pobożności wiernych i zbawienia dusz dzięki skarbowi niebieskim Kościoła, powodowani miłością, udzielamy miłosierdzia w Panu odpustu zupełnego i odpuszczenia wszystkich grzechów wszystkim wiernym obojga płci, którzy szczerze pokutując, wyspowiadawszy się przyjmą komunię św., i którzy nawiedzą pobożnie kościół parafialny pod wezwaniem św. Mateusza Apostoła i Ewangelisty w wiosce Żurawica, diecezja przemyska, w święta św. Mateusza Apostoła i Ewangelisty, pierwsza niedziela października, oraz św. Katarzyny Dziewicy i Męczennicy każdego roku w czasie od pierwszych niesporów aż do zachodu słońca tych dni, i pomodlą się tam do Boga o zgodę między władcami chrześcijańskimi, usunięcie herezji i wywyższenie Kościoła Świętego w jeden z wymienionych dni. Odpust ten obowiązuje jedynie na okres dziesięciu lat. Postanawiamy również, że jeśli zostałby udzielony wiernym jakiś inny odpust związany z nawiedzeniem tego kościoła w inny dzień roku na stałe lub podczas obowiązywania niniejszego odpustu, albo jeśli za uzyskanie, pokazanie, dopuszczenie do tego odpustu lub za upublicznienie niniejszego listu najmniejsza suma byłaby dana lub przyjęta

esentes nullae sint. Datum Romae apus S. Petrum sub annulo Piscatoris die XIII Novembris MDCCCXXVII Pontificatus Nostri Anno Quinto

Gratis pro Deo etiam Scripta
Pro Domino Cardinali Albano
F. Capacini Substitutus

[II]
No 212 Vidit ad praescriptum Supremae [...] Cancellariae Status et Aulae de die 27 februarii a[nno] c[urrente].
Romae die 21 Decembris 1827
Infrascriptus IAR Ap[ostolic]ae Majestatis Legationis a Consiliis et Agens
Gennotte

Dwie linijki tekstu po niemiecku
Per Sac[ram] caes[aream] reg[iam] Maie-
statem

Indulgentias plenarias ab Apostolica sede per Nos impetratas, dioecesi [wyrac niepewny] Sua comunicamus, quibus ut ad Dei gloriam et animarum salutem uti fruique valeas, in Domino precamur et benedictionem pastoraalem impertimus.
Dabamus Premisliae die 8 Augusti 1828
Joannes Episcopus
Wojtarowicz Cancellarius

suma nawet dobrowolnie, to niniejsze pi-
smo traci ważność. Dane w Rzymie u św.
Piotra spod pierścienia Rybaka w dzień
13 listopada 1827, w piątym roku nasze-
go pontyfikatu.

Za darmo napisany dla Boga
W imieniu Kardynała Albani²
F. Capacini Substitut

[II]
Numer 212 Zgodne z zaleceniem Naj-
wyższej Kancelarii Stanu i Dworu z dnia
27 lutego bieżącego roku.
W Rzymie, 21 grudnia 1827
Podpisany konsul Cesarskiego i Królew-
skiego Apostolskiego Majestatu
Gennotte³

Dwie linijki tekstu po niemiecku
W imieniu Cesarskiego i Królewskiego
Majestatu
Wiedeń, 26 czerwca 1828

Odpusty zupełne uzyskane przez nas
u Stolicy Apostolskiej, niniejszym oznaj-
miamy swojej diecezji, aby mogły przy-
czyniać się do chwały bożej i zbawienia
dusz, zanosimy do Boga nasze modlitwy
i udzielamy pasterskiego błogosławień-
stwa.
Dane w Przemyślu, 8 sierpnia 1828 roku
Jan Antoni de Potoczki⁴, biskup przemyski
Wojtarowicz⁵, kanclerz

Dyplom odpustowy z 1851 r.

[I]

Pius P.P IX

Ad Perpetuam Rei Memoriam. Ad augendam fidelium religionem animarumque salutem caelestibus Ecclesiae thesauris pia charitate intenti omnibus et singulis utriusque sexus Christifidelibus vere poenitentibus, et confessis ac S. Communionem refectis, qui Ecclesiam Parochialem pagi vulgo Żurawica nuncupati Dioecesis Premisliensis sub invocatione S. Matthaei Apostoli et Evangelistae die festo Sancti titularis, nec non in festo S. Catharinae Virginis et Martyris a primis vespere usque ad occasum solis dierum hujusmodi singulis annis devote visiterint, ibique pro Christianorum principum concordia, haeresum extirpatione, ac S. Matris Ecclesiae exaltatione pias ad Deum preces effuderint, quo die praedictorum id egerint, plenariam omnium peccatorum suorum indulgentiam et remissionem misericorditer in Domino concedimus. In contrarium facientibus non obstantibus quibuscumque. Praesentibus perpetuis futuris temporibus valituris. Datum Romae apud S. Petrum sub annulo Piscatoris die XIX Augusti MDCCCLI Pontificatus Nostri Anno Sexto.

[pieczęć papieska] A. Card. Lambruchini

[II]

Romae, die 12 Junii 1852

[podpis nieczytelny]

Agens apud S. Sedem pro negotiis ecclesiasticis Austriaci Imperii

Pieczęć

N = 1340

Visum atque authenticum recognitum Breve indulgentiarum plenarium Ecclesiae parochialis in Żurawica, cum pa-

[I]

Papież Pius IX⁶

Na wiecznej rzeczy pamiątkę. Dla zwiększenia pobożności wiernych i zbawienia dusz dzięki niebieskim skarbowi kościoła, powodowani miłością udzielamy miłosiernie w Panu odpustu zupełnego i odpuszczenia wszystkich grzechów wszystkim wiernym obojga płci, którzy szczerze pokutując wyświadczyli się i przyjmą komunię świętą, a którzy nawiedzą pobożnie kościół parafialny w wiosce zwanej Żurawica w diecezji przemyskiej pod wezwaniem św. Mateusza Apostoła i Ewangelisty w dzień świętego patrona, jak też w dzień św. Katarzyny Dziewicy i Męczennicy od pierwszych niesporów aż do zachodu słońca tych dni w każdym roku i tam w jeden z wymienionych dni pomodlą się do Boga o zgodę między władcami chrześcijańskimi, usunięcie herezji i wywyższenie Kościoła świętego. Bez względu na jakiegokolwiek inne postanowienia przeciwne. Ważne na czasy obecne i przyszłe. Dane w Rzymie u św. Piotra spod pierścienia rybaka dnia 19 sierpnia 1851, w szóstym roku naszego pontyfikatu.

Alojzy kardynał Lambruschini⁷

[II]

W Rzymie, dnia 12 czerwca 1852 r.

[podpis nieczytelny]

Przedstawiciel do spraw kościelnych Cesarstwa Austriackiego przy Stolicy Apostolskiej

[Pieczęć]

Numer 1340

Przekazujemy z pasterskim błogosławieństwem pismo dotyczące odpustów zupełnych dla kościoła w Żurawicy po-

storalı benedictione transmittimus
Premisliae, die 19 Augusti 1852
Franciscus Xaverius
Episcopus
Olbrotowski, Cancell[arius]

Expensae ex gratia
Scud. Duo
Agentia
Scud: Unum

twierdzając jego autentyczność.
W Przemyślu, 19 sierpnia 1852 r.
Franciszek Ksawery Wierchlejski⁸, bi-
skup przemyski
Olbrotowski, kanclerz

Koszt: za darmo
Skudów: dwa
Wykonanie
Skudów: jeden

Dyplom odpustowy z 1890 r.

[I]

Leo PP XIII

Ad perpetuam rei memoriam Quum, sicut accepimus in pago Żurawica appellato dioecesis Premisliensis Latinorum pietate ac liberalitate fidelium nova Ecclesia Parochialis excitata nuper sit, nos etiam coelestibus Ecclesiae thesauris, ut fausta ducat initia, ditare volentes, et ad augendam fidelium religionem animarumque salutem pia charitate intenti, omnibus et singulis utriusque sexus Christifidelibus vere poenitentibus et confessis ac S. Communione refectis, qui praefatam Ecclesiam diebus festis Sancti Josephi B. M. V. Sponsi et Sancti Matthaei Apostoli et Ev. a primis vespers usque ad occasum solis dierum huiusmodi, nec non festivitate Immaculatae Conceptionis B. M. V. vel uno ex septem diebus continuis immediate sequentibus cuiusque arbitrio sibi eligendo singulis annis devote visiterint, ibique pro Christianorum Principum concordia, haeresum extirpatione, peccatorum conversione ac S. Matris Ecclesiae exaltatione pias ad Deum preces effuderint, quo die praefatorum id egerint, plenariam omnium peccatorum suorum indulgentiam et remissionem, quam etiam animabus Christifidelium, quae Deo in charitate coniunctae ab hac luce migraverint, per modum suffragii applicare possint, misericorditer in Do-

[I]

Papież Leon XIII⁹

Na wiecznej rzeczy pamiątkę. Skoro dowiedzieliśmy się w wiosce zwanej Żurawica, w diecezji przemyskiej łacińskiej, dzięki pobożności i hojności wiernych, został zbudowany niedawno nowy kościół parafialny, my także skarbami niebieskimi kościoła chcemy go obdarzyć, aby miał szczęśliwe początki. Dla zwiększenia pobożności wiernych i zbawienia dusz, powodowani nabożną miłością, wszystkim wiernym obojga płci, którzy szczerze pokutując, wypowiadają się i przystąpią do komunii świętej, i którzy pobożnie nawiedzą wymieniony kościół w święta św. Józefa Oblubieńca NMP i św. Mateusza Apostoła i Ewangelisty od pierwszych niesporów aż do zachodu słońca, jak też w uroczystość Niepokalanego Poczęcia NMP lub w jeden dowolnie wybrany dzień z siedmiu bezpośrednio następujących, i tam, w jeden z wymienionych dni, pomodlą się do Boga o zgodę między władcami chrześcijańskimi, usunięcie herezji, nawrócenie grzeszników i wywyższenie Kościoła Świętego udzielamy miłosiernie w Bogu odpustu zupełnego i odpuszczenia wszystkich grzechów. Odpust ten może być także dowolnie ofiarowany za dusze wiernych, którzy odeszli z tego świata i są u Pana. Bez względu na jakiegokolwiek

mino concedimus. In contrarium facien-
tibus non obstantibus quibuscumque.
Praesentibus perpetuis futuris temporibus
valituris. Datum Romae apud Sanctum
Petrum sub annulo piscatoris die
XXVIII Januarii MDCCCLXXX Pontificatus
Nostri Anno Duodecimo.

[pieczęć]

M. Card. Ledóchowski

No 58

Authenticum recognovimus et publicari
permittimus

Ab Ordinariatu Episcopali

Praemisiae die 7. Februarii 1890

Lucas Episcopus

[II]

Expensae

Libellae: Novemdecim

Agentia

Libellae: Septem

inne postanowienia przeciwne. Ważne na
czasy obecne i przyszłe. Dane w Rzymie
u św. Piotra spod pierścienia Rybaka dnia
28 stycznia 1890, w dwunastym roku na-
szego pontyfikatu.

[Pieczęć]

M. kardynał Ledóchowski¹⁰

Numer 58

Uznajemy za autentyczne i pozwalamy
upubliczniać

Z ordynariatu biskupiego

w Przemyślu dnia 7 lutego 1890 r.

Łukasz Solecki¹¹, biskup przemyski

[II]

Wydatki

Lirów: Dziewiętnaście

Wykonanie

Lirów: Siedem

---

¹ Leon XII – Annibale Sermattei della Genga (1760–1829), papież w latach 1823–1829.

² Giuseppe kardynał Albani (1750–1834).

³ Wilhelm Ferdinand Gennotte von Meckenfeld – konsul w przedstawicielstwie austriackim przy Stolicy Apostolskiej.

⁴ Jan Antoni de Potoczki (1759–1832), biskup przemyski w latach 1825–1832.

⁵ Józef Grzegorz Wojtarowicz (1791–1875), późniejszy biskup tarnowski 1840–1850.

⁶ Pius IX – Giovanni Maria Mastai Ferretti (1792–1878), papież w latach 1846–1878, beatyfikowany przez Jana Pawła II.

⁷ Luigi kardynał Lambruschini (1776–1854).

⁸ Franciszek Ksawery Wierchlejski (1803–1884), biskup przemyski w latach 1846–1860.

⁹ Leon XIII – Gioacchino Vincenzo Raphaelo Luigi Pecci (1810–1903), papież w latach 1878–1903.

¹⁰ Mieczysław kardynał Ledóchowski (1822–1902).

¹¹ Łukasz Solecki (1827–1900), biskup przemyski w latach 1881–1900.

Parafia Rzymskokatolicka pw. Niepokalanego Poczęcia NMP w Żurawicy w czasie posługi księdza proboszcza Aleksandra Zająca 1996–2006

Maciej Duda

Wstęp

W 2019 r. ukazała się książka pod redakcją autora: *Ksiądz prałat Stanisław Burczyk 1921–2007*. Została w niej opisana postać kapłana, a przede wszystkim czas jego posługi w parafii Żurawica. Najpierw jako proboszcza 1967–1996, a później jako księdza emeryta 1996–2007. Niniejszy artykuł ma za zadanie przybliżyć dzieje żurawickiej parafii pod wezwaniem Niepokalanego Poczęcia NMP w latach 1996–2006, gdy proboszczem był następcą ks. Burczyka – ks. Aleksander Zająca. Opracowanie jest także kontynuacją opisywania dziejów parafii. Warto wspomnieć, że jej historię z lat 1939–1967 opisał ks. dr Marcin Kapłon w artykułach: *Parafia Żurawica w latach II wojny światowej*¹ oraz *Parafia Żurawica w latach 1945–1967*².

W poniższym opracowaniu autor starał się przedstawić funkcjonowanie żurawickiej parafii w wielu aspektach. Czytelnik znajdzie w nim opisy przedsięwzięć duchowych, takich jak peregrynacja obrazu Matki Boskiej Częstochowskiej, Misje święte, rekolekcje, a także gospodarczych, z których warto wymienić stworzenie systemu ogrzewania świątyni, odnowienie polichromii, ułożenie nowej posadzki i złozenie ołtarzy. Ponadto w tekście znalazły się dane statystyczne związane z udzielanymi w parafii sakramentami oraz biogramy księży pochodzących z parafii, a wyświęcanych w opisywanym okresie i krótkie biografie księży wikariuszy. Całość uzupełniają fotografie z czasów, gdy proboszczem był ks. Aleksander Zająca.

---

¹M. Kapłon, *Parafia Żurawica w latach II wojny światowej*, w: *Rocznik Przemyski*, t. 53, z. 1(20), Przemysł 2017, s. 155–180.

²M. Kapłon, *Parafia Żurawica w latach 1945–1967*, w: *Rocznik Przemyski*, t. 54, z. 1(21), Przemysł 2018, s. 229–265

Ksiądz Aleksander Zając (fot. Ryszard Michalski)

Czas posługi ks. Aleksandra Zająca w Żurawicy

Ksiądz Aleksander Zając urodził się 28 lutego 1936 r. w Siedleczce. Był synem Antoniego i Magdaleny z d. Chmura. Po ukończeniu Seminarium Duchownego w Przemyślu, 7 czerwca 1959 r. przyjął w przemyskiej katedrze święcenia kapłańskie z rąk bp. Franciszka Bardy. Pierwszą posługę kapłańską sprawował w parafii Szebnie 01.08.1959–30.07.1961 r. Następnie pracował jako wikariusz w Rudniku 31.07.1961–31.07.1965 r., Rzeszowskiej Farze 01.08.1965–10.07.1971 r. i ponownie w Rudniku jako katecheta 10.07.1971–30.12.1974 r. Od 30 grudnia 1974 r. do 17 sierpnia 1996 r. był proboszczem parafii Jaćmierz. Ponadto pełnił także funkcję dziekana dekanatu jaćmierskiego. 17 sierpnia 1996 r. został proboszczem parafii Niepokalanego Poczęcia NMP w Żurawicy, na mocy dekretu arcybiskupa Józefa Michalika z dnia 2 sierpnia 1996 r. Zastąpił na tym stanowisku księdza prałata Stanisława Burczyka. Objął również funkcję dziekana dekanatu żurawickiego. 22 lutego 2002 r. został mianowany kanonikiem gremialnym Jarosławskiej Kapituły Kolegiackiej³. Za swoją posługę

³ Archiwum Archidiecezji Przemyskiej (dalej: AAPrz), Tabela służbowa księdza Aleksandra Zająca; Archiwum Parafialne Parafii pw. Niepokalanego Poczęcia NMP w Żurawicy (dalej APŻ), Pismo kurii w Przemyślu do ks. Aleksandra Zająca z dnia 02.08.1996 r.

Kościół Niepokalanego Poczęcia NMP w Żurawicy oraz rondo z kapliczką w środku w 2006 r. (ze zbioru Macieja Dudy)

otrzymał odznaczenie *expositorium canonicale* w 1975 r. oraz *rochetum et mantoletum*⁴.

Po objęciu funkcji proboszcza, jedną z pierwszych decyzji ks. Zająca było powołanie Rady Duszpasterskiej. Zainauguowała ona swoją działalność w październiku 1996 r. W jej skład weszli: Kazimiera Kozak, Stanisława Korecka, Monika Gałązka, Marian Ryczan, Kazimierz Wardega, Roman Demkiewicz, Piotr Sobejko, Franciszek Jurek, Jan Semków, Stanisław Gawłowski, Andrzej Jucha, Witold Beer, Jan Pawłowski i Grzegorz Fac. W listopadzie zamontowano automatyczne sterowanie dzwonami kościelnymi, dzięki czemu ich dźwięk rozlegał się pół godziny przed

---

⁴Odnaczenie EC czyli *expositorium canonicale* (prawo do noszenia purpurowego podbicia komży oraz pomponu purpurowego w birecie) i RM czyli *rochetum et mantoletum* (odznaczeni księża mają przywilej noszenia rakiety – to taka komża podbita czerwonym materiałem u dołu i na rękawach oraz noszenia mantoletu – długa pelerynka, sięgająca do pasa, bez rękawów, przeważnie w kolorze fioletowym). Więcej w: Zbigniew Głowacki, *Pralaci i kanonicy w archidiecezji przemyskiej*, „Niedziela, Edycja przemyska”, 5/2007, <https://www.niedziela.pl/arttykul/48963/nd/Pralaci> (dostęp: 10.07.2023 r.)

Mszą, a także o godzinie 12:00 na Anioł Pański. Do salki katechetycznej zakupione zostały krzesła i stoliki⁵.

20 maja 1997 r. sakrament bierzmowania z rąk bp. Stefana Moskwy przyjęło 59 młodych wiernych. Pod koniec czerwca 1997 r., w związku z początkiem wakacji, zostały odwołane Msze święte poranne w dni powszednie. Spotkało się to z niezadowoleniem parafian. Ostatecznie od 7 lipca zostały one przywrócone. Ksiądz Aleksander Zając uzasadniał swoją wcześniejszą decyzję wyjazdami urlopowymi księży oraz koniecznością obsługi w tym miesiącu parafii Orzechowce. Zaaapelował też do wiernych o liczniejszy udział w porannych Mszach. W lipcu ze względu na wielką powódź w Polsce, zbierane były w parafii środki pieniężne i dary dla powodzian. Łącznie zebrano 5400 złotych, a wraz z innymi parafiami łącznie dwa samochody darów. 12 sierpnia wspólnie z parafią w Żurawicy Górnej rozpoczęła się tradycyjna piesza pielgrzymka do Kalwarii Pałacowskiej. 15 sierpnia z kościoła parafialnego wyszła procesja w stronę drogi krajowej, w celu przywitania pielgrzymów. W sierpniu miało miejsce włamanie do kościoła i otwarcie skarbonki na filarach, jednak według ks. Zająca, nie było w nich wówczas pieniędzy⁶.

25 października rozpoczęła się wizytacja kanoniczna parafii, którą przeprowadził ks. bp Stefan Moskwa. Tego dnia podczas Mszy świętej, udzielił on sakramentu bierzmowania 119 młodym parafianom. Następnego dnia o godzinie 7:30 odprawił Mszę, a po niej spotkał się z Radą Duszpasterską, członkami Żywego Różańca, ministrantami, lektorami, Katolickim Stowarzyszeniem Młodzieży, Stowarzyszeniem Polski Dom Katolicki i wszystkimi chętnymi. Rodzice bierzmowanej młodzieży przekazali wówczas dla kościoła jako dar – trzy czerwone ornaty⁷.

Z okazji wizytacji spisany został protokół przedwizytacyjny, z którego dowiadujemy się wielu informacji o ówczesnym stanie parafii pod wezwaniem Niepokalanego Poczęcia NMP w Żurawicy. Ksiądz Aleksander Zając opisał, że plebania była w dobrym stanie, ale miała za małą powierzchnię. Z tego powodu łazienka była wspólna dla obu księży wikariuszy. Kancelaria parafialna była mała i ciasna. Znajdujące się w niej meble były niedostosowane do potrzeb. W 1996 r. przywrócono do użytku małą salkę katechetyczną, natomiast trwała w dalszym ciągu budowa domu katechetycznego. Dawna stajnia i stodoła były w dobrym stanie, służyły jako magazyn i skład wielu narzędzi gospodarczych oraz niektórych sprzętów kościelnych. Ponadto parafia posiadała budynek Polski Dom Katolicki, w którym mieszkał ksiądz emeryt Stanisław Burczyk. Stan techniczny tego budynku wymagał kapitalnego remontu, jedynie blacha na dachu była nowa. Na

⁵ APŻ, Księga Ogłoszeń Parafialnych [dalej cyt. Księga Ogłoszeń], Ogłoszenia z dnia 13.10.1996 r.; 27.10.1996 r.; 17.11.1996 r.

⁶ APŻ, Księga Ogłoszeń, Ogłoszenia z dnia 06.07.1997 r.; 20.07.1997 r.; 27.07.1997 r.; 10.08.1997 r.; 15.08.1997 r.; 24.08.1997 r.; APŻ, Liber Confimatorum Parafia Żurawica od 1968 r.

⁷ APŻ, Księga Ogłoszeń, Ogłoszenia z dnia 19.10.1997 r.; 26.10.1997 r.

Spotkanie opłatkowe, od lewej: Ryszard Buksa, ks. Aleksander Zająć, ks. Edward Sobolak, ks. Paweł Pelc (APŻ)

cmentarzu nie było kaplicy komunalnej ani parafialnej, a jedynie prywatna. Była ona wykorzystywana do przechowywania trumny przed pogrzebem. Sam cmentarz określony został jako zadbane. Parafia posiadała 17,5 ha gruntów, z czego 14,11 ha było w dzierżawie⁸.

Jeżeli chodzi o stan religijny parafii, to był on dobry, do tego parafianie byli bardzo ofiarni na potrzeby kościoła. Minusami wspólnoty była grupa alkoholików oraz słabo zaangażowana i trudna do wciągnięcia w duszpasterstwo młodzież. W tym czasie służba liturgiczna składała się z 30 ministrantów, 12 lektorów, schola starsza liczyła 10 osób, a młodsza 12. Nad wspomnianymi grupami opiekę sprawowali księża wikariusze. Róż różańcowych było 20, w tym 13 żeńskich, 4 męskie, 1 młodzieżowa i 2 dziecięce. Ponadto w Katolickim Stowarzyszeniu Młodzieży było 25 osób, a w Dziewczęcej Służbie Maryi 40 osób. W parafii działał 12-osobowy chór, a prowadzącym, dyrygentem i kompozytorem był ks. Stanisław Burczyk⁹.

W niedzielę na Msze uczęszczało około 1800 parafian, a w ciągu roku rozdano 60000 Komunii świętych, w tym 350 w dniu liczenia. W dni powszednie na rannej Mszy było średnio 15 osób, a na wieczornej 30–40. W pierwsze piątki miesiąca ze spowiedzi i Komunii korzystało 30 chorych. Z parafii pochodziło czterech księży: ks. bp Kazimierz Ryczan, ks. Józef Ry-

⁸ APŻ, Kwestionariusz wizytacji kanonicznej z 25–26 października 1997 r.

⁹ Tamże.

Pamiętka święceń kapłańskich i prymicji ks. Barto-
sza Rachwała (APŻ)

czan – michalita, ks. Zbigniew Majcher – salezjanin, ks. Leszek Sobejko oraz czterech kleryków zakonnych i jeden diecezjalny. Natomiast w zakonach żeńskich posługę pełniły: Agnieszka Jurek – służebniczka starowiejska, Filipina Włoch – dominikanka i Agnieszka Buksa – karmelitanka¹⁰.

Ponadto ks. Zajac wskazał potrzebę dokończenia prac przy Domu Katechetycznym, odprowadzenia wód dachowych z kościoła i osuszenia jego fundamentów. Ponadto planował kupić meble do zakrystii, którą chciał przenieść do większego pomieszczenia od strony plebanii. Dalszymi krokami miało być wymienienie posadzki i odnowienie polichromii w świątyni¹¹.

15 listopada miało miejsce historyczne wydarzenie. Szkoła Podstawowa w Żurawicy otrzymała imię Świętej Jadwigi Królowej Polski. Uroczystości rozpoczęły się od Mszy świętej w kościele, a część oficjalna miała miejsce w budynku szkoły¹².

Jedną z ważniejszych inwestycji, których podjął się ks. Zajac była budowa instalacji ogrzewania kościoła. Prace rozpoczęły się w listopadzie 1997 r., a koszt zakupu pieca wraz z montażem wyniósł 17000 zł. Ksiądz proboszcz poprosił parafian o ofiary na ten cel na tacę oraz postanowił przeznaczyć na ten cel ofiary zbierane przy rozprowadzaniu opłatek. Ponieważ do prac należało przystąpić jak najszybciej, aby ogrzewanie wyko-

¹⁰ Tamże.

¹¹ Tamże.

¹² Tamże.

Ksiądz Aleksander Zając otrzymuje życzenia imieninowe od Koła Misyjno–Powołaniowego (APŻ)

rzystać już w rozpoczynającej się zimie, rozszerzona została Rada Duszpasterska. Zaproszenie do niej otrzymali: Władysław Jędruch, Jan Ryczan, Eugeniusz Partyka, Włodzimierz Smuczek, Andrzej Maksym, Janusz Wzorek, Ryszard Migdał, Kazimiera Pstrąg, Grażyna Pasek, Dorota Zając, Zdzisław Jaroch i Marian Szeliga. Ksiądz Aleksander Zając poprosił ich o przyjęcie zaproszenia i pomoc przy czekających parafię pracach związanych z ogrzewaniem świątyni. Nowy piec na węgiel i drewno miał być zamontowany pod zakrystią od strony plebanii. W tym celu została ona rozbudowana i powiększona. Do pracy proszeni byli parafianie. Ksiądz Zając zaproponował, aby codziennie z 60 numerów, na dwie zmiany pracowało 10 mężczyzn z ciągnikiem i przyczepą. Pierwotnie planowano uruchomić ogrzewanie na Święta Bożego Narodzenia, jednak nie udało się dotrzymać tego terminu¹³.

30 listopada w Polskim Domu Katolickim została wystawiona sztuka „Gość Oczekiwany”, przygotowana przez zespół parafialny z Bolestraszczyk. Natomiast 7 grudnia w tym samym miejscu uczniowie Szkoły Podstawowej w Żurawicy wystawili sztukę o św. Jadwidze Królowej Polski¹⁴.

Rok 1998 zaczął się od kolejnego włamania do kościoła, które miało miejsce 5 stycznia. Nic nie zostało skradzione, a sprawa zgłoszona na policję. Od tego momentu postanowiono zamykać główne drzwi kościoła. 11 i 18 stycznia w Polskim Domu Katolickim zostały wystawione jasełka. W dniach 18–20 marca odbyły się rekolekcje szkolne, a w dniach 22–25 marca rekolekcje parafialne. 16 maja rozpoczęły się prace przy kościele

¹³ Tamże

¹⁴ APŻ, Księga Ogłoszeń, Ogłoszenia z dnia 30.11.1997 r.

związane z odprowadzaniem wód dachowych, przy których pomagali parafianie.

Z okazji Bożego Ciała zorganizowana została Msza święta przy szkole. Następnie stamtąd ruszyła procesja w stronę kościoła. 13 czerwca z parafii wyjechała pielgrzymka autokarowa do Rzymu, Asyżu, Padwy i Monte Cassino. Głównym punktem wyjazdu było spotkanie z papieżem Janem Pawłem II. Z parafianami pojechali księża Aleksander Zając i Edward Sobolak. 20 czerwca pochodzący z Żurawicy Bartosz Rachwał przyjął święcenia kapłańskie, a 28 czerwca w kościele w Żurawicy odprawił Mszę Prymicyjną. 11 lipca zorganizowana została kolejna pielgrzymka, tym razem parafianie dwoma autokarami wyjechali do Częstochowy. 25 października Grupa Teatralna wystawiła w Polskim Domu Katolickim sztukę *Drewniany talerz*. Poprzedzona została ona programem poświęconym Janowi Pawłowi II. 8 grudnia w dniu odpustu parafialnego, Mszę świętą odprawił abp Józef Michalik, który poświęcił nową zakrystię i zakupione do niej wyposażenie. 21 grudnia ksiądz Aleksander Zając został podniesiony do godności prałata¹⁵.

2 kwietnia 1998 r. zostało powołane w parafii Koło Misyjno–Powołaniowe. Od początku opiekunem grupy był ks. Aleksander Zając. Natomiast inicjatorkami powstania koła były Anna Partyka i Danuta Majcher. Wkrótce do działania włączyła się także Maria Jędruch. W 2001 r. koło wybrało sobie na patronkę Świętą Teresę od Dzieciątka Jezus. Od początku grupa spotykała się co miesiąc na wspólnej modlitwie i uczestniczyła w Mszy świętej. Członkowie zobowiązali się do codziennego odmawiania dowolnej modlitwy w intencji papieża, biskupów, kapłanów, diakonów, misji, misjonarzy, alumnów, braci i sióstr zakonnych, osób konsekrowanych, o nowe powołania kapłańskie, zakonne i misyjne oraz za parafię. Koło wielokrotnie wspierało i spotykało się z ks. Bogusławem Grędysą, byłym wikariuszem w Żurawicy, który przebywał na misjach w krajach byłego Związku Radzieckiego¹⁶.

10 stycznia 1999 r. w Polskim Domu Katolickim, młodzież i dzieci z parafii wystawiły sztukę *Gwiazda Jego nie zgaśnie*. W kolejnym tygodniu odbyło się spotkanie oplatkowe dla różnych grup parafialnych. 13 marca rozpoczęły się rekolekcje wielkopostne, najpierw dla starszych, a w kolejnych dniach dla uczniów żurawickiej szkoły. W tym czasie podjęto decyzję o wymianie posadzki w kościele. W tym celu przywieziona została pierwsza partia płytek marmurowych o powierzchni 55 m². W kolejnym miesiącu przywieziono resztę płytek oraz mensę ołtarzową. Ponadto zainstalowano nowe meble w zakrystii. Od 8 maja rozpoczęto prace związane z wy-

¹⁵ APŻ, Księga Ogłoszeń, Ogłoszenia z dnia 06.01.1998 r.; 11.01.1998 r.; 18.01.1998 r.; 10.05.1998 r.; 31.05.1998 r.; 11.06.1998 r.; 21.06.1998 r.; 28.06.1998 r.; 05.07.1998 r.; 23.08.1998 r.; 25.10.1998 r.; 06.12.1998 r.; 27.12.1998 r.

¹⁶ APŻ, Kronika Koła Misyjno–Powołaniowego w Parafii Niepokalanego poczęcia NMP w Żurawicy [dalej cyt. Kronika Koła], bez numeracji stron.

Dyrektor Jan Semków prezentuje sztandar podczas uroczystości nadania Szkole Podstawowej w Żurawicy imienia Świętej Jadwigi Królowej Polski – 15.11.1997 r. (ze zbioru Jana Semkowskiego)

mianą posadzki w świątyni. Najpierw ustawiono na zewnątrz ołtarz polowy, gdzie miały się odbywać tymczasowo nabożeństwa, podcięto tynk pod wykonanie cokołu wewnątrz kościoła, wyniesiono ławki i rozpoczęto zdejmowanie starej posadzki. 15 maja rozpoczęto układanie nowych płyt marmurowych. Prace postępowały sprawnie, dlatego już w niedzielę 30 maja odbyły się Msze w kościele, jednak jeszcze bez ławek. Wierni siedzieli na przygotowanych krzesłach. W czerwcu wyczyszczono nową posadzkę, ustawiono nowy marmurowy ołtarz i ambonę, wniesiono ławki i konfesjonały. Niestety, przy okazji zdemontowana została stara drewniana ambona, która była od początku na wyposażeniu żurawickiej świątyni. 20 czerwca Jubileusz 40-lecia kapłaństwa obchodził ksiądz dziekan Aleksander Zając. Uroczystej Mszy świętej przewodniczył ks. bp Kazimierz Ryczan, który poświęcił nową ambonę i ołtarz¹⁷.

27 czerwca w kościele w Żurawicy odbył się koncert gitarowy muzyki poważnej w ramach Międzynarodowego Konkursu Gitary Klasycznej *Gitaralia 99*. Duety ze Słowacji i Gliwic wykonały utwory Jana Sebastiana Bacha, Eduardo Grandosa i Piazzolla. 3 lipca parafię nawiedził Święty Józef w cudownym obrazie z Kalisza. Został on uroczysto powitany o godzinie 18:30, a jego pożegnanie miało miejsce dzień później o godzinie 17:00.

¹⁷ APŻ, *Kronika Kola*; Księga Ogłoszeń, Ogłoszenia z dnia 10.01.1999 r.; 14.03.1999 r.; 21.03.1999 r.; 25.04.1999 r.; 09.05.1999 r.; 16.05.1999 r.; 23.05.1999 r.; 13.06.1999 r.; Elżbieta Sawuła, *Historia budowy kościoła parafialnego w Żurawicy*, w: „*Dzieje Żurawicy. Studia i Materiały*”, tom 1, red. L. Fac, Żurawica 2010, s. 123.

19 lipca parafię nawiedziły relikwie świętego Jana z Dukli. Po powitaniu odbyła się Msza święta, po niej adoracja i Apel Jasnogórski. W kolejnym dniu Msze były o godzinie 11:00 i 17:00. Po tej drugiej relikwie zostały przekazane do parafii Bolestraszyce. 8 sierpnia pochodząca z parafii siostra Filipina Włoch złożyła w klasztorze Sióstr Dominikanek w Wielosiu koło Sandomierza wieczyste śluby zakonne. 5 września przy budynku Urzędu Gminy w Żurawicy odbyła się uroczysta Msza święta z okazji 60. rocznicy wybuchu II wojny światowej. Uczestniczyli w niej żołnierze z jednostki w Żurawicy. Po niej odbył się uroczysty apel poległych. 7 listopada 118 młodych wiernych przyjął sakrament bierzmowania, którego udzielił ks. bp Stefan Moskwa. Przed świętami Bożego Narodzenia w kościele zamontowano nową szopkę, składająca się z 21 figur. Ufundowali je rodzice dzieci przygotowujących się do przyjęcia w 2000 r. Pierwszej Komunii świętej. W związku z końcem 1999 r. zorganizowano w dniu sylwestra adorację, a o północy Mszę świętą¹⁸.

W 1999 r. pojawiły się nowe wspólnoty parafialne: Rycerstwo Niepokalanej i Kościół Domowy, a Akcja Katolicka rozpoczynała swoje działanie. Odbyły się też dwie pielgrzymki parafialne do Dębowca i Tarnowa. W niedzielę liczenia na Mszy świętej było 1650 wiernych, z których 495 przyjął Komunię świętą. W dni powszednie na Msze przychodziło około 80 osób, a w ciągu całego roku rozdano 65000 Komunii. Parafia liczyła wówczas 3282 wiernych¹⁹.

9 stycznia 2000 r. w Polskim Domu Katolickim odbyły się jasełka przygotowane przez dzieci i młodzież, a 30 stycznia zorganizowany został koncert kolęd w wykonaniu Harcerskiej Orkiestry Dętej z Żurawicy oraz misterium bożonarodzeniowe przygotowane przez dzieci. W dniach 17–20 marca odbyły się rekolekcje szkolne, a w dniach 14–16 kwietnia parafialne. Te drugie prowadził ks. prof. Anzelm Weiss z KUL. Na początku kwietnia w kościele zawieszono jeden obraz ze stacji drogi krzyżowej, które przed 1972 r. były w żurawickiej świątyni. Następnie zostały one zgodnie z decyzją biskupa przemyskiego przekazane do Dąbrówki Starzeńskiej. Tam nigdy nie zostały użyte do kultu, z tego powodu ks. Aleksander Zajac doprowadził do ponownego sprowadzenia ich do Żurawicy. Były to obrazy ręcznie malowane farbami olejnymi, a ich stan był dobry. Od 14 maja zmieniono sposób sprzątania kościoła. Jedna grupa porządkowała jak dotychczas w sobotę, natomiast kolejna miała sprzątać w poniedziałek lub wtorek²⁰.

4 czerwca w Polskim Domu Katolickim odbył się koncert zespołu dziecięcego z Żurawicy. Był on dedykowany Ojcu Świętemu Janowi Pawłowi II z racji 80. urodzin. W czerwcu została odnowiona przez Czesława Szumel-

¹⁸ APŻ, Księga Ogłoszeń, Ogłoszenia z dnia 27.06.1999 r.; 18.07.1999 r.; 08.08.1999 r.; 05.09.1999 r.; 25.12.1999 r.; 26.12.1999 r.; APŻ, Liber Confimatorum Parafia Żurawica od 1968 r.

¹⁹ APŻ, Kwestionariusz sprawozdania z pracy duszpasterskiej za 1999 r.

²⁰ APŻ, Księga Ogłoszeń, Ogłoszenia z dnia 09.01.2000 r.; 30.01.2000 r.; 12.03.2000 r.; 02.04.2000 r.; 09.04.2000 r.; 14.05.2000 r.

Prezbiterium kościoła po remoncie w 1999 r. Widoczny nowy marmurowy ołtarz i ambona (APŻ)

dę figura Matki Boskiej ufundowana przez kolejarzy w 1925 r. Jej ponowne poświęcenie miało miejsce 26 listopada. Od lipca rozpoczęto prace przy budowie parkingu obok kościoła, a na przełomie sierpnia i września zdjęte zostały płyty betonowe przy murze kościoła od strony północnej, a w październiku od wschodniej i południowej. Związane to było z dużym zawilgoceniem i koniecznością osuszenia fundamentów. W październiku i listopadzie trwały prace związane z modernizacją instalacji oświetleniowej w kościele. Zakupiono nowe oświetlenie ołtarzy i sklepienia. Do wyposażenia parafii włączono także marmurowy tron pod monstrancję, a w grudniu nowe balaski. 8 września pochodzący z parafii Żurawica – Dariusz Partyka, złożył śluby wieczyste w Zgromadzeniu Księży Salwatorianów²¹.

W 2000 r. w niedzielę liczenia wiernych na Mszy było 1840 osób, z których 557 przystąpiło do Komunii. W dni powszednie na Mszach było średnio 80 osób, a w ciągu roku rozdano 66000 Komunii świętych. 50 chorych osób korzystało ze spowiedzi i Komunii w pierwsze piątki miesiąca. 22 lipca 130 osób z parafii wyjechało na pielgrzymkę do Kalwarii Zebrzydowskiej. 5 sierpnia z okazji Roku Jubileuszowego, zorganizowana została piesza pielgrzymka do Archikatedry Przemyskiej²².

²¹ APŻ, Księga Ogłoszeń, Ogłoszenia z dnia 04.06.2000 r.; 22.06.2000 r.; 03.09.2000 r.; 10.10.2000 r.; 26.11.2000 r.; 17.12.2000 r.

²² APŻ, Kwestionariusz sprawozdania z pracy duszpasterskiej za 2000 r.; APŻ, Księga Ogłoszeń, Ogłoszenia z dnia 16.07.2000 r.; 23.07.2000 r.; 06.08.2000 r.

17 marca 2001 r. dzieci i młodzież przygotowały wieczornicę poświęconą świętemu Józefowi. 1 kwietnia założony niedawno zespół teatralny przedstawił w Polskim Domu Katolickim Misterium Męki i Zmartwychwstania Pańskiego. W dniach 31 marca–3 kwietnia odbyły się rekolekcje wielkopostne²³.

W kwietniu rozpoczęto prace w kościele polegające na odnowieniu polichromii. Wcześniej dokonano także wymiany całej instalacji elektrycznej, a pająki i kinkiety oświetleniowe zostały odnowione i powiększone. W oknach kościoła zamontowano uchylne wywietrzniki, co miało poprawić wentylację w świątyni. Obraz Matki Boskiej Częstochowskiej został przeniesiony do pomieszczenia po prawej stronie przedsionka. Została tam zamiast drzwi wstawiona krata, dzięki czemu był on widoczny dla wszystkich wchodzących do świątyni. Rozebrano także schody na chór, które były w bardzo złym stanie. W ich miejsce wykonano schody metalowe. Pomalowana została klatka schodowa prowadząca na chór. Ołtarz został oczyszczony z sadzy pochodzącej od świec. Wykonano także boazerię z ławami na ścianach bocznych kościoła i nowe konfesjonały. W lipcu zainstalowano nowe nagłośnienie kościoła i przystąpiono do czyszczenia i polerowania posadzki. We wrześniu zamontowano na filarze odnowioną figurę świętego Antoniego, a w październiku zamówiono drewnianą figurę świętego Józefa na drugi filar²⁴.

W ciągu 2001 r. rozdano 70000 Komunii, a w dniu liczenia wiernych na Mszach niedzielnych było 1835 parafian, a 631 z nich przystąpiło do Komunii. W dniu powszednie frekwencja wynosiła około 80 osób. W sprawozdaniu wymieniono organizacje działające w parafii i po raz pierwszy wspomniano o Katolickim Stowarzyszeniu Młodzieży oraz Grupie Teatralnej prowadzonej przez ks. Pawła Pelca. Rekolekcje wielkopostne w tym roku prowadził ks. Józef Fejdasz²⁵.

24 marca 2002 r. Grupa Teatralna wykonała w Polskim Domu Katolickim sztukę „Gość oczekiwany”. 9 kwietnia parafia przystąpiła do dalszych prac w kościele. Ich głównym celem było wykonanie złocenia ołtarza głównego, dwóch bocznych, ołtarza Matki Boskiej Częstochowskiej, chrzcielniccy i balustrady chóru. Wspomniane prace zostały zakończone w lipcu. 26 maja ks. Witold Majcher pochodzący z parafii, odprawił w kościele Niepokalanego Poczęcia NMP w Żurawicy swoją Mszę prymicyjną, a tydzień później swoje prymicje świętował ks. Dariusz Partyka, również pochodzący z parafii. 16 czerwca miała miejsce uroczystość otwarcia i poświęcenia budynku Hali Sportowej w Żurawicy²⁶.

²³ APŻ, Księga Ogłoszeń, Ogłoszenia z dnia 11.03.2001 r.; 25.03.2001 r.

²⁴ APŻ, Tamże, Księga Ogłoszeń, Ogłoszenia z dnia 22.04.2001 r.; 03.05.2001 r.; 13.05.2001 r.; 20.05.2001 r.; 03.06.2001 r.; 13.05.2001 r.; 15.07.2001 r.; 22.07.2001 r.; 16.09.2001 r.; 28.10.2001 r.

²⁵ APŻ, Kwestionariusz sprawozdania z pracy duszpasterskiej za 2001 r.

²⁶ APŻ, Księga Ogłoszeń, Ogłoszenia z dnia 24.03.2002 r.; 07.04.2002 r.; 26.05.2002 r.; 02.06.2002 r.; 09.06.2002 r.; 14.05.2002 r.

Przymicje kapłańskie ks. Dariusza Partyki w 2002 r. (w środku) (APŻ)

W dniach 28–29 września 2002 r. parafia przeżyła nawiedzenie Obrazu Matki Boskiej Częstochowskiej. Wierni przygotowywali się do tego wydarzenia duchowo, uczestnicząc między innymi w rekolekcjach w dniach 24–28 września, które prowadził ks. Józef Fejdasz. Ponadto cała Żurawica została udekorowana flagami polskimi, maryjnymi i papieskimi. W domach wystawiano święte obrazy, proporce, a cała droga prowadząca do kościoła ozdobiona była kwiatami. Powitanie obrazu miało miejsce w sobotę 28 września o godzinie 17:00, a uroczystej Mszy świętej przewodniczył bp Stefan Moskwa. Po Eucharystii rozpoczęło się całonocne czuwanie, a o północy odprawiono kolejną Mszę, koncelebrowaną przez byłych wikariuszy i księży pochodzących z Żurawicy. Następnego dnia o godzinie 14:30 odbyła się Msza pod przewodnictwem bp. Kazimierza Ryczana i abp. Józefa Michalika. Biskup Ryczan poświęcił odnowioną polichromię i dokonał konsekracji ołtarza. Po nabożeństwie obraz został przekazany do parafii Bolestraszyce. Od 6 października rozpoczęła się peregrynacja trzech obrazów Matki Boskiej Częstochowskiej po parafii. Dwa obrazy były przekazywane przez wiernych od strony krzyżówki, a jeden od strony Żurawicy Rozrządowej. Każda rodzina modliła się przed obrazem przez jeden dzień²⁷.

Jesienią 2002 r. rozpoczęto budowę ronda wokół figury Matki Boskiej. Teren został ogrodzony, w ten sposób figura stoi dziś na samym środku ronda²⁸. W dniu liczenia na Mszy było 1920 osób, a 753 przystąpiło do Komunii. Łącznie w roku rozdano około 110000 Komunikantów²⁹.

²⁷ APŻ, Księga Ogłoszeń, Ogłoszenia z dnia 22.09.2002 r.; 06.10.2002 r.

²⁸ APŻ, Księga Ogłoszeń, Ogłoszenia z dnia 03.11.2002 r.

²⁹ APŻ, Kwestionariusz sprawozdania z pracy duszpasterskiej za 2001 r.

„Przyszedłem rzucić ogień na ziemię
i jakże bardzo pragne,
żeby on już zapłonął”. Łk 12,49

**Mocą
Chrystusowego
kapłaństwa
błogosławi**
ks. Witold Majcher
salezjanin

Wielbiąc Ciebie Boże za dar powołania
dziękuję Mamie, Braciom, Krewnym
i tym, od których wyszedłem
i do których mnie pošlesz,
a zmarłemu Ojcu daj życie wieczne.

Żurawica - Kraków 2002

W 2003 r. rozpoczęto prace przy przebudowie budynku gospodarczego na dom mieszkalny dla księży oraz miejsce spotkań grup duszpasterskich. W marcu zakupiono również metalową formę do wybudowania nowej dzwonnicy. 23 marca Grupa Teatralna z Żurawicy wystawiła w Polskim Domu Katolickim sztukę *Umęczon pod Ponckim Pilatem*. Reżyserem była Renata Hańkiewicz-Kudła, scenografię przygotował Czesław Szumelda, a oprawę muzyczną Feliks Szumelda. Ze względu na bezpieczeństwo osób przychodzących do świątyni, w kwietniu zostały wycięte modrzewie, zaś w listopadzie usunięto drzewa na skarpie kościelnej. 10 czerwca w kościele w Żurawicy odbył się zjazd księży wyświęconych w 1959 r. razem z proboszczem ks. Aleksandrem Zającem i bp. Stefanem Moskwą. W drugiej połowie roku rozpoczął się remont organów kościelnych³⁰.

W 2003 r. w dniu liczenia na Mszach było 1560 osób, a 349 przyjęło Komunię. W czasie całego roku rozdano natomiast 90000 Komunikantów. 29 maja tego roku ks. bp Stefan Moskwa udzielił sakramentu bierzmowania 57 młodym wiernym z parafii³¹.

W lutym 2004 r. wznowiono prace przy budowie domu mieszkalnego dla księży. Ocieplono wówczas poddasze i rozpoczęto montaż instalacji elektrycznej. Prace przy budowie mieszkań dla księży i miejsca dla spotkań grup parafialnych trwały cały rok. W tym czasie parafia sprzedała Urzędowi Gminy w Żurawicy budynek Domu Katechetycznego, przy ulicy Armii Krajowej.

³⁰ APŻ, Księga Ogłoszeń, Ogłoszenia z dnia 09.03.2003 r.; 06.04.2003 r.; 08.06.2003 r.; 21.09.2003 r.; 30.11.2003 r.; „*Umęczon pod Ponckim Pilatem*”, Grupa Teatralna z Żurawicy, „Wiadomości Żurawickie”, wydanie inauguracyjne 2003 r., s. 16–17.

³¹ APŻ, Kwestionariusz sprawozdania z pracy duszpasterskiej za 2003 r.; APŻ, Liber Confirmatorum Parafia Żurawica od 1968 r.

Dzięki uzyskanym w ten sposób funduszom, prace znacznie przyspieszyły. Jesienią ukończono pierwsze mieszkanie dla księdza w przebudowywanym budynku. Od 4 grudnia zamieszkał w nim ks. prałat Stanisław Burczyk, który 8 grudnia w dniu odpustu parafialnego, przeżywał Jubileusz 60-lecia święceń kapłańskich. Uroczystej Mszy świętej przewodniczył ks. bp Kazimierz Ryczan. Przy okazji poświęcony został nowy budynek, który otrzymał imię świętego Józefa. Jednak pozostało w nim do zrealizowania jeszcze sporo prac wykończeniowych. W dniach 12–14 marca odbyły się po raz kolejny rekolekcje wielkopostne dla uczniów żurawickich szkół i starszych³².

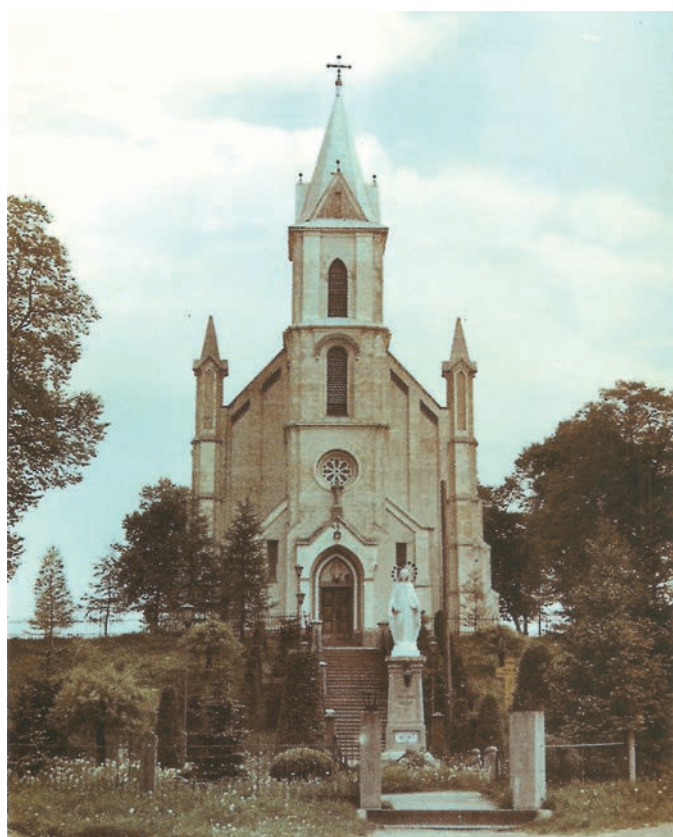
28 marca 2004 r. Grupa Teatralna wystawiła w Polskim Domu Katolickim sztukę *Miriam z Magdali*. Reżyserem spektaklu była Renata Hańkiewicz-Kudła. W kwietniu wykonano prace przy wyrównaniu ziemi wokół kościoła. 8 czerwca rozpoczęła się wizytacja kanoniczna parafii, przeprowadzona przez abp. Józefa Michalika, który sprawdził księgi parafialne i odwiedził cmentarz. Następnie odbyło się spotkanie z przedstawicielami różnych grup parafialnych. Później arcybiskup odprawił uroczystą Mszę świętą, podczas której 58 młodych wiernych przyjęło sakrament bierzmowania. 29 sierpnia w kościele odbył się koncert organowy w wykonaniu Marty Rogusz z Orzechowiec. 26 września zorganizowana została piesza pielgrzymka z Żurawicy do Tuligłów. Główną jej intencją była prośba o dobre owoce zbliżających się Misji świętych. Wspomniane Misje rozpoczęły się 16 października, a prowadzili je księża salwatorianie³³.

W styczniu 2005 r. ks. prałat Stanisław Burczyk w dowód wdzięczności za modlitwy i życzliwość z okazji swojego Jubileuszu, ufundował dla parafii organy elektroniczne, które umieszczono w Domu Świętego Józefa. W kwietniu wykonano schody wejściowe do kościoła. Zostały one poszerzone i wyłożone piaskowcem. Ponadto od strony dzwonnicy wykonano podjazd dla wózków. W maju zamontowano barierki na schodach i podjeździe oraz ułożono kostkę brukową od nowych schodów do schodów prowadzących do ronda. 18 maja parafia przeżywała setną rocznicę konsekracji kościoła, a 24 maja ks. bp Adam Szal udzielił sakramentu bierzmowania 54 młodym parafianom. 17 lipca Mszę w kościele w Żurawicy odprawił ks. Tadeusz Isakowicz-Zaleski, kapłan obrządku ormiańskiego, a jego wizyta była związana z 40. rocznicą śmierci ks. Kajetana Amirowicza, który po wojnie posługiwał w Żurawicy i jest pochowany na żurawickim cmentarzu. W tym samym czasie rozpoczęto prace przy przebudowie chodnika prowadzącego od kościoła w stronę cmentarza³⁴.

³² APŻ, Księga Ogłoszeń, Ogłoszenia z dnia 15.02.2004 r.; 05.12.2004 r.

³³ APŻ, Księga Ogłoszeń, Ogłoszenia z dnia 07.03.2004 r.; 28.03.2004 r.; 02.05.2004 r.; 06.06.2004 r.; 29.08.2004 r.; 26.09.2004 r.; APŻ, Liber Confirmatorum Parafia Żurawica od 1968 r.; R. Hańkiewicz-Kudła, „*Miriam z Magdali*” – kolejna premiera teatru amatorskiego, „Wiadomości Żurawickie”, wydanie 01.06.2004 r., s. 13.

³⁴ APŻ, Księga Ogłoszeń, Ogłoszenia z dnia 23.01.2005 r.; 17.04.2005 r.; 22.05.2005 r.; 22.05.2005 r.; 17.07.2005 r.; 24.07.2005 r.

Pocztówki wydane z okazji 100-lecia konsekracji kościoła w Żurawicy (ze zbioru Macieja Dudy)

Otwarcie Konferencji Naukowej „600 lecie parafii i wsi Żurawica”. Od lewej ks. Aleksander Zajac, Wójt Gminy Żurawica Piotr Tomański i główny organizator Lucjan Fac. fot. Ryszard Michalski

1 września miała miejsce Msza święta z okazji Wojewódzkiej Inauguracji Roku Szkolnego 2005/2006. Przewodniczył jej abp Józef Michalik, a uczestniczyły w niej władze województwa, powiatu i gminy. Po Eucharystii zebrani przeszli do szkoły, gdzie miało miejsce poświęcenie nowego budynku gimnazjum. We wrześniu rozpoczęto prace przy utwardzaniu parkingu między kościołem a plebanią. Miejsca parkingowe wyłożono płytami ażurowymi, a drogę dojazdową kostką. Po raz pierwszy kierowcy mogli z niego skorzystać w niedzielę 16 października, a mieścił on około 40 samochodów osobowych. W tym samym czasie trwały prace przy elewacji Domu Świętego Józefa oraz po raz kolejny remontowane były organy. W 2005 r., w dniu liczenia wiernych, w kościele było 1500, a do Komunii przystąpiło 270 osób. Łącznie w ciągu roku rozdano 115000 Komunii³⁵.

Podczas prac prowadzonych na torowisku w Żurawicy Rozrządowej odnaleziono szczątki 16 osób. Nie udało się ustalić ich tożsamości. Z inicjatywy sołtysa Janusza Rabki pochowani zostali na cmentarzu w Żurawicy, a obrzędy pogrzebowe przeprowadził ks. Aleksander Zajac³⁶.

W 2006 r. przypadała rocznica 600-lecia powstania parafii Żurawica. Do tej uroczystości księży i wierni przygotowywali się od wielu miesięcy.

³⁵ APŻ, Kwestionariusz sprawozdania z pracy duszpasterskiej za 2005 r.; APŻ, Księga Ogłoszeń, Ogłoszenia z dnia 28.08.2005 r.; 11.09.2005 r.; 16.10.2005 r.; J. Semków, *Wojewódzka Inauguracja Roku Szkolnego w Gimnazjum w Żurawicy*, „Wiadomości Żurawickie”, nr 2, 2006, s. 6.

³⁶ L. Fac, *Żurawica Nord*, „Wiadomości Żurawickie”, nr 2(9) 2006 r., s. 13–14.

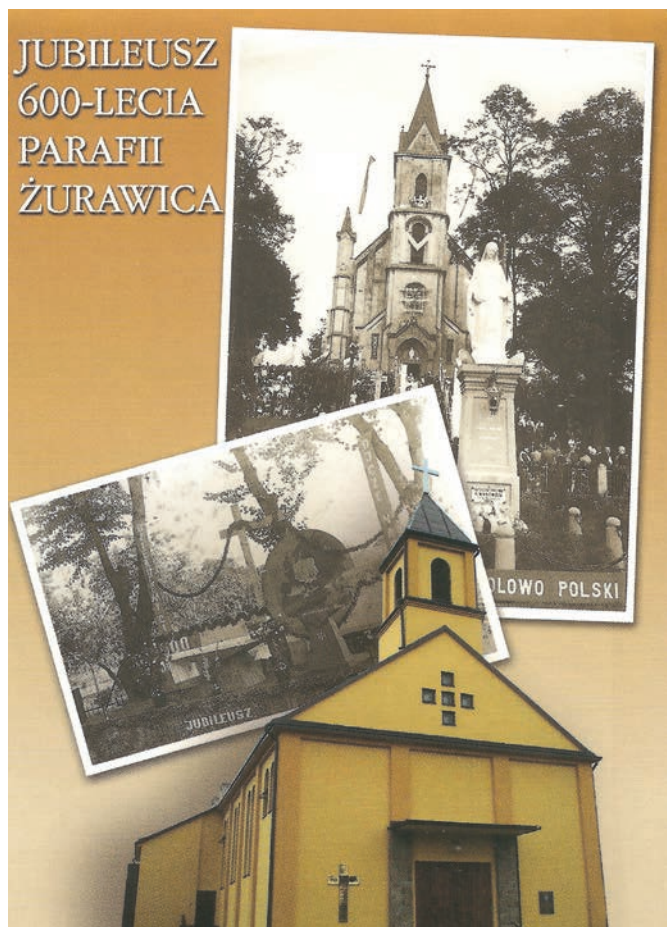
Ks. Stanisław Burczyk (z lewej) i ks. Aleksander Zajac (z prawej) podczas uroczystej Mszy świętej z okazji 600-lecia Parafii Żurawica. W tle widoczny ołtarz polowy. fot. Ryszard Michalski

7 czerwca rozpoczęła się renowacja Misji świętych. W jej trakcie wierni spotykali się codziennie na Apelu Jasnogórskim, ponadto zorganizowana została Droga Krzyżowa ulicami parafii. 17 czerwca odbyła się w Auli Gimnazjum w Żurawicy, konferencja naukowa „600-lecie parafii i wsi Żurawica”. Głównym jej pomysłodawcą był historyk Lucjan Fac, a organizatorami Rada i Wójt Gminy Żurawica, Parafia pod wezwaniem Niepokalanego Poczęcia NMP w Żurawicy i Towarzystwo Przyjaciół Nauk w Przemyślu. Otwarcia konferencji dokonali ks. proboszcz Aleksander Zajac i Wójt Gminy Żurawica Piotr Tomański. W jej trakcie licznie zebrani historycy, przedstawili różne aspekty związane z historią Żurawicy. Pokłosiem tej konferencji jest książka pod redakcją Lucjana Faca *Dzieje Żurawicy. Studia i materiały*, tom 1³⁷.

Główne uroczystości jubileuszowe odbyły się w niedzielę 18 czerwca 2006 r. Aby umożliwić uczestnictwo w tych wydarzeniach, jak największej liczbie wiernych, Msza święta została odprawiona na specjalnie przygotowanym ołtarzu polowym. Został on ustawiony na północnej ścianie kościoła, a wierni zajmowali miejsca na parkingu i dalej na placu w stronę plebanii i Domu Świętego Józefa. Mszę koncelebrowało kilkudziesięciu księży w tym abp Józef Michalik i pochodzący z Żurawicy bp kielecki

³⁷ APŻ, Księga Ogłoszeń, Ogłoszenia z dnia 04.06.2006 r.; *Dzieje Żurawicy. Studia i materiały*, red. L. Fac, tom 1, Żurawica 2010 r.; M. Duda, *Konferencja naukowa 600-lecie parafii i wsi Żurawica*, „Wiadomości Żurawickie”, nr 3 (10) 2006 r., s. 6; M. Duda, *600-lecie Parafii Żurawica*, „Wiadomości Żurawickie”, nr 1 (8) 2006 r., s. 11; APŻ, Kwestionariusz sprawozdania z pracy duszpasterskiej za 2006 r.

Jubileusz 600-lecia parafii
Żurawica (ze zbioru
Macieja Dudy)

Kazimierz Ryczan. Ten ostatni wygłosił również okolicznościową homilię. Po zakończeniu Mszy, zaproszeni goście udali się na poczęstunek do Hali Sportowej w Żurawicy. Dzień później bp Marian Rojek udzielił sakramentu bierzmowania 67 młodym wiernym z parafii³⁸.

Uroczystości Jubileuszowe, były też formą pożegnania ks. prałata Aleksandra Zająca z parafią, gdyż od 1 października 2006 r. przeszedł na kapłańską emeryturę. Zgodnie z decyzją metropolity przemyskiego arcybiskupa Józefa Michalika, od tego dnia nowym proboszczem Parafii Niepokalanego Poczęcia NMP w Żurawicy został ks. Marian Hofman³⁹. Na-

³⁸ APŻ, Liber Confimatorum Parafia Żurawica od 1968 r.

³⁹ Ks. dr Marian Hofman ur. 06.09.1967 r. w Olszynie. Jest synem Karola i Eleonory z domu Murchan. Po ukończeniu Liceum Ogólnokształcącego w Radymnie, w 1986 roku rozpoczął studia w WSD w Przemyślu. 11.06.1992 r. przyjął w katedrze przemyskiej święcenia kapłańskie z rąk abp. Ignacego Tokarczuka. Jako wikariusz posługiwał w parafiach: pw. Wniebowstąpienia Pańskiego w Sanoku – Olchowcach 01.07.1992–16.08.1995 r., Krosno pw. Świętej Trójcy 17.08.1995–

Polowa Msza święta z okazji 600-lecia Parafii Żurawica. fot. Ryszard Michalski

tomiast ksiądz Aleksander Zajac pozostał w Żurawicy i zamieszkał w Domu Świętego Józefa⁴⁰.

Jako emeryt przez kolejne 5 lat pomagał nowemu proboszczowi. Z racji na pogarszający się stan zdrowia, od roku 2011 przebywał w Domu Księży Emerytów EMAUS w Korczyniu, a następnie w Centrum Medyczno–Charytatywnym w Krośnie, prowadzonym przez Caritas Archidiecezji Przemyskiej. Zmarł 29 kwietnia 2016 r. w Krośnie⁴¹. 1 maja ks. Edward Sobolak w asyście ks. Mariana Hofmana i zgromadzonych kapłanów doko-

---

23.08.1999 r. oraz Jarosław pw. NMP Królowej Polskie 24.08.1999–05.08.2000 r. Od 06.08.2000 r. został proboszczem w parafii pw. MB Wspomożenia Wiernych w Hucisku Jawornickim. Jednocześnie podjął studia specjalistyczne z prawa kanonicznego w Instytucie Prawa Kanonicznego w Krakowie, które uwieńczył licencjatem z prawa kanonicznego. 01.07.2003 r. został proboszczem w Bolestraszcach, gdzie posługiwał do 30.09.2006 r. Od 01.10.2006 r. został proboszczem parafii Żurawica pw. Niepokalanego Poczęcia NMP i dziekanem dekanatu żurawickiego. Będąc proboszczem w Bolestraszcach podjął obowiązki obrońcy węzła małżeńskiego w Sądzie Metropolitalnym w Przemysłu, a od 2010 r. obowiązki Sędziego Sądu Metropolitalnego w Przemysłu. 04.11.2014 r. uzyskał stopień naukowy doktora nauk prawnych w dyscyplinie prawo kanoniczne, na podstawie rozprawy doktorskiej *Kancelaria parafialna w służbie ewangelizacji w świetle uchwał synodów polskich w latach 1983–2010*. W 2017 r. otrzymał tytuł Honorowego Obywatela Gminy Żurawica. 21.12.2018 r. został mianowany Honorowym Kanonikiem Przemyskiej Kapituły Metropolitalnej.

⁴⁰ APŻ, Pismo Kurii w Przemysłu do ks. Aleksandra Zajęca z dnia 14.09.2006 r.; Księga Ogłoszeń, Ogłoszenia z dnia 17.09.2006 r.; 24.09.2006 r.; M. Duda, M. Jaroch, *10 lat posługi duszpasterskiej księdza prałata Aleksandra Zajęca w parafii Żurawica*, „Wiadomości Żurawickie”, nr 4 (11) 2006 r., s. 14.

⁴¹ <https://przemyska.pl/wydarzenie/zmarl-ks-pral-aleksander-zajac/> (dostęp: 03.02.2023 r.)

nał wprowadzenia ciała zmarłego emerytowanego proboszcza, ks. prałata Aleksandra Zajacę, do kościoła Niepokalanego Poczęcia NMP w Żurawicy. Następnie przy trumnie odmówiono różaniec. O 17:30 rozpoczęła się Msza święta, której przewodniczył archiprezbiter przemyski, ks. Mieczysław Rusin. Koncelebrowali ją księża z rocznika święceń zmarłego, dawni wikariusze i kapłani pochodzący z Żurawicy. Obecna była także rodzina zmarłego. W homilii ks. Stanisław Bartmiński, seminaryjny kolega ks. Zajacę, przypomniał jego życiorys i pełną poświęcenia posługę kapłańską. Na koniec ks. Marian Hofman podziękował wszystkim zebrany za modlitwę w intencji swojego poprzednika⁴².

2 maja o godz. 12.00 rozpoczęła się Msza święta pogrzebowa w intencji zmarłego. Liturgii przewodniczył bp Kazimierz Ryczan, wieloletni przyjaciel zmarłego. Ponadto Mszę koncelebrował bp Stanisław Jamrozek oraz blisko 70 kapłanów. W homilii bp Ryczan przywołał postać zmarłego i jego zasługi dla kościoła oraz lokalnej społeczności Żurawicy i Jaćmierza. Po Komunii głos zabrali: bp Stanisław Jamrozek, wykonawca testamentu – ks. Edward Sobolak, ks. Aleksander Radoń, ks. Jan Twardy, ks. Roman Froń, ks. Władysław Dubiel, ks. Michał Kozak, Krzysztof Składowski – Wójt Gminy Żurawica, Marian Ryczan, w imieniu rodziny – bratanek zmarłego Kazimierz Zajac oraz ks. Marian Hofman. Po Mszy świętej w asyście kapłanów, sióstr zakonnych oraz wielkiej rzeszy wiernych ciało śp. ks. Aleksandra Zajacę zostało procesyjnie przeniesione najpierw wokół kościoła parafialnego, a następnie na cmentarz w Żurawicy, gdzie nastąpił pochówek⁴³.

Rok później, 30 kwietnia 2017 r. podczas uroczystej Mszy świętej w intencji śp. ks. Aleksandra Zajacę, której przewodniczył dawny wikariusz żurawicki, ks. Edward Sobolak, odsłonięto i poświęcono tablicę upamiętniającą jego postać. Znajduje się ona w bocznej nawie żurawickiej świątyni⁴⁴.

---

⁴² <http://zurawica.przemyska.pl/2016/05/01/eksporta-sp-ks-pral-aleksandra-zajaca/> (dostęp: 03.02.2023 r.)

⁴³ <http://zurawica.przemyska.pl/2016/05/02/uroczystosci-pogrzebowe-sp-ks-pral-aleksandra-zajaca/> (dostęp: 03.02.2023 r.)

⁴⁴ <http://zurawica.przemyska.pl/2017/04/30/i-rocznica-smierci-ks-pral-aleksandra-zajaca/> (dostęp: 03.02.2023 r.)

Życie sakramentalne w Parafii Niepokalanego Poczęcia NMP za czasów księdza proboszcza Aleksandra Zająca

Pierwszym sakramentem przyjmowanym przez narodzonego człowieka jest chrzest święty. Zmywa on grzech pierworodny i wprowadza osobę do wspólnoty kościoła. W czasie posługi księdza Aleksandra Zająca najczęściej chrztów udzielono w 1996 r. – 47, natomiast najmniej w ostatnim roku jego posługi 2006 – 28. Generalnie oprócz 1996 r. w pozostałych latach liczba chrztów wahała się od 28 do 39 rocznie (tab. 1)

Tab. 1. Chrzty w Parafii pod wezwaniem Niepokalanego Poczęcia NMP w Żurawicy⁴⁵

Rok	Liczba chrztów
1996	47
1997	37
1998	34
1999	39
2000	35
2001	30
2002	35
2003	29
2004	36
2005	32
2006	28

Bierzmowanie to sakrament polegający na przyjęciu darów Ducha Świętego. Udziela go biskup, a przyjmują go młodzi ludzie w wieku kilkunastu lat. W czasie posługi ks. Aleksandra Zająca siedem razy miało miejsce bierzmowanie w parafii Żurawica. W opisywanych latach sakrament był udzielany nieregularnie. W 1997 r. był przyjmowany dwukrotnie, wiosną i jesienią. Natomiast w następnych 5 latach tylko raz w 1999 r. Od 2003 r. bierzmowanie w parafii odbywało się już w każdym roku. Najwięcej młodych wiernych przyjęło ten sakrament w maju 1997 r. – 56 osób, natomiast najmniej w 2006 r. – 25. Najwięcej, bo cztery razy bierzmowania udzielił bp Stefan Moskwa (tab. 2).

⁴⁵ APŻ, Księga Ochrzczonych, T. VII, 1982–1996; Księga Ochrzczonych, T. VIII, 1997–2022.

Tab. 2. Bierzmowanie w Parafii pod wezwaniem Niepokalanego Poczęcia NMP w Żurawicy⁴⁶

Data	Liczba bierzmowanych	Biskup/arcybiskup udzielający sakramentu
20.05.1997	56	Stefan Moskwa
25.10.1997	26	Stefan Moskwa
07.11.1999	36	Stefan Moskwa
29.05.2003	31	Stefan Moskwa
08.06.2004	29	Józef Michalik
24.05.2005	27	Adam Szal
19.06.2006	25	Marian Rojek

Kolejnym sakramentem, który przyjmuje się w kościele jest małżeństwo. Zgodnie z prawem kościelnym jest to przysięga kobiety i mężczyzny w obecności kapłana. W opisywanym okresie najwięcej ślubów zostało udzielonych w 1997 r. – 20, natomiast najmniej w kolejnym roku czyli w 1998 r. – 7. W pozostałych latach liczba zawieranych małżeństw wahała się od 10 do 17 rocznie (tab. 3).

Tab. 3. Małżeństwa w Parafii pod wezwaniem Niepokalanego Poczęcia NMP w Żurawicy⁴⁷

Rok	Liczba ślubów
1996	17
1997	20
1998	7
1999	11
2000	14
2001	10
2002	17
2003	13
2004	17
2005	15
2006	17

Księża wprowadzają człowieka do kościoła przez chrzest święty, a po śmierci odprowadzają ciało zmarłego na miejsce spoczynku. Podczas Mszy pogrzebowej ksiądz modli się za zmarłych i prosi o ich zbawienie. W czasie posługi ks. Aleksandra Zająca najwięcej pogrzebów było w 1997 r. – 56, natomiast najmniej w 2003 r. – 25. W pierwszych dwóch latach liczba po-

⁴⁶ APŻ, Liber Confimatorum Parafia Żurawica od 1968 r.

⁴⁷ APŻ, Księga Zaślubionych od 1979 r.

grzebów była znacznie większa bo odpowiednio 48 i 56, natomiast w kolejnych wahała się od 25 do 36 (tab. 4)⁴⁸.

Tab. 4. Pogrzeby w Parafii pod wezwaniem Niepokalanego Poczęcia NMP w Żurawicy.

Rok	Liczba pogrzebów
1996	48
1997	56
1998	26
1999	36
2000	31
2001	29
2002	27
2003	25
2004	30
2005	29
2006	33

Księży wikariusze w Parafii Niepokalanego Poczęcia NMP w Żurawicy w okresie posługi proboszcza ks. Aleksandra Zająca⁴⁹

Ks. **Adam Dziadowicz** urodził się 24 września 1965 r. w Laszkach. Świecenia kapłańskie otrzymał 11 czerwca 1992 r. w Przemyślu. Posługiwał w następujących parafiach: Besko, Żurawica, Błazowa, Lesko, Łobozew oraz Sońnica (obecnie). W Żurawicy pełnił posługę wikariusza od 19 sierpnia 1994 r. do 19 sierpnia 1997 r.

Ks. **Paweł Konieczny** urodził się 5 kwietnia 1970 r. w Rzeszowie. Świecenia kapłańskie otrzymał 27 maja 1995 r. w Przemyślu. Posługiwał w następujących parafiach: Żurawica, Izdebki, Ustrzyki Dolne, Przemyśl – Monte Cassino, Iwonicz Zdrój, Wierzbna, Jarosław Opactwo, Żurawica Górna. W 2020 r. mianowany został proboszczem parafii Husów. W Żurawicy pełnił posługę wikariusza od 19 sierpnia 1995 r. do 19 sierpnia 1997 r.

Ks. **Andrzej Panek** urodził się 14 stycznia 1972 r. w Łańcucie. Świecenia kapłańskie otrzymał 18 maja 1997 r. w Przemyślu. Posługiwał w następujących parafiach: Żurawica, Krosno – Fara, Radymno, Grabownica, Przemyśl – Błonie, Nowy Zagórz oraz Wisłok Wielki. W 2019 r. zo-

⁴⁸ APŻ, Księga Zmarłych od 1987 r.

⁴⁹ <http://zurawica.przemyska.pl/wikariusze-zurawicy/> (dostęp: 03.02.2023 r.)

stał proboszczem parafii Bolestraszyce. W Żurawicy pełnił posługę wikariusza od 10 sierpnia 1997 r. do 19 sierpnia 1998 r.

Ks. **Edward Sobolak** urodził się 11 lipca 1967 r. w Brzeżawie. Świecenia kapłańskie otrzymał 27 maja 1995 r. w Przemyślu. Posługiwał w następujących parafiach: Wesola, Żurawica. Następnie z dniem 20 sierpnia 2001 r. podjął obowiązki Ekonoma Archidiecezji Przemyskiej oraz Dyrektora Administracyjnego Kurii Metropolitalnej w Przemyślu, które pełni do tej pory. Otrzymał godność prałata Metropolitalnej Kapituły Katedralnej w Przemyślu. Odybył studia specjalistyczne, wieńcząc je doktoratem na Uniwersytecie Papieskim Jana Pawła II w Krakowie. W Żurawicy pełnił posługę wikariusza od 10 sierpnia 1997 r. do 19 sierpnia 2001 r.

Ks. **Paweł Pelc** urodził się 5 lipca 1972 r. w Łańcucie. Świecenia kapłańskie otrzymał 31 maja 1998 r. w Przemyślu. Posługiwał w następujących parafiach: Żurawica, Przemyśl – Katedra, Brzozów, Lesko, Mrzygłód (do tej pory). W Żurawicy pełnił posługę wikariusza od 20 sierpnia 1998 r. do 30 czerwca 2002.

Ks. **Piotr Przeszlowski** urodził się 29 czerwca 1974 r. w Przeworsku. Świecenia kapłańskie otrzymał 3 czerwca 2001 r. w Przemyślu. Posługiwał w następujących parafiach: Żurawica, Golcowa, Lesko, Odrzykoń, Ustrzyki Dolne, Wierzba. W 2019 r. został proboszczem parafii Dobra. W Żurawicy pełnił posługę wikariusza od 24 sierpnia 2001 r. do 30 czerwca 2003 r.

Ks. **Józef Gondek** urodził się 19 marca 1975 r. w Wierzawicach. Świecenia kapłańskie otrzymał 19 maja 2002 r. w Przemyślu. Posługiwał w następujących parafiach: Żurawica, Sonina, Olszanica, Krosno pw. Św. Piotra i Św. Jana, Estonia (do tej pory). W Żurawicy pełnił posługę wikariusza od 1 lipca 2002 r. do 30 czerwca 2003 r.

Ks. **Władysław Dubiel** urodził się 27 czerwca 1970 r. w Nowej Sarzynie. Świecenia kapłańskie otrzymał 26 maja 1996 r. w Przemyślu. Posługiwał w następujących parafiach: Grabownica, Jedlicze, Wołkowyja, Żurawica, Przeworsk – Fara. Później był proboszczem w parafii Pełkinie – Wygarki i proboszczem parafii Sonina (do tej pory). Pełni funkcję Diecezjalnego Duszpasterza Rolników. W Żurawicy pełnił posługę wikariusza od 30 czerwca 2003 r. do 16 września 2006 r.

Ks. **Waldemar Murdzek** urodził się 19 kwietnia 1977 r. w Krośnie. Świecenia kapłańskie otrzymał 8 czerwca 2003 r. w Przemyślu. Jako wikariusz posługiwał w następujących parafiach: Żurawica, Krosno – Fara, Brzozów, Strachocina. Od 2020 r. pełni obowiązki dyrektora administracyjnego Wyższego Seminarium Duchownego w Przemyślu. W Żurawicy pełnił posługę wikariusza od 30 czerwca 2003 r. do 25 sierpnia 2007 r.

Kapłani pochodzący z Żurawicy, wyświęceni w latach 1996–2006

Ks. **Bartosz Rachwał** urodził się 11 maja 1971 r. w Przemyślu. Jest synem Edwarda i Danuty z d. Mazurek. Został ochrzczony 30 maja 1971 r. w kościele w Żurawicy, przez ks. Stanisława Burczyka. 30 września 1986 r. przyjął sakrament bierzmowania, a udzielił mu go bp Ignacy Tokarczuk. Po ukończeniu Szkoły Podstawowej w Żurawicy i I Liceum Ogólnokształcącego im. Juliusza Słowackiego w Przemyślu podjął studia seminaryjne. W ich trakcie, 16 listopada 1997 r. przyjął święcenia diakonatu z rąk ordynariusza diecezji sandomierskiej ks. bp. Wacława Świerzawskiego w Sandomierzu. Studia seminaryjne uwieńczył tytułem magistra teologii, broniąc pracy *Kult krzyży i kapliczek w dekanacie Żurawica* na KUL oraz święceniami kapłańskimi, które przyjął 20 czerwca 1998 r. z rąk ks. bp. Wacława Świerzawskiego w katedrze w Sandomierzu. Na pierwszą placówkę duszpasterską w charakterze wikariusza został skierowany do parafii Waśniów. Tu pełnił posługę w latach 1998–2000. Następnie został skierowany do Skoszyna, gdzie najpierw pełnił obowiązki rektora, a po przekształceniu jej w 2002 r. w parafię, proboszcza parafii do 2003 r. W latach 2003–2016 był proboszczem parafii Św. Anny w Branwi k. Janowa Lubelskiego. Od 24 lipca 2016 r. jest proboszczem parafii pod wezwaniem Najświętszego Serca Pana Jezusa w Groblach⁵⁰.

Ksiądz **Witold Majcher** SDB (salezjanin) urodził się 31 maja 1972 r. w Przemyślu. Jest synem Mariana i Danuty Teresy z d. Gawel. Jego starszy brat Zbigniew jest księdzem. 2 lipca 1972 r. został ochrzczony w kościele w Żurawicy. W latach 1979–1987 uczęszczał do Szkoły Podstawowej w Żurawicy. W tym czasie, po przygotowaniu przez księdza katechetę Tadeusza Woźniaka, 17 maja 1981 r. przyjął w Żurawicy Pierwszą Komunię świętą. Sakrament bierzmowania otrzymał 30 września 1986 r. z rąk bp. Ignacego Tokarczuka. Dalszą naukę kontynuował w Technikum Mechaniczno–Elektrycznym o profilu obróbka skrawaniem w Przemyślu (obecnie Technikum Nr 8, której patronem jest ks. abp Ignacy Tokarczuk). Po otrzymaniu świadectwa dojrzałości i po kilku miesiącach studiów na Politechnice Krakowskiej, podjął decyzję o wstąpieniu do salezjanów. Po prenowicjacie, który trwał od 3 lipca do 14 sierpnia 1993 r. w Oświęcimiu i po dopuszczeniu do nowicjatu, które nastąpiło 10 sierpnia 1993 r., został przyjęty do Nowicjatu Towarzystwa św. Franciszka Salezego w Kopcu koło Częstochowy. Po rocznej próbie 22 sierpnia 1994 r. złożył swoją pierwszą profesję zakonną. W latach 1994–1996 studiował filozofię i pedagogikę w Wyższym Seminarium Duchownym Towarzystwa Salezjańskiego w Krakowie.

Po zakończeniu pierwszego etapu studiów został skierowany, zgodnie z przyjętą formacją salezjańską, do odbycia dwuletniej praktyki pedagogicznej. Pierwszy rok praktyki rozpoczął 1 sierpnia 1996 r. w Oświęcimiu,

---

⁵⁰<http://zurawica.przemyska.pl/2023/05/10/ks-bartosz-rachwal/> (dostęp: 21.07.2023 r.)

po którym 11 sierpnia 1997 r. został skierowany na kolejny rok do pracy w Szczyrku.

Po zebranych doświadczeniach pedagogicznych i pracy we wspomnianych placówkach salezjańskich, został skierowany na 4-letnie studia teologiczne, które rozpoczął w roku akademickim 1998/99. W ich trakcie przyjął kolejno posługę lektoratu 16 maja 1999 r., a następnie akolitu 4 września 2000 r. Po przygotowaniach do ślubów wieczystych, które odbyły się w Rumi, po drugim roku teologii 17 października 2000 r. w Krakowie złożył śluby wieczyste. 23 czerwca 2001 r. w Kościele Rektoralnym pod wezwaniem Matki Bożej Wspomożenia Wiernych w Krakowie przyjął święcenia diakonatu z rąk bp. Tadeusza Pieronka. 22 lutego 2002 r. obronił pracę magisterką z zakresu teologii dogmatycznej z wynikiem bardzo dobrym. Po pomyślnie zakończonej formacji w dniu 24 maja 2002 r. został wyświęcony na kapłana przez bp. Kazimierza Nycza w kościele Św. Stanisława Kostki w Krakowie. Mszę prymicyjną odprawił w Żurawicy 26 maja 2002 r. w Uroczystość Trójcy Świętej.

Po przyjęciu święceń kapłańskich, został skierowany do pracy w charakterze ekonoma i pracy wychowawczej w Salezjańskim Domu Młodzieżowym i Sanktuarium Matki Boskiej Częstochowskiej w Szczyrku. Po roku został skierowany do pracy za granicą, a mianowicie do Irlandii, gdzie w miejscowości Maynooth, County Kildare od 1 sierpnia 2003 r. we wspólnocie międzynarodowej kontynuował pracę duszpasterską oraz podjął naukę języka angielskiego.

Po 5 latach pracy w Irlandii został skierowany przez przełożonych do pracy jako katecheta i kierownik Oratorium do domu zakonnego pod wezwaniem Błogosławionych Męczenników Wychowanków Salezjańskich w Czarnym Dunajcu. 17 grudnia 2010 r. został powołany przez księdza kardynała Stanisława Dziwisza do Rady Kapłańskiej Archidiecezji Krakowskiej.

Następnie od 22 sierpnia 2011 r. został skierowany do pracy w charakterze ekonoma i wychowawcy do domu macierzystego salezjanów w Oświęcimiu, skąd został 22 sierpnia 2015 r. skierowany do pracy jako ekonom wspólnoty i administrator Wyższego Seminarium Duchownego Towarzystwa Salezjańskiego w Krakowie⁵¹.

Ksiądz **Dariusz Partyka**, urodził się 1 maja 1972 r. w Przemyślu. Po ukończeniu Szkoły Podstawowej w Żurawicy, uczęszczał do Technikum Mechaniczno-Elektrycznego w Przemyślu. W 1992 r. zdał egzamin maturalny, a następnie przez cztery semestry studiował socjologię na Katolickim Uniwersytecie Lubelskim. Przez trzy lata pracował w prywatnej firmie handlowej, w której był członkiem zarządu. W 1995 r. wstąpił do nowicjatu Polskiej Prowincji Salwatorianów. Po święceniach kapłańskich w 2002 r., w Bagnie, został skierowany do pracy jako wikariusz w para-

⁵¹ <http://zurawica.przemyska.pl/ks-witold-majcher/> (dostęp: 21.07.2023 r.)

fii Matki Zbawiciela w Mikołowie. Po dwóch latach pracy duszpasterskiej i katechetycznej, został socjuszem nowicjatu salwatorianów w Bagnie. Od lipca 2006 r. został ekonomem w Wyższym Seminarium Duchownym Salwatorianów i wspólnoty bagnieńskiej. Udzielał się jako rekolekcjonista i misjonarz ludowy. W lutym 2009 r., w czasie kapituły prowincjalnej Polskiej Prowincji Salwatorianów, został wybrany do zarządu prowincji. Funkcję ekonoma prowincjalnego pełnił przez cztery kolejne kadencje. W 2022 r. został przeniesiony do wspólnoty zakonnej w Zakopanem. Przez rok pełnił funkcję superiora Domu Zakonnego. Od 1 lipca 2023 r. otrzymał dekret na proboszcza parafii św. Michała Archaniola w Piastowie⁵².

Zakończenie

Z lektury powyższego opracowania czytelnik może poszerzyć swoją wiedzę na temat historii parafii Niepokalanego Poczęcia NMP w Żurawicy w latach 1996–2006. Tekst powstał w zdecydowanej większości, na bazie źródeł z Archiwum Parafii pod wezwaniem Niepokalanego Poczęcia NMP w Żurawicy. W przyszłości warto byłoby uzupełnić treść o materiały z archiwum archidiecezjalnego. Gdyby udało się jeszcze wydać drukiem dzieje parafii Żurawica za czasów księży proboszczów Teofila Dzierżyńskiego i Michała Miksiewicza, miałyby ona opracowaną i opublikowaną historię z ostatnich 125 lat, w tym w pełni okres istnienia obecnej świątyni parafialnej. Warto podkreślić ogromne zasługi, obecnego proboszcza ks. dr. Mariana Hofmana, w publikowaniu dziejów żurawickiej parafii. Jest to wielka wartość dla obecnych i przyszłych pokoleń.

---

⁵²<http://zurawica.przemyska.pl/2023/06/17/ks-dariusz-partyka/> (dostęp: 21.07.2023 r.)

ISBN: 978-83-67108-14-0

9 788367 108140